



© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı  
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

**Eser Adı:** Meşhurî Dîvânı  
**Mùellifi:** Selanikli Meşhurî Ahmed Efendi  
**Hazırlayan:** Yaşar Aydemir-Halil Çeltik  
**Yayın Yılı:** 2017  
**ISBN:** 978-975-17-3406-8  
**Ana Yayın Numarası:** 3196  
Kùltür Eserleri Dizisi- 447

**Adres:** Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet  
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA  
**Telefon:** 00 90 312 3099001  
**Faks:** 00 90 312 3098998  
**e-posta:** yaphaz@kulturturizm.gov.tr

[www.kulturturizm.gov.tr](http://www.kulturturizm.gov.tr)-  
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

**MEŞHURÎ**

**MEŞHURÎ DİVANI  
(Tenkitli Metin)**

**Hazırlayanlar**

**Dr. Yaşar AYDEMİR - Dr. Halil ÇELTİK**

**Ankara  
2017**

## KISALTMALAR

**C:** Cilt

**G:** Gazel

**İÜ:** İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 142.

**İÜ2:** İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 2828.

**K:** Kaside

**KB:** Kültür Bakanlığı

**Kt:** Kıta

**KTB:** Kültür ve Turizm Bakanlığı **Ktk:** Kıta-i Kebire

**M (dizinde):** Mesnevi

**M (metinde):** Meşhurî Divanı, Selânik Vilâyeti Matbaası, 1292/1875.

**MEB:** Milli Eğitim Bakanlığı

**Mf:** Müfret

**Mh:** Muhammes

**Mr:** Murabba

**Ms:** Müdessed

**S:** Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi, 5356.

**Th:** Tahmis

**Trc:** Terci-bent

**TTK:** Türk Tarih Kurumu

**Yay:** Yayınları

## MEŞHÛRÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ (1198-1274/1783-1857)

*Belî sîm ü zere dâir nukûdum yokdur ammâ kim  
Maârifle tefavvuk eylerim ashâb-ı irfâna*

*N'ola fahr eylesen Meşhûrî çün kim eyledin tertîb  
Hünerde medhe lâyük böyle bir dîvân-ı şâhâne*

### Hayatı

İsmi Ahmet'tir. Kaynaklarda kendisine bazen adıyla, bazen de adı ve mahlasıyla birlikte Meşhûrî Ahmet Efendi şeklinde kısaca yer verilmiştir. Hakkında çok fazla bilgi yoktur. Selânikli Mehmet Çavuş isimli birinin oğludur. 1198/1783-84'te Selânik'te doğmuştur.

Meşhûrî'nin 1292/1875'te Selânik'te basılan divanının girişinde Selânikli Gazi Evrenoszâde Mehmet Şefik Paşanın yazdığı biyografi yer almaktadır. Memleketinde medrese tahsilini tamamladı. Kimlerden nasıl bir eğitim aldığına dair ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır.

İbnülemin Mahmut Kemâl İnal'ın belirttiğine göre, bir süre debbağlar babalığı yaptı, Filibe nâzırı kitâbeti ve Selânik'te bazı görevlerde bulundu. Bazı voyvoda ve mütesellimlere kâtiplik yaptı. Bu nedenle çeşitli yerleri dolaştı<sup>1</sup>.

Meşhûrî, Selânik vâlisini methettiği bir kasidesinde, kâtiplikle uğraştığını belirtir:

Ederdim vasfına mahsûr vaktim olmasaydı ger  
Bu dem me'mûr eşgâl-i kitâbetle ubeydâne (Kıta 9/19)

Şeyhülislâm Ârif Hikmet'e sunduğu bir kasideyle Edirne müderrisliğine tayin edildi<sup>2</sup>. Söz konusu kaside şu beyitleri ihtiva eden şiir olabilir:

Verdin ehl-i hünerin her birine hâlince  
Kimine rütbe kimin rütbesin etdin a'zâm

<sup>1</sup> İbnülemin mahmut Kemal İnal (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. İstanbul: Dergah Yay. 955-56.

<sup>2</sup> Fatîm (1854). *Fatîn Tezkiresi*. İstanbul. 376; İbnülemin mahmut Kemal İnal (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. İstanbul: Dergah Yay. 956.

N'ola bu abd-i kadîmin dahi bir rütbe ile  
Olsa ey kân-ı kerem ahd-i şerîfinde be-kâm (K 10/35-36)

Bu göreve fazla devam etmeyen şair, Selânik civarında bir mera çiftliği olarak vaktini orada geçirdi. İsteyenlere Farsça dersleri verdi<sup>3</sup>.

Meşhûrî diğer Rumeli şairleri gibi<sup>4</sup> doğup büyüdüğü yer olan memleketi Selânik'e, şiirlerinde çeşitli şekillerde yer vermiştir. Özellikle değişik görevlerle Selânik'e atan görevlilere kasideler yazarak kimlerin burada hangi görevlerle bulduklarına işaret etmiştir. Ayrıca Selânik'teki yapıların inşa ve tamirleri gibi konularda da yazdığı tarihleriyle birlikte onun şiirleri Selânik'le ilgili araştırmalara kaynaklık edecek niteliktedir. Konuyla ilgili bazı beyitleri şöyledir:

Ya'ni vâlî-i *Selânik* kim onun ahdinde  
Buldu âsâyiş ü râhat fukarâ vü zuafâ (K 27/14)

Biri ez-cümle işte vâlî-i câh-ı Selânik kim  
Değildir mümkün etmek vasf-ı pâkin binde bir ihsâ (Kıta 10/3)

İşte ez-cümle *Selânik*'de bu Malta çeşmesin  
Öyle ta'mîr etdi kim bir kimse mislin görmedi (Kıta 28/2)

Cevâhîrle müzeyyen söyledim Meşhûrîyâ târîh  
Bu *Vardar kal'asın* Abdülmecîd Han eyledi ta'mîr (Kıta 34/8)

Meşhûrî, 1274/1857'de Selânik'te öldü. Bursalı Mehmet Tahir 1268/1852'de vefat ettiğini yazıyor. Kalemeriye kapısı hâricine gömüldü.

İstanbul Ü. Ktp., 2828 numaradaki divanının başında, hoş sohbet, latifeci bir ihtiyar olduğu; Selânik şairlerinden yakın arkadaşı Abdullah Hâmî ile şakalaştığı belirtilmiştir. İki arasında bazen şiir yoluyla şakalaşmalar ve latifeler meydana gelmiştir. Şairin rind-meşrep olduğunu belirten İbnülemin, bu latifelerden iki örnek kaydeder<sup>5</sup>.

<sup>3</sup> Fatîm (1854). *Fatîm Tezkiresi*. İstanbul. 26; İbnülemin Mahmut Kemal İnal (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. İstanbul: Dergah Yay. 957; Şemseddin Sâmî (1996). *Kâmüsül-A'lâm*. (Tıpkıbasım). Ankara: Kaşgar Neşriyat. 4291; Komisyon (1977-1990). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi - Devirler İsimler Eserler Terimler. C. I-VII*. İstanbul: Dergâh Yay. 294.

<sup>4</sup> Halil Çeltik (2004). *Divan Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. 243-264; Halil Çeltik (2007). "Rumeli Şairlerinde Rumeli Coğrafyası". *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi* (ICANAS). 10-15 Eylül 2007. Ankara.

<sup>5</sup> İbnülemin mahmut Kemal İnal (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. İstanbul: Dergah Yay. 955.

Bir defasında Meşhûrî, bir görevle Aynaroz manastırına gider. Hâmî bunun üzerine şu beyti kaleme alır:

Aldı dil bang-ı nâkûs-ı felekden haberi  
Eyledi Kışver-i ma'mûre-i Kuds'e seferi

Hâmî, şairin Selânîk'te bir çiftliğe yerleşmesi üzerine de şu beyti yazmıştır:

Her zaman şevk ile mer'âya çıkar  
Çiftliğine iki göz ile bakar Meşhûrî

Meşhûrî'nin şu gazeli de onun rind-meşrep bir şair olduğunu ortaya koymaktadır:

Esîr oldun o kâfir hâl ü zülf-i dil-rübâdan geç  
Tutuldu murgveş ol dâne vü dâm-ı belâdan geç

Çekilmez renciş-i tıflânesi hûbân-ı devrânın  
Düçâr-ı aşk olup vaz'-ı cünûn-ı nâ-revâdan geç

Temâşâ-yı cihâna câm-ı mey mir'ât-ı kâfidir  
Gel ol âyîne-i İskender-i âlem-nümâdan geç

Sana cism-i Hudâ-dâdın gibi zîbâ kumaş olmaz  
Hevâ-yı kâle-i dîbâ-yı dehr-i bî-bekâdan geç

Cihânda bâde iç mahbûb sev neyler isen eyle  
Hemân Meşhûriyâ mânend-i sûfî şu riyâdan geç (G 28)

### **Edebî Kişiliği**

Meşhûrî bazı beyitlerinde kendisini büyük bir şair olarak tanıtır. Diğer şairlere hocalık yaptığını, onların kendisinden ilham aldığını söyler. Kendisinin eskileri tekrarlamadığını, yeni şeyler söylediğini iddia eder.

Şiirimin goncasıyla bu dünya bahçesini süsleyip gül bahçesinin gülünü halka unutturayım diyen Meşhûrî, kendi şiirini bir goncaya, eski şiirleri ise güle benzetir. Kendisinin yeni olduğunu iddia eder:

Verip bu bâğ-ı dehre gonca-i nazmımla ârâyış  
Ferâmûş etdirem halka gül-i gülzâr-ı zibâyı (K 14/2)

Halkın eski eserlerindeki âdetlere rağbet etmeyip şiir ve imlâ kumaşını yeniden dokudum diyen şair, kendisinin yeni ve orijinal olduğunu, eskiyi tekrarlamadığını ifade eder:

Rüsûm-ı köhne-âsârına rağbet etmeyip halkın  
Yeniden nesc ü resm etdim kumâş-ı nazm u imlâyı (K 14/38)

Meşhûrî, bir başka şiirinde, asırların söz ustalarını kaleminin büyüsyyle susturduğunu, kendisinin büyüleyici bir şair olduğunu söyleyerek övünür:

Husûsiyle benem ol şâir-i sâhir ki habt etdim  
Füsûn-ı sihr-i kilkimle suhan-dânân-ı edvârı (K 16/25)

Şairleri hoş avazlı bir kuş olarak yorumlayan Meşhûrî, diğer şairlerin kendisinden ders aldığını, şairlere hocalık yaptığını iddia eder. Bu beyti yazmasında kendisinin Farsça hocalığı yapmasının etkisi olabilir. Başka bir beytinde ise zamanın şairlerinin kendisinden faydalandıklarını, diğer şairlere ilham kaynağı olduğunu söyler:

Sebak aldı benim güftâr-ı pâk-i dil-keşimden hep  
Bu devrin her ne var murgân-ı hoş-âvâz-ı eshârı

...

Suhân- sâzân-ı devrân istifâde etmede şimdi  
Nüket-âmîz-i nazmımdan edâ-yı hûb-eş'ârı (K 16/26, 30)

Şair bir kasidesinde, memduhu övmeye âciz kaldığını söylerken aynı zamanda kendisini överek belâgat ilminde eşinin bulunmadığını ifade eder:

Siyemmâ kesret-i şöhretle bu abd-i ahkâr  
Bu kadar olmuş iken fenn-i belâgatda ferîd

Gelicek mebsûta-i vafına oldum âciz  
Nice bilmem edeyim vafını bast u temhîd (K 24/32-33)

Meşhûrî bir çiftlik sahibidir. Bu sebeple olsa gerek, o şiir ve şairle ilgili düşüncelerini genellikle at ve onun etrafında gelişen kelimelerle ifade eder. O daha ilk gazelinde şairliğini bir ata benzeterek ayağının sürçmemesini ister:

Zelleden vâreste kıl Meşhûrî abd-i âcizin  
Etdim esb-i tab'ıla refâra yâ Rab ibtidâ ( G 1/7)

Ona göre şiir ve nazm arsası, bir hipodrom; şair ise burada süvari veya jokeydir. Meşhûrî, şiir hipodromunda diğer akranlarını geçerek birinci olup ödülünü almıştır.

Yine şâyeste akrânı geçip arz-ı hünerlerle  
Semend-i tab'ımı öndül alsın bu meydân-ı pehnâda ( K 15/2)

Meşhûrî'nin ata benzettiği kalemi, daracık bir arsada geniş bir meydan bulmuştur, şiirdeki bütün hünerlerini sergileyecektir:

Kümeyt-i kilik-i şebdîzim yine arz-ı hüner kılınsın  
Ki buldu böyle tengîn-arsada meydân-ı pehnâyı ( K 14/7

Şair, meydana benzettiği belâgatte, kendisini bu meydanda koşan bir at olarak görür:

Süvâr-ı esb-i tâzîden nedir farkım aceb bilmem  
Kalem aldıkca destime bu meydân-ı belâgatde ( B 49

Meşhûrî, gerek şiir ve şairlikle gerekse diğer konulardaki şiirlerinde at ve atın koştuğu meydandan çokça bahseder (K 2/13, K 12/5, K 14/18, T Kt 50/12, Thm 3/5, G 84/5). Başka şairlerde de benzer ifadelere rastlanabilir; ancak Meşhûrî'nin şiirlerinde dikkat çekecek kadar fazlaca yer alan bu söyleyişler, onun çiftlik hayatına dair gözlemlerinin bir sonucu olmalıdır.

### **Sanatı**

#### ***Üslûbu veya Söyleyiş Tarzı***

Meşhûrî eskileri tekrarlamayıp yeni söyleyiş ve ifadelerle yeni konularda şiirler aldığını söyler. Ancak eskileri tekrarlamadığını söyleyen şair, kendi şiirlerini fazlasıyla tekrar eder. Bazı beyitlerindeki mısralar birbirinin aynısıdır. Genellikle kasidelerindeki duya geçiş bölümlerinde sık sık tekrar ettiği, "söz tamam oldu, duayâ eyle" gibi cümleler veya övdüğü kişilerin özelliklerini veya birden fazla bir şeyi sıralarken "işte ez cümle/ bâ-husûs" gibi ifadelerle bunları sayması, onun divanındaki tekrarlar arasında en dikkat çekenleridir. Bunun yanında bazı ifadeleri de çokça tekrarlar. Kendisini veya âşığı hâleye, sevgiliyi ise aya benzetmek gibi. Bir de "keremkârâ, hidîvâ, dâdkârâ, mededkârâ..." gibi hitapları arka arkaya sıralar. Bu kalıp ifadelerden bazıları da yukarıda bahsettiğimiz at ve atla ilgili söyleyişlerdir. Söz konusu ifadeler kendi içerisinde kısa cümleciklerle vezin-anlam uyumu ve ritim oluştur; ancak divanın geneli dikkate alınınca, şairin bu ifadelerle kendisini tekrarladığı, tekrara düştüğü de gözden kaçmaz.

Meşhûrî kasidelerinin duya geçiş beyitlerini, bazen anlamca birbirine yakın ifadelerle tekrarlar:

Söz tamâm oldu duâ eyle yeter Meşhûrî  
Bu kadar kâm-ı dili eyledin arz u ifhâm (K 11/41))

Söz tamâm oldu duâ eyle yeter Meşhûrî  
Eyledin kâle-i pür-mefharetin zeyl-i kasîd (K 24/36)



Söz tamâm oldu yeter Meşhûrîyâ  
Fahr ise maksûd buldu intihâ (M 3/54)

Meşhûrî bazı kasidelerinde memduhlarını birbirine benzer ifadelerle över. Bu ifadeleri bazen aynen tekrarlar, bazen de bir iki kelime değiştirerek kullanır. Bu benzer ifadelerde dikkat çeken hususlardan birisi, "*kemre sende, merhamet sende...*" şeklinde arka arkaya benzer ifadelerin tekrarlanmasından kurulan mısralardır. Başka sözcüklerle de kurulan kısa cümleciklerden oluşan bu tekrarlı ifadeler, Meşhûrî'ye bir özelliği kazandıracak kadar fazlaca karşımıza çıkar. Söz konusu tekrarların en dikkat çekici örneklerine şu beyitlerin ilk mısraları örnek gösterilebilir:

*Kerem sende adâlet sende lutf u merhamet sende*  
Hudâ cem' eylemiş sende bütün evsâf-ı ulyâyı (K 14/34)

*Merhamet sende kerem sende mürüvvet sende*  
*Sendedir ne var ahlâk-ı mehâsinde adîd* (K 24/28)

*Merhamet sende kerem sende şecâat sende*  
*Sendedir her ne ki var zübde-i evsâf-ı alâ* (K 25/19)

*Merhamet sende kerem sende adâlet sende*  
*Sendedir hep ne ki var dâir-i ahlâk-ı alâ* (K 27/34)

*Merhamet sende kerem sende inâyet sende*  
*Sendedir hem ne var evsâf-ı mehâsin-elkâb* (K 29/2)

Meşhûrî'nin çok tekrarladığı bir övgü kalıbı da, övdüğü kimseye âhenkli kısa cümlecikleri arka arkaya sıralayarak hitap etmesidir. Meşhûrî'ye bir üslûp özelliği kazandıran bu ifadeler, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi, bazen aynen tekrarlanır. Bunların farklı beyitlerde kelime ekleme ve çıkarmalarıyla değişik biçimlerde kullanıldığı da olur. Söz konusu kalıp ifadeler, şu örneklerde çok açık bir şekilde görülür:

*Dâverâ dâdgerâ Âsaf-ı âlî-kadrâ*  
Ey olan mertebeti hem-ser-i evc-i hürşîd (K 24/26)

*Dâverâ dâdgerâ Âsaf-ı âlî-kadrâ*  
Ey atâ-bahş-ı gürûh-ı fukarâ vü zuafâ (K 25/16)

*Dâverâ nâm-verâ çarh-ı muallâ-kadrâ*

Ey olan mertebet-i âsaf-ı Cem'le hem-pâ (K 27/31)

Hudâvendâ keremkârâ müşîr-i âsumân-kadrâ  
Eyâ lutfuyla memnûn eyleyen a'lâ vü ednâyı (K 14/25)

Nihîrâ dâverâ sadr-ı sudûr-ı mekrûmet-kârâ  
Eyâ cûduyla fâik dâverân-ı nîk-nâm üzre (K 12/37)

Şehensâhâ felek-câhâ hıdiv-i âsumân-kadrâ  
Eyâ hurşîd-i tîgi fer veren bu mülk-i Osmân'a (K 5/62)

Meşhûrî'nin çokça tekrarladığı kalıp ifadelerden birisi de kasidelerde yer verdiği "*bâ-husûs/ez-cümle*" söyleyişidir. Bazı beyitlerde bu iki ifade birlikte yer almaktadır (K 6/16, K 12/23, K 13/4, K 16/4, K 17/3, K 24/44, Kıta 10/3, Kıta 15/3, Kıta 19/3, Kıta 24/8, Kıta 25/2, Kıta 28/2, Kıta 34/2, Kıta 42/5, Kıta 50/4, Kıta 51/3, Mesnevi 3/7). Meselâ bu söyleyiş, bir kasidede üç defa karşımıza çıkar:

*Bâ-husûs ez-cümle* Cibrîl-i emîn-i vahy kim  
Milket-i kerrûbiyânın husrev ü hakânıdır

*Bâ-husûs ez-cümle* zât-ı pâkine ser-tâbe-pâ  
Rûy-ı arzın mescid olmak emr-i istihsânıdır

*Biri de ez-cümle* vech-i imtiyâzın cümleden  
İns ü cinn ü kudsiyâna ba'sinin yeksânıdır (K 2/27, 42, 43)

Meşhûrî'nin şiirlerinde, kalıp ifade diyebileceğimiz bazı söyleyişlerin tekrarlandığı dikkat çekmektedir. Bunlardan birisi, aya benzetilen sevgiliyi âşığın hâle gibi sarmasıdır. Şair çok beğendiği bu buluşunu değişik beyitlerde tekrarlama gereği duymuştur (G 7/4, G 72/4, G 91/3, G 105/4):

*Hâle* gibi ol *mehi* her gece Meşhûriyâ  
Çekmez isen sîne-i vasla eğer tû sana (G 5/2)

Her gece bir *mâh* ile mümkün ise halvet et  
Koynuna al *hâleveş* zîb-i ber-i vuslat et (G 19/1)

### **Dili**

Çiftliğine çekilen Meşhûrî, vaktini Farsça öğretmekle geçirmiştir. Bununla birlikte divanında Farsça yazılmış şiirleri yoktur. Bazı kasidelerinde

şu örneklerdeki gibi, tamamı Farsça kelime veya terkiplerden kurulmuş beyitlerine rastlanmaktadır.

Dâver-i âli-şiyem pâk dil ü sa'd-kadem  
Sâhib-i lutf u kerem mazhar-ı feyz ü Mevlâ

Kâil-i kavî-i metîn câmi'-i ahlâk-ı güzîn  
Sâhib-i re'y-i rezîn tâc-ı rûs-ı ukalâ

Rüstem-i Zâl-sıfat Sâm u Nerîmân-sütût  
Kahramân-menkabet nâm-ver-i ehl-i vegâ (K 27/15-17)

Meşhûrî, "Da'vât-ı Manzûme ez-Dehân-ı Sıbyân-ı Âmîn-gûyân" (K 28) başlıklı 7 beyitlik kasidesini, çocukların ağzından bir dua olarak kaleme alır. Ancak şiirde kullanılan dil, çocuk lisanından bir hayli uzaktır.

Ehl-i ilm ü hâfız-ı Kur'ândan et yâ Rab bizi  
Hâcegân-ı mekteb-i irfândan et yâ Rab bizi

Mahz-ı lutfundan bize bahş eyleyip ders ü sebak  
Zümre-i allâme-i devrândan et yâ Rab bizi

Sıdk ile etdik debistân-ı rızânı cilvegâh  
Lutfuna mazhar olan sıbyândan et yâ Rab bizi

Hıfz edip bâzîçe-i gerdûn-ı dündan rûz u şeb  
Tâlibîn-i ilm-i âlî-şândan et yâ Rab bizi

Dergeh-i ihsânına el açmışız âmîn diye  
Vâye-dârân-ı der-i ihsândan et yâ Rab bizi

Mazhar-ı va'd-i Kerîm isteceb olmak için  
Cümle-i ehl-i duâ-gûyândan et yâ Rab bizi

Afv edip isyânımı Meşhûrî abd-i âcizin  
Bâb-ı afvında ona ihvândan et yâ Rab bizi

Meşhûrî, bazen Farsça uzun terkipler kullansa da onun kasidelerine göre gazellerindeki dil, sade ve anlaşılır biçimdedir. Özellikle musammatlarında kullandığı dil ise şu örneklerde görüleceği üzere, günlük konuşma diline ve halk şiirine son derece yakındır.

Nice dergâhına yâ Rab geleyim

Ki nedir matlabım arz eyleyim  
Sen bilirsin sana ne söyleyim  
Senden olmazsa kerem n'eyleyim  
Senden artık ya kimim var dileyim

Ne ayağım kapına varacak  
Ne dilim hazretine yalvaracak  
Günehim çok beni kim kurtaracak  
Senden olmazsa kerem n'eyleyeyim  
Senden artık ya kim var dileyeyim (Muhammes 9/1-2)

Sevdiğim çün âşinâ etdin beni  
Gönlüm aldın mübtelâ etdin beni  
Nice terke ictirâ etdin beni  
N'etdim ey meh-rû fedâ etdin beni  
Dâğ-ı hicrâna sezâ etdin beni (Muhammes 11/1)

Ben bendeye küsmüş müdür o şâh görünmez  
Kayboldu gözümden o perî âh görünmez  
Bilmem neden ol şem'-i şebângâh görünmez  
Şeb oldu yine n'eyleyim ol mâh görünmez (Murabba 12/1)

Ben gibi üftâde olma sen dahi bir dâne  
Büt-perest olma hemân geldinse bu büt-hâne  
Genc isen de dil verip aldanma bu vîrâne  
Hem inanma gönlüme hem gamze-i mestâne  
İ'timâd etme sakın bir meste bir dîvâne (Muhammes 5/1)

Çarhın elinden el-ân  
Ben ağlamam kim ağlar  
Hem-çün sehâb-ı bârân  
Ben ağlamam kim ağlar (Murabba 18/1)

El-vedâ' ey dil-pesendim yâ gelem yâ gelmeyem  
Lebleri şîrîn-kandim yâ gelem yâ gelmeyem  
Bir dahi arz et cemâlin gel dil-i üftâdene  
İşte ben gitdim efendi yâ gelem yâ gelmeyem  
Hak bilir bilmem ki gitdim yâ gelem yâ gelmeyem (Muhammes

10/1)

## Divanı

Meşhûrî'nin bilinen tek eseri, Divan'ıdır. Üç yazma nüshasını tespit ettiğimiz eser, 1292/1875'te Selânik'te basılmıştır. Eserin girişinde Selânikli Gazi Evrenoszâde Mehmet Şefik Paşa, Meşhurî hakkında kısa bir bilgi vermiştir.

Meşhûrî, Divan'ını sağlığında tertip etmiş; ancak basımını görmemiştir. Şu kıtasında, divan tertip ettiğini belirtmiş ve bununla övünmüştür:

Belî sîm ü zere dâir nukûdum yokdur ammâ kim  
Maârifle tefavvuk eylerim ashâb-ı irfâna

N'ola fahr eylesen Meşhûrî çün kim eyledin *tertîb*  
Hünerde medhe lâyük böyle bir *dîvân-ı şâhâne* (Kıta 36)

Divanın tespit edilebilen üç yazma nüshasının belli başlı özellikleri kısaca şu şekildedir:

### 1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 2828 (İÜ2)

Baş:(2b)

İlâhî zât-i pâkin izzetiyçün  
Habîbün Mustafânun hürmetiyçün

Son:(66b)

Olmasun vâreste hiç alâm u gamdan kîne-cû  
Mâr-ı sermâ-dîdeye Mevlâ güneş göstermesün

*İstinsah Tarihi:* Şaban 1265/Temmuz 1849

*Müstensih:* Mehmed Emin

*İstinsah Kaydı:* Kad temmet. Mehmed Emin el-kâtibi be-mahkeme-i mahrûsa-i Selânik fi-yevmi'l-ehade aşere min-şehri Şa'bani'l-muazzam li-sene hams ü sittin ü mieteyn ve elf.

*Notlar:* 66 yk, 228x155 ölç, talik yazılı, muhtelif satır, kalın Avrupa kâğıt, kırmızı söz başları cetvelli, arkası ve kenarları meşin, üstü ebru kâğıt kaplı cilt.

Varak 1b'de kütüphanenin resmî mührü vardır. Meşhûrî'nin Selânik civârında mera çiftliğinde oturduğu, 1274'te vefat ettiği notu vardır.

Bu nüshada 3 münâcât, 3 na't, 1 medhiyye, 15 kasîde, 54 tarih, 2 müseddes, 1 tesdis, 3 tahmis, 4 muhammes, 4 murabba, 109 gazel, 30 mısra, 53 beyit, 39 kıt'a kayıtlıdır.

### 2. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi, 5356 (S)

Baş: (1b)

İlâhî zât-i pâkin izzetiyçün  
Habîbün Mustafâ'nun hürmetiyçün

*Son:* (70a)

Meşhûrî gösterüp kad-i bâlâsın ansızın

Gûyâ ki başımıza kopardı kıyameti

*İstinsah Tarihi:* Şaban 1266-Temmuz 1850

*Müstensih:* Mehmed Emin

*İstinsah Kaydı:* Kad temmet. Mehmed Emin el-kâtibi be-mahkeme-i mahrûsa-i Selânik fi-yevmi'l-hams fi-şehri Şa'bani'l-muazzam li-sene sitte ve sittîn mieteyn ve elf.

*Notlar:* 69 yk, 272x192mm., talik yazı, muhtelif satırlı, kalın Avrupa kâğıt, kırmızı söz başları cetvelli, arkası ve kenarları meşin, üstü ebru kâğıt kaplı cilt.

Divanın başında Hacı Mahmûd Efendinin vakıf mührü ile kütüphanenin resmi mührü yer alır.

Divanda 3 münâcât, 3 na't, 1 medhiyye, 15 kasîde, 47 tarih, 2 müseddes, 1 tesdis, 3 tahmis, 4 muhammes, 4 murabba, 100 gazel, 30 mısra, 53 beyit, 39 kıt'a bulunmaktadır.

### 3. *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 142 (İÜ)*

*Baş:* (1b)

İlâhî zât-i pâkin izzetiyçün

Habîbün Mustafâ'nun hürmetiyçün

*Son:* (61a der-kenâr)

Velîkin avn-ı ilhâm-ı Hudâ yâver olup böyle

Müyesser oldu dil-hâh üzre inşâd ile itmâmı

*İstinsah Tarihi:* Şaban 1272-Nisan 1856

*Müstensih:* Mehmed Emin

*İstinsah Kaydı:* Kad temmet. Mehmed Emin el-kâtibi be-mahkeme-i mahrûsa-i Selânik fi-yevmi'l-ehade aşere min-şehri Şa'bani'l-muazzam li-sene isnâ ve seb'în ve mieteyn ve elf min-hicreti'n-nebevî [11 Şaban 1272/18 Nisan 1856] aleyhi fazli's-salâti ve ekmeli't-tahiyye.

*Der-kenâr:*

Temmet, fi-yevmi'l-hamsete aşere min-şehri Recebi'l-mürecceb li-sene isnâ ve seb'în ve mieteyn ve elf min-hicreti'n-nebevî [15 Recep 1272/23 Mart 1856] aleyhi efdali's-salâti ve ekmeli't-tahiyye.

*Notlar:* 60 yk, 283x185mm., talik yazı, muhtelif satırlı, kalın Avrupa kâğıt, kırmızı söz başları, cetvelli, arkası ve kenarları meşin, üstü ebru kâğıt kaplı cilt.

Divanda 3 münâcât, 3 na't, 1 medhiyye, 15 kasîde, 65 tarih, 1 lûgaz, 2 müseddes, 1 tesdis, 3 tahmis, 4 muhammes, 4 murabba, 117 gazel, 30 mısra, 55 beyit, 42 kıt'a yer alır.

\*

Şairin bir divanı vardır. Divanın üç yazma nüshası ile Selânik'te eski harflerle basılmış bir matbu nüshası vardır. Burada söz konusu nüshalar karşılaştırılarak tenkitli metin oluşturulmuştur. Nüshalara göre şiir dağılımı değişmekle birlikte, nüshalar arasında önemli farklılıklar görülmemektedir. Oluşturulan tenkitli metne göre divandaki şiir dağılımı şöyledir:

Kaside: 30  
Gazel: 123  
Kıta-ı Kebire (Çoğu tarih): 54  
Kıta (2'şer beyitli): 37  
Mesnevi: 4  
Terci-bend: 1  
Müseddes: 4  
Tahmis: 3, Muhammes: 4  
Murabba: 7  
Müfret: 55  
Mısra: 30

### **Şiirlerinin Konuları**

Meşhûrî'nin şiirlerinde dile getirdiği konular, klâsik Türk şiirinin genel konularından çok farklı değildir. O da diğer divan şairleri gibi, sevgi, ayrılık, hasret, dünyanın sıkıntıları, talihsizlik, güzellerin vefasızlığı, âşıkların çaresizliği vb. konuları şiirlerinde fazlaca işlemiştir. Bunları burada uzun uzun anlatıp örneklendirmek çok gerekli değildir. Divan metni okunduğu zaman bunlar açıkça görülebilecektir. Ancak onun divanındaki tarih manzumeleri üzerinde durmak gerekir. Meşhûrî, divanına kaydettiği çok sayıda tarihlerle yaşadığı devrin bazı önemli olaylarını, şairâne bir biçimde bize aktarmıştır. Bunlar ayrı bir başlık altında aşağıda değerlendirilecektir.

Söz konusu tarih manzumelerine geçmeden, onun şiirlerindeki konularla ilgili olarak şu hususu da belirtmek gerekir. Meşhûrî, yazdığı şiirlerle dönemin önemli olaylarına da tanıklık etmiştir. Bunların çoğunu tarih manzumelerinde dile getirmiştir. Kasidelerinde de yeri geldikçe toplumsal olaylara işaret etmiştir. Bunlardan dikkat çeken iki tanesi, Yeniçeri Ocağının kaldırılması ve Tanzimat'ın ilânıdır. Osmanlı toplumunun değişim sürecini yaşayan şair, bu devre duyarsız kalmamış, Tanzimat gibi siyasî ve toplumsal konuları da şiirlerinde işlemiştir.

Meşhûrî, 19.yy. şiirinin önemli bir temsilcisi olması yanında divanında yakın tarihimize ışık tutabilecek önemli bilgiler de verir. Şiirlerinin kasideler ve kıta-i kebireler bölümünde devrin önde gelenlerine sunulmuş kasidelerle birlikte önemli tarih manzumeleri yer almaktadır. Kendisinin Selanikli olması hasebiyle Selanik'te görev yapan, orada doğan, vefat eden kişiler hakkında tarih düşürmüş, imar faaliyetlerine dair de ilk elden tarih vererek bilgiler aktarmıştır.

Bu bilgiler, özellikle Selanik tarihi araştırmalarına ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yakın tarihine katkı sağlayacak niteliktedir.

#### ***Yeniçeri Ocağının Kaldırılışı***

Meşhûrî'nin divanındaki 5. kasidesi "*Der-Vak'a-i Ocağ-ı Mülgâ-yı Yeniçeriyân der-Zımn-ı Sitâyiş-i Gâzî Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı Adlî ibn Sultân Abdülmecîd Hân*" başlığını taşır. Şair, 85 beyitlik bu kasidesinde, sultan Mahmud'u Yeniçeri Ocağının kaldırılışını dile getirir.

Meşhûrî, Sultan Selim tarafından ordunun eksiklerinin dikkate alınarak iyileştirme faaliyetlerine başlandığını, ancak bunu Sultan Mahmut'un başarabildiğini söyler.

Husûsâ Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı Adlî kim  
Nazîri gelmemiş bir pâdişâh öyle bu devrâna

Husûsâ zümre-i Bektâşiyân-ı nân-körânı  
Ki re'sâ her biri akrân idi gûyâ Nerîmân'a

Görüp bu inkıyadsızlıkların muhtâc olunmuşdu  
Yeniden birtakım ecnâd-ı münkâd-ı firâvâna

Edip tûp u tûfengi ber-teraf ol pâdişâh-ı dîn  
Hemân kışlakların vurdurdu yek-ser nâr-ı sûzâna

Bu mülkü levs-i şûr-ı bâğfâyândan eyleyip tathîr  
Çevirdin şûre-zârın sahn-ı hûş-bûy-ı gülistâna

Edip a'dâ için bir asker-i harbî dahi tertîb  
Yeniden kuvvet-i zahr eyledin dôtân u yârâna (K 5/6, 13, 19, 56,

67, 68)

#### ***Tanzimat'ın İlânı***

Meşhûrî, divanındaki 3 numaralı mesnevî "*Mesnevî der-Sitâyiş-i Hazret-i Gâzî Abdülmecîd Hân (Dâme fî-serîri saltanatahu ilâ-âhiri'z-*



*zamân*)" başlığını taşır. Sultan Abdülmecit'i övmek için kaside tarzında kaleme alınan bu 62 beyitlik şiir, mesnevî nazım şekliyle kaleme alınmıştır.

Şiirde Sultan Abdülmecit övülürken onun önemli işler başardığı belirtilir. Bunlardan birisi, onun 3 Kasım 1839'da *Tanzimat*'ı ilân etmesidir.

O, tahta geçtiğinden beri adaletle hükmetmiş ve vatanın imarına çalışmıştır. Vatanın müdafaası için orduyu iyileştirmiştir. O, her bir işin yerine getirilmesi ve takibi için "*Ahkâm-ı Adliye*" ve "*Bâb-ı Âlî*" adıyla iki önemli meclis oluşturmuştur. Bâb-ı Âlî, hükümetin idare merkezidir<sup>6</sup>. Bunlara ilâve olarak her şehirde, "*Bezm-i Şûrâ*" adıyla birer meclis daha meydana getirmiştir. Onun ortaya koyduğu kanunlardan birisi de "*Tanzimat*"tır<sup>7</sup>. Bu kanunlar sayesinde işler yoluna girmiş, kimse kimseye zulme kalkışmamıştır. Haramîler, yol kesiciler vs. ortadan kalkmış; savaşlar bitmiş ve herkes huzura kavuşmuştur:

Biri de ez-cümle beher maslahat  
Vaz' olunmuşdu dü bezm-i meşveret

Birisi *Ahkâm-ı Adliyye* biri  
*Bâb-ı Âlî* meclis-i pâk-teri

Bunların gayrı Sitanbul'da ne var  
*Bezm-i Şûrâ* nâmıyla nâm-dâr

Cümlesin ol pâdişâh-ı Cem-edâ  
Vaz' u te'sîs etdiğinden mâadâ

Her vilâyetde bu üslûb üzre hem  
*Bezm-i şûra* vaz'ın etdi mürtesem

İttifâk ârâ ile tâ kim umûr  
Hakk u adl üzre görülsün bî-kusûr

Bunların hem gayrı tefrîâtdan  
Her ne var efrâd-ı *Tanzimât*dan

---

<sup>6</sup> Mehmet Zeki Pakalın (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. C. I. İstanbul: MEB Yay. 136-139.

<sup>7</sup> Mehmet Zeki Pakalın (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. C. III. İstanbul: MEB Yay. 398-399.

Hep bu şâh-ı âdilîn kânûnudur  
Zâde-i re'y-i hulûs-ı makrûnudur

İşbu kânûnlarla ser-tâ-ser çü âb  
Bâğ-ı mülke verdi hakkâ âb u tâb

Kimsede rence tasaddî kalmadı  
Kudret-i zulm ü taaddî kalmadı

Ne harâmî var ne kattâ'-ı tarîk  
Şât ile gürk olsa şâyeste refik

Eyledi te'yîd-i sulhu hem-düvel  
Kalmadı gâile-i ceng ü cidâl

Oldu âsûde raiyyet bî-gümân  
Buldu âlem mâye-i emn ü emân (Mesnevî 3/7-19)

### **Tarih Manzumeleri**

Meşhûrî, tarih düşürmede usta kabul edilebilecek şairlerdendir. Divanının kasideler arasında 11, kıtalar arasında ise 51 olmak üzere toplam 62 tarih manzumesi bulunmaktadır. Meşhûrî, bu tarih şiirleriyle yaşadığı döneme ışık tutmuştur. Özellikle memleketi Selânik'le ilgili olarak yazdığı tarihler, buradaki inşaatlar, tamirler, buraya gelen görevliler gibi konularda aydınlatıcı bilgiler vermektedir. Söz konusu şiirler, öncelikle Selânik ve 19.yy. araştırmalarına çeşitli yönlerden katkılar sağlayıcı niteliktedir.

Meşhûrî bu tarih şiirlerinde bazı kalıp ifadeler bir tarafa, aynı mısraları farklı şiirlerde aynen tekrar etmekten çekinmemiştir. Bu durum şu örneklerde açıkça görülmektedir:

*Söyledim Meşhûrî târihin mücevher harf ile* (Kıta 44, 45, 47) veya *Bî-riyâ söyledi Meşhûrî bu resme târih* (Kıta 36), *Bâ-edeb söyledi Meşhûrî bu resme târih* (Kıta 37).

Meşhûrî'nin yazdığı tarih manzumeleri 1243-1273/1827-1857 yıllarını kapsamaktadır. 1198/1783'te doğan şair, divanda rastlanan ilk tarihi yazdığında 40 yaşlarındadır. Divanda toplam 62 tarih yer almıştır. Buna göre şairin 40 yaşından itibaren vefatına kadar geçen 30 yıllık devrede ortalama her yıl iki tarih yazdığı söylenebilir.

Divandaki tarih manzumelerini yazılış nedenlerine göre, şu tablodaki şekilde gruplandırmak mümkündür:

| <i>Yazılış Sebebi</i> | <i>Sayı</i> | <i>Yüzdesi</i> |
|-----------------------|-------------|----------------|
| Ölüm                  | 21          | 33,9           |
| Doğum                 | 15          | 24,2           |
| Atama                 | 12          | 19,4           |
| İnşaat                | 7           | 11,3           |
| Tamir                 | 6           | 9,68           |
| Sünnet                | 1           | 1,61           |

Meşhûrî'nin yazdığı tarihlerden, "*Târih-i Cülûs-ı Meymenet-me'nûs Gâzî Hazret-i Sultân Abdülhamid Hân İbn Sultân Gâzî Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı Adlî der-Zımn-ı Sitâyîş-i Ū*" başlıklı 31 beyitlik kaside, Sultan Abdülmecid Hân'ın 31. Osmanlı padişahı olarak tahta çıkışı üzerine kalem alanmış bir cülüsiyyedir. Muhtemelen onun bu özelliğine vurgu yapmak üzere, şiirin tarih beyti, 31. beyte denk getirilmiştir:

Târîhi çün dürr-i semîn menkûtila oldu güzîn  
Fart-ı şerefle oldu dîn Sultânı Hân Abdülmecîd (K 7/31)  
(Sene 1255/1839)

Meşhûrî'nin düşürdüğü diğer tarihler, tarih sebebi, şiir numarası ve yılına göre şu şekilde sıralanabilir:

#### ***Vefat Tarihleri***

Ağrıbozlu Ebu Bekir Beyin vefatı (Kıta 23: Sene 1252/1836-37)

Ahmet Ağa'nın kızı Nimetullah Hanım'ın vefatı (Kıta 16: Sene 1250/1834-35)

Eski Bosna mollası Seyyid Abdurrahman Nakibzâde Efendinin vefatı (Kıta 46: Sene 1260/1844)

İbrâhim Paşanın oğlu Ebu Bekir Beyefendinin eşi Zeliha Hanımın vefatı (K 23: Sene 1267/1851)

İbrahim Paşanın Selânik valisi olduktan iki ay sonra vefat etmesi (Kıta 43: Sene 1259/1843)

Kâtip Ömer Hulûsi Efendinin vefatı (Kıta 48: Sene 1260/1844)

Mahmut Efendinin oğlu Seyyid Ali'nin vefatı (Kıta 39: *Cennetde şîr ü şeker ola âb u dânesi*)

Mehmet Ağa'nın kızı Nimetullah kadının mezar taşına yazılmak üzere düşülmüş tarih (Kıta 38: Sene 1258/1842)

Mehmet Ağa'nın kızı Nimetullah kadının vefatı (Kıta 37: Sene 1258/1842)

Meşhûrî'nin çağdaşı şairlerden Selânikli Âkîf'in vefat tarihi (K 21: Sene 1245/1829-30)

Meşhûrî'nin çağdaşı ve Selânik eşrafından şair Abdullah Hâmî Efendinin vefatı (Kıta 47: Sene 1260/1844)

Ömer Efendi'nin oğlu Ebu Bekir Beyin vefat tarihidir (Kıta 12: Sene 1249/1833-34)

Selânik Mevlevîhânesi şeyhi Mehmet Ali Dede'din vefatına iki tarih (Kıta 5, Kıta 6: Sene 1246/1830-31)

Selânik Vâlisi İbrâhim Paşa'nın vefâtı (K 7: Sene 1251/1835)

Selânik vâlisi İbrahim Paşanın vefatı (Kıta 18: Sene 1252/1836-37)

Selânik vâlisi Ömer Paşa'nın vefatı (Kıta 10: Sene 1249/1833-34)

Selânik'teki Bazar Tekkesi şeyhi Abdulkâdir Efendinin vefatı (Kıta 41: Sene 1258/1842)

Seyyid Osman Beyin vefatı (Kıta 20: Sene 1252/1836-37)

Şeyh Kandî ? Efendinin kız kardeşinin Ayşe adındaki kızının vefatı (Kıta 40: sene 1260?/1844)

Zübeyde Hanım'ın vefatı (K 4: Sene 1259/1843)

### ***Doğum Tarihleri***

Ali Nâmîk Paşazâde Râmîz Beyin oğlu Ahmet Beyin doğumu (Kıta 17: Sene 1251/1835-36)

Bezmiâlem Vâlide Sultanın kethüdâlarından Tâhir Bey Efendinin oğlu Osman Nûri Beyin doğumu (Kıta 45: Sene 1260/1844)

Evkaf Nâzırı İzzet Bey Efendinin oğlu Selim Sâbit Beyin doğumu (Kıta 54: Sene 1273/1856-57)

Kâtip Hasan Efendinin oğlu Osman Lebîb'in doğumu (Kıta 22: Sene 1252/1836-37))

Mehmet Efendi'nin oğlu Süleyman Nesîb'in doğumu (K 22: Sene 1243/1827-28)

Pîrî Efendinin oğlu Mehmet Behçet'in doğumu (Kıta 31: Sene 1253/1837-38)

Selânik defterdârı Ethem Beyin oğlu Mustafa Mahzar Beyin doğumu (Kıta 44: Sene 1259/1843)

Selânik eşraflarından Eşref Molla'nın oğlu Mehmet Zâtî'nin doğumu (Kıta 15: Sene 1250/1834-35)

Selânik eşraflarından Şerîf Yûsuf Refik Beyin oğlu Şerif Mahmut Beyin doğumu (Kıta 14: Sene 1250/1834-35)

Selânik Evkaf Nâzırı Kâmil Beyin oğlu Mehmet Şânî'nin doğumu (Kıta 30: Sene 1253/1837-38)

Selânik müftüsü Hüseyin Zühdî Efendinin oğlu Mehmet Refî'nin doğumu (Kıta 33: Sene 1256/1840)

Selânik vâlisi Ömer Efendi'nin oğlu Mehmet İzzet Efendi'nin doğumu (Kıta 4: Sene 1246/1830-31)

Seyyid Mehmet Atâullah'ın oğlu Yusuf Beyin doğumu (Kıta 3: Sene 1243/1827-28)

Sultan Abdülmecid Hân'ın oğlu şehzâde Ziyâeddin Mehmed'in doğumu (K 13: Sene 1262/1846)

Süleyman Nesip Efendinin oğlu Mehmet Celîl Efendinin doğumu (Kıta 52: Sene 1269/1852-53)

#### ***Atama ve Tayin Tarihleri***

Ârif Hikmet Beyin şeyhülislâmîliğe atanması (Kıta 49: Sene 1262/1846)  
İsmet Beyzâde Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyin Anadolu kazaskerliğine atanması (Kıta 7: Sene 1248/1832-33)

Mehmet Paşa'nın vezirliğe atanması (K 26: Sene 1270/1853-54)

Osman Paşa'nın Selânik valiliğine atanması K 27:sene 1270/1853-54)

Rüstem Paşa'nın sadarete tayini (K 25: Sene 1269/1852-53)

Selânik hâkimi Seyyid Ebu Bekir Efendinin Mekke'ye tayini (Kıta 29: Sene 1252/1836-37)

Selânik mal müdürü İsmail Hakkı Efendiye rütbe verilmesi (Kıta 53: Sene 1270/1853-54)

Selânik Valisi Ömer Paşa'nın müşîrlik rütbesine yükseltilmesi (K 15: Sene 1257/1841)

Sultan Abdülmecid Hân zamanında Konya valisiyken becayişle Selânik valisi olan İbrahim Paşanın üçüncü kez atanması (Kıta 42: Sene 1259/1843)

Sultan II. Mahmut zamanında Bekir Bey Efendiye imtiyazlı bir nişân ve makam verilmesi (Kıta 19: Sene 1252/1836-37)

Yusuf Sıddık Bey Efendiye nişân verilmesi (Kıta 33: Sene 1256/1840)

#### ***İnşaat Tarihleri***

Miralay Ahmet Beyin köşkünün yapımı (Kıta 21: Sene 1252/1836-37)

Ömer Paşa'nın Rehber adını verdiği gemisinin yapımı (Kıta 11:Sene 1249/1833-34)

Selânik Müşîri Ömer Paşanın yaptırdığı çeşmeye iki tarih (Kıta 35: Sene 1258/1842)

Selânik vâlisi Milon Ömer Paşa'nın yaptırdığı tabyanın bitişi (Kıta 1: Sene 1243/1827-28)

Selânik vâlisi Ömer Paşa'nın eşi Hümâ Hanım tarafından kızı Zeynep Hanım'ın rûhu için yaptırdığı tekkenin tarihi (Kıta 51: Sene 1266/1849-50)

Sultan II. Mahmut'un Selânik'e kışla yaptırması (Kıta 24: Sene 1253/1837-38)

Yusuf Sıddık Beyin yaptırdığı Beşçınar şadırvanının bitişi (Kıta 13: Sene 1250/1834-35)

#### ***Tamir Tarihleri***

Divan kâtibi Rüşdü Efendinin, Zuhûrî Baba Türbesini tamir ettirmesi (Kıta 36: Sene 1258/1842)

Sultan Abdülmecid Hân'ın Selânik eyâletindeki Vardar Kalesini tamir ettirmesi (Kıta 34: Sene 1257/1841)

Sultan II. Mahmut'un Selânik Eyâletindeki Malta Çeşmesini tâmir ettirmesi (Kıta 28: Sene 1253/1837-38)

Sultan II. Mahmut'un Selânik İskele Sebilini tamir ettirmesi (Kıta 27: Sene 1253/1837-38)

Sultan II. Mahmut'un Selânik surları dışındaki bir çeşmeyi tamir ettirmesi (Kıta 26: Sene 1253/1837-38)

Sultan II. Mahmut'un Selânik yakınındaki Pâdişah Yolu Çeşmesini tamir ettirmesi (Kıta 25: Sene 1253/1837-38)

#### ***Sünnet Düğünü***

Sultan Abdülmecit Han'ın iki şehzâdesinin sünnet düğünü (Kıta 50: Sene 1263/1847)



## KAYNAKÇA

- Bursalı Mehmed Tahir (2001). *Osmanlı Müellifleri ve Ahmed Remzi Akyürek: Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi* (hızl. Cemâl Kurnaz ve Mustafa Tatcı). (Tıpkıbasım). Ankara: Bizim Büro Yay.
- Çeltik, Halil (2004). *Divan Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Çeltik, Halil (2008). *Divan Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası*. Ankara: MEB Yay.
- Çeltik, Halil (2007). "Rumeli Şairlerinde Rumeli Coğrafyası", *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS) 10-15 Eylül 2007*. Ankara.
- Çeltik, Halil ve Yaşar Aydemir (2007). "Vefatının 150. Yılında Selanikli Meşhurî". *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. (2/4): 262-73.
- Fatin (1854): *Fatın Tezkiresi*. İstanbul 1271/1854.
- İnal, İbnülemin Mahmut Kemâl (1988): *Son Asır Türk Şâirleri*. İstanbul: Dergâh Yay.
- Karal, Enver Ziya (1983). *Osmanlı Tarihi*. Ankara: TTK Yay.
- Kaya, İdris Güven (1998). "Selanik'te Bir Çeşme ve Şiiri". *Tarih ve Toplum*. (179): 53.
- Kaya, İdris Güven (2000). "Selanikli Âkif Efendi'nin Divanındaki Selanik Tekkeleri ile İlgili Beş Tarih Şiiri". *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (115): 193-206.
- Mehmed Süreyya (1308). *Sicill-i Osmanî*. İstanbul: Matbaa-ı Âmire.
- Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmânî*. İstanbul: Târih Vakfı Yurt Yay.
- Pakalın, Mehmet Zeki (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yay.
- İpekten, Halûk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu ve Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatında İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay.
- Şemseddin Sâmî (1996). *Kâmûsü'l-A'lâm*. (Tıpkıbasım). Ankara: Kaşgar Neşriyat.
- Komisyon (1977-1990). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi - Devirler İsimler Eserler Terimler*. C. I-VII. İstanbul: Dergâh Yay.
- Özgül, M. Kayahan (2006). *Divan Yolundan Peraya Selametle*. Ankara: Hece Yay.



- Tuman, Nâil (2001). *Tuhfe-i Nâilî, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*. (hzl. Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı). Ankara: Bizim Büro Yay.
- Komisyon (1947-1969). *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu*. İstanbul: MEB Yay.
- Yakıt, İsmail (2003). *Türk İslam Kültüründe Ebcad Hesabı ve Târih Düşürme*. İstanbul: Ötüken Yay.

## MEŞHURÎ DİVANI

### KASİDELER

#### 1

[M 4, İÜ 3a, İÜ2 4a, S 3a]

*Münâcât-ı Diğer Darâat-Küster*

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Ey zât-ı pâk-i erham ü ekrem olan Hudâ  
Hep sîr-hân meğer mütekeddir bu mâ-sivâ
- 2 Geldim kapına sâil-i ihsân u lutf kim  
Lutfundan eyle matlûbumı ne ise atâ
- 3 Ya'nî edip günâhımı lutfunla mağfiret  
Eyle kerem dahi ne ise şânına sezâ
- 4 Zîrâ ki bu kemîne kulun da sevâbdan  
Var ise zerre ol dahi âlûde-i riyâ
- 5 Hâlim aceb ne olsa gerek rûz-ı rustahîz  
Ber-mûcib-i amel olur ise bana cezâ
- 6 Senden budur hulûs ile ser-matlabım hemân  
Geldim çü bâb-ı rahmetine etdim ilticâ
- 7 Meşhûrî abd-i âcizin afveyleyip suçun  
Fazlınla eyle kısmetini cennet ü likâ

#### 2

[M 4, İÜ 3b, İÜ2 4a, S 3b]

Na't-ı Şerîf-i Melâlî-Redîf Hazret-i Fahr-ı Kâinât (aleyhi efdalu's-salâvât ve ekmelü't-tahiyyât)

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Tab'-ı pâkim ki kumâş-ı ma'rifet dükkânıdır  
Feyz-i bî-pâyân-ı Hak gevherlerinin kânıdır
- 2 Öyle tab'im ki nesîm-i feyz-i lutf-ı Hakk ile  
Bâğ-ı dehrin nev-şüküfte gonca-i handânıdır
- 3 Neşr-i envâr-ı füyûzât-ı ilâhî etmede  
Âlem-i kevnin mehi hem neyyir-i rahşânıdır
- 4 Cümle halk üftâdesi olmuş Züleyhâlar gibi  
Güyyiâ hûbân-ı asrın Yûsuf-ı Ken'ân'ıdır

- 5 Kâfdan kâfa aceb mi hükmün icrâ eylese  
Cem gibi devrin o da sultân-ı âlî-şânıdır
- 6 Sanma kim ol rütbe kesretle nücûm-ı âsumân  
Kevkeb-i dürrî gibi âsârının akrânıdır
- 7 Feyzinin her katresi bir dürr-i nâb-ı ma'rifet  
Hüsnüne nîsân kemâlin ebr-i pür-bârânıdır
- 8 Hâce-i dânişgeh yek-ser zümre-i dânişverân  
Mekteb-i nezdinde gûyâ tıfl-ı ebced-hânıdır
- 9 Sîm-i elfâz u meânîye olup mi'yâr hem  
Nazm u nesr-i zer-ayârın keffe-i mîzânıdır
- 10 Bir hazîne dolu gevherdir ki genc-i şâygân  
Keyhâ-yı nakdine nisbetle bir hemyânıdır
- 11 Bir musavvirdir ki hem ol denlü fart-ı sıyt ile  
Mânî vü Behzâd onun yanında şâkirdânıdır
- 12 Gevher-i nâ-yâbveş manzûmesi bi'l-intihâb  
Şâirân-ı âlemin ser-levha-i dîvânıdır
- 13 Eyleyen kimdir onunla çûb-bâzî-i hüner  
Arsa-i nazmın süvâr-ı esb-i pür-idmânıdır
- 14 Sözde gâlib olsa ger cây-i aceb mi hasımına  
Kim bu devrin Kahramân-ı nâdire-gûyânıdır
- 15 Eyleyen uşşâkı yek-ser âşık u üftâdesi  
Şâhid-i âsârının vechinde hüsn ü ânıdır
- 16 Ârifân şâyestedir etse tavâfin subh u şâm  
Fırka-i ehl-i kemâlin Ka'be-i irfânıdır
- 17 Da'vî-i rüchân edip fahr etmesin mi herkese  
Şâh-ı kevneynin medîha-gûy u dür-efşânıdır
- 18 Şâh-ı evreng-i muallâ-yı risâlet kim onun  
Âlemeynden kim ki vardır bende-i fermânıdır
- 19 Olsa hem şâyeste sâir enbiyâ fermânberi  
Sûy-i Hak'dan mürselînin çünki ol sultânıdır
- 20 Öyle sultân-ı rüsûl kim zât-ı pâk-i emcedi  
Kâinâtın bâis-i mevzû'-ı çâr-erkânıdır

- 21 Pâdişâh-ı mülk-i dîn fahr-ı nebî vü mürselîn  
Rahmetenli'l-âlemîn zât-ı şeref ünvanıdır
- 22 Ol şehenşâh-ı dü-kevnin olsa âlem bir yana  
Sanma kim izz ü şerefle hem-ser ü seyyânıdır
- 23 On sekiz bin âlemin hem fahrı oldur şüphesiz  
Sanma ancak bu cihânın mefhar-ı sükkânıdır
- 24 Gelmemiş ma'nîde öyle pâdişâh-ı muhteşem  
Kim sarâyının felekler kubbe-i eyvânıdır
- 25 Nüh felek çetr-i serî' üzre sehâb-ı âsumân  
Kanda gitse sâyebânı sünbülî elvânıdır
- 26 Hıdmet-i pâkîzesinde kudsiyân eşrâfının  
Kimi huddâm-ı harîmi kimisi derbânıdır
- 27 Bâ-husûs ez-cümle Cibrîl-i emîn-i vahy kim  
Milket-i kerrûbiyânın husrev ü hakânıdır
- 28 Ol şehenşâh-ı dü-kevnin gâşiye-berdûşu hem  
Cânib-i Hak'dan berîd-i bâhirü'r-rüchânıdır
- 29 Hıdmet-i pâkin aceb mi etse yek-ser kâinât  
Hazret-i Hakk'ın habîb-i ekrem-i zî-şânıdır
- 30 Ol şehenşâh-ı bülend-câh u kurb-ı izzetin  
Arş u kürsî sidre ednâ mevki'-i seyrânıdır
- 31 Arş u kürsî kanda ol ablak-süvâr-ı rifâtin  
Tâ-fezâ-yı lâ-mekânı arsa-i cevlânıdır
- 32 Hem eden kisrâların sâmân-ı eyvânın şikest  
Makdem-i heybet-resân-ı kâinât-cünbânıdır
- 33 Mustafâ vü müctebâ mahbûb u memdûh-ı Hudâ  
Kâinât ser-tâbe-pâ hem âşık u hayrânıdır
- 34 Hak u bâtıl beynini kat' eyleyip temyîz eden  
Tîğveş ahkâm-ı şer'i şâmilü'l-ekvânıdır
- 35 Eyleyen subh-ı serây-ı kâinâtı rûşenâk  
Zerre-i âsâr-ı pâk-i neyyir-i pîşânıdır
- 36 Nutkudur vahy-i cenâb-ı Rabb-i izzet kim onun  
*În hüve* nass-ı şerîfi hüccet ü bürhânıdır

- 37 Ol resûl-i ekremin tiryâk-ı zât-ı ekberi  
Dermendâna dü-kevnin çâre vü dermânıdır
- 38 Ondan istimdât eden zannetme ancak mücrimân  
Asfiyâ vü etkiyâ yek-ser meded-cûyânıdır
- 39 Pâdişâhâ zât-ı pâk-i mekrümet-unvânının  
İns ü cin cümle melâik çâker-i ihsânıdır
- 40 Bu sarây-ı kâinâtın hüccet-i levlâk ile  
Zât-ı pâkin bâis-i îcâdına tavanıdır
- 41 Hem delîl-i imtiyâzın enbiyâ-yı gayriden  
Hazret-i Hakk'ın sana ihsân-ı bî-pâyânıdır
- 42 Bâ-husûs ez-cümle zât-ı pâkine ser-tâbe-pâ  
Rûy-ı arzın mescid olmak emr-i istihsânıdır
- 43 Biri de ez-cümle vech-i imtiyâzın cümleden  
İns ü cinn ü kudsiyâna ba'sinin yeksânıdır
- 44 Hem havâs-ı zât-ı pâkinden bürîde düşmenân  
Dûrdan sıyt u celâl ü heybetin tersânıdır
- 45 Enbiyâdan şakk-ı sadr olmuş mu senden gayrıya  
Gerçi zât-ı pâkinin cümlesi hep ihvânıdır
- 46 Hall-i emvâl-i ganâim hem şefâat rûz-ı bîm  
Zât-ı pâkinin müselleme hâssa-i şâyânıdır
- 47 Serverâ senden meded olmazsa ferdâ ümmete  
Yaradılmışdan kimin der-uhde-i imkânıdır
- 48 Bâ-husûs bu abd-i âciz kemterin Meşhûrî kim  
Dâimâ fikri cezâ-yı kesret-i isyânıdır
- 49 Nice bir isyân ki cümle bahr ü cevvi-i kâinât  
Bir yere gelse onun bir katre-i rîzânıdır
- 50 Senden olmazsa şefâat bil ki ehl-i mahşere  
Sekte-bahş-ı hecme-i hayret onun hizlânıdır
- 51 Hiç yokdur hâk-i pâye arza lâyıkk nesnesi  
Var ise ancak meğer kim kâle-i husrânıdır
- 52 Matlabı senden şefâatle o ism-i bendenin  
Hazret-i Perverdigâr'ın rahmet ü gufrânıdır

- 53 Sâdedir kût-ı amelden gerçi ammâ lutfunun  
Bende-i ümmîd-vâr-ı dâne-i hırmânıdır
- 54 Bende-i mücrimdir ammâ gülşen-i evsâfının  
Bülbül-i şîrîn-zebân-ı mu'cize-elhânıdır
- 55 Her zamân dergâhına sıdk ile dest-âvîzi hem  
Cevherâsâ sad-salâtile selâm-atyânıdır

**3**

[M 6, İÜ 5a, İÜ2 6a, S 5a]

Methiyye-i Pâkîze-i Diğêr der-Hakk-ı Ehak Cenâb-ı Hazret-i Hayru'l-  
Beşer (aleyhi's-salâtu ve's-selâm ilâ-vefer)

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Senin şevkinle tab'ım gülsitândır yâ Resûlallah  
Sürûdun ayn-ı savt-ı bülbülândır yâ Resûlallah
- 2 Kelâmım sükker-i bâdâmdır terkîb-i vasfında  
Zebânım tûti-i mu'ciz-beyândır yâ Resûlallah
- 3 Bütün nakd-i hayâlindir olan gencîne-i dilde  
Onunçün sözlerim gevher-feşândır yâ Resûlallah
- 4 N'ola kevser akıtsa vâdi-i medhinde endîşem  
Hayâl-i midhatin bâğ-ı cinândır yâ Resûlallah
- 5 Aceb mi fahr ederse midhat-i zâtınla Meşhûrî  
Vücûdun âleme rahmet-resândır yâ Resûlallah

**4**

[M 6, İÜ 5a, İÜ2 6b, S 5a]

Kaside be-nâm-ı der-Hakk-ı Eşref-i Cenâb-ı Hazret-i Hayru'l-Enâm  
(aleyhi's-salâtu ve's-selâm)

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Kible-i hâcet derindir yâ Muhammed Mustafâ  
Kâinât hâcetgerindir yâ Muhammed Mustafâ
- 2 İns ü cinn ü kudsî sâir cümle zî-rûh-ı cihân  
Çâker-i fermânberindir yâ Muhammed Mustafâ
- 3 Sensin ol bâlâ-rev-i râh-ı serây-ı lâ-mekân  
Arş u kürsî mu'berindir yâ Muhammed Mustafâ
- 4 Âlemi yek-ser eden sîr-i atâ vü mekrümet  
Hân-ı lutf u ber-terindir yâ Muhammed Mustafâ

- 5 Zulmet-i küfr ü dalâletden cihânı pâk eden  
Mihr-i rûy-ı enverindir yâ Muhammed Mustafâ
- 6 Rahmet-i âlem şeff'i-i ma'siyet-kâr-ı ümem  
Zât-ı pâk-gevherindir yâ Muhammed Mustafâ
- 7 Sen şefâat eyle Meşhûrî güneş-âlûdeye  
Bir kemîne çâkerindir yâ Muhammed Mustafâ

5

[M 8, İÜ 6b, İÜ2 7b, S 6b]

Der-Vak'a-i Ocağ-ı Mülgâ-yı Yeniçeriyân der-Zımn-ı Sitâyış-i Gâzî  
Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı Adlî ibn Sultân Abdülmecîd Hân

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hudâ bu devleti pâyende etsin Âl-i Osmân'a  
Ki onlar tâc-bahşâdır cihânda tâcdârâna
- 2 Ne devletdir ona her kim ki ednâ sû'-i kâsd etse  
Olur elbette mazhar-ı lâ-muhâle kahr-ı Yezdâna
- 3 Müfevvezdir emânet vechile sâhib-şerîatdan  
Bu devlet mustakil Osmâniyân-ı dâd-kârâna
- 4 Muvaffâk oldular ashâb-ı tâc u taht olup bir bir  
Emânet hükümünü icrâda hakkâ kim mülükâne
- 5 Gelip ahdinde oldu her biri a'dâsına gâlib  
Cihânda pîşvâ olduklarıyçün ehl-i îmâna
- 6 Husûsâ Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı Adlî kim  
Nazîri gelmemiş bir pâdişâh öyle bu devrâna
- 7 Cihân sâhib-kırânı Kahramân'ı pehlivânı kim  
Erişdi sıyt-ı evzâ'-ı dilîri hadd-i ekvâna
- 8 Cihâna tîğ-i ser-tîzi o rütbe verdi emniyyet  
Vatan âgûş-ı gürk olsa aceb mi gûsfendâna
- 9 Sebep hep bîm ü tîr ü nîze vü şemşîridir şimdi  
Sükûn-ı düşmenân-ı dîn ile bu emn ü âmâna
- 10 Zihî erbâb-ı şemşîr-i pâdişâh kim koymadı aslâ  
Ademden gayrı bir yer milketinde ehl-i tuğyâna
- 11 Geçirdi tîğden bir kalmayınca kanda kim vardı  
Anadolu vü Rûm'da cür'et etmiş dağî vü isyâna

- 12 Niçe serkeşleri kahr etdi kim ondan dahi ol  
Müyesser olmadı bir pâdişâh-ı zıll-ı Sübhân'a
- 13 Husûsâ zümre-i Bektâşiyân-ı nân-körânı  
Ki re'sâ her biri akrân idi gûyâ Nerîmân'a
- 14 Garîb-i ibret-âmîz vak'a-i i'dâmların gûş et  
Sana bast-ı ifâde eylesem kıssa-güzerâne
- 15 Sunûf-ı askerîden bunların sâbıkda ecdâdı  
Îtâatla mukayyed kul iken tûmâr-ı şâhâna
- 16 Pesendîde nice hizmetler etmişlerdi ma'lûmdur  
Tetebbu'la tevârih-âşinâ ihvân u yârâna
- 17 Velî bu zeyl-i kadr-vâr kim itâatden olup sâde  
Îhânet etmedik hiç kalmamışdır şehryârâna
- 18 Hemân san'atları itlâf-ı genc-i pâdişâh ile  
Taaddî eylemek olmuş idi ancak zîr-i destâna
- 19 Görüp bu inkıyadsızlıkların muhtâc olunmuşdu  
Yeniden birtakım ecnâd-ı münkâd-ı firâvâna
- 20 Onu tanzîme bed' etmiş iken Sultân Selîm merhûm  
Edip bezl-i nukûd-ı cidd-i sa'yin pâdişâhâne
- 21 O bed-hâhân-ı dîn ü devleti gör kim olup mâni'  
Nice tavr-ı ezâlar etdiler o şâh-ı zî-şâna
- 22 Görüp bu men'-i tanzîm-i cünûdı düşmen-i bed-hâh  
Nakîsa verdiğin zûr-ı tavâif-i müselmâna
- 24 Vücûd-ı revnak-ı İslâmiyâna rahne-kasdîler  
Hücûm etdi hemân dört bir taraftan nice büldâna
- 25 Bir iki kal'ayı hâlî bulup zabt eyledi fi'l-hâl  
Kemâl-i nahvetinden bakmayıp hiç ahd ü peymâna
- 26 Görüp bu hâlî küffâr-ı reâyâdan dahi ekser  
Cesâret eyledi izhâr-ı isyâna adûvâne
- 27 Olup her bir taraftan bân derâ-efrâz-ı tuğyân hep  
Mücâsir oldular taklîd-i kâr-ı ehl-i udvâna
- 28 Vurup onlara ya'nî bir taraftan ehl-i İslâm'ı  
İçirdiler nice câm-ı şehâdet müslümânâna



- 29 Edip onlar da birkaç kal'a-i İslâm'ı istilâ  
Nice dürlü ihânet etdiler şâh-ı cihân-bâna
- 30 Hemân gûyâ ramak kaldı bu devlet kim maâzallâh  
Gire hükûm-i tavâif-i mülûk-i nâ-be-sâmâna
- 31 Bu hâle vardığın gördükde şâh-ı hâmî-i İslâm  
Yapışdı çâresi esâsına der-hâl gayûrâne
- 32 Tez elden bir muallem asker ihsâr eyleyip ya'nî  
Ede def'-i adûya çâre onlarla hakîmâne
- 33 Ricâlin cem' edip cümle der-i fetvâ-penâhîde  
Bu emr-i müşkili bi'l-vâsıta arz etdi şâhâne
- 34 Dedi ta'lîm için resm-i kadîm üzre ocaklıdan  
Murâdım etmedir tertîb-i asker pâdişâhâne
- 35 Kabul etdi bu emri olduğuyçün cümlesi yekser  
Muvaffak şer'a hem kânûn-ı Sultân Süleymân'a
- 36 Bu emre imtisâlen cümlesi hüccet verip aldı  
Bu fermânı müebbed pâdişâhdan hatt-ı şâhâne
- 37 Alıp sevb ü salâhı cânib-i şâhdan o güm-râhân  
Taallüm etmeğe bed' etdiler gûyâ sadîkâne
- 38 Bu vechile olunca lîk fırsat-yâb-ı cem'iyyet  
Yakıp evrâk-ı ahd-ı pür-dürûgı nâr-ı nisyâna
- 39 Hemân-dem bir uğurdan pâdişâh-ı müslimîn üzre  
Hurûc etdi o ni'met-nâ-şinâsân ittifâkâne
- 40 Üşüp itler misâli ya'nî Atmeydânı'na fi'l-hâl  
Ser-âgâz etdiler muzmerlerin izhâr u i'lâna
- 41 Edip ya'nî nice erkân-ı devlet-hânesin yağma  
İsâet kalmadı arz etmedik hergiz seffihâne
- 42 Husûsâ cümle-i fi'l-i isâetden biri gör kim  
Lisâna almada zikrin hatâ var hak-şinâsâna
- 43 Bulup bir mushafı esnâ-yı gârâtında bir mel'ûn  
Ki vaz'-ı rahle-i ta'zîm etmişler edîbâne
- 44 Bıçağ ile hemân-dem pâre pâre eyledi der-hâl  
Ne Allâh'dan hayâ etdi ne ta'zîm etdi Kur'ân'a

- 45 Dahi şâh-ı cihâna etdiler bî-şerm ü bî-pervâ  
Nice îrâs-ı şeyn eyler tekâlîf-i hasîmâne
- 46 Görüp bu vaz'ı onlardan şeh-i âlem dahi ol dem  
Takayyüd etdi def'-i çâresinde şeh-r-yârâne
- 47 Edip ahvâli ya'nî şeyhü'l-islâmından istifdâ  
K'ide tâ şer'ile îcâbın icrâ dîndârâne
- 48 O da bu bâğıyânın katli meşrû' olduğın fi'l-hâl  
Tevakkuf etmeyip arz eyleyince nezd-i şâhâna
- 49 Edip ol demde sancak-ı şerîf sadrına teslîm  
Hemân ol bâğıyânın üstüne çekdirdi merdâne
- 50 Livâ-yı Ahmed'i Meydân-ı Sultân Ahmed'e dikdi  
Varıp sür'atle ol sadr-ı mufahhamda vakûrâne
- 51 Görüp şem'-i livâ-yı Mustafâ'yı fırka-i İslâm  
Gelip etrâfına cem' oldular mânend-i pervâne
- 52 Mukâbil olma zu'mile hurûcîler dahi yekser  
Yığıldı tûde-i heyzüm gibi etrâf-ı kazgâna
- 53 Nücûmâsâ değılken kâbil-i ihsâ o bed-kârân  
Tahammül etmedi yek hamle-i şîrâne-i hâna
- 54 Kaçıp fi'l-hâl tahassün etdiler kışlaklara gûyâ  
Ola cây-ı selâmet ol gürûh-ı mefsededgâna
- 55 Gelip cünd-i zafer-pîrâye-i şâhî dahi der-hâl  
İhâta eyleyince onları bî'l-cümle şîrâne
- 56 Edip tûp u tûfengi ber-araf ol pâdişâh-ı dîn  
Hemân kışlakların vurdurdu yek-ser nâr-ı sûzâna
- 57 Gürûh-ı bâğıyândan kim ki vardı onda cem' olmuş  
Biri kurtulmayıp hiç kalmayınca yandı nîrâna
- 58 O gümrâhâna göz açdırmayıp bir günde kahr etdi  
Bu keyfiyyetle kim hayret-efzâdır ehl-i iz'âna
- 59 Tecâvüz eyleyip kânûn-ı Sultân Süleymân'ı  
Niçe bid'atlar eylemişlerdi fuzûlâne
- 60 Ferâmûş eyleyip bunca hukûk-ı lutf-ı ihsânı  
Cefâlar kalmamışdı etmedik sâbıkda hânâna

- 61 Bi-hamdillâh ki böyle bulduğun gördük o bed-kârın  
Bütün etdiklerin Osmâniyân-ı mülk-dârâna
- 62 Şehenşâhâ felek-câhâ hıdiv-i âsumân-kadrâ  
Eyâ hurşîd-i tîği fer veren bu mülk-i Osmân'a
- 63 Sen ol şâhenşeh-i mülk-i dilîrsin ki havfindan  
Adem teng oldu Sâm u Rüstemân u Kahramânân'a
- 64 N'ola olsan muvaffak böyle emr-i sa'b u düşvâra  
Ki sensin şimdi mazhar her husûsda avn-i Yezdâna
- 65 Husûsâ bu gazâ-yı ekberinden zâhir olmuşdur  
Min-indillâh müeyyed olduğun kâr-azmâyâna
- 66 Adûdan çünkü ecdâd-ı izâmın sârın ahz etdin  
Sezâ şimden geri tîğın asarsan arş-ı Rahmân'a
- 67 Bu mülkü levs-i şûr-ı bâğîyândan eyleyip tathîr  
Çevirdin şûre-zârın sahn-ı hûş-bûy-ı gülistâna
- 68 Edip a'dâ için bir asker-i harbî dahi tertîb  
Yeniden kuvvet-i zahr eyledin döstân u yârâna
- 69 Demidir ba'd-ez-în deryâ gibi cünd eyleyip ihzâr  
Akinlar edesin her bir taraftan kâfiristâna
- 70 Ne olsun sâye-i şemşîr-i ser-tîzinde bî-pervâ  
Kala küfr üzre böyle gelmeyip kâfirler îmâna
- 71 Husûsâ sen o kudret sâhibisin kim murâd etsen  
Alırsın zûr-ı destinle muhâli zîr-i imkâna
- 72 Kılıçla feth ü teshîr eyleyip hep rub'-ı meskûnu  
Edersin sikke-i hükmün revân bu çâr-erkâna
- 73 Vekîl-i mutlak-ı sâhib-şerîat şimdi sensin sen  
N'ola cârî olursa emr ü nehyin cinn ü insâna
- 74 Sen ol sultân-ı evreng-i adâletsin ki dergâhın  
Şerefle Ka'beâsâ kıbledir şâhân-ı devrâna
- 75 Niçe Cemşîd ü İskender olup dergâhına bende  
Tefâhür etseler şâyestedir gerdûn-ı gerdâna
- 76 Hıdivâ sen o gerdûn-menziletsin kim değil kâdir  
Kalem hurşîd-i vasfın zerresin îrâd u etyâna

- 77 Husûsâ ben o vassâfım ki evsâf-ı celâlinde  
Misâl-i katre yokdur iltifâtın bahr-ı ummâna
- 78 Suhan-dânân-ı dehri kuvvet-i tab'ımla zabt etdim  
Aceb mi fahr edersen devletinde Ka'b u Hassân'a
- 79 Çıkardım bahr-ı tab'ımdan niçe pâkîze gevherler  
Ki fâikdir felekde her biri hurşîd-i rahşâna
- 80 Alıp mülk-i maârifden getirdim nezd-i ihvâna  
Hediye bir niçe kâlâ-yı vâlâ-yı mülûkâne
- 81 Ne gevherler getirdim silk-i nazma bî-nazîr ammâ  
Tesâdüf etmedim kadrin bilir hiç bir kadr-dâna
- 82 Bi-hamdillah ki sen kadrin bilirsın bârî hunkârım  
Ki sensin kadr-bahşâ şimdi cümle kadr-mendâna
- 83 Ko tasdî'i dırâz etdin mübâhâtınla Meşhûrî  
Hemân gayrı duâ et kim kasîden erdi pâyâna
- 84 Çıkıp sultân-ı hürşîd-i cihân taht u sipihr üzre  
Ola tâ hükm-i cârî bu sarây-ı kevn ü imkâna
- 85 Edip zîb-i serîr-i saltanat Mevlâ bu vechile  
Niçe feth ü zafer ihsân ede şâh-ı cihân-bâna

6

[M 11, İÜ 9a]

Kasîde-i Diğder der-Medh-i Gâzî Hazret-i Sultan Mahmûd Han-ı cennet-  
mekân Adlî Aleyhi Rahmeti'l-Bârî

*Mef'ûlü fâilâtü mef'âilü fâilün*

- 1 Mahmûd Hân'ın İsâ midir hüsn-i himmeti  
Kim eyledi müceddeden ihyâ bu devleti
- 2 Verdi bu mülke kuvvet-i tîğîyle nizâm  
Hakk'ın olup o şâh-ı cihâna inâyeti
- 3 Kat' eyledi urûkunu erbâb-ı fitnenin  
Tutmuş iken bu arsa-i pehnâ-yı milketi
- 4 Açdı peşîn Ka'be yolun zümre-i bugât  
Kum gibi bağlamışken o râh-ı hidâyeti
- 5 Vehhâbî gibi düşmen-i ef'î-gezendî kim  
Tutmuş idi Hicâz'ı semûm-ı mazarratı

- 6 Şîr-i jiyân tîğine yek-tu'me eyledi  
Sayd eyleyip o ejder-i câmûs-ı cesâtı
- 7 Hiç yer komadı Anadolu ile Rûm'da  
Su gibi cârî olmadık emr-i siyâseti
- 8 Seyl-âb-ı tîği hâr u has u şer ü şûrdan  
Pâk eyledi bu sahn-ı serây-ı hükûmeti
- 9 Şemşîr-i savbı ile husûsâ Sitanbul'a  
Bir şâh vermişdi dahi bu nezâfeti
- 10 İ'dâm-ı eşkıyâ ile hasr etdi gûyiyâ  
Cennet gibi saıdlere dâr-ı hilâfeti
- 11 Şâh Hüseyin'in aldı bu şeh intikâmını  
Tedmîr edip Havâric-i küfrân-ı ni'meti
- 12 Ta'lîm-i fenn-i harbe dahi ol hâce-i dîn  
Sarf eyleyip hazîne-i mevûr-ı mikneti
- 13 Biraz zamânda eyledi peydâ müceddeden  
Bir asker-i muallim-i mansûr-ı rü'yeti
- 14 Gösterdi Kahramâne tavâif-i düşmene  
Resm-i mesâf u cenk ü cidâl-i husûmeti
- 15 Te'yîd-i dîn ü devlet için mîsl-i Bû Alî  
Vaz' etdi dahi niçe kavânîn-i hikmeti
- 16 Ez-cümle iki Meclis-i Vâlâ-yı Meşveret  
Vaz' etdi kim rasûlün ola cârî sünneti
- 17 Tahsîs edip hâs-ı ricâle birin ki tâ  
Onda göreler emr-i mühimm-i raîyyeti
- 18 Ol meclis-i güzîdenin âfâkı tutdu hem  
Ahkâm-ı Adlî nâmı ile sıyt u şöhreti
- 19 Dahi biri de Encümen-i Bâb-ı Âlî kim  
Mezkûrdur onun ile nâm-ı saâdeti
- 20 Ol bezme dahi başka sunûf-ı ricâlden  
Me'mûr etdi bir niçe sâhib-dirâyeti
- 21 Maksûd-ı pâki bunları vaz' etmeden hemân  
Tedbîr-i nazm-ı milket idi azm-i niyyeti

- 22 Ya'nî umûr-ı mülkü görüp infâk ile  
Tashîh ede vukû' bulan emr-i sakâmeti
- 23 Bunlardan artuk emr-i nizâm-ı memâlike  
Sarf etdiği cevâhir-i bî-add-i gayreti
- 24 Mümkün değil kalemle yazılmak tevârihe  
Olmış nüvişte gerçi mufassal hikâyeti
- 25 Böyle şeh-i yegâne-i Cemşîd-kudretin  
Olsa sezâ bu resme sitâyîş ü midhati
- 26 Şâh-ı cihân fahr-ı keyân şimdi kim odur  
Şâhân-ı dehrin a'zam-ı sâhib-celâdeti
- 27 Ol dâver-i muazzamın etsem muvâzene  
Gâlib gelir Sikender'e sad-rütbe haşmeti
- 28 Devrin Cem ü Keyân'ı dahi Kahramân'ı kim  
Teng etdi çeşm-i düşmene bu sahn-ı fesâhati
- 29 Hakkâ hıdv-i sâhib-şemşîr kim bugün  
Âfâkı tutdı sıyt-ı dilîr-i şecâati
- 30 Ey şâh-ı heft-iklîm v'ey dâver-i azîm  
Ey kim eden bu arsada ehl-i şekâveti
- 31 Sensin o pâdişâh-ı dilîr-i zamân kim  
Olmaz yanında istemek ezkâr-ı şec'ati
- 32 Hem fazla-i şecâatin âhir mehâsinin  
Kim var kim ola vafına âlemde kudreti
- 33 Sözde bu abd-i halka be-gûşun ale'l-husûs  
Geçdi hezâr-rütbe Rızâyî vü Şevket'i
- 34 Îrân'ı tutdu hıttâ-i Rûm'u edip güzer  
Firdevsî gibi sözde tanîn-i mahâreti
- 35 Oldu zamân-ı devletinin ya'nî Rûdekî  
Fenn-i suhanda sebkıla ehl-i belâgati
- 36 Eş'âr-ı dil-firîb-i bedû'l-edâsının  
Şâyeste olsa nazmı Nizâmî'ye nisbeti
- 37 Ya'nî bu rütbe fart-ı mahâretle bendenin  
Olmuş iken suhanda müselleme meziyyeti

- 38 Vasfında olsa hâme-i sihrim aceb mi lâl  
Yok kadri muhît-i vasfının encâm u gâyeti
- 39 Meşhûrî besdir eyle duâ kim merâm eğer  
Fahr ise buldu ol dahi hadd ü nihâyeti
- 40 Âlemde tâ ki bâkî olup mülk ü saltanat  
Şâhânın ola cârî sükûk-ı hükûmeti
- 41 Sadr-ı serîr-i saltanatında edip karâr  
Olsun resîde haşre değin ömr ü devleti

7

[M 12, İÜ 10a, İÜ2 11a, S 10a]

Târîh-i Cülûs-ı Meymenet-me'nûs Gâzî Hazret-i Sultân Abdülhamid  
Hân İbn Sultân Gâzî Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı Adlî der-Zımn-ı Sitâyiş-  
i Ü

- 1 Şükr ü sipâs-ı bî-kerân kim Hâlık-ı Hayy-ı Mecîd  
Verdi cihâna başka şân ızhâr edip lutf-ı cedîd
- 2 Ma'dûm olup âsâr-ı gam ne gussa kaldı ne elem  
Her ülkede oldu bu dem bir şâdî-i tâze bedîd
- 3 Revnak bulup çâr-çihât gülzâra döndü kâinât  
Hiç kalmadı bî-vâye zât hep âlem oldu müstefîd
- 4 Geldi yeniden nev-bahâr arz eyledi ezhâr u bâr  
Etdi donanma âşikâr bu şevk ile dehr-i saîd
- 5 Herkes bu dem olsa n'ola bülbül gibi nâme-serâ  
Diller açıldı gûyiyâ mânend-i gonca-i verîd
- 6 Geldi safâlar fevc fevc oldu kederler herc ü merc  
Dillerde şâdî ursa mevc şâyeste çün *Bahr-ı Sefîd*
- 7 Sanman görüp meh-pâreler yâ encüm ü seyyâreler  
Almış ele çâr-pâreler raks etmede çarh-ı anîd
- 8 Kol kol gezer cânâneler hem âşık-ı dîvâneler  
Na'ra urar mestâneler gamdan olup dûr u baîd
- 9 Buldu cihân ser-tâbe-pâ ârâyiş-i zevk ü safâ  
Etse bu dem herkes sezâ her şeb kadr her gün bir îd
- 10 Olsa acep mi bahr u ber cennet gibi pür zîb ü fer  
Âfâkı tutdu ser-te-ser âvâz-ı şâdî-i nevîd

- 11 Yâ olmasın mı şâdmân sükkân-ı arz u âsumân  
Kim oldu şâh-ı kâmrân sultân Han-ı Abdülmecîd
- 12 Oldu imâmu'l-müslimîn zıll-ı Hudâ hâmî-i dîn  
Etdi meserret mü'minîn kahr oldu küffâr-ı pelîd
- 13 Evrenği teşrîf eyledi her kalbi te'lîf eyledi  
Dünyâyı taltîf eyledi ibrâz edip hulk-ı hamîd
- 14 Hem pâdişâh-ı nev-civân hem şehriyâr-ı Cem-nişân  
Şâyeste şâhân-ı cihân dergâhına olsa abîd
- 15 Ser-pîşesi insâf u dâd endîşesi celb-i fuâd  
Etmîş ne var hem i'tiyâd şâhâne evzâ'-ı güzîd
- 16 Gâlib atâda Hâtem'e fâik vegâda Rüstem'e  
Gelmiş değıldir âleme bir böyle şâh-ı bî-nedîd
- 17 Şân u şükûh-ı şevketi kahr u celâl ü satveti  
Esbâb-ı fevz ü nusreti hakk eylemiş onda nezîd
- 18 Vermiş mi bir şâh-ı selef dehre aceb böyle şeref  
Görmüş mü çeşm-i nüh-sadef zâtı gibi dürr-i ferîd
- 19 Devrinde İskender nedir hem Kısra vü Kayser nedir  
Yanında Ristolar nedir kim eyleye re'y-i sedîd
- 20 Şâhân-ı devrin a'zamı Osmâniyânın ekremi  
Meydân-ı rezmin Rüstem'i hakân-ı devrân-ı harîd
- 21 Misli cihâna gelmemiş kimse bu nâmı almamış  
Âlemde meşhûd olmamış hem böyle sultân-ı reşîd
- 22 Şâhenseh-i deryâ-zamîr hem dâver-i gerdûn serîr  
Zâtı kabûl etmez nazîr Mevlâ onu kılmış vahîd
- 23 Ömrüm olursa haşre dek mümkün mü vasfın eylemek  
Kim vâsf-ı pâki yek-be-yek kâbil değıl hergiz adîd
- 24 Meşhûriyâ çünkü kelâm vâsfında buldu ihtitâm  
Eyle duâ bâ-sıdk-ı tâm kim öyledir resm-i kasîd
- 25 Etsin hemân tahtın Hudâ ferhunde vü bâkî ona  
Hûn-ı hasûdu dâimâ reşk ile olsun kadîd
- 26 Mülkün alıp a'lâsını kul eyleyip Dârâsını  
Kahr eylesin a'dâsını nusret edip Rabbü'l-Vaîd



- 27 Câh u celâl ü şevketi dârât u fer ü haşmeti  
İkbâl-i ömr ü devleti günden güne olsun mezîd
- 28 Feth-i cihâna ser-te-ser etdikce şevketle sefer  
Destinde tevfik ü zafer olsun inhitâr u kilîd
- 29 Âlem olup devrinde hep bî-jeng ü endûh u ta'b  
Her rûz-ı şâdî vü tarab bir yıl gibi olsun medîd
- 30 Neşreyleyip ahkâmını dehre yürütsün nâmını  
Dünyâdan alsın kâmını ber-vefk-i dilhâh u ümîd
- 31 Târîhi çün dürr-i semîn menkûtüla oldu güzîn  
Fart-ı şerefle oldu dîn Sultânı Hân Abdülmecîd  
(Sene 1255/1839)

8

[M 16, İÜ 13a, İÜ2 13b, S 13b]

Kaside-i Diğەر der-Sitâyîş-i Gâzî Hazret-i Sultân Abdülmecîd Hân-ı  
Gerdûn-Makar (Dâme mâ dâmü'l-bahr u ber)

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Her ne dem tab'im ki nakd-i şevki dirhemyân eder  
Arz-ı evzâ'-ı civân-merdî-i hoş-gûyân eder
- 2 Cûş edip mânend-i bahr-i bî-kerân-âsârını  
Bir biri ardınca çün emvâc-ı bî-pâyân eder
- 3 Zîver-i mazmûn ile her nazm-ı pâk-dil-keşin  
Gûyiyâ bir nev-arûs-ı âlem-i imkân eder
- 4 Ma'nî-i rengîn nazmın bâde-i gülgûnveş  
Mâye-i keyf ü neşât-ı zümre-i rindân eder
- 5 Resm-i gûn-â-gûn göstermekde beyt-i nazmını  
Hâne-i nakş u nigâr-ı Çîn ile seyyân eder
- 6 Rişte-i nazm-ı güzînin gevherîn-elfâz ile  
Ser-be-ser-i zîb-i ser-enzâr-ı istihsân eder
- 7 Tarz u tavr-ı dil-keşîde mısra-ı bercestesin  
Kâmet-i dil-dâr yâhud serv-i büstân eder
- 8 Vâdi-i arz-ı suhan-gûyîde hem bî-dillere  
Gûn-e-gûn evzâ'-ı nâz u şîve-i hûbân eder
- 9 Raşş-ı fikri hiç köhne arza etmez iltifât  
Dâimâ bir nev-zemîni arsa-i cevlân eder

- 10 Ehl-i dilden nazm-ı eş'âr-ı neşât-engîzini  
Kim okursa def-i endûh u gam-ı devrân eder
- 11 Tarz-ı i'câz üzre her bir beyt-i nazm-ı dil-keşin  
Hasma da'vâ-yı suhan-sâzîde bir bürhân eder
- 12 Kanda hasm-ı reşk-hû güftâr-ı hârık-âdesin  
Kangı kâfir kim görür bî-ihtiyâr îmân eder
- 13 Makta-i manzûmesinde fahr edip akrânına  
Her sözün gûyâ delîl-i da'vî-i rüchân eder
- 14 Bâ-husûs vasf-ı güzîn-i dâver-i devrânda  
Arz-ı kâlâ-yı hüner-mendî-i nev-unvân eder
- 15 Ya'ni Hân Abdülmecîd'ün kim kılâm evsâfını  
İşbu resme zîb-i nakş-ı levha-i divân eder
- 16 Pâdişâh-ı bahr u ber hâme-i ekber kim felek  
Sâyesinde gerdiş-i âsâyîş ü âmân eder
- 17 Dâver-i devrân-ı a'zâm kim mülûk-ı sâire  
Ondan isticlâb-ı tâc u efser-i sultân eder
- 18 Şehriyâr-ı Cem-haşem kim gelse farzâ bir yere  
Sanma İskender onunla da'vî-i akrân eder
- 19 Zerreveş bir bende-i mensûb-ı bâb-ı devleti  
Sâyesinde kesb-i şân-ı neyyir-i rahşân eder
- 20 Baht-ı devlet yâveri tevfik ü nusret rehberi  
Kanda azm etse yanınca bendevâr pûyân eder
- 21 Hem hulûsu iktizâsı rezme niyyet eylese  
Düşmeni sulh u salâh yâhud kim istîmân eder
- 22 Dâver-i rûy-ı zemîn sultân-ı adl-âyîn kim  
Ne yere hükm eylese ma'mûr u âbâdan eyler
- 23 Hem nizâm-ı mülke dâir her ne kânûn eylese  
Mûcib-i âsûdegî-i âlem ü ekvân eder
- 24 Emrine vâcibdir etmek müslimîne imtisâl  
Kim eder şer'a muvâfik her ne kim fermân eder
- 25 Dâverâ sensin bugün çünkim imâmu'l-müslimîn  
Kim itâat eylemezse emrine husrân eder

- 26 Zill-ı Mevlâ hem vekîl-i Mustafâ'sın kim sana  
Emr ü fermânın hilâfı vaz'-ı nâ-şâyân eder
- 27 Bâ-husûs sensin o sâhib-seyf kim Rüstemleri  
Bîm-i kahrın zîr-i ferş-i hâkde lertzân eder
- 28 Rezmgehde kûh-ı âhen olsa da hasmın onu  
Kahramân-ı himmetin elbette rû-gerdân eder
- 29 Şevketin bu rütbe gördükce mülûk-ı her taraf  
Hâh nâ-hâh akd-i sulhu muhkem ü itkân eder
- 30 Âlemin sâhib-kırânı olduğunda şüphe yok  
Kim onu a'dâya gâlib olduğun i'lân eder
- 31 Sende hem ol mertebe adl ü sehâvet kim ne var  
Tîğ ü şemşîre ne hâcet kim sana isyân eder
- 32 Câlis-i evreng-i sultânî olaldan âleme  
Etdiğin cûdu ne deryâlar ne hod bir kân eder
- 33 Sen şehenşâh-ı kerîmi vasf eden vassâflar  
Hâtem-i Tâyi kapında hâcib ü derbân eder
- 34 Katre-i deryâ-yı ihsânın olanlar mazharı  
Ma'nîde Kârûn'a fahr-i servet ü sâmân eder
- 35 Böyle bezl-i cûdu böyle adl ü dâdı sen gibi  
Pâdişâhlardan bugün kangı cihân-dâran eder
- 36 Ol kadar âsûde etdin âlemi kim gûsfend  
Gürk ile bî-havf ü pervâ ülfet-i ihvân eder
- 37 Dest-i bî-dâd-ı felekden sâye-i adlinde hiç  
Kalmadı bir kimse şekvâ eyleyip efgân eder
- 38 Pâdişâha kangı bir evsâfın ihsâ eylesem  
Vasfını encümle âlem sayıda yeksân eyler
- 39 Siyemmâ sözde bu abd-i âciz kim rağbetin  
Kudret-i emr-i muhâli kâbil-i imkân eder
- 40 Feth edip bir lahzada bunca tılısm-ı müşkili  
Hâric ez-makdûr emr-i as'abı âsân eder
- 41 Mülk-i ma'nîye nizâm u intizâm bahş etmede  
Güyyiâ her lafzı bir sultân-ı fermân-rân eder

- 42 Şâhid-i nazmın libâs-ı hûb mazmûnlarla hep  
Eyleyip tezyîn halkı âşık u hayrân eder
- 43 Hasma güftâr-ı belîğın mi'raz-ı isbâtıda  
Şâirân-ı dehr eş'ârın delîl etyân eder
- 44 Pâdişâhım devletinde fâikım akrânıma  
Sanma bunda kizb edip yâ nefsim bühân eder
- 45 Tîğ-i ser-tîz-i zebânımdan kaçıp ehl-i suhan  
Her biri nefsin bugün bir kûşede pinhân eder
- 46 Server-i ehl-i maârif olduğum sâyende hiç  
Kalmadı bir kimse teslim etmeyip küfrân eder
- 47 Ger olursa zerre avn-i i'tibârın bendene  
Sözde hiç olmaz benimle da'vî-i merdân eder
- 48 Buldu encâm-ı kasîden fahrı ko Meşhûriyâ  
Kim tefâhür kadr-i ehl-i dânişi noxsân eder
- 49 Ba'd-ez-în şâha duâ et kim hüner-mendân onun  
Sâyesinde kâm alıp kesb-i ulüvv-i şân eder
- 50 Gülsitân-ı âlemi tâ kim nesîm-i feyz-i Hak  
Her seher lutfuyla yek-ser pür-gül-i handân eder
- 51 Görmesin çeşm-i cihân gülşen-serây-ı devletin  
Bir zamân båd-ı fenâ hedm eyleyip vîrân eder

9

[M 18, İÜ 14b, İÜ2 15a, S 15a]

Kasîde der-Sitâyiş-i Sadr-ı A'zâm ve Vekîl-i Efham Hazret-i Mustafâ  
Reşîd Paşa (ve Fazzalallahu Taâlâ fî-umûrahu'l-ulyâ)

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Girince dest-i taleb-kârına medâr-ı şuûr  
Ferâgat eyledi ârâmı hâme-i pür-zûr
- 2 Edip daâvi-i arz-ı hüner-verîye kıyâm  
Niçe dürr-i kelimât etdi zîb-i silk-i sûtûr
- 3 Niçe dürr-i kelimât-ı güzîde kim gûyâ  
Felekde her biri pertev-i mâh u kevkeb-i hûr
- 4 Alıp cerîde-i nazmında derc ü serd etdi  
Suhanda her ne ki vardır nefâyis-i meşhûr

- 5 Sütûn-ı seng-i belâgatle kıldı her beytin  
Misâl-i kasr-ı Havernak meşîd ü ma'mûr
- 6 Niçe kumâş-ı hüner etdi lahzada îcâd  
Ki olsa her biri şâyeste yâdgâr-ı dühûr
- 7 Verip libâs-ı mezâmîn-i nevle zînet-i tâm  
Arûs-ı nazmını kıldı nazîri nâ-manzûr
- 8 Kelâm-ı nazm-ı safâ-bahşın etdi rıfk ile hem  
Cerâhat-ı dil-i gam-hâra merhem-i kâfûr
- 9 Zemîn-i tâze ile kıldı nazm u eş'ârın  
Gürûh-ı ehl-i dile bâis-i neşât u sürûr
- 10 O denli söyledi şîrîn şeker gibi güftâr  
Ki kim işitse olur mübtelâsı çün zenbûr
- 11 Çıkardı dür gibi bahr-ı karîhasından hep  
Zebân-ı ney-şekerinden ne eylediye sudûr
- 12 Niçe güher gibi sözler dedi kim her birisi  
Sezâ olursa o sadr-ı yegâneye mahsûr
- 13 O sadr-ı âlî ki âsâr-ı hüsn-i himmetidir  
Ne var ise görülende muhassenât-ı umûr
- 14 Vekîl-i şâh-ı cihân Mustafâ Reşîd Paşa  
Ki oldur emr-i nizâm-ı memâlike me'mûr
- 15 Hıdvî-i âl-i himem ehl-i seyf ü ehl-i kalem  
Muhît-i akl u hikem dâver-i reşîd-i vakûr
- 16 Bu bâğ-ı mülke bahâr-ı nezâreti gibi hiç  
Yakında vermedi kimse tarâvet-i mevfûr
- 17 İlâc-ı re'y-i hekîmânesiyle def' etdi  
Ne kim mezâlîme dâir alelden etdi zuhûr
- 18 Adem diyârına sevk etdi âb-ı tîği ile  
Bu arsada ne ki bulduysa çirk-i fîtne vü şûr
- 19 Düvelle ikd-ı mesâfâti eyledi te'yîd  
Ne cenk kıldı ne gavgâ ne hod diğêr mahzûr
- 20 Zihî vezîr-i Aristo-hîred ki bî-heycâ  
Adû-yı dîn-i musâfâta eyledi mecbûr

- 21 Sıyânet etdi hem ol denli zîr-i destânı  
Ki kimse olmadı bir gûne gadr ile mağdûr
- 22 Kılıp halk u berâyâyı yek-ser eyledi celb  
Tarîk-i adle sülûkuyla sarf edip makdûr
- 23 O denli eyledi halkı birbirinden emîn  
K'etse ins ile ülfet sezâ vuhûş u tuyûr
- 24 Zamânı oldu zamân-ı refah u âsâyış  
Ki herkes etmede ıyd u safâ vü sûr-ı hubûr
- 25 Sinîn-i vâfiredir kim bülehd-himmet ile  
Bu sadra geldi âdil bu gûne bir destûr
- 26 Hıdv-i dâdgerâ Âsâf-ı semâ-hümâ  
Âyâ yegâne-i devrân-ı ma'delet-meftûr
- 27 Sen ol vezîr-i adâlet-semîrsin ki bütün  
Zamân-ı ma'deletinde cihânıyân mesrûr
- 28 Nedir o mertebe hem tâli'-i müsâid kim  
Sana atâ vü kerem eylemiş Hudâ-yı gayûr
- 29 Eğerçi cem'in irâde edersen ezdâdın  
Ne mümkün olmamak emr-i muhâl iken mahşûr
- 30 Bu nazm-ı mülke sen oldun vesîle olmuşken  
Fesâd u katle gûyâ ki güfte-i menşûr
- 31 Muvaffak etdi seni etdiğinçün Hazret-i Hak  
Salâh-ı hâl-i berâyâyâ bezl-i sa'y-i vüfûr
- 32 Ale'l-husûs ki şâh-ı hakâyık-ı âgâhın  
Hiç etmedin hudemât-ı celîlesinde kusûr
- 33 Senin bu devlete vâki' olan sadâkatin  
Ne mümkün eyleye vasfın bu abd-i nâ-makdûr
- 34 Edâ-yı sükker-i vafında oldum acz ile lâl  
Suhanda olmuş iken tûtîler gibi mağrûr
- 35 Nice ben olmayam ebkem muhâlif-i eyyâm  
Sefîne-i dilim etdi garîk-ı bahr-ı fûtûr
- 36 Bana bu denli maârifle ya'nî tâli' kim  
Müyesser etmedi hergiz safâ-yı bâl-i huzûr

- 37 Nakîsa bende mi yâ tâli'imde mi bilmem  
Ki böyle kaldım ayakda misâl-i na'l-i sûtûr
- 38 Ulüvv-i himmet ile destgîrim ol ki bugün  
Kemâl-i lutf ile sensin fütâdegâna **nusûr**
- 39 Suhan tükendi ko itnâb-ı nazmı Meşhûrî  
Beyân-ı hâl ise maksûd bu denli ancak olur
- 40 Duâ-yı hayr ile eyle kasîdeni itmâm  
Ki oldur âdet-i pâk-i suhan-şinâs-ı fuhûr
- 41 Cihânda tâ ola emr-i vekâlet mutlak  
Gürûh-ı tâcvârâna göre ehemmi-i umûr
- 42 Hemîşe eyleye zîb-i sadâret-i uzmâ  
Muvaffakiyyet ile zâtını Hudâ-yı şekûr

**10**

[M 88, İÜ 51a, İÜ2 55a, S 60a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Aksimi hüsnünde görseydim aceb mi dûrdan  
Yok cemâlin farkı hiç âyîne-i billûrdan
- 2 Rûyun ayn-ı mâh-ı tâbândan nişâne resm eden  
Bir numûne eylemiş zülfün şeb-i deycûrdan
- 3 Kaşların tuğralarıyla rûy-ı pür-envârının  
Farkı yokdur bir muvaşşah safha-i menşûrdan
- 4 Sevdiğim gül-kand-i la'linle revâkı leblerin  
Sor ne şîrîn olduğun öğren dil-i zembûrdan
- 5 Edeli kûyun cemâlinle temâşâ gönlümüz  
Etdi def'-i ârzû gûyâ behişt ü hûrdan
- 6 Neş'edâr-ı câm-ı la'lin olalı bu bezmde  
Mest ü medhûşam sanırlar bâde-i engûrdan
- 7 Böyle nazmın gevher-i mazmûn ile Meşhûriyâ  
Fark olunmaz sanki bir gencîne-i mestûrdan
- 8 Kuvvet-i tab'ımla fahr etsem n'ola akrânıma  
Himmet aldım mahlasâsâ şâir-i pür-zûrdan
- 9 Şâir-i pür-zûr hem bir âsaf-ı zî-cûd kim  
Görmedim cûdu gibi hiç cûd bir destûrdan

- 10 Ol vezîr-i ekremin durdukca çarh u ahterân  
Necm-i bahtı tâbdâr olsun meh-i pür-nûrdan
- 11 Hem duâ-yı hayrım oldur ömrü oldukca Hudâ  
Âlem-i ikbâlini vâreste etsin şûrdan

**11**

[M 20, İÜ 16a, İÜ2 16b, S 16b]

Kasîde-i Diğêr der-Sitâyîş-i Hazreti Şeyhü'l-islâm-ı Müşârun ileyh  
[Ârif Hikmet Bey] (Dâme fî-sadrahü'l-âlî ilâ-yevmi'l-kıyâm)

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Verip endâmına nev-câme ile zînet-i tâm  
Kadı mahbûb göründü yine devr ü hengâm
- 2 Def' edip gerd-i gamı âyîne-i dillerden  
Yine tahsîl-i safâ eyledi bi'l-cümle enâm
- 3 Câ-be-câ âyîn-i cem'iyet edip etmede halk  
Kimisi sûr u kimi resm-i bihîn-i bayram
- 4 Yine nâgeh erişip vakt-i bahâr-ı şâdî  
Gül gibi açdı dil-i gamzede-i halkı tamâm
- 5 Mihr-i ümmîd doğup âlem-i dillerden hep  
Etdi nûruyla yine ref'-i zalâm-ı âlâm
- 6 Yine bir şîve-i nâ-dîde ile şâhid-i baht  
Eyledi âşık-ı bî-dilleri mesrûr u be-kâm
- 7 Rûz-ı ıydına muâdil olup her rûz-ı saîd  
Şeb-i kadre bedel oldu yine her bir akşam
- 8 Sürdü ceşş-i gamı iklim-i dil-i âlemden  
Yine leşker-keş olup pâdişeh-i şevk u garâm
- 9 Gül gibi güldü meserretle yine âlemiyân  
Gam ile olmuş iken bülbül-i zâr u sersâm
- 10 Dil-i deryâ-yı avâlimde tettebbû ederek  
Etdi der-dest yine gevheri gavvâs-ı merâm
- 11 Buldu âlemde havâsın yine keşf-i emel  
Bahrı teng etmiş iken ona muhâlif eyyâm
- 12 Reh-nümalıkla bu dem âleme Hızr-ı tevfiğ  
Herkesi etdi yine vâsıl-ı ser-menzil-i kâm



- 13 Siyemmâ ehl-i kemâlin güher-i kadri yine  
Kıymetin buldu olup her biri mümtâz u benâm
- 14 Yine gösterdi sehâsın fuzalâya gerdûn  
De'bi arz etmek iken ekseri evzâ'-ı liâm
- 15 Ya'ni Ârif Bey efendi gibi bir fâzılı kim  
Görmemiş mislini bu dîde-i heft-ecrâm
- 16 Getirip mesned-i fetvâya hezâr izzet ile  
Etdi bu vechile ashâb-ı kemâle ikrâm
- 17 Nice fâzıl ki bu resme güher-i evsâfin  
Rişte-i nazma çeker hâme-i müşkîn-erkâm
- 18 Âlim-i devr ü zamân vâris-i ilm-i Nu'mân  
Müftî-i müctehid-unvân umûm-ı İslâm
- 19 Ser ü çeşm-i sulehâ seyyid ü sa'd-ı ulemâ  
Ârif-i sırr-ı Hudâvend-i azîz-i allâm
- 20 Menba'-ı fazl u nüket nüsha-i akl u hikmet  
Sâdık u mu'temed-i devlet-i pâyende-kıyâm
- 21 Zübde-i mağz-ı rûûs-ı hükemâ-yı devrân  
Kurre-i ayn-ı fuhûl-ı ulemâ-yı a'lâm
- 22 Zihî allâme ki asrında geleydi Keşşâf  
O kadar fazl ile eylerdi onu isti'zâm
- 23 Fazla-i fazlı hem ol fâzıl-ı bî-hemtânın  
Nice evsâfi dahi var ki bulunmaz encâm
- 24 Ma'den-i lutf u kerem kulzüm-i eşfâk u himem  
Genc-i yâkût-şiyem dürc-i leâlî-keîâm
- 25 Sâhib-i tab'-ı güzîn ehl-i vakâr u temkîn  
Hâce-i mekrümet-âyîn-i havâs u a'vâm
- 26 Görse bir kimseyi nâr-ı elem-i fakra dûçâr  
Eder etfâya miyâh-ı keremiyle ikdâm
- 27 Gelse bir kimse eğer dergehine nâle-künân  
Handelerle eder ircain onun istilzâm
- 28 Olur elbet ne kadar müşkil ise çâresi  
Derdini dergehine her kim ederse i'lâm

- 29 Hâsılı kalmadı devrinde onun bir yüzden  
Olmadık bây u gedâ nâil-i lutf u in'âm
- 30 Ne aceb zâtı bu evsâf ile olsa mevsûf  
Ki bu evsâf ile etmiş onu Hak ni'met-i âm
- 31 Fâzılâ kâm-dihâ sadr-nişîn-i küremâ  
Ey eden mekrümeti zümre-i ahrârı gulâm
- 32 Sensin ol server-i ashâb-ı semâhat ki bu dem  
Etdi fart-ı keremin Bermekiyânı güm-nâm
- 33 Sıyt-ı fazl u kerem ü cûdun edip Rûm'u güzer  
Oldu peyveste-i iklim-i Hicâz u A'câm
- 34 Eyledin âb-ı zülâl-i kereminle sırâb  
Ne kadar var ise teşne fukarâ vü nâ-kâm
- 35 Verdin ehl-i hünerin her birine hâlince  
Kimine rütbe kimin rütbesin etdin a'zâm
- 36 N'ola bu abd-i kadîmin dahi bir rütbe ile  
Olsa ey kân-ı kerem ahd-i şerîfinde be-kâm
- 37 Nice bir rütbe velî zıll-ı cihân-dârîde  
Düş-ı şeyhûhatime ola münâsib ihrâm
- 38 Tâli'imdir var ise şimdiye dek mâni' olan  
Yoksa hâşâ ki kerîm ede dirîğ-i ikrâm
- 39 Ne kadar rütbeye şâyeste bizâam yoğ ise  
Yine ben fâikim akrânıma ey fahr-ı kirâm
- 40 Umarım âb-ı zülâl-i kereminle çün bâr  
Bu temennâm ola hâsıl ne kadar ise de ham
- 41 Söz tamâm oldu duâ eyle yeter Meşhûrî  
Bu kadar kâm-ı dili eyledin arz u ifhâm
- 42 Tâ şeh-i şer'-i şerîf bâkî olup da hükkâm  
Sâyesinde ede âlemlere neşr-i ahkâm
- 43 Sadr-ı fetvâda olup rükn-i işârât ile  
Kasr-ı dîne vere Hak azze ve cell istihkâm

12

[M 21, İÜ 17a *der-kenâr*, İÜ2 17b, S 17b]

Kasîde-i Diğêr der-Sitâyiş-i Cenâb-ı Şeyhü'l-islâm-ı Müşârun ileyh  
Berây-ı Teşekkür-i Rûûs-ı Humâyûn-ı Meymenet-makrûn

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Şükür lillâh yine pür-neş'e oldum vefk-i kâm üzre  
Yine sundu bana sâki-i gerdûn câmı câm üzre
- 2 Yine âzâdelerveş mûnis-i şevk ü neşât oldum  
Gam u endûhu hem-dem eylemişken iltizâm üzre
- 3 Yine etdi neşâtım tâli'-i nâ-şâdımı bîdâr  
Olurken bundan akdem pister-i gamda menâm üzre
- 4 Yine sayyâd-ı bahtım tutdu evc-i çarh-ı vâlâdan  
Hümâ-yı nîk-kâmın indirip evtâd-ı dâm üzre
- 5 Yine oldu müselleme esb-i tîz ü serkeş kâmım  
Olurken cünbüş ü refât-ı nâ-münkâd u râm üzre
- 6 Yine oldu dilim zîb-i ser-i mînâ-yı cem'iyyet  
Perîşân hâl iken sünbül gibi şart-ı devâm üzre
- 7 Yine hüşyâr-ı şâdî vü safâ oldum küdüretle  
Nice demden beri bî-hüş iken mest-i müdâm üzre
- 8 Yine buldu derûnum hâl-i yek-rengîde istikrâr  
Olurken ıstırâb-ı hâl ile sad-gûne fâm üzre
- 9 Yine der-dest edip dârû-yı kâmım eyledim tashih  
Vücûdum illet-i ye's ile kalmışken sekâm üzre
- 10 Yine hengâm-ı mihnet gâyetin buldu güzârişle  
Geçer ömrüm safâ-yı hâtır-ı mâlâ-kelem üzre
- 11 Yine fülk-i dil oldu sâhil-i ümmîde peyveste  
Muvâfik rûzgâr esdi bu bahr-ı izdihâm üzre
- 12 Yine necm-i ümîdim tâli' oldu burc-ı es'addan  
Olur gâlib şerefle pertev-i bedr-i tamâm üzre
- 13 Yine arz etdi rûyun bir taraftan şâhid-i matlab  
Arûs-ı zîb-bahşâsâ nizâm u intizâm üzre
- 14 Yine vakt ü zamân ile yetiştî meyve-i maksûd  
Bu bâğzârda kalmışken öyle tarz-ı hâm üzre

- 15 Yine dest-resi ser-i sofrâ-i hân-ı kerem oldum  
Geçerken rûzgârım âyîn-i ehl-i sıyâm üzre
- 16 Yine bir fâzıl-ı devrânım etdi neyyir-i cûdu  
Derûnum âlemin pür-nûr kalmışken zalâm üzre
- 17 Nice bir fâzıl-ı nâyâb-ı devrân-ı vâris-i Nu'mân  
Ki fazlıyla tefavvuk etmiş eslâf-ı ızâm üzre
- 18 Cenâb-ı şeyhulislâm ya'ni Ârif Bey kim akvâli  
Güher-pâş-ı hidâyetdir ser-i halk u enâm üzre
- 19 Zihî sadr-ı meşîhat kulzüm-i himmet kim ahdinde  
Ulûmun kadri fâikdir sipihr-i kec-hırâm üzre
- 20 Kemâli eyledi ibn Kemâl-i fâzılı güm-nâm  
Kalırdı Bû Suûd gelseydi devrinde melâm üzre
- 21 Nice seyyid gibi fâzıllar ol allâme-i Rûm'un  
Kalır naks-ı kemâliyle yanında ittihâm üzre
- 22 Kemâl-i ilm ü fazlından ziyâde sâir evsâfi  
Değil meşhûd-ı eslâf-ı tahayyurân fihâm üzre
- 23 Husûsâ feyz-i cûdı kesret-i şöhretle ez-cümle  
Olur eslâfına gâlib dü bâlâ inzimâm üzre
- 24 O müftî-i kerem-kirdârın elkâb-ı cihângîri  
Bu resme nakş olunmuş tâk-ı çarh-ı sebz-fâm üzre
- 25 Hudâvend-i kerem mümtâz-ı âlem fâzıl-ı efham  
Hep etvârı müsellemlâzım-ı hulk-ı hümâm üzre
- 26 Nihîr-i nükte-âşnâ sâhib-i dil ârif-i Mevlâ  
İmâm-ı ehl-i takvâ silk-i ashâb-ı kirâm üzre
- 27 Firişte-hulk u sîret bahr-ı dürr-i gevher-i himmet  
Heme kârı adâlet mûcib-i şer-i be-nâm üzre
- 28 Derinde merhamet bir kâse-lîs-i rahm ü eşfâkı  
Sehâ bir bende-i lutf u atâsı sıdk-ı tâm üzre
- 29 Nukûd-ı cûdu muhtâcân-ı devrâna olup mahsûs  
Akâr-ı avni vakf-ı bî-kesândır iktisâm üzre
- 30 Olurdu Hâtem-i Tay bir kulu olmaklığa tâlib  
Göreydi bezl-i cûdun böyle fart-ı ihtimâm üzre

- 31 N'ola bâğ-ı kerem tâze tarâvet bulsa ahdinde  
Ki cûy-ı cûdı cârîdir hemîşe inkısâm üzre
- 32 O nihrîr-i keremkârın çerâğ-ı hâssıdır şimdi  
Felekde kim ki vardır kâmyâb olmuş merâm üzre
- 33 Husûsâ cümlesinden devha-i eltâf u ihsânı  
Dü bâlâ sâye-bahş oldu bu abd-i müstehâm üzre
- 34 Ser-i mûyunda aslâ yok iken âsâr-ı istihkâk  
Atâ vü lutfuna gördü sezâ de'b-i kirâm üzre
- 35 Tarîk-i nâzenîn-i ehl-i ilme ya'ni bi'l-idhâl  
Rûûs ile çerâğ etdi kemâl-i ihtirâm üzre
- 36 Zihî ehl-i kerem kim sâye-i Tûbâ-yı ihsânı  
Bu resme şâmil olmuşdur cemî-i hâs u âm üzre
- 37 Nihîrâ dâverâ sadr-ı sudûr-ı mekrûmet-kârâ  
Eyâ cûduyla fâik dâverân-ı nîk-nâm üzre
- 38 Sen ol sadr-ı sudûr-ı mekrûmetsin kim zamânında  
Değil meşhûd mûkerrem olmadık vefk-i merâm üzre
- 39 İcâbetgeh-i hâcet olmasaydı Ka'beveş dâyim  
Olur mı böyle tavâfâne dergâhın zihâm üzre
- 40 Sehâvet merhamet himmet adâlet cümle cem' olmuş  
Gelip zâtında hakkâ hüsn-i tertîb ü nizâm üzre
- 41 Aceb eslâfda gelmiş görülmüş var mıdır bilmem  
Nazîr-i zât-ı pâkin bu mehâsin bu şiyâm üzre
- 42 Seni tavsîfe kim vardır suhandârân-ı âlemde  
Ola kâdir bu evsâf-ı meâlî-i i'tisâm üzre
- 43 Husûsâ sözde bu abd-i sadâkatkâr-ı dîrînen  
Tefavvuk eylemişken nice üstâd-ı be-nâm üzre
- 44 Gelince vâdi-i a'lâ-yı evsâfında habt oldum  
Misâl-i lâl-i mâder-zâd acz ü infihâm üzre
- 45 Niçin sen var iken gayri sitâyîş eyledim bilmem  
Bu evsâf-ı kemâlât-ı atâ vü i'tisâm üzre
- 46 Husûsâ kim ne gördümse felekde behreme dâir  
Bütün sâyende gördüm hep lüzûm-ı ihtirâm üzre

- 47 Efendim ba'd-ez-în evsâfına hasr etmedir kasdım  
Bekâyâ-yı nukûd-ı ömrümün sarfin garâm üzre
- 48 Suhan besdir duâ-yı hayrın îfâ eyle Meşhûrî  
Ki vâcibdir bu abd-i dâi-i sîdk-ı irtisâm üzre
- 49 Cihân bâkî olup nâm-ı kerem zîb-âver oldukca  
Zebân-ı sükkerîn ünvân-ı tûti-i enâm üzre
- 50 Serîr-i izz ü tevkîr-i meşîhatde ola dâim  
Bu resme bezl-i cûdun hâss u âma iktisâm üzre

**13**

[M 24, İÜ 17a, İÜ2 19b, S 20a]

Târîh-i Velâdet-i Pür-Meymenet Şehzâde Sultân Ziyâeddîn ibn Sultân-ı  
Cihân Hazret-i Abdülmecîd Han (Dâme fî-Serîri Saltanatı ilâ-âhiri'z-zamân)

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hudâ ömr-i ebed bahş eylesin Abdülmecîd Hân'a  
Ki zât-ı pâkidir rûh-ı revân bu dehr ü dünyâya
- 2 Sipîhr-i saltanatda meh gibi pâyende oldukca  
Ola nesli dahi encüm gibi bî-add ü bî-gâye
- 3 O şâhenşâh-ı sa'd-ahter hulûs-ı iktizâsınca  
Cihânda mazhar oldu bir nice eltâf-ı Mevlâ'ya
- 4 Husûsuyle biri ez-cümle Mevlâ eyledi ihsân  
Yine bir âli-şehzâde o şâh-ı dâd-fermâya
- 5 Nice şehzâde kim oldu tulû'u yalnız gâlib  
Şerefle âsumânda tal'at-ı ıkd-ı Süreyyâ'ya
- 6 Semîyy-i fahr-ı âlem ya'nî [ki] Sultân Ziyâeddîn  
Ki oldu makdem-i sermâye-i şâdî berâyâya
- 7 Zihî şehzâde kim kevne kudümü ehl-i îmândan  
Medâr-ı iftihâr oldu bütün a'lâ vü ednâya
- 8 Hemân Bârî Taâlâ makdem-i pâkin ede mes'ûd  
Süleymân-ı zamân şâh-ı cihân kâm-bahşâya
- 9 Dalıp ehl-i suhan bahr-ı amîk-ı fikr-i târîhe  
Çıkardı her biri şâhâne bir dürr-i girân-mâye
- 10 Kemîne abdi Meşhûrî dahi acz ile pîrâne  
Alıp kilkin ele düşdükde fikr-i arz-ı kâlâya

- 11 Cevâhirlle müzeyyen söyledi târîh-i mevlûdun  
Cihâna oldu şehzâde Ziyâeddîn pîrâye  
(Sene 1262/1846)

**14**

[M 25, İÜ 18a, İÜ2 20b, S 21a]

Der-Sitâyîş-i Hazret-i Mehemmed Hasîb Paşa Müşîr-i Eyâlet-i Vâli-i  
Mahrûsa-i Selânîk

*Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün*

- 1 N'ola nutka getirsem tûti-i tab'-ı şeker-hâyı  
Görüp âyîneveş böyle musaffâ rûy-ı dünyâyı
- 2 Yine geldi o dem kim kâlib-ı elfâz-ı bî-rûha  
Vere nutk-ı selîm hükm-i enfâs-ı Mesîhâ'yı
- 3 Arûsâsâ verip envâ'-ı cem'iyetle hem ziynet  
Edem ma'rûz-ı âlem zâde-i tab'-ı dil-ârâyı
- 4 Verip bu bâğ-ı dehre gonca-i nazmımla ârâyîş  
Ferâmûş etdirem halka gül-i gülzâr-ı zîbâyı
- 5 Nice takdîme şâyân gevher-i nâdîdeler bulsun  
Tetebbu' eyleyip gavvâs-ı fikrim bahr-ı ma'nâyı
- 6 Yine Hârût-ı endîşem zemîn-i nazma nakş etsin  
Felekden sihr ile tenzîl edip mâh-ı şeb-ârâyı
- 7 Kümeyt-i kilik-i şebdîzim yine arz-ı hüner kılsın  
Ki buldu böyle tengîn-arsada meydân-ı pehnâyı
- 8 Unutdursun yine rindâna keyf-i tâze-âsârım  
Safâ-yı neşve-i cân-bahş-ı nûş-â-nûş-ı sahbâyı
- 9 N'ola pey-der-pey emvâc-ı hünerler eylesem izhâr  
Riyâh-ı şevk ile tahrîk edip tab'-ı yemâsâyı
- 10 Cevâhirler gibi söz söylesem şimden geri şâyân  
Ki buldum ol hıdv-i kadr-dân u kâm-bahşâyı
- 11 Hıdv-i sâhib-i kudret kim ednâ himmet eylerse  
Eder mihr ile hem-ser zerre-i nâçiz-ednâyı
- 12 Müşîr-i muhterem âlî-kerem ya'nî Hasîb Paşa  
Ki güm-nâm etdi fart-ı bezl-i cûdu Hâtem-i Tâ'yı
- 13 Semiy-yi fahr-ı âlem dâver-i dâd-âver-efham  
Şehenşâh-ı cihânın hem müşîr-i âsumân-câyı

- 14 O düstûr-ı Süreyyâ-câygâhın sıyt-ı iclâli  
Pür etdi kâse-i gerdûn-ı gerdân-ı muallâyı
- 15 Olur bir burc-ı çarh-ı rif'ati gerdûn farz etsem  
Celâli pertevinden zerre mihr-i âlem-ârâyı
- 16 O pertevlerle bir ednâ kânâdîli yerin tutmaz  
Felek kasr-ı celâli bâmına assa Süreyyâ'yı
- 17 Sezâ bir şem'-i bezm-i mecdine teşbîh edip mihri  
Ona bir tabla-i simîn edersen çarh-ı mînâyı
- 18 Semend-i bâd-pây-ı izzini bir köhne çul olmaz  
Eğer teksîr-i vafında yakışdırsam da dîbâyı
- 19 O zât-ı pâk sidre-kadrine nisbetle şâyândır  
Ulüvv-i himmetiyle hem-ser etsem Arş-ı a'lâyı
- 20 Süleymân-ı zamânın Âsâf'ı oldur ki tutmuşdur  
Zemîn ü âsumândan nâm u şânı zîr ü bâlâyı
- 21 Muhît-i mecd ü izzet kenz-i dürr ü gevher-i himmet  
Hudâvend-i sehâvet zîb-i sadr-ı dâd-fermâyı
- 22 Aceb mi bende-i dergâhı olsa Bermekîler hep  
Ki ihsânı kul etdi cümle ahrâr-ı berâyâyı
- 23 Vezîr-i kâr-âgâh ehl-i dil hem ârif-i billâh  
Ki meslek eylemiş silk-i rızâ-cüyân-ı Mevlâ'yı
- 24 Müşîr-i sâhib-i seyf ü kalem deryâ-dil-i mülhem  
Felâtûn-ı zamâne hem serîr-ârâ-yı dânyâyı
- 25 Hudâvendâ keremkârâ müşîr-i âsumân-kadrâ  
Eyâ lutfuyla memnûn eyleyen a'lâ vü ednâyı
- 26 Sen ol feyz ü fütûh-ı mecd-i kâbilsin ki vermiş Hak  
Sana ilm ü hünerle devlet ü câh-ı muallâyı
- 27 Nice devlet kim ednâ bende-i mensûb-ı dergâhın  
Olur vâdî-i rif'atde mukallid çarh-ı vâlâyı
- 28 Hudâvend-i himem Hâtem-şiyem sensin ki vaz' etdin  
Usûl-i bezl-i himmetle kavânîn-i atâyâyı
- 29 Husûsâ hân-ı cûdun öyle mebzûl berâyâyâ kim  
Zamân-ı devletinde görmedim muhtâc-ı nu'mâyı



- 30 O hüsn-i iltifât-ı dil-keşinle katre-i lutfun  
Unutdurdu bize aynu'l-hayât-ı rûh-efzâyı
- 31 Selânik-câh-ı vâlâsında görmüş var mıdır bilmem  
Misâl-i zât-ı pâkin bir vezîr-i dâd-pîrâyı
- 32 Ne mümkündür itâle eyleyip dest-i taaddîsin  
Zamân-ı devletinde kimse incitmek reâyâyı
- 33 Muvaffaksın umûr-ı devlet-i pâkinde bî-şüphe  
Temessük etdiğinçün her husûsda şer'-i garrâyı
- 34 Kerem sende adâlet sende lutf u merhamet sende  
Hudâ cem' eylemiş sende bütün evsâf-ı ulyâyı
- 35 Müşîrâ kulzüm-i evsâfının pâyânına ermez  
Ne denli sevk edersem fülk-i fikr-i bâd-peymâyı
- 36 Husûsâ kim bulur elbette bî-şek sûret-i imkân  
Eğer ta'lîk edersem bir muhale fikr ü hulyâyı
- 37 Benem ol şâir-i zûr-âver-i devrân u ahdin kim  
Getirdim kâfdan ser-pençe-i efkâra ankâyı
- 38 Rüsûm-ı köhne-âsârına rağbet etmeyip halkın  
Yeniden nesc ü resm etdim kumâş-ı nazm u imlâyı
- 39 Çıkardım bahr-ı tab'ımdan niçe pâkîze gevherler  
Ki gûyâ her biri taklîd eder bir dürr-i yektâyı
- 40 Sinimmârân-ı dehre verdi hayret vaz' u te'sîsim  
Bu nev-resm üzre müstahkem binâ-yı şî'r ü inşâyı
- 41 Yetişdim kuvve-i tab'-ı cihân-gîrimle Hassân'a  
Suhanda habt edip avn-i ilâhî ile a'dâyı
- 42 Efendim ba'd-ez-în şâyestedir gerdûna fahr etsem  
Ki etdim vasf-ı pâkinde bu gûne bast-ı imlâyı
- 43 Suhan pâyânı buldu tayyedip Meşhûriyâ fahri  
Şürû' eyle duâya ref' edip dest-i temennâyı
- 44 Ziyâ-yı zer-nigâr-ı dil-keş ile her seher hurşîd  
Ede tâ kim müzeyyen kubbe-i gerdûn-ı hadrâyı
- 45 Hudâ ikbâl ü ömr ü devlet ü câh u celâl ile  
Ede zîb-i serîri ol müşîr-i kâr-fermâyı

15

[M 28, İÜ 20a, İÜ2 22b, S 22b]

Târîh-i Rütbe Vâlâ-yı Müşîrî li-Hazret-i Ömer Paşa Vâlî-i Eyâlet-i

Mahrûsa-ı Selânik

*Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün*

- 1 Felek tertîb edip bir sûr-ı vâlâ tarz-ı ra'nâda  
Getirdi çengî-i Nâhîd'i raksa evc-i vâlâda
- 2 Yine şâyeste akrânı geçip arz-ı hünerlerle  
Semend-i tab'ımı öndül olsa bu meydân-ı pehnâda
- 3 Resen-bâz-ı hayâlim eylesin mu'ciz-hüner izhâr  
Çıkıp zincîr-i necm-i kehkeşân çarh-ı mînâda
- 4 Ne var güller açıp bülbüller etse nağme-i dil-keş  
Kim erdik vakt-i sermâda bu tavsîf-i Hudâ-dâda
- 5 Meserret rû-nümâ bir rütbe kim şâyestedir âlem  
Diğer bir ıyd ederse bu akîb-ı ıyd-ı kübrâda
- 6 Halâyık ser-be-ser izhâr-ı şâdî etse lâyıık kim  
Müraccahdır bu şebler hem bu günler kadr u a'yâda
- 7 N'ola meşgûl-i ıyş u nûş olursa zümre-i rindân  
Ki vardır neş'e-i âher bu günler nûş-ı sahbâda
- 8 Aceb olmaz bu demler râm olup uşşâka mahbûbun  
Safâ-bahş-ı kinâr u vuslat olsa cây-ı tenhâda
- 9 Bu şevk-i aşk ile sâz u tarablar hoş terennümler  
Sezâ raksa getirse şeyh ü zühhâdı zevâyâda
- 10 Bi-hamdillâh ne gam kaldı ne gussa şevk ile şimdi  
Hâlâyık yer yer âyîn-i safâ vü zevki icrâda
- 11 Aceb mi gam gidip ıyd-ı meserret eylesek yek-ser  
Cihân hep şâdumân oldu bu hengâm-ı dil-ârâda
- 12 Cihân şâd olmasın mı ol vezîr-i kâm-bahşâyâ  
Müşîrî rütbesin verdi şehenşâh-ı kerem-âde
- 13 Müşîr-i muhterem fârûk-ı ilm ya'nî Ömer Paşa  
Ki gelmiş yok nazîri dâverân-ı dâd-fermâda
- 14 Hıdvî-i âl-i himmet sâhib-i kudret ki câizdir  
Bu kudretle eğer kâdir olursa cem'-i ezdâda

- 15 Karârgâh-ı muallâ dergehidir câh u iclâle  
Melâz-ı mültecâdır zât-ı pâki yümn-i es'âda
- 16 İki kemter kuludur dergehinde devlet ü ikbâl  
Olur tevfik ü nusret hizmetinde dâim âmâde
- 17 O fârûk-ı zamânın adl ü insâf-ı cihân-gîri  
Unutdurdu bize Nûş-ı Revânı mülk-i dünyâda
- 18 O düstûr-ı kerem-mevfûr-ı avf u safh-kirdârın  
O şöretle kalırdı gelse Me'mûn yanına sâde
- 19 O fart-ı cûd ile kimdir ki Hâtem ahd-i pâkinde  
Mübârek zâtına nisbet ola bezl-i atâyâda
- 20 O rütbe zât-ı pâki kân-ı gevher-bahş-ı ihsân kim  
O feyz olmaz bakılsa çeşm-i insâf ile deryâda
- 21 Husûsâ devr ü dehrin Kahramânı kim zamânında  
Gam-ı düşmeden oldu zîr-i destân cümle âzâde
- 22 Cihânda min-ba'd etmezdi belki da'vâ-yı merdî  
Eğer yek hamlesin Rüstem göreydi cenk ü heycâda
- 23 Zihî sâhib-şecâat kim hemân nâm-ı cihân-gîri  
Eder bî-şek kifâyet hıfz-ı câh u mülk ü me'vâda
- 24 Müşîrâ sen o sâhib-seyf-i sâti'sin kim ahdinde  
Aceb bir ser-bürîde olmadık kalmış mı a'dâda
- 25 Ne kaldı hem eyâlet dâhilinde tîğ-i adlinle  
Efendim olmadık ma'mûr bir yer şehr ü enhâda
- 26 Be-kâm olsa aceb mi zîr-i destân cümle sâyende  
Mukaddemler görülmüş mü bu âsâyiş reâyâda
- 27 Efendim sen o memdûh-ı cihânsın kim güzel nâmın  
Erişdi Rûm'dan tâ mâverâ-yı hadd-i Bağdâd'a
- 28 Gelince vasfına lâl oldu hâmem fart-ı aczinden  
Muhâle sûret-i imkân bulurken şî'r ü inşâda
- 29 Husûsâ şâiriyyetde ben ol tûtî-i zebânım kim  
Şekerden kâdirim güftârımı ibdâ' ü icâda
- 30 O gevherler ki vardır lücce-i emvâc-ı tab'ımda  
Bulunmaz ka'r-ı bahr-ı bî-kerân ü bî-ser ü pâda

- 31 Aceb midir olursa her sözüm bir gevher-i kudret  
Ezelden feyz-i Hak'dır me'hazım elfâz u ma'nâda
- 32 Devâtım âb-ı hayvân eyleyip icrâ eviddâya  
Yürüdü nevk-i hâmem mîl-i kûru çeşm-i hussâda
- 33 Geçer nutkum çü nâvek sîne-i ağyardan ammâ  
Misâl-i aşk-ı cânân yer eder kalb-i ehîbbâda
- 34 Ko itnâbı yeter Meşhûrî söz de erdi pâyâna  
Tecâvüz etme haddin da'vî-i fazl u mezâyâda
- 35 Şürû' eyle duâ-yı hayra kim maksad odur ancak  
Bu üslûb-ı bedî' üzere bu nazm-ı pâki inşâda
- 36 Çıkıp her ayda bir çarh-ı berîne mâh-ı nev yâ Rab  
Ola efzâyiş-i envâr ile tâ kim ziyâ-dâda
- 37 Bülend olmakda olsun ol müşîr-i dâd-fermânın  
Bu gûne rûtbe-i pâkîzesi câh-ı muallâda
- 38 Cevâhirler gibi ol rûtbe-i memdûh-ı vâlânın  
Tetebbû' eyler iken târîhin deryâ-yı hulyâda
- 39 Erişdi şeş-cihetden sem'ime sıyt-ı cevherîn târîh  
Vezîr iken müşîr oldu Ömer Paşa bu esnâda  
(Sene 1257/1841)

## 16

[M 30, İÜ 21b, İÜ2 24a, S 24b]

Der-Sitâyiş-i Ya'kûb Recâî Paşa Müşîr-i Eyâlet-i Mahrûsa-i Selânik

*Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün*

- 1 Şeh-i erbâb-perver Hazret-i Abdülmecîd Hân'ı  
Muvaffak eylemiş her husûsda hazret-i Bârî
- 2 O sultân-ı himem-kârın hulûsu iktizâsınca  
Olur elbet her işde kâr-ger tedbîr ü efkârı
- 3 Husûsâ ictihâd-ı ehl ü erbâb-ı menâsıbdâ  
Tefavvuk eyledi eslâf-ı şâhân-ı cihân-dârânı
- 4 Müşîrân-ı izâmından birisi işde ez-cümle  
Ki tutmuş sıyt-ı hüsn-i sîreti bu çâr-aktârı
- 5 Müşîr-i muhterem Ya'kûb Rızâ Paşa-yı efham kim  
Alî Şîr Nevâ şâyestedir olsa mühür-dârı

- 6 Selânik câhın etdi ol müşîr-i efhama tevcîh  
Ki ol câh-ı muallânın bilinsin kadr ü mikdârı
- 7 Hem öyle bir hıdv-i kâhire muhtâc idi çokdan  
Bu etrâfın gürûh-ı ser-keşân-ı nâbe-hencârı
- 8 Bi-hamdillâh ki Mevlâ eyledi ihsân murâd üzre  
Bize bir öyle düstûr u cesûr-ı ma'delet-kârı
- 9 Zihî düstûr-ı pür-himmet vezîr-i âlî-servet kim  
Yanında kubbe-i eyvânı sayamaz çarh-ı devvârı
- 10 O düstûr-ı vakûr-efhamın[ın] temkînine nisbet  
Bu kevnin hîçdir kûh-ı girân-ı nâbe-hemvârı
- 11 Zekâ-yı zihni bir şemşîr-i ser-tîz-i cilâ-pîrâ  
Sihâm-ı dikkatin gûyâ nigâhı bir kemân-dârı
- 12 Olur ma'nîde gâlib tab'ımı Hallâk-ı Maânî'ye  
Eğer sencîde-i insâf olunsa kadr-i güftârı
- 13 Var ise dest-i eltâfı şifâ-bahşındadır şimdi  
Gürûh-ı hastegân-ı hâcetin dârû-yı tûmârı
- 14 Nazîrin görmedim celb kılıp vâdîlerinde hiç  
Temâşâ eyledim çok âsaf-ı pâkîze-kirdârı
- 15 Kerîm ü kâmrân mahsûd-ı akrân dâver-i devrân  
Mahall-i ilm ü irfân akl u rüşdün bahr-ı zahhârı
- 16 Sadîk-ı dîn ü devlet kâr-dân-ı ülke vü millet  
Hudâvend-i hamîyyet mülk-i nâmûsun nigehtârı
- 17 Vahîd-i bendegân-ı saltanat kim şöhret ü şânı  
Unutdurdu cihâna Âsâf-ı Cemşîd-dâdârı
- 18 Keremde merhametde mislini görmüş işitmiş yok  
Belî gördüm zamân-dîde niçe pîr-i hired-dârı
- 19 Müşîrâ sen o ehl-i mekrûmetsin kim zamânında  
Kul etdin bezl-i cûdunla niçe ihvân-ı ahrârı
- 20 Kerîm ü kâmrân âlemde varsa sensin sen  
Nedir Bermek ki ahdinde ola evsâf u ezkârı
- 21 Hasîb ü hem neseb ü dâverân-ı dehr-pîrâsın  
Sana şâyestedir mülk-i cihânın izz ü evkârı

- 22 Kadîmden hânedânân-kısmetin ser-çeşmesi sensin  
Seninle fahr eder devrin niam-bahşâ-yı fahhârı
- 23 Senin vasfında oldu hâme-i sihr-âferînim lâl  
Geline nevbet-i fikr-i celâlin acz olup târî
- 24 Efendim sen o zât-ı müntahabsın kim zebânımla  
Değildir mümkün ednâ vasfının ta'bîr ü tezkârı
- 25 Husûsiyle benem ol şâir-i sâhir ki habt etdim  
Füsûn-ı sihr-i kilkimle suhandânân-ı edvârı
- 26 Sebak aldı benim güftâr-ı pâk-i dil-keşimden hep  
Bu devrin her ne var murgân-ı hoş-âvâz-ı eshârı
- 27 Suhan-sâzân-ı devrân istifâde etmede şimdi  
Nüket âmîz-i nazımından edâ-yı hûb-eş'ârı
- 28 Maârifle tefavvuk eyledim akrâna ammâ kim  
Tesâdüf etmedik hiç bir kadr-dân-ı hüner-dârı
- 29 Nigâh-ı iltifât et bu kemîne abd-i pîrine  
Ki sultânım bilirsın bâri sen kadr-i suhan-dârı
- 30 Suhan besdir duâ et eyleme Meşhûriyâ tasdî'  
O düstûru rakîki'l-kalb-i nâzik-tab' u kirdârı
- 31 Müşîrân-ı izâmın nâm u şânı dâir oldukca  
Bu sahn-ı heft iklîm-i cihân-ı çâr-aktârı
- 32 Serîr-i câh-ı vâlâsında dâim eylesin Mevlâ  
O düstûr-ı kerem mevfûr-ı âlî re'y ü etvârı

**17**

[M 35, İÜ 24b, İÜ2 27a, S 28a]

Târîh-i İbkâ-yı Hazret-i İbrâhîm Paşa Vâlî-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hıdîv-i bende-perver hazret-i Sultân Mahmûd'un  
Tükenmez eylesin Hak ömr ü izz ü şevket ü şânın
- 2 O sultân-ı kerem-âdet bu tevcîhât-ı pâkinde  
Yine câhında ibkâ ile şâd etdi vezîrânın
- 3 Husûsiyle biri ez-cümle İbrâhîm Paşayı  
Ki fâikdir bu dîn ü devlete hizmetle akrânın

- 4 Vezîr-i dâveri deryâ-dili rûşen-zamîri hem  
Emekdârı sadîkı hayr-hâhı şâh-ı devrânın
- 5 Yine ibkâ edip mansıblarında eyledi hakkâ  
Bu vechile karîn-i iltifât u lutf u ihsânın
- 6 Mübârek eylesin tevfiği ile Hazret-i Mevlâ  
Bu ibkâ-yı cemîlin ol vezîr-i kâm-bahşânın
- 7 Dedim ibkâsına Meşhûriyâ böyle becâ târîh  
Rehîn-i sa'd ola ibkâsı İbrâhîm Paşanın  
(Sene 1251/1835)

**18**

[M 36, İÜ 25b, İÜ2 28a, S 29a]

Der-Sitâyiş-i İsmet Beyzâde Hazret-i es-Seyyid el-Hâc Ahmed Ârif  
Hikmet Bey Efendi der-Hîn-i Teşrif-i Ū be-Medîne-i Filibe

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Makdemi yümn ü şerefle olıcağ mâh-ı siyâm  
Rûz-ı teşrifî bize olsa aceb mi bayram
- 2 Ne aceb kıble gibi eylesek istikbâlin  
Dil-i pâkîzesidir beyt-i Hudâ-yı allâm
- 3 Bu kütüb-hâne-i imkânda görülmüş mü aceb  
Nüsha-i zât-ı şerîfi gibi te'lîf-i benâm
- 4 Zât-ı pâkinde Hudâ lutfuyla cem' etmiş  
Ne ki vardır sıfat-ı müntehab-ı hâs u avâm
- 5 Merhamet onda kerem onda fazîlet onda  
Eylemiş onda Hudâ lutf u amîmin ifhâm
- 6 Ya'ni nihrîr-i zamân Hazret-i Ârif Bey kim  
Bahr-ı zehhâr-ı kemâlâtında yokdur encâm
- 7 Münderic nüsha-i zâtında kemâlât-ı ulûm  
Müncelî sûret-i ahvâl-i salâhında kıvâm
- 8 Bahr u rûkn-i dil ü dîn kûh-ı vakar u temkîn  
Kenz-i ahlâk-ı kerem ü âyîn-i memdûh-ı enâm
- 9 Me'haz-ı ilm ü edeb fâzıl-ı Nu'mân-mezheb  
Ced-be-ced pâk-neseb mefhar-ı sâdât-ı kirâm
- 10 Şeyh-i ashâb-ı vefâ hâce-i zühd ü takvâ  
Sâlik-i râh-ı Hudâ vâsıl-ı ser-menzil-i kâm

- 11 İlm-i zâhirde nice seyyid-i vakt ise bu dem  
İlm-i bâtında odur hem Bâyezîd-i Bestâm
- 12 Bu kemâlât ile evsâfını kim kâdir onun  
Lâyıkı üzre ede derc-i sûtûr-ı erkâm
- 13 Enseb oldur ki duâ ile hemân Meşhûrî  
Verelim nazma ne denli az ise hüsn-i hitâm
- 14 Eylesin zâtını Allah cihân durdukca  
Sebeb-i fahr u mübâhât-ı mevâlî-i fihâm
- 15 Her şebi kadr u her rûzu ola ıyd-ı saîd  
Bâki oldukca bu âlemde leyâl ü eyyâm

**19**

[M 38, İÜ 26b, İÜ2 29b, S 30a]

Kasîde-i Medhiyye der-Zımn-ı Teşekkür-i Atıyye-i Müşârun ileyh  
*Mefûlü mefâilü mefâilü feülün*

- 1 Mevc-âver olup tâ ki o deryâ-yı mekârim  
Arz etdi nice gevher-i yek-tâ-yı mekârim
- 2 Ammâ nice gevher ki sezâ her biri olsa  
Bir kevkeb-i dürrî-i semâ-sây-ı mekârim
- 3 Bâzâr-ı cihâna çıkarıp fahrî kumaşlar  
Gösterdi yine hâce-i kâlâ-i mekârim
- 4 Mestûr iken açdı dil ü cân goncaların hep  
Gül gibi nesîm-i seher-ârâ-yı mekârim
- 5 Sürdü hâr u hâşâk-ı gamı vâdî-i dilden  
Seyl-i cebel ü bâdiye-peymâ-yı mekârim
- 6 Bir câm ile etdi bizi âzâde-i endûh  
Sâkî-i neşât-âver-i sahbâ-yı mekârim
- 7 Dil-mürde-i endûhumuzu eyledi ihyâ  
Bir dem ile hakkâ ki Mesîhâ-yı mekârim
- 8 Sad-şükr bize oldu sebak-bahş-ı inâyet  
Lutfuyla yine hâce-i dâna-yı mekârim
- 9 Ol hâce-i dâna ki kemâl-i kereminden  
Bahş etdiği hep ders-i dil-ârâ-yı mekârim



- 10 Ol hâce-i dâna ki mevâlî-i fihâmdan  
Oldur kerem ü cûd ile melâ-yı mekârim
- 11 Nihrîr-i zamân hazret-i Ârif Bey Efendi  
Kim şimdi odur âlem-i vâlâ-yı mekârim
- 12 Zâtı yem-i ilm ü edeb ü hikmet ü irfân  
Tab'ı sadeî-i dürr-i mezâyâ-yı mekârim
- 13 Hem fâzıl hem kâdî-i zî-cûd ki Hâtem  
Kimdir ki yanında ede da'vâ-yı mekârim
- 14 Ol Hâtem-i fart-ı kerem ü cûda bu demde  
Mümkün mü ki Ca'fer ola hem-tâ-yı mekârim
- 15 Var ise onun abd-i kerem-dîdeleridir  
Âlemde bugün mâlik-i kimyâ-yı mekârim
- 16 Ahdinde n'ola bâğ-ı kerem bulsa tarâvet  
Kim su gibi etmektedir icrâ-yı mekârim
- 17 Yok lutfu gibi şimdi bu bâzâr-ı cihânda  
Bir medhe sezâ kâle-i zîbâ-yı mekârim
- 18 Bir mazhar-ı ednâ keremi çarh-ı leîme  
Etmez bu cihân içre müdârâ-yı mekârim
- 19 Kârûn ile hem-pâye eder fart-ı keremle  
Bir bendesini kim ede ağnâ-yı mekârim
- 20 Ol sâhib-i cûdun eser-i lutfudur ekser  
Âlemde dönen şimdi atâyâ-yı mekârim
- 21 Meşhûd değil kimsede erbâb-ı keremden  
Bâzû-yı sehâsındaki yârâ-yı mekârim
- 22 Ol İsrâ-i cûdun cem'-i mekrümetinden  
Bir lutfu beni eyledi ihyâ-yı mekârim
- 23 Ammâ nice bir lutf kim olmaz ona mânend  
Dünya dolusu tuhfe-i ra'nâ-yı mekârim
- 24 Bir lutf kim olsa Hak zâtında sezâ-vâr  
Ser-gevher-i tâc-ı ser-i Dârâ-yı mekârim
- 25 Bir lutfuna şâyeste ola tarz-ı bedîi  
Pîrâye-i nev-resm-i donanmâ-yı mekârim

- 26 Bir lutfuna lâıık ola çün kevkeb-i dürrî  
Zîbâ-ver-i gerdûn-ı muallâ-yı mekârim
- 27 Bir lutfuna olaydı sezâ çün gül ü lâle  
Pîrâye-dih-i gülşen ü sahrâ-yı mekârim
- 28 Bir lutf ki devletli gibi olsa becâdır  
Ser-levha-i mektûb-ı hedâyâ-yı mekârim
- 29 Bir lutf ki lâıık ola nezd-i fuzalâda  
Bir nüsha-i makbûl-i dü-bâlâ-yı mekârim
- 30 Bir lutf ki gûyâ yeniden eyledi ihyâ  
Bu bendesin onunla o İsâ-yı mekârim
- 31 Meddâhı olursam n'ola ol zât-ı kerîmin  
Kim lutfudur ol lutf-ı muallâ-yı mekârim
- 32 Ol zat-ı kerîmin kim eder münşî-i hâmem  
Elkâbını bu resm ile imlâ-yı mekârim
- 33 Bahr-ı dürr-i himmet kamer-i burc-ı fazîlet  
Risto-yı hıred nüsha-i küberâ-yı mekârim
- 34 Dîbâce-i mecmua-i ashâb-ı fezâil  
Ser-tâc-ı meşâyih-ı zevâyâ-yı mekârim
- 35 Gencîne-i ahlâk u edeb menba'-ı haslet  
Kehf-i şeref ü mevzû' u me'vâ-yı mekârim
- 36 Kâşâne-i zâtında cem' etmiş ne ki vardır  
Envâ'-ı bisât-ı ferah-efzâ-yı mekârim
- 37 Dürc-i dili pür-gevher-i eltâf u mehâsin  
Sandûka-i zâtı dolu eczâ-yı mekârim
- 38 Allâme-i zî-fazl u atâ hem dahi mollâ  
Hem kâdî velî Kâdî-i Beyzâ-yı mekârim
- 39 Meşhûrî ko itnâbı yeter gâyete erdi  
Manzûme-i evsâf-ı dil-ârâ-yı mekârim
- 40 Hengâmı erişdi edesin hüccet-i nazmın  
Da'vâtı ile ba'd-ez-în imzâ-yı mekârim
- 41 Dünyâda vücûdu keremin bâkî olup tâ  
Var olsun halk ola esmâ-yı mekârim

42 Ser-i sofra-keşân-ı kerem ü cûd olup hep  
Âlemlere neşr eyleye nu'mâ-yı mekârim

**20**

[M 40, İÜ 28b, İÜ2 31a, S 32b]

Târîh-i Vefât-ı Zübeyde Hanım

*Mef'ûlü fâilâtün mef'ûlü fâilâtün*

- 1 Hicriyle yansın ihvân bu hanımın ser-â-pâ  
Kim oldu yerde pinhân genc-i defîneâsâ
- 2 Şem'-i serây-ı ismet ser-tâc-ı ehl-i iffet  
Mecmûa-i nezâfet zîb-i arûs-ı dünyâ
- 3 Terk eyleyip fenâyı tutdu reh-i bekâyı  
Hem rahmet-i Hudâ'yı etdi melâz u melcâ
- 4 Târîh-i fevti oldu Meşhûriyâ mücevher  
Etsin Zübeyde Hânım mînû-yı adni me'vâ  
(Sene 1259/1843)

**21**

[M 45, İÜ 31a, İÜ2 34a, S 35b]

Târîh-i İntikâl-i Âkif Efendi (Rahmetullâhi aleyh)

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Hayf sad-hayf kim ol nâdire-gûy-ı devrân  
Münşî-i Sâmirî âsâr-ı debîr-i zî-şân
- 2 Çünkü mecrûh-ı hadeng-i sitemiydi çarhın  
Geleli kevne o gencîne-i ilm ü irfân
- 3 Çâresin bulmayıp âhir o cerâhatle dirîğ  
Oldu ol kân-ı maârif reh-i ukbâya revân
- 4 Söyledi fevtine Meşhûrî mücevher târîh  
Eylesin Âkif'e Hak kevser-i cennet ihsân  
(Sene 1245/1829-30)

**22**

[M 47, İÜ 32a, İÜ2 34b, S 36b]

Târîh-i Velâdet-i Süleymân Nesîb Mehemed Efendizâde

*Müstef'ilün Fâilün Müstef'ilün Fâilün*

- 1 Devlet ü ikbâl hem yümnile bir vakt-ı tîb  
Sahn-ı cihâna kadem basdı o necl-i necîb

- 2 Kevkeb-i dürrî-likâ neyyir-i hüsn-i edâ  
Zâtına ancak sezâ dense asîl ü hasîb
- 3 Baht-ı alâ hemdemi sa'd u şeref tev'emi  
Kevne bu dem makdemi verdi aceb hüsn ü zîb
- 4 Sıhhat u ömr-i mezîd dâniş-i ilm-i müfid  
Hem ona tab'-ı reşîd eyleye Mevlâ nasîb
- 5 Târîhi Meşhûrî ger olsa sezâ pür-güher  
Verdi doğup zîb ü fer dehre Süleymân Nesîb  
(Sene 1243/1827-28)

**23**

[M 48, İÜ 29a der-kenar]

Târîh-i Vefât-ı Zelîhâ Hanım Zevce-i İbrâhîm Paşazâde Ebû Bekir Bey

Efendi

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Gör ne vaz'-ı nâ-pesend etdi sipîhr-i keç-hırâm  
Böyle bir gül-gonca-i nâzikterine pest ü hâm
- 2 Ya'ni bir nev-bâve-i hûb-nihâl-i izziken  
Hâke galtân eyledi çün rîze-i seng-i ruhâm
- 3 Vâlideyni hem tebârî ömrün efzûn eyleyip  
Cümleye sabr-ı cemîl ihsân ede Rabbü'l-enâm
- 4 Rahmet ü gufrânına hem eyleyip mazhar onu  
Cennetiyle ede hem sır-i cemâliyle be-kâm
- 5 Söyledim nâsa mücevher târîhin Meşhûriyâ  
Cilvegâh ola Zelîhâ Hânıma dâru's-selâm  
(Sene 1267/1851)

**24**

[M 48, İÜ 22b der-kenar]

Kasîde-i Neşîde-i Garrâ der-Vasf-ı Hazret-i Mehemmed Sâlih Paşa

Vâlî-i Vâlâ-yı Selânik

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kandasın kanda yetiş gel bana ey şevk-i cedîd  
Ki bu dem gussadan oldum yine bir pâre bâid
- 2 Nice bir gussa ki lâl etdi beni olmuş iken  
Kuvvet-i tab'im ile nâdire-gûyîde vahîd

- 3 Kalmadı sarfa mahal zu'mile vurmuş idim  
Nice demden beri gencîne-i güftâra kilîd
- 4 Hamdülillâh yine bir nev-haber-i hûb-eser  
Nâgehân gûş-ı dil ü cânıma oldukda resîd
- 5 Beni bülbül gibi söyletdi yine ez-ser-i nev  
Hemân ol demde açıp tab'ımı mânend-i verîd
- 6 Ben nice nutka gelip şevk ile söz söylemeyem  
Bu haberden diğerrân etmede ıyd üstüne îd
- 7 Nice ferhunde haber Hazret-i Sâlih Paşa  
Kim odur şimdi sunûf-ı vüzerâ içre ferîd
- 8 Olmuş ol Âsaf-ı zî-şâna Selânik tevcîh  
Ki kudümü şerefîyle ola tâ kadri mezîd
- 9 Muntazırdık hele sad yümnile teşrîf etdi  
O kerem sâhibi ol dâver-i Dârâ-güzîd
- 10 Nice dâver kim onun dür gibi evsâfı sezâ  
Olsa bu vechile ârâyîş-i silk-i tesvîd
- 11 Sâdık-ı devlet ü dîn dâver-i nısfet-âyîn  
Mazhar-ı halk-ı güzîn kâm-ver-i baht-ı saîd
- 12 Âsaf-ı pâk-şiyem nâm-ver-i ehl-i kalem  
Ma'den-i cûd u kerem ehl-i dil ü tab'-ı reşîd
- 13 Server-i nükte-verân hâce-i ilm ü irfân  
Akl-ı devr ü zamân masdar-ı tedbîr-i müfîd
- 14 Dâver-i dâdger-i devr kim hergiz olamaz  
Olduğu yerde onun bir eseri zulm-i bedîd
- 15 Olur elbet elem-i zulm ü teaddîden emîn  
Sâyesin melce' eden zümre-i ahrâr u abîd
- 16 Böyle bir dâver-i dâd-âverin eyyâmında  
Halk âsâyîş ederse n'ola ber-vefk-ı ümîd
- 17 Zihî dâver kim adâlet cihetinden başka  
Vâdî-i lutf u keremde dahi bî-misl ü nedîd
- 18 Fukarâdan kim olur mazhar-ı ednâ-lutfu  
Eylemez bir dahi hiç dest-i süâlin tas'îd

- 19 Der-i lutf u keremi kıble-i ehl-i hâcât  
Dest-i hüsn-i himemi maksem-i erzâk-ı nakîd
- 20 Böyle evsâf-ı dil-ârâsını yer yer işidip  
Görmeğe teşne iken bir nice hengâm-ı medîd
- 21 Şükr sad-şükr kudümüyle müşerref etdi  
Bizi ol Âsaf-ı rûşen-güher-i hulk-ı hamîd
- 22 Makdem-i pâki tesâdüfle akîb-ı ıyda  
İydımız oldu şerefle bize bir ıyd-ı ekîd
- 23 Varalım pâyine ihlâs ile yüzler sürelim  
Kim ola tâ bedel-i şükr-i senâ vü tahmîd
- 24 Sâyesinde olalım hem baht-ı saîdinle hem  
Görelim ecr ü mükâfâtını bî-hadd ü adîd
- 25 Gamdan âzâde olursak ne aceb şimdi onun  
Def-i ye'cüc-i gama sâyesidir sedd-i sedîd
- 26 Dâverâ dâdgerâ Âsaf-ı âlî-kadrâ  
Ey olan mertebeti hem-ser-i evc-i hûrşîd
- 27 Sensin ol dâdger-i devr kim etsen şâyân  
Âyîn-i dâdgerânı yeni başdan te'yîd
- 28 Merhamet sende kerem sende mürüvvet sende  
Sendedir ne var ahlâk-ı mehâsinde adîd
- 29 Bâ-husûs sende ol vaz'-ı tevâzû' ki ne var  
Eylemez naks-ı nefîsinde kabûl-i taklîd
- 30 Sâirin olsa da ol vaz'-ı vazi'de dahli  
Sen gibi celb-i kulûba kim eder cehd-i cedîd
- 31 Seni bu mertebe ahlâk ile kim var kâdir  
Lâyıkı üzre ede vasf u senâ vü temcîd
- 32 Siyemmâ kesret-i şöhretle bu abd-i ahkar  
Bu kadar olmuş iken fenn-i belâgatda ferîd
- 33 Gelicek mebsuta-i vafına oldum âciz  
Nice bilmem edeyim vafını bast u temhîd
- 34 Dâverâ her ne kadar âciz isem evsâfın  
Böyle mi eyler idim muhtasar-ı nazm u neşîd

- 35 N'eyleyem âh beni eyledi meslûb-ı şuûr  
İllet-i pîrî ile bu elem-i za'f-ı şedîd
- 36 Söz tamâm oldu duâ eyle yeter Meşhûrî  
Eyledin kâle-i pür-mefharetin zeyl-i kasîd
- 37 İbtidâ Hazret-i Hak şâh-ı cihân-ârânın  
Eylesin haşre değin müddet-i ömrün temdîd
- 38 Etsin a'dâsını hem mazhar-ı kahrı dâim  
Kılıcın eylesin ol dâver-i dehrin teşhîd
- 39 Devlet ü şevketine gelmesin âlemde zevâl  
Tâ durup başımız üzre döne bu çarh-ı anîd
- 40 Ba'd-ez-în Âsaf-ı Bermek keremin kim etdim  
Dâne-i dür gibi evsâfını bir bir ta'dîd
- 41 Fart-ı ikbâl ile oldukça cihândâ Mevlâ  
Eylesin lutfu ile mazhar-ı ömr-i câvîd
- 42 Nezd-i şâhânede hem öyle ede kadrini kim  
Ola hem cinsi ona her ne kadar var ise hasîd
- 43 Ede her câh-ı muallâda muvaffak onu hem  
Nâm-dâr eyleye çün Âsaf-ı şâh-ı Cemşîd
- 44 Hüsn-i tevfikını terfîk ile ez-cümle ona  
Kıla bu mansıbı lutf u keremiyle tes'îd

**25**

[M 49, İÜ 24b der-kenâr]

Târîh-i Câh-ı Hazret-i Rüstem Paşa Kasîde der-Sitâyîş-i Ū

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Rüstem-i Zâl-i zamân Hazret-i Rüstem Paşa  
Kim odur şimdi şecâatle vahîd-i vüzerâ
- 2 Oldu ol şîr-i dile câh-ı Selânik tevcîh  
Tâ ola hıfz u hırâsetde onu pâ-ber-câ
- 3 Öyle bir vâlî gerekdi bu eyâlet tâ kim  
Ola âzâde-i âşûb-ı fiten ser-tâ-pâ
- 4 Humdülillâh ki şehenşâh-ı dakâyık-âgâh  
Öyle bir merd-i cesûr eyledi ba's ü isrâ

- 5 Nice bir merd-i cesûr-ı vüzerâ kim şâyân  
Mithat-ı pâkini bu vechile etsem i'llâ
- 6 Âsaf-ı sâf-zamîr sâhib-i re'y ü tedbîr  
Kahramân misl ü nazîr-i nâm-ver-i ehl-i vegâ
- 7 Cüst ü çâpük hareket Sâm u Nerîmân-savlet  
Şîr-i Yezdân-sıfat-ı safder-i ceşş-i a'dâ
- 8 Edeli heybet ü satvetle bu câhı teşrîf  
Eşkîyâ çeşmine dar oldu bu arz-ı pehnâ
- 9 Sâyesinde n'ola emniyyet edip gürk ile şât  
İctimâ' eylese bir yerde bu dem bî-pervâ
- 10 Zihî Âsaf ki kudümü şerefidir şimdi  
Böyle âsüdegîye bâis ü bâdî tenhâ
- 11 O kadar vaz'-ı dîlîrânesine hem fazla  
Nice evsâfı dahi var kim olunmaz ihsâ
- 12 Dâver-i dâd-fiâl sâbit-i ahd ü akvâl  
Câmi'-i nîk-hısâl ehl-i dil ü ehl-i vefâ
- 13 Kerem ü lutf ede bir rütbede kim devrinde  
Bermekî kimdir ede da'vâ-yı ihsân u atâ
- 14 Görmedim mislini hem tavr-ı kadr-dânîde  
Gerçi gördüm vüzerâda nice etvâr-ı becâ
- 15 Nice bî-misl ü nazîr etse bülend-mertebede  
Öyle evzâ'-ı tevâzu'da dahi bî-hem-tâ
- 16 Dâverâ dâdgerâ Âsaf-ı âlî-kadrâ  
Ey atâ-bahş-ı gürûh-ı fukarâ vü zuafâ
- 17 Sen bu evânın o düstûr-ı kerîmisin kim  
Seni taklîd edemez bir yere gelse küremâ
- 18 Şimdi hem-cinsin ile cins-i diğerde kim var  
Sana ahlâk ile evsâfda misl ü hem-pâ
- 19 Merhamet sende kerem sende şecâat sende  
Sendedir her ne ki var zübde-i evsâf-ı alâ
- 20 Bâ-husûs sende o evsâf-ı alâdan ki ne var  
Sâir evsâfına tercihe vücûh ile sezâ



- 21 Nâm-ı sâmi-i cihân-gîr-i şecâat kim  
Bu kadar akran-ı izâmında o nâm-ı vâlâ
- 22 Oldu ol nâm-ı dilîrin berekâtıyla senin  
Eşkiyâ nâmına her kim var idi nâ-peydâ
- 23 Ba'd-ez-în zıll-ı himâyende hem inşâ Allah  
Olur âsûde ahâlî-i bilâd u enhâ
- 24 Sen hemân devlet ü ikbâl ile sağ u var ol  
Ki bu âsâyîşe tâ kim ola sâyende bekâ
- 25 Âsafâ bulmadım evsâfına hadd ü pâyân  
Ne kadar etdim ise sa'y-i belîğ-i evfâ
- 26 Bâ-husûs kuvvet-i tab'ımla bu abd-i kemter  
Şuarâ içre ferîd olmuş iken çün ankâ
- 27 Gelicek vâdî-i evsâfına oldum âciz  
Nice bilmem edeyim hıdmet-i evsâfın edâ
- 28 Buldu pâyânı kasîden yetişir Meşhûrî  
Bu kadar lâzıme-i zimmetin etdik icrâ
- 29 Ba'd-ez-în rûh-ı cihân pâdişeh-i âlem ile  
Eyle ol Âsaf-ı pâkîze-dile hayr-duâ
- 30 Tâ doğup kevne ziyâ-bahş ola mâh u hürşîd  
Hem durup başımız üzre döne çar-ı mînâ
- 31 Devlet ü şevket ü ikbâl-i cihân-dârı ile  
Eylesin şâh-ı Cem-âsârı muammer Mevlâ
- 32 Ömr ü devletle hem ol Âsaf-ı âlî-şânı  
Her umûrunda ede mazhar-ı tevîkî Hudâ
- 33 Hem bu câhında husûsiyle muvaffak olarak  
Ola makbûl-i şehensâh-ı memâlik-ârâ
- 34 Nice câh-ı azamet-menkabe kim târîhin  
Fikr ederken edeyim nazmıma zeyl-i zîbâ
- 35 Çâr-sûdan dedi mu'cemle gelenler târîh  
Sa'd ola câh-ı felek-rif'at Rüstem Paşa  
(Sene 1269/1852-53)

26

[M 51, İÜ 26b der-kenar]

Târîh-i Mansıb-ı Hazret-i Mehemed Paşa der-Zımn-ı Vâsf u Sitâyîş-i

Û

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Şükr sad-şükr ki jeng-i gamı def' ile safâ  
Oldu âyîne-i dillerde yine cilve-nümâ
- 2 Dem-i İsâ gibi âvâze-i şâdî vü tarab  
Mürdegân-ı gamı etdi yeni başdan ihyâ
- 3 Deşt-i dillerde olan hâr u has-ı âlâmı  
Etdi seylâb-ı meserret yine mahv u ifnâ
- 4 Şevk u şâdî erişip reh-güzer-i dillerden  
Sürdü gerd-i elem ü gussayı çün bâd-ı hevâ
- 5 İllet-i hüzn-i derûn ile vücûd-ı halkı  
Bir zamândan beri za'f etmiş iken istîlâ
- 6 Verdi şâdî vü meserret yeni başdan kuvvet  
Pîr iken tâze civân oldu halâyık gûyâ
- 7 Nice şâd olmasın herkes ki Hudâ fazl ile  
Etdi bir dâver-i dâd-âveri ihsân u atâ
- 8 Nice dâver ki kudümü şerefiyle yek-ser  
Buldu âsâyîş ü râhat fukarâ vü zuafâ
- 9 Ser-ver-i dâdgerân ya'nî Mehemed Paşa  
Ki odur şimdi adâletle şehîr-i vüzerâ
- 10 Nice ser-ver ki Utârid kalemiyle vasfın  
Yazsa bu vechile kırtâs-ı semâvâta sezâ
- 11 Bahr-ı zehhâr-ı himem ma'den-i ser-şâr-ı kerem  
Mustafâ-hulk u alem Âsaf-ı ferhunde-likâ
- 12 Bu havâlîye verse ne aceb hüsn-i nizâm  
Hakk-ı adl üzre eder sa'y-i belîğ-i evfâ
- 13 Ya'ni zâlimden alıp hakkını mazlûmânın  
Âyin-i ma'deleti etmede hakkâ icrâ
- 14 Böyle bir Âsafın ahdinde halâyık yek-ser  
Nâil-i matlab olursa n'ola ber-vefk-i recâ

- 15 Dâverâ dâdgerâ Âsaf-ı âlî-güherâ  
Ey olan himmeti mertebe-i tâk-ı semâ
- 16 Sensin ol Âsaf-ı şâhenşeh-i kâr-âgâh kim  
Olamaz kimse bu günde sana misl ü hem-tâ
- 17 Akl-ı pîr-zûr-ı civân sende tedbîr sende  
Sendedir her ne ki var ahsen-i evsâf-ı alâ
- 18 Bâ-husûs sende ne var cümle-i evsâfından  
O tevâzu' kim eder celb-i dil-i bay u gedâ
- 19 Küberâdan acabâ kimde o haslet vardır  
İşte bey işte paşa işte emîrû'l-ümerâ
- 20 Nice halk olmaya bi'l-cümle senin meddâhın  
Var iken sende hekîmâne bu etvâr-ı becâ
- 21 Gönül almakda tabîbâne halâyıkdan ele  
Eyledin her birinin derdine bir dürlü devâ
- 22 Hamdülillâh ki zamânında olup âsûde  
Kalmadı kimse eder kimseden arz-ı şekvâ
- 23 Halk bi'l-cümle bu âsâyîş ile şükrâne  
Alıcak destine etmek için çeng ü se-tâ
- 24 Ben dahi şevk ile pîrâne alıp hâmem ele  
Eyledim bu gazel-i dil-keşi nazm u inşâ
- 25 Milket-i hüsnünü görseydi felekde cânâ  
O kadar şevketle gıpta ederdi Dârâ
- 26 Öyle bir bâğda kanda bulurdu râğbet  
Kaddine benzemese serv-i sehî vü bâlâ
- 27 Sükkerîn-la'linle dîde-i bâdâmındır  
Beni âlemde eden tûti misâli gûyâ
- 28 Nice sayd etdi aceb dâne-i hâlin bilemem  
Murg-ı dil konmaz iken yerlere mâned-i hü mâ
- 29 Akl u hûşum alıp ey meh bana etdiklerini  
Bir zamân etmedi Mecnûn'a cihânda Leylâ
- 30 Sana bu hüsn ile bir söz mü olurdu diyecek  
Sana olsaydı o hüsne göre âlemde vefâ

- 31 Biri de naks-ı vefâdır var ise Meşhûrî  
İsmi var cismi yok âlemde çü murg-ı ankâ
- 32 Dâverâ hizmet-i vasfın nice ikmâl edeyim  
Kim erişmez hadd-i evsâfına fikr ü hulyâ
- 33 Bâri maksûd olan ed'iyeye-i şâhenseh ile  
Edeyim hizmet-i mefrûza-i da'vâtın edâ
- 34 Feleğin kubbe-i firûzesi pâyende olup  
Mihir ü meh tâ ki ziyâ-dâde ola subh u mesâ
- 35 Hazret-i şâh-ı cihân-bân-ı cihân-ârâyı  
Eylesin atvel-i ömr ile muammer Mevlâ
- 36 Kılıcın tîz edip iklim-i ademden gayrı  
Komasın düşmen-i bed-hâhına bu arsada câ
- 37 Hem o memdûhum olan âsaf-ı âlî-şânın  
K'eyledim vasfını bâlâda beyân u inhâ
- 38 Eyleyip Hazret-i Hak ömrünü âlemde füzûn  
Gün be-gün mertebet ü kadrini etsin i'lâ
- 39 Ya'ni hüsn-i nazar-ı pâdişehi mazhar edip  
Kılsın akrânına tercîhe sezâ vü ihrâ
- 40 Hem bu câhında muvaffak ederek tevfikın  
Eylesin her bir umûrunda refik ü hem-pâ
- 41 Nice şâh-ı şeref-efzâ ki sezâ târîhin  
Eylesem zîver-i dîvân-ı belâgat-pîrâ
- 42 Yem-i endîşede çün dâne-i dürr ü gevher  
Mısra'-ı târîhini eyler iken istikrâ
- 43 Düşdü bâ-hayr-duâ târîhi bu resme latîf  
Sa'd ola câh-ı şeref-fâl Mehemed Paşa  
(Sene 1270/1853-54)

27

[M 53, İÜ 29b der-kenar]

Târîh-i Câh-ı Hazret-i Osman Paşa Vâlî-i Vâlâ-yı Eyâlet-i Selânik der-  
Zımn-ı Sitâyiş-i Ū

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Feraha dâir olup devr-i sipihr-i mînâ  
Buldu gamdan dil ü tab'ım yine bir pâre rehâ

- 2 Ne ferah halk-ı enâm âyîn-i cem'iyet edip  
Etmede lâzime-i sûr-ı sūrûru icrâ
- 3 Nice bir sûr-ı sūrûr sanki bahâr vakti gibi  
Azm-i bâğ etdi kimi azm-i kenâr-ı deryâ
- 4 Sanasın mevsim-i güldür ki safâsından halk  
Yine bülbül gibi etmekte sūrûd u hunyâ
- 5 Halka-i zümre-i rindân ile zîbende olup  
Hây u hûy ile pür oldu yine her hân u serâ
- 6 Şahnedan sanki bu dem ruhsat edip istihsâl  
Yine ellerde gezer sâgar-ı mey bî-pervâ
- 7 Şâh-ı şâdî gam u endûhu bu ilden çıkarıp  
Sanki mülk-i ademe eyledi nefy ü iclâ
- 8 Nice gam halk-ı kur'â vü kasabât u şehri  
İllet-i sârî gibi etmiş idi istîlâ
- 9 Hamdülillâh dem-i şâdî erişip çün Lokmân  
Eyledi her birinin derdine bir dürlü devâ
- 10 Ba'd-ez-în yek-dil olup ehl-i eyâlet cümle  
Ede bu ni'metin ihlâs ile şükrün îfâ
- 11 Ki nice dem idi kim vaz'-ı sipihr-i dündan  
Her biri olmuş idi çille-keş-i derd ü belâ
- 12 Cümle şimden girü şâyeste olursa mesrûr  
K'eyledi zimmetini her biri gamdan ibrâ
- 13 Oldu bu hâlet-i şâdî vü sūrûra bâis  
Makdem-i meymenet-i Hazret-i Osmân Paşa
- 14 Ya'ni vâlî-i Selânik kim onun ahdinde  
Buldu âsâyış ü râhat fukarâ vü zuafâ
- 15 Dâver-i âlî-şiyem pâk dil ü sa'd-kadem  
Sâhib-i lutf u kerem mazhar-ı feyz ü Mevlâ
- 16 Kâil-i kavl-i metîn câmi'-i ahlâk-ı güzîn  
Sâhib-i re'y-i rezîn tâc-ı rûûs-ı ukalâ
- 17 Rüstem-i Zâl-sıfat Sâm u Nerîmân-sütût  
Kahramân-menkabet nâm-ver-i ehl-i vegâ

- 18 Bu havâlîye kudûmüyle ademden gayrı  
Eşkiyâ zümresine kalmadı cây u me'vâ
- 19 Bundan akdem bu havâlîde hayâdîden hiç  
Görmedik kimse mi kaldı acabâ cevâ ü cefâ
- 20 Bâ-husûs eydî-i küffâr-ı usât-ı mevrîdin  
Görülen bunca hasârâtı ne mümkün inhâ
- 21 Şükrülillâh ki kudûm-i şerefiyle şimdi  
Ne hayâdîd-i kazâ kaldı ne sâir a'dâ
- 22 Görmemiştir dahi sükkân-ı eyâlet böyle  
Dâver-i dâdger-i şîr-i dilîr-i heycâ
- 23 Böyle bir dâver-i zûr-âverin erbâb-ı kemâl  
Yazsa evsâf-ı dil-ârâsını bu resme sezâ
- 24 Âsaf-ı Cem-azamet sâdık-ı dîn ü devlet  
Merd-i kerrâr-sıfat safder-i cünd-i tersâ
- 25 Dâfi'-i şûr u fiten kâti'-ı ırk-ı reh-zen  
Kâmi'-i ehl-i resen şîr-i dilîr-i vüzerâ
- 26 Zihî düstûr-ı vegâ-pîşe ki bîm-i tîği  
Eşkiyâ def'ine oldu yılınız çâre-resâ
- 27 Her cihetle umarız ba'd-ez-în inşâ Allah  
Sâyesinde bula âsâyiş halk neşv ü nemâ
- 28 Ki kudûmü ser ü zîm kesbine hâcet komayıp  
Halkı nakdîne-i şâdî ile etdi aġnâ
- 29 Nice nakdîne-i şâdî kim olur sermâyesi  
Tenk-destânı neşât u taraba müstevfâ
- 30 Hâsılı yümn ile bu câha edelden teşrîf  
Herkesin kalbine etmekte meserret ilkâ
- 31 Dâverâ nâm-verâ çarh-ı muallâ-kadrâ  
Ey olan mertebet-i âsaf-ı Cem'le hem-pâ
- 32 Sen o düstûr-ı pesendîde-i hasletsin kim  
Fahr eder zâtın ile zümre-i fermân-fermâ
- 33 Ne kadar zübde-i evsâf-ı hamîde var ise  
Eylemiş Hazret-i Allah sana ihsân u atâ

- 34 Merhamet sende kerem sende adâlet sende  
Sendedir hep ne ki var dâir-i ahlâk-ı alâ
- 35 Bâ-husûs sende o nâ-dîde şecâat ki ne var  
Kahramân nâmını eylerse sezâdır ilgâ
- 36 Âsafâ ben nice evsâf-ı dilîrin edeyim  
Ki o bâbda seni vasf etmede âciz şuarâ
- 37 Bâri ves'im derece-i pâdişeh-i âlemle  
Edeyim hizmet-i mefrûza-i da'vâtın edâ
- 38 Tâ bu çarh-ı feleğın mihr ü mehi tâli' olup  
Ede bu arsageh-i âlemi pür-zîb ü ziyâ
- 39 Ömr ü şevketle Hudâ şâh-ı cihân-ârâyı  
Eylesin tahtgeh-i saltanatında ibkâ
- 40 Zât-ı nâ-yâb-ı vezîrânelerin hem dahi Hak  
Atvel-i ömrile günden güne etsin a'lâ
- 41 Hem bu câhında muvaffak olarak şâh-ı cihân  
Sana bahş eylesin âhir nice câh-ı vâlâ
- 42 Târîh-i mansıb-ı vâlânı akîb-i vasfın  
Edicek fikr ile Meşhûrî kulun istikrâ
- 43 Geldi bir mısra'la hâtıra zîbâ târîh  
Sa'd ola câh-ı semâ-pâye-i Osmân Paşa  
(Sene 1270/1853-54)

**28**

[M 54, İÜ 32a, İÜ2 35a, S 37a]

Da'vât-ı Manzûme ez-Dehân-ı Sıbyân-ı Âmîn-gûyân  
*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ehl-i ilm ü hâfız-ı Kur'ândan et yâ Rab bizi  
Hâcegân-ı mekteb-i irfândan et yâ Rab bizi
- 2 Mahz-ı lutfundan bize bahş eyleyip ders ü sebak  
Zümre-i allâme-i devrândan et yâ Rab bizi
- 3 Sıdk ile etdik debistân-ı rızânı cilvegâh  
Lutfuna mazhar olan sıbyândan et yâ Rab bizi
- 4 Hıfz edip bâzîçe-i gerdûn-ı dündan rûz u şeb  
Tâlibîn-i ilm-i âlî-şândan et yâ Rab bizi

- 5 Dergeh-i ihsânına el açmışız âmîn diye  
Vâye-dârân-ı der-i ihsândan et yâ Rab bizi
- 6 Mazhar-ı va'd-i Kerîm isteceb olmak için  
Cümle-i ehl-i duâ-gûyândan et yâ Rab bizi
- 7 Afv edip isyânını Meşhûrî abd-i âcizin  
Bâb-ı afvında ona ihvândan et yâ Rab bizi

**29**

[M 63, İÜ 38b der-kenar]

Der-Vasf-ı Hazret-i Şeyhü'l-İslâm Ahmed Ârif Hikmet Bey Efendi

Berây-ı Derc-i Arıza-i Ū

- 1 Kime arz eyleyeyim hâlim edip derc-i kitâb  
Bir efendim var iken sen gibi ey âli-cenâb
- 2 Merhamet sende kerem sende inâyet sende  
Sendedir hem ne var evsâf-ı mehâsin-elkâb
- 3 Bâ-husûs sen gibi hem cümle-i evsâfindan  
Kerem ü cûd ile kim vardır olan şöhret-yâb
- 4 Eyle bu âcizi bir gûne maîşetle be-kâm  
Ki kadîmden kapının bir kuluyum çün ebvâb
- 5 Böyle tasdî' mi ederci ebedî Meşhûrî  
Etmese emr-i maâşında zarûret icâb

**30**

[M 63, İÜ 54a der-kenar]

Der-Vasf-ı Mehmed Vahîd Efendi Hâkim-i Selânik-i Sâbık

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ey reîs-i zümre-i hükkâm-ı şer'-i Ahmedî  
V'ey mevâlî-i izâmın kadr-dân-ı evhadî
- 2 Makdemin olmuşdu çün kim yümnile behcet-resân  
Hak bilir oldu zehâbın herkesin dâğ-zedi
- 3 Şer'i icrâda kemâl-i dikkatinden mâadâ  
Vâdi-i celb-i kulûb etmekte mislin gelmedi
- 4 Firkatin bildirdi vaslın kadrini bilmezlere  
Hem bu devrin olduğun öyle vahîd-i emcedi
- 5 Cümlenin hayr-duâsı şimdi oldur an-karîb  
Makdeminle yine teşrîf edesin bu mesnedi



- 6 Kanda azm eylersen olsun rehberin tevfik hem  
Sana bahş etsin Hudâ âlemde ömr-i sermedî
- 7 İşbu nazmından hemân Meşhûrî abd-i âcizin  
Hâtırından çıkmamaklıktır merâm u maksadı

## KITALAR

### Kıta-i Kebîreler/Tarih ve Methiye Kıtaları

#### 1

[M 36, İÜ 25b, İÜ2 28a, S 28b]

Târîh-i Tabya-i Milon Ömer Paşa Vâlî-i Vâlâ-yı Muhrûsa-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Şehenşâh-ı cihân Sultân Mahmûd Hân-ı Adlî'nin  
Vezîri hem zamânın Rüstem'i ya'nî Ömer Paşa
- 2 Zehî düstûr-ı pür-himmet müşîr-i şîr-savlet kim  
Vegâda kahramânlar gibi gösterdi yed-i tûlâ
- 3 Cihânda oldu hakkâ mâlik nâm-ı cihân-gîri  
Adû-yı dîne körlük bir nice âsâr edip peydâ
- 4 Husûsâ yaptı bunda böyle bir nev-bî-adîl tabya  
Kim olmuş kullesi eflâke harf-endâz-ı isti'lâ
- 5 Adûnun başına saçmak için toprakla doldurdu  
Ser-â-pâ seng-i hârâdan edip dîvârını inşâ
- 6 Felekde sedd-i Ye'cûc olmuş ise Sedd-i İskender  
Ömer Paşanın oldu tabyası sidre-i a'dâ
- 7 Sezâ ecrâm-ı seb'a târîhin neşr etse Meşhûrî  
*Ne vâlâ tabya inşâ eyledi hakkâ Ömer Paşa*  
(Sene 1243/1827-28)

#### 2

[M 45, İÜ31a, İÜ2 33b, S 35a]

Der-Sitâyiş-i Kılıccı Dede el-Mevlevî (Kaddese sırrahu's-sâmî)

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Geçme bu arsagehi hâlî sanıp bî-pervâ  
Bu kemînegehde bunun gibi yatarken bir er
- 2 Mürşid-i mu'ciz-dem kutb-ı muazzam ya'nî  
Hazret-i Seyfî Dede mazhar-ı sırr-ı Haydar
- 3 Salsa seyf-i himemin sîne verip karşısına  
Olamaz arşa değin seb'-i semâvât-ı seyr
- 4 Muktezâ-yı kerem-i tîğ-i tecellîsi midir  
Sıdk ile bunda gelen müşkilini feth eyler

5 Umarız biz de gelip dergehine Meşhûrî  
Olalım himmetine vakf-ı dil üzre mazhar

3

[M 46, İÜ 31b, İÜ2 34b, S 36b]

Târîh-i Velâdet-i Yûsuf Bey Mahdûm-ı Vâlâ-yı Hazret-i Seyyid

Mehmed Atâullah Bey Efendi

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Sulb-i pâkinden yine seyyid Atâullah Beye  
Verdi bir ferzend Hak kim nice bir ferzend-değer
- 2 Eşref-i sâatde böyle kevne teşrîf etmesi  
Bahtı yâver olduğuna şâhid ü bürhân yeter
- 3 Vâlid-i mâcidlerine oldu zîb-i zindegî  
Nass-ı Kur'ân üzre ol necl-i necîl-i hûbter
- 4 Hazret-i Allah tûl-i ömre mazhar eyleyip  
Devlet ü ikbâl ile olsun cihânda kâm-ver
- 5 Söyledim mevlûduna Meşhûriyâ târîh-i tâm  
*Hem-çü neyyir kevne Yûsuf Bey kudûmü verdi fer*  
(Sene 1243/1827-28)

4

[M 47, İÜ 32a, İÜ2 34b, S 36b]

Târîh-i Mevlûd-ı Mehemed İzzet Efendi Ömer Efendizâde

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Çokdan isterdi Hudâ'dan o semiyi-yi fârûk  
Ki vere kendine bir necl-i Süreyyâ-tal'at
- 2 Hamdülilâh bir oğul verdi ona kim meh-i nev  
Pestdir sa'd u şerefde ona olsa nisbet
- 3 Müjde-i makdemi ol necl-i necîbin kevne  
Oldu ahbâba zihî mûcib-i şevk u behcet
- 4 Ömr-i câvîd ile Hak ilm ü hünerden başka  
Ede dünyâda onu mâlik-i izz ü devlet
- 5 Dedi mevlûduna Meşhûrî muhibbi târîh  
*Zib ü fer verdi gelip kevne Mehemed İzzet*  
(Sene 1243/1827-28)

5

[M 44, İÜ 31a, İÜ2 33b, S 35a]

Târîh-i İntikâl-i Şeyh Mehemed Ali Dede el-Mevlevî (Aleyhi Rahmeti'l-Bârî)

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Sâbıkan şeyhi bu dergâh-ı behiştâsânın  
Şeyh Mehemed Alî ol zât-ı reşâd-pîrâ
- 2 Nice demden beri bu dergeh-i Mevlânâ'da  
Hizmet-i lâzimesin eyledi hakkâ îfâ
- 3 Tekye-i dehri fenâ olduğun âhir bilicek  
Oldu şeyhâne hemân âzim-i dergâh-ı bekâ
- 4 Söyledi fevtine Meşhûrî erenler târîh  
*Ede me'vâyı gidip Şeyh Mehemed Ali câ*  
(Sene 1246/1830-31)

6

[M 45, İÜ 31a, İÜ2 33b, S 35a]

Târîh-i Diğer

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Söyledi üçler gelip târîh-i menkûtunu  
*Göçdü rûhu şâd ola Şeyh Mehemed Ali*  
(Sene 1246/1830-31)

7

[M 36, İÜ 25a, İÜ2 27b, S 28b]

Târîh-i Pâye-i Sadr-ı Anadolu li-Hazreti Seyyidi'l-Hâc Ahmed Ârif Hikmet Bey Efendi-i İsmet Beyzâde

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Mesned-ârâ-yı nekâbet sadr-ı vâlâ-menzilet  
Kim sezâ çarh-ı berîn olsa onun hem-pâyesi
- 2 Fâzıl-ı devrân Ârif Bey Efendi kim onun  
Olamaz seyyid o denli fazl ile hem-sâyesi
- 3 Hak ede dâim muvaffak şâhı kim mebzûldür  
Ehline bu resme lutf-ı mefharet-pîrâyesi
- 4 Ya'ni İstanbul mollâsı iken sadr eyledi  
Öyle zâtı kim fûnûn-ı fazldır sermâyesi
- 5 Gûş edip nâsa dedi Meşhûrî vâlâ târîhin  
*Şimdi revnak buldu sadr-ı Anadolu pâyesi*  
(Sene 1248/1832-33)

8

[M 23, İÜ 19a, İÜ2 19a, S 19a]

Medhiye-i Diğ̃er der- Hakk-ı Ehak Cenâb-ı Hazret-i Şeyhü'l-İslâm  
Memdûhu's-seyr der-Zımn-ı Sıtâyiş-i Cenâb-ı Hazret-i Abdülmecîd Hân  
(Halledallâhu Taâlâ Saltanatahü İlâ Âhiri'z-zamân ve İnkırâzı'd-devrân Âmîn  
Yâ Muîn ve Yâ Müsteân)

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Serîr-i saltanatda dâim etsin hazret-i Mevlâ  
Süleymân-ı zamân şâh-ı cihân Abdülmecîd Hân'ı
- 2 Nizâm-ı mülke bezl-i cell-i miknet eyleyip hakkâ  
Bütün ma'mûr u âbâd eyledi emsâr u büldânı
- 3 Duâ-yı devlet ü ikbâli vâcibdir hulûs üzre  
Ki buldu sâyesinde cümle âlem emn ü emânı
- 4 Vekâye eyleyip zulm u teaddîden adâletle  
Ele aldı dil-i işkestegân-ı zîr-i destânı
- 5 Safâ-yı bâl ile ıyd-ı sürûr u sûr eder herkes  
Zamân-ı devletinde görmedim mahzûn u giryânı
- 6 Zamân-dîdekesândan var mıdır görmüş aceb bilmem  
Selefde ehl-i himmet böyle bir sultân-ı zî-şânı
- 7 Hele ben görmedim yazdıkların hiç bir tevârihde  
Bu güne ehl-i himmet bir hıdîv-i dâdgerânı
- 8 Bu tanzîmât-ı mülke bâ-husûs hiç bir bilir yokdur  
Bu vechile muvaffak olduğun bir hân u hâkânı
- 9 O şâh-ı dâdgerdârın hulûsu iktizâsınca  
Olur her işde yâr u yâveri tevfiik-i Rabbânî
- 10 Umûrunda edip hep kâr-dânâyânı istihdâm  
Her emr-i mu'tenâ ahdinde tutdu semt-i âsânı
- 11 Muvaffak oldu hem sadr-ı ferîd-i devr-i dehrinde  
Ki yokdur akl u rüşdü merkezinde misl ü akrânı
- 12 Husûsâ kim efâzıldan cenâb-ı şeyhü'l-İslâmı  
Ki ahdinde bulunmaz fazl ile hergiz ona sâni

- 13 Ser-i hizb-i meşâhîr-i efâzıl ya'ni Ârif Bey  
Ki tutmuş sıyt-ı ilm ü fazlı hadd-i kevn-i imkânı
- 14 O nihrîr-i zamânın tâk-ı gerdûn üzre şâyeste  
Bu tertîb ü nizâm üzre yazılsa vâsf u unvânı
- 15 Semîyy-i Ahmed-i Muhtâr u Yusûf-ı iffet ü kirdâr  
Vahîd-i zümre-i ahyâr u dehrin kutb-ı zî-şânı
- 16 Reîs-i ârifân-ı hurde-dân allâme-i devrân  
Mahall-i ilm ü irfân akl u rüşdün bahr u ummânı
- 17 Yem-i cûd-ı sehâvet kân-ı rahm u şefkat u himmet  
İmâd-ı kasr-ı devlet rehber-i dîn ü müselmânî
- 18 Gürûh-ı etkiyânın pîşvâ vü muktedâsı hem  
Umûm-ı ehl-i takvânın be-nâm-ı nâm-dârânı
- 19 Salâh-ı hâlini takrîr ile tahrîre hâcet yok  
Onu i'lân eder vechindeki âsâr-ı nûrânî
- 20 Kemâliyle beyân-ı hüsn-i ahlâkında âcizdir  
Bu devrin şâirân u münşiyân-ı nükte-sencânı
- 21 Husûsâ şî'r ü inşâda bu abd-i âciz ü ahkar  
Tefavvuk eyledim sadrına derken cümle ihvânı
- 22 Gelince vâsfına ol fâzıl-ı Rûm'un unuttum hep  
Suhanda bildiğim bunca sanâyi'-i senâhânı
- 23 Zihî ehl-i kerem kim olmadık yok nâiliyyetle  
Sunûf-ı nâsdan ihsânının memnûn u şâdânı
- 24 O esnâfın içinde siyemmâ Meşhûrî-i nâçizin  
Ki olmuşdum kadîmden mazhar-ı lutf-ı firâvânı
- 25 Bu esnâda yine bir lutfâ nâil etdi kim şâyân  
Onun şükrüyle vâsfında geçirsem bâkî ezmânı
- 26 Tarîk-i dil-nişîn-i ehl-i ilme ya'ni bi'l-idhâl  
Yeniden eyledi hâss-ı çerâğânı fûrûzânî
- 27 Hemân İzd-i Taâlâ pâdişâh-ı ma'delet-kârı  
Cihân durdukca etsin zîver-i taht-ı cihân-bânî
- 28 Onu da eylesin sadr-ı meşîhatde ebed tâ kim  
Bu gûne sâyesinde halka etsin lutf u ihsânı

## 9

[M 37, İÜ 26a, İÜ2 28b, S 29b]

Nazm-ı Diğer der-Vasf-ı Mîr-i Müşârun ileyh

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Mevâlî-i izâmın ser-firâzı mekrümet-sâzı  
Ki cûduyla tefavvuk eylemiş emsâl ü akrâna
- 2 Dürr-i bahr-ı maârif İsmetzâde Ârif Bey  
Ki yok zâtı gibi gelmiş güher bu kân-ı irfâna
- 3 Melekden hûbterdir hasleti dersem hatâ etmem  
Ki rüchânı müselleme nass-ı kâtı'la sürûşâna
- 4 Ser-i hayl-ı efâzıl kim bu günde ictihâdıyla  
Sezâ fahr-ı mübâhât eylese ashâb-ı Nu'mâna
- 5 Zihî allâme-i ehl-i himem kim haşr u cem' etmiş  
Ulûm-ı zâhir ile bâtını zâtında merdâne
- 6 Olaldan rişte-pîrâ-yı tarîkat gevher-i zâtı  
Güzîde cünbüş-i vaz' u edâsı cümle şeyhâne
- 7 Salâh-ı hâlini her kim görür esbâb-ı zîverden  
Eder tercîh bî-şek dürr-i bahr u gevher-i kâna
- 8 Hakâyık-dân-ı âlem şimdi zât-ı pâkidir ancak  
Ki yok kat'â nigâh-ı rağbeti bu nakş-ı eyvâna
- 9 Kerîm-i pâk-haslet âlî-himmet Yûsuf-iffet kim  
Tesâdüf etmedim zâtı gibi bir pâk-dâmâne
- 10 Zihî zât-ı kerem-pîrâ zihî ehl-i sitiğnâ kim  
Nazargâhında birdir rîze-i seng ile dür-dâne
- 11 Kerem-kârâ himem-sâzâ eyâ mîr-i felek-kadrâ  
Nazîr-i zât-ı pâkin gelmemiş gelmez bu devrâna
- 12 Sen ol yek-tâ süvâr-ı arsa-i mülk-i hakîkatsin  
Kim ahdinde piyâde addolur gelmiş bu meydâna
- 13 Tehî derdim kibâr-ı asrı mutlak görmeseydim ger  
Seni onlar miyânında efendim böyle kutbâne
- 14 Bi-hamdillâh ki buldum zât-ı pâkin iftihâr etdim  
Ekâbirden bu vechile müraccah sâir ihvâna

- 15 Asîl ü hem nesîl-i pâk-dâmen pâk-gevhersin  
Aceb mi zât-i pâkin verse revnak mülk-i Osmân'a
- 16 Sen ol yek-tâ-gühersin kim dahi cevherger-i hikmet  
Nazîrin zîb-bahş etmiş değil bâzâr-ı imkâna
- 17 Bu terk-i mâsivâ sûretleri sende unutturdu  
Hikâyât-ı hıdvî-i Edhem'i çok menkabet-hâna
- 18 Ne lâyıık zât-ı pâkin var iken eslâfı medh etmek  
Gürûh-ı kıssa-hân u şâirân-ı nükte-sencâna
- 19 Ederdim vasfına mahsûr vaktim olmasaydı ger  
Bu dem me'mûr eşgâl-i kitâbetle ubeydâne
- 20 O yolda sarf ederdim gerçi makdûrum seni ammâ  
Değil vasf eylemek mümkün benim gibi suhan-dâna
- 21 Husûsâ ahd-i pâkinde ben ol sihr-âferînem kim  
Değil bir kimse kâdir misl-i mu'ciz-sihrim ityâna
- 22 Niçe pâkîze gevherler çıkardım bahr-ı tab'ımdan  
Ki lâyıık her biri takdîm olursa pâdişâhâna
- 23 Ben ol kâlâ-fürûş-ı nazm-ı nev-resmim ki vaz' etmem  
Kumâş-ı tab'-ı köhne-nakşı saff-ı na'l-i dükkâna
- 24 Sühan-dânân-ı dehre gâlibim yârâ-yı tab'ımla  
N'ola fahr eylesem eslâfdan pâkîze-gûyâna
- 25 Müsahhardır bana iklim-i makbûl-i suhan şimdi  
Aceb mi neşr-i ahkâm-ı suhan etsem hakîmâne
- 26 Ko da'vâyı yeter Meşhûriyâ itnâb-ı fahr etdin  
Yaraşmaz hod-fürûşluk şâirân-ı pâk-tab'âna
- 27 Demidir edesin min-ba'd zîb-i rişte-i itmâm  
Cevâhirler gibi ed'iyye-i hayrın hulûsâne
- 28 Hudâ ahkâm-ı şer'i menba'-ı ihsân u lutfundan  
Ede tâ su gibi cârî bu bâğ-ı çâr-erkâna
- 29 Sipihri-i mesnedinde bedrveş zâtın edip dâim  
Ebed eksikliğin göstermesin bu çarh-ı gerdâna



**10**

[M 35, İÜ 24b, İÜ2 27b, S 28a]

Târîh-i İbkâ-yı Hazret-i Ömer Paşa Vâlî-i Vâlâ-yı Mahrûsa-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Şehenşâh-ı felek-câh Hân Mahmûd-ı keremkârı  
Serîr-i saltanatda dâim etsin hazret-i Mevlâ
- 2 O sultân-ı Süleymân-menkabet Âsafların ekser  
Mukarrer eyleyip câhında taltîf eyledi hakkâ
- 3 Biri ez-cümle işte vâlî-i câh-ı Selânik kim  
Değildir mümkün etmek vâsf-ı pâkin binde bir ihsâ
- 4 Vezîr-i pâk-haslet âlî-himmet sâdık-ı devlet  
Melâz-ı ehl-i hâcet sâhib-i lutf u kerem-bahşâ
- 5 O düstûr-ı adâlet-güsterin ibkâ-yı câhıyla  
Şehenşâh-ı Mesîhâ-mekrûmet kıldı bizi ihyâ
- 6 Hemân şâh-ı cihân zîb-i serîr-i şevket oldukca  
Ola câhında sâbit ol müşîr-i ma'delet-pîrâ
- 7 Mücevher harfle hâtif dedi Meşhûriyâ târîh  
*Yine câhın Ömer Paşaya etdi pâdişâh ibkâ*  
(Sene 1249/1833-34)

**11**

[M 35, İÜ 25a, İÜ2 27b, S 28b]

Târîh-i Sefîne-i Müşârun ileyh Hazret-i Ömer Paşa

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Şehenşâh-ı cihân Sultân Mahmûd-ı felek kadrin  
Vezîr-i nâm-dârı Kahramânı cenk ü heycâda
- 2 Müşîr-i kâr-dân-ı fârûk-nâm ya'nî Ömer Paşa  
Ki dâdı hükm-i dâd-ı nâmdâşın verdi dünyâda
- 3 Görünce ihtiyâcı keştiye esfâr-ı bahrîde  
Getirdi cûşa bahr-ı himmetin hakkâ bu esnâda
- 4 Cihân tersânesinde bir sefîne yaptı kim şâyân  
Hediye eylese şâhenşeh-i Nüşîn-revân-dâda
- 5 Nice vâlâ sefîne zevrak-ı mâh-ı nev-gerdûn  
Yanında sandal olmaz sâyir olsa çarh-ı mînâda

- 6 Adın Rehber kodu tevfi̇k-i rehber olduğundan hem  
Muvaffak oldu el-hak bunda da nâm-ı Hudâ-dâda
- 7 Nev-â-nev mazhar olsun hüsn-i enzâr-ı cihân-bâna  
Bu gûne himmet etdikce nice âsârı inşâda
- 8 Hurûf-ı bî-nukatla söyledim Meşhûriyâ târîh  
*Ömer Paşanın oldu fülkü Rehber râh-ı deryâda*  
(Sene 1249/1833-34)

## 12

[M 45, İÜ 31a der-kenâr, S 35b]

Târîh-i Vefât-ı Ömer Efendizâde Ebû Bekir Bey  
*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Sülâle-zîb-i vücûh-ı velâyet âlf-neseb  
Vahîd-i zümre-i sâdât-ı sâhib-i ikrâm
- 2 Yegâne gevher-i silk-i kibâr iken hayfâ  
Onu da eyledi galtîde hâke çarh-ı liâm
- 3 Verâ-yı hâkde bir genc idi kim oldu nihân  
N'ola firâkı ile ağlar ise hâss u âm
- 4 Hulûs birle dedim târîhini Meşhûrî  
*Ebû Bekir Beye Yezdân ede behiştî makâm*  
(Sene 1249/1833-34)

## 13

[M 43, İÜ 30a, İÜ2 32b, S 34a]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

Târîh-i Şadırvân der-Nizâmghâh-ı Beşçınar li-Hazreti Şerif Sıddık Bey

Efendi

- 1 Kibârın âb-ı rûyu Hazret-i Yûsuf Sıddık Bey  
Ki zât-ı pâki vermiş bâğ-ı dehre revnak-ı vâlâ
- 2 O mîr-i muhterem mısr-ı vücûdu edeli teşrîf  
Bu resme Nîl-i hayrı sû-be-sû etmekdedir icrâ
- 3 Husûsâ bu nişîmengâh-ı vâlâyı görüp bî-âb  
Getirdi cûşa cûy-ı himmetin mânende-i deryâ
- 4 Yapıp bunda bu şadırvân-ı pâki hasbeten lillâh  
Suyuyla kıldı hakkâ teşnegân-ı âlemi irvâ
- 5 Bu hayra su gibi sarf eyleyip nakdîne-i himmet  
Sevâbın vâlid-i mâcidlerine eyledi ihdâ

- 6 Dedim itmâmına menkût ile Meşhûriyâ târîh  
*Bu şâdırvân-ı nüzhetgâh-ı zîbâ oldu bî-hemtâ*  
(Sene 1250/1834-35)

**14**

[M 43, İÜ 30a, İÜ2 33a, S 34b]

Târîh-i Velâdet-i Şerîf Mahmud Bey Mahdûm-ı Şerîf Yûsuf Refik Bey

Efendi

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Zîver-i mesned-i ikbâl ü kerem âli-himem  
Kurre-i ayn-ı sunûf-ı nukabâ-yı zî-cûd
- 2 Fahr-ı eşrâf-ı kirâm ya'ni Refik Yûsuf Bey  
Ki değil ahsen-i ahlâk ile misli meşhûd
- 3 Câmi'-i hulk ü edeb gâzi-i bü'l-feth-neseb  
Sâhib-i na't-ı ehab mazhar-ı feyz-i ma'bûd
- 4 Zât-ı bî-misl idiğinden dahi nesl-i pâki  
Mültemes idi ola manzar-ı çeşmâna şuhûd
- 5 Şükr sad şükr ki ber-vefk-ı ümîd bir ferzend  
Kıldı ihsân u kerem hazret-i hallâk-ı Vedûd
- 6 Herkes etse bu beşâretle n'ola sûr-ı sürûr  
Ki keder kalmadı dillerde gam oldu nâ-bûd
- 7 Pertev-i sa'd ile ol mâh-ı nev-ikbâlin  
Müjde-i tal'atı sem'-i dile etdikde vürûd
- 8 Söyledim târîh-i mevlûdunu Meşhûrî hemân  
Böyle bir beytile kim olsa sezâ zer-endûd
- 9 *Oldu yek kevkeb-i dürrî-i cilâdâr-ı vücûd*  
*Pertev-i tal'at ile mîr Şerîf Mahmûd*  
(Sene 1250/1834-35)

**15**

[M 44, İÜ 30b, İÜ2 33a, S 34b]

Târîh-i Velâdet-i Eşref Mollâzâde Mehemmed Zâtî

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Asrının bû-şerefi hazret-i Eşref Mollâ  
Ki verir dehre şeref zât-ı kerem-âyâtı

- 2 O kerîmü'ş-şiyem âlî-nijâda Hakk'ın  
Oldu lutf u kereminden niçe mevhûbâtı
- 3 İşte ez-cümle verip lutfu ile bir ferzend  
Şâd-kâm eyledi ol zât-ı güzîn-hâlâtı
- 4 Bu meserretle gelip tab'a yine hâhiş-i nev  
Dilde tertîb edicek şevk ile ma'lûmâtı
- 5 Oldu mevlûduna Meşhûrî mücevher târîh  
*Sahn-ı âlemde ferîd ola Mehemed Zâtî*  
(Sene 1250/1834-35)

**16**

[M 44, İÜ 30b, İÜ2 33b, S 35a]

Târîh-i Vefât-ı Duhter-i Ahmed Ağa

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Şem'-i bezm-ârâ-yı ismet şems-i burc-ı mekrümet  
Hazret-i hâtûn-ı cennet duhter-i Ahmed Ağa
- 2 Gördü kim bu âlem-i fânî değildir cây-ı ıyş  
Eyledi dâr-ı hayât-ı câvidâna ilticâ
- 3 Öyle zât-ı iffet-ârâ-yı mekârim-hasletin  
İrtihâli oldu halka mûcib-i gam bî-riyâ
- 4 Ni'metullâh idi dünyâda dahi ukbâda hem  
Ede Hak zâtın naîm-i cennete ziyet-fezâ
- 5 Söyledi Meşhûrî fevti târîhin menkût ile  
*Ni'metullâh Hânıma İzid kıla me'vâyı câ*  
(Sene 1250/1834-35)

**17**

[M 43, İÜ 30a, İÜ2 32b, S 34a]

Târîh-i Velâdet-i Mîr Ahmed-meâb Mahdûm-ı Râmiz Bey Efendi Ali

Nâmık Paşazâde

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Mesned-ârâ-yı asâlet mîr-i vâlâ-menkabet  
Nesl-i düstûr-ı meâlî-menzilet âlî-cenâb
- 2 Genc-i kadr ü şân ya'nî Hazret-i Râmiz Beyin  
Kim nukûd-ı vâsf-ı zât-ı ekremidir bî-hesâb
- 3 Nev-be-nev lutf u cemîl-i Hakk'a mazhar olması  
Oldu mûcib gıpta-i akrânını bî-irtiyâb

- 4 Bâ-husûs kim mahz-ı lutfundan yine Mevlâ ona  
Verdi bir pâkîze ferzend-i saâdet-intisâb
- 5 Öyle bir pâkîze-ferzend-i muazzez kim onun  
Makdemiyle eyledi ıyd-ı meserret şeyh ü şâb
- 6 Hak eb ü ceddile ol necl-i necîl-i es'adı  
Eylesin ömr-i tabîiyle cihânda kâm-yâb
- 7 Ol meh-i nûr-tal'atın fikr eyler iken târîhin  
Bu kemîne bendesi Meşhûrî ihlâs-iktisâb
- 8 Çâr-sûdan müjde-res geldi dedi târîhini  
*Mehd-i kevne tâze revnak verdi Ahmed Bey Meâb*  
(Sene 1251/1835-36)

**18**

[M 33, İÜ 23b, İü2 26a, S 26b]

Târîh-i İbkâ-yı Hazret-i İbrahim Paşa Vâlî-i Mahrûsa-i Selânik  
*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı Dârâ-haşmetin  
Eylesin şevketle Hak ikbâl ü ömrün ber-mezîd
- 2 Ol şehensâh-ı kerem-pîrâ bu tevcîhâtda  
Etdi her bir bendesi taltîfine cehd-i cehîd
- 3 Ya'ni câhında edip ibkâ yine Âsâfların  
Eyledi lutf-ı amîmiyle umûmun müstefîd
- 4 Etdi İbrâhîm Paşaya ziyâde ihtirâm  
Fart-ı sıdkı olduğundan nezd-i pâkinde bedîd
- 5 Câhın ibkâ eyleyip ol dâver-i dâd-âverin  
Eyledi taltîfine himmet o şâh-ı bî-nedîd
- 6 Câ-nişîn-i ma'delet düstûr-ı vâlâ-menkabet  
Hayr-hâh-ı dîn ü devlet sâhib-i hulk-ı hamîd
- 7 Böyle bir düstûr-ı hayr-endîşin ibkâ olması  
Herkesin hakkında bî-şek oldu bir lutf-ı cedîd
- 8 Eyleyip zâtın hemîşe zîb-i sadr-ı dâverî  
Ömrünü efzûn etsin Hâlık-ı Hayy u Mecîd
- 9 Düşdü bi'l-ilhâm-ı Hak Meşhûrî vâlâ târîhi  
*Kıla Hak ibkâsın İbrâhîm Paşanın saîd*  
(Sene 1252/1836-37)

**19**

[M 34, İÜ 24a, 26b, S 27b]

Târîh-i Nişân-ı Pertev-efşân-ı İmtiyâz li-Hazreti Mîr-i Müşârun İleyh  
Bekir Bey Efendi

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Dâver-i devrân Mahmûd Hân-ı vâlâ himmetin  
Gelmemiş zâtı gibi dehre dahi bir kadr-dân
- 2 Dâimâ ehl-i tarîk-ı ilmi taltîf etmede  
Hasr-ı matlab eylemiş hakkâ o şâh-ı kâm-rân
- 3 İşte ez-cümle yine eşrâf-ı ehl-i rütbeye  
Bir inâyet etdi kim olmuş değıldir bir zamân
- 4 Her birine bahş edip yâ'nî nişân-ı imtiyâz  
Rütbe-i sâmîlerin kıldı onunla müstebân
- 5 Bâ-husûs ol necl-i vâlâ kadr-i sadr-ı efhama  
Kim onun vafında âcizdir bu abd-i nâtüvân
- 6 Bahş edip evvelce Mekke pâye-i sâmîsini  
Eyledi zât-ı şerîfin pâye-dâş-ı ferkadân
- 7 Ba'd-ez-în verdi mücevher bir nişân kim rütbesi  
Kesb-i zîbâyiş ile bulsun kemâl-i kadr ü şân
- 8 Lücce-i eltâf u himmet kân-ı cûd u mekrûmet  
Sâhib-i pür hîz ü iffet hû-nümâ-yı kudsiyân
- 9 Eylesin Mevlâ nişân-ı rütbe-i vâlâsını  
Pertev-i es'âd ile reşk-i nücûm-ı âsumân
- 10 Söyledim Meşhûriyâ târîh-i cevher-dârını  
*Kesb-i izz-i imtiyâz etdi Bekir Bey bâ-nişân*  
(Sene 1252/1836-37)

**20**

[M 34, İÜ 24a, İÜ2 27a, S 27b]

Târîh-i Vefât-ı Seyyid Osman Bey Efendi (Tecâvezallâhi Taâlâ an-  
seyyiâtihî)

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Memleket erkânının rükn-i rekîn-i a'zamı  
Kim sehâvetde nazîri gelmemiş bî-iştibâh

- 2 Seyyid-i sâdât-ı ekrem bü'l-atâ vü bü'l-kerem  
Vâris-i ecdâd-ı Hâtem mazhar-ı feyz-i İllâh
- 3 Öyle bir mîr-i kerîmü'ş-şân-ı sâhib-cûd iken  
Olmadı bu dâr-ı fânî ona da ârâmgâh
- 4 Renciş-i tâkât-güzârıyla felek encâm-ı kâr  
Gör nice üftâdeyi hâk eyleyip etdi tebâh
- 5 Eylesin Allah muammer neclini oldukca tâ  
Zât-ı pâki böyle nûr-ı zulmet-i hâk-i siyâh
- 6 Oldu bir mısra' ile Meşhûrî fevti târîhi  
*Eyleye Osman Beye firdevsi Mevlâ cilvegâh*  
(Sene 1252/1836-37)

## 21

[M 42, İÜ 29b, İÜ 32a, S 33b]

Târîh-i Binâ-yı Hâne-i Miralay Ahmed Bey

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hudâ mîralay Ahmed Beye tevîk edip ihsân  
Muvaffak etdi bu kasr-ı cihân-ârâ-yı inşâyâ
- 2 Zihî kasr-ı cihân-ârâ ki üslûb-ı bedî' üzre  
Olur her tarh-ı dil-cûsu bedel kasr-ı Züleyhâ'ya
- 3 Musanna' tâklar zîbâ sûtûnlar hûb revzenler  
Ki şâyân her biri bir resm-i dil-keşle temâşâyâ
- 4 Husûsâ tarz-ı i'câz üzre nakşın seyreden hergiz  
Nazar etmez nigâristân-ı Çin-i rûh-efzâyâ
- 5 Cenâb-ı Hak ede bânîsini mes'ûd oldukça  
Şeref-sâz-ı ikâmet bu serây-ı cennetâsâyâ
- 6 Dedim itmâmına sıdkım gibi Meşhûrî tâm târîh  
*Becâ bâm-ı felek reşk eylese bu kasr-ı bâlâyâ*  
(Sene 1252/1836-37)

## 22

[M 44, İÜ 29b, İÜ???, S 33b]

*Mefûlû fâilâtün mefûlû fâilâtün*

Târîh-i Mevlûd-ı Osmân Lebîb Kâtib Hasan Efendizâde

- 1 Asrın ferîdi ya'nî Kâtib Hasan Efendi  
Kim zâtıdır hünerle bir sakk-ı ilm ü irfân

- 2 Ol ŧive-senc-i hitta bu safha-i cihânda  
Lutfundan etdi Mevlâ bir necl-i es'ad ihsân
- 3 Âsâr-ı baht u ikbâl ol necl-i dil-pesendin  
Gülzâr-ı cephesinde mânend-i gül nümâyân
- 4 Meşhûrî nâsa ŧâyân derse bu gûne târîh  
*Lutfede ömr-i câvid Osmân Lebîb'e Yezdân*  
(Sene 1252/1836-37)

**23**

[M 45, İÜ 31b, İÜ2 34a, S 35b]

Târîh-i Vefât-ı Ebû Bekir Beyefendi Ağrıbozî (Rahmetullahi Talâlâ aleyh)

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ağrıboz eşrâfinin mümtâz-ı vâlâ-gevheri  
Kim şerefle kesb ü tahsîl eylemişdi nîk-nâm
- 2 Hükûm-i takdîr ile hicret eyleyip bu beldeye  
Bir nice eyyâm beytütetle etmişdi kıyâm
- 3 Ona da vârid olup encâm-ı emr-i irciî  
Der-akab gösterdi seyr-i sür'at-i munkad-ı tâm
- 4 Eylesin evlâd u ahfâd-ı kirâmını hemân  
Tûl-i ömr ile muammer Hazret-i Rabbi'l-enâm
- 5 Düŧdü bir mısra' ile Meşhûrî fevti târîhin  
*Kasr-ı me'vâyı Bekir Bey eylesin yâ Rab makâm*  
(Sene 1252/1836-37)

**24**

[M 31, İÜ 22b, İÜ2 23b, S 25b]

Târîh-i Kışlak-ı Asâkir-i Mansûr der-Hâric-i Sûr-ı Mahrûsa-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Mülûkun kahramânı hazret-i Sultân Mahmûd'un  
Olup a'dâ-yı dîne dest-i kahr u satveti memdûd
- 2 Cüyûŧ-ı ŧevketi başdan başa dünyâyı feth etsin  
Zamân-ı devletinde kalmasın bir bir ola mesdûd
- 3 Ne semte azm ederse HıZR-ı ikbâli olup rehber  
Yanından bir zamân tevfiik u nusret olmasın mefkûr
- 4 Ki ol ŧâh-ı muzaffer dâd-güster eyledi tecdîd  
Kavânîn-i nizâm-ı devleti sarf eyleyip mechûd



- 5 Yeniden rûh-bahş-ı dîn ü mülk ü saltanat oldu  
Onu enfâs-ı Rûhullâha mazhar eyleyip ma'bûd
- 6 O sultân-ı çeri-perver eserler yaptı âlemde  
Ki âciz her biri vâfında bu kilk-i rakam-ferûd
- 7 Husûsâ Asker-i Mansûruna hısn-ı hasînâsâ  
Niçe pâkîze kışlak yaptı kim emsâli nâ-meşhûd
- 8 Birisi işte ez-cümle bu meştâ-yı muallâdır  
Ki oldu Kasr-ı Şîrîn'e bînâ-yı dil-keş-i mahsûd
- 9 Zihî meştâ-yı vâlâ kim nazîrin etmemiş bünyâd  
Selâtin-i izâmdan kim ki olmuş âleme mevrûd
- 10 Zemîninde zemînin nakşını resm eyleyip gûyâ  
Sipihrin âsumânîsinde kıldı ziynetin mevcûd
- 11 N'ola kesb-i küşâyış etse bunda tab'-ı sükkânı  
Zemîn-i dil-güşâsı oldu berr ü bahr ile mahdûd
- 12 Aceb mi tarz-ı i'câz üzre olsa resm-i dil-cûsu  
Ona bânî olunca himmet-i şâhenşeh-i zî-cûd
- 13 O şâhenşâh-ı kudret destgâh-ı mu'ciz-âsârın  
Ola eyyâm-ı ömr ü devlet ü ikbâli nâ-ma'dûd
- 14 Bu meştâ-yı güzînin hem esâsın Hak edip te'yîd  
Cihânda ol şeh-i giytî-sitâna eylesin mes'ûd
- 15 Cevâhîrle murassa' söyledim Meşhûriyâ târîh  
*Yine âlemde bir pâkîze kışlak yaptı Hân Mahmûd*  
(Sene 1253/1837-38)

## 25

[M 32, İÜ 23a, İÜ2 25b, S 26a]

Târih-i Ta'mîr-i Çeşme-i Şah-râh der-Kurb-i Mahrûsa-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hıdv-i hayr-eser Sultân Mahmûd-ı felek-kadrin  
Ne mümkün eylemek âsâr-ı hayrın binde bir ihsâ
- 2 Husûsâ şâh-râh üzre bu vâlâ-çeşme ez-cümle  
Ki âb-ı pâki âb-ı çeşme-i Hızra olur hem-tâ
- 3 Suyundan çok zamân mehcûr kalmış iken beyâbânda  
Yetişdi Hızr-ı lutf u himmet-i şâh-ı cihân-pîrâ

- 4 Edince sîm-i nâb-ı himmetin ta'mîrine mebzûl  
Bu âb-ı pâki fi'l-hâl eyledi hükmü gibi icrâ
- 5 Bu dil-cû çeşmeyi evvelkiden a'lâ edip ta'mîr  
O şeh-enşâh-ı âlem etdi rûh-ı sâhibin irzâ
- 6 Gelip bi'l-cümle ebnâ-yı sebîl bundan su içdikce  
Duâ-yı hayrî ol şâh-ı cihâna eylesin ihdâ
- 7 Akınca âb-ı dil-cûsu dedi Meşhûrî târîhin  
*Bu çeşme âb-i pâkin eyledi Mahmûd Hân ihyâ*  
(Sene 1253)

## 26

[M 32, İÜ 23a, İÜ2 25b, S 26a]

Târîh-i Ta'mîr-i Çeşme der-Hâric-i Sûr-ı Mahrûsa-i Selânik  
*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Şehensâh-ı cihân Sultân Mahmûd-ı ebu'l-hayrın  
Cihân durdukca ömr ü şevketin müzdâd ede Mevlâ
- 2 O şâhenşâh bî-add yaptığı hayrâtdan fazla  
Niçe ashâb-ı hayrın eyledi hayrâtını ihyâ
- 3 O hayrâtın biri de işte bu ayn-ı dil-ârâdır  
Ki lâyük katresi leb-teşnegâna olsa rûh-efzâ
- 4 Suyun hem-çün defîne menbaından eyleyip ihrâc  
Akıtdı sîm-i hâlis gibi ol şâh-ı cihân-ârâ
- 5 Meseldir akdığı yerden yine suyu akar derler  
Bu nükte oldu el-hak işte bunda zâhir ü peydâ
- 6 Bu gûne çeşmesin ihyâ edip ol şâh-ı âlem-gîr  
Zülâl-i lutfu ile etdi rûh-ı sâhibin irvâ
- 7 Dedi bu çâker-i dîrînesi Meşhûrî târîhin  
*Bu dil-cû aynı böyle Hân Mahmûd eyledi icrâ*  
(Sene 1253/1837-38)

## 27

[M 33, İÜ 23a, İÜ2 26a, S 26b]

**Târîh-i Ta'mîr-i Sebîl İskele-i Selânik**

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı hayr-endişenin  
Sa'yini meşkûr ede hem-vâre Rabbü'l-mesteân

- 2 Kalmadı mülkünde âbâd olmadık hayrâtdan  
Medrese câmi' ü mescid çeşme-i âb-ı revân
- 3 Bâ-husûs kim cümleden işbu sebîl-i dil-keşin  
Âbdan bî-behre kalmışken uyûnu bir zamân
- 4 Eyleyip ta'mîrini su gibi zarf-ı sîm ü zer  
Âb-ı pâkin eyledi icrâ o şâh-ı kâm-rân
- 5 Hayrını ihyâ ile şâd etdi rûh-ı sâhibin  
Hak vere ol şâh-ı âlî-şâna ecr-i bî-girân
- 6 Söyledim ta'mîrine Meşhûrî târîh-i latîf  
*Bu sebilden eyledi icrâ atâ Mahmûd Hân*  
(Sene 1253/1837-38)

## 28

[M 33, İÜ 23b, İÜ2 26a, S 26b]

Târîh-i Ta'mîr-i Çeşme-i Mahalle-i Malta der-Mahrûsa-i Selânik

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı âlî-himmetin  
Sâha-i mülkünde ma'mûr olmadık yer kalmadı
- 2 İşte ez-cümle Selânik'de bu Malta çeşmesin  
Öyle ta'mîr etdi kim bir kimse mislin görmedi
- 3 Hem binâsın eyledi tecdîd akıtdı hem suyun  
Etdi Hak bu hayra da mazhar o şâh-ı emcedi
- 4 Böyle rûh-ı sâhibin şâd etdiğiçün haşre dek  
Eylesin Allah ma'mûr ol şeh-i ced-ber-cedi
- 5 Şâir-i asrî kulu Meşhûrî târîhin dedi  
*Bu binâ vü çeşmeyi Hân Mahmûd ihyâ eyledi*  
(Sene 1253/1837-38)

## 29

[M 33, İÜ 24a, İÜ2 26b, S 27a]

Târîh-i Pâye-i Vâlâ-yı Mekke-i Mükerrerme li-Hazreti es-Seyyid Ebû

Bekir Efendi Hâkim-i Mahrûsa-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Cenâb-ı necl-i sadr-ı muhterem ya'nî Bekir Bey kim  
Asâletle odur akrânı içre şimdi bî-enbâz
- 2 Hasîb-i pâk-tıynet ehl-i iffet kim değil mümkün  
Sunûf-ı kutsiyândan zât-ı pâkin eylemek efrâz

- 3 Tükenmez kâfiyem elbet olur encâma peyveste  
Edersem binde bir evsâf-ı zât-ı pâkine âgâz
- 4 O mîr-i ekreme ehl olduğuyçün şâh-ı kadr-âgâh  
Tarîkinca merâtib bahş edip etmekteedir i'zâz
- 5 Husûsâ şimdi Mekke pâyesin ihsân edip kıldı  
Bu gûne rütbesin gerdûn ile hem-pâye vü hem-bâz
- 6 Hudâ bu pâyeyi mes'ûd edip ol mîr-i zî-şânı  
Rütâb-ı âliye ashabı içre eylesin mümtâz
- 7 Beşâret-gûne hâtif söyledi Meşhûriyâ târîh  
*Efendin Bû Bekir Bey etdi Mekke pâyesin ihrâz*  
(Sene 1252/1836-37)

**30**

[M 42, İÜ 29a, İÜ2 32a, S 33a]

Târîh-i Velâdet-i Mîr Mehemed Şânî Mahdûm-ı Kâmil Bey Efendi

Nâzır-ı Evkâf-ı Selânik

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Şükr sad-şükr ki Kâmil Beye feyyâz-ı kerîm  
Kıldı lutf u kerem ile bir oğul erzânî
- 2 Ne oğul kim eser-i fitrat-ı kâmil idi ki  
Müncelî hem-çü meh-i enverî-i pîşânî
- 3 Ömr ü ikbâline feyz ü bereket versin Hak  
Sâbit etdikce bu gehvâre-i çâr-erkânî
- 4 Vâlid-i mâcidini devlet ü servet ile hem  
İki âlemde ede müftahir-i akrânî
- 5 Dedi Meşhûrî senâ-birle mücevher târîh  
*Meh gibi kevne ziyâ verdi Mehemed Şânî*  
(Sene 1253/1837-38)

**31**

[M 42, İÜ 29b, İÜ2 32a, S 33b]

Târîh-i Velâdet-i Pîrî Efendizâde Mehemed Behcet

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kerem ü lutfu ile Pîrî Efendiye Hudâ  
Bir oğul verdi ki şâyeste-i mehd-i izzet

- 2 Ne oğul ki varak-ı nâsiyyesinde yazmış  
Hatt-ı sa'dını keşîde ile debîr-i kudret
- 3 Ede âlemde hemân hazret-i hallâk-ı kerîm  
Ömr-i sermedle onu mazhar-ı baht u devlet
- 4 Bu meserretle muhibbi pederi Meşhûrî  
Fikr-i târîhine pîrâne edince himmet
- 5 Düşdü mîlâdına bâ-harf-i mücevher târîh  
*Kevne tal'atla şeref verdi Mehmed Behcet*  
(Sene 1253/1837-38)

### 32

[M 31, İÜ 22a, İÜ2 24b, S 25a]

Târîh-i Nişân-ı Fürûğ-efşân Cenâb-ı Hazret-i Yûsuf Sıddîk Bey Efendi  
*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Nesl-i gâzîden cenâb-ı hazret-i Yûsuf Beyin  
Kim değil evsâf-ı zât-ı pâkini mümkün beyân
- 2 Oldu her hatb-ı cesîm mu'tenâyâ sıdk ile  
Çün kim erbâb olduğu ma'lûm şâh-ı kâr-dân
- 3 Zât-ı vâlâsın muhassal eyleyip hem rütbesin  
Eyledi terfî ile iblâğ-ı tâk-ı âsumân
- 4 Hem murassa' bir nişân-ı dil-pesend ihsân edip  
Verdi ol mîr-i güzîn-i ekreme bir başka şân
- 5 Eyleyip tevfkına makrûn me'mûriyyetin  
Hem nişânın eylesin mes'ûd Rabbü'l-Müsteân
- 6 Ol nişân-ı pertev-efşân-ı cihân-pîrâyenin  
Kilk-i fikrimle hesâb etdikde târîhin hemân
- 7 Düşdü bir mısra' ile Meşhûrî vâlâ târîhi  
*Kıldı hakkâ kesb-i zîbâyiş Yûsuf Bey bâ-nişân*  
(Sene 1256/1840)

### 33

[M 47, İÜ 32a der-kenâr, İÜ2 35a, S 37a]

Târîh-i Velâdet-i es-Seyyid Mehmed Reff' Efendi Mahdûm-ı es-Seyyid  
Hüseyin Zühdi Efendi Müftî-i Selânik

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Zümre-i allâmeden hazret-i müftîye Hak  
Fazlı ile gün be-gün etmede lutf-ı vasî'

- 2 İşte husûsiyle bir necl edip ihsân kim  
Yazmada âciz kalır vasfını kilk-i serî'
- 3 Makdem-i mes'ûduna medrese fetvâ ile  
Olsa eğer şâhidin olmaya emr-i bedî'
- 4 Hazret-i Allâh hemân ömrünü efzûn edip  
Her dem ü eyyâmını eyleye fasl-ı rebî'
- 5 Târîh-i tâmın dedim sıdk ile Meşhûriyâ  
*İlm ü hünerde bula şân Mehemed Refî'*  
(Sene 1256/1840)

### 34

[M 29, İÜ 21a, İÜ2 23b, S 24a]

Târih-i Ta'mîr Berây-ı Kal'a-i Vardar İn-Mahrûsa-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hudâ tevfkîkin ihsân eylemiş şâh-ı cihân-bâna  
Cihânda bir niçe hısnın edip i'mârını takdîr
- 2 Biri ez-cümle işte ol husûn-ı âlem-ârâdan  
Bu vâlâ kal'adır kim kimse mislin etmemiş tanzîr
- 3 İrâde eyleyince ser-be-ser ta'mîrine böyle  
Nukûd-ı himmetin sarf etmeği ol şâh-ı âlem-gîr
- 4 Hemân mîr-alây Mûsâ Beye emr eyledi tâ kim  
Husûlünde bu emr-i mu'tenânın olmaya taksîr
- 5 O mîr-i muhterem de fart-ı sıdkı iktizâsınca  
Bu hizmetde edince sâk-ı sa'y u himmetin teşmîr
- 6 Bu gûne hüsn-i ta'mîre muvaffak oldu kim şâyân  
Utârid vasfını çarh-ı berîne eylese tahrîr
- 7 Hemân şâh-ı cihânı Hak edip a'dâsına gâlib  
Cihân durdukca taht-ı saltanatda eylesin takrîr
- 8 Cevâhîrle müzeyyen söyledim Meşhûriyâ târih  
Bu Vardar kal'asın Abdülmecîd Han eyledi ta'mîr  
(Sene 1257/1841)

**35**

[M 29, İÜ 21a, İÜ2 23b, S 24a]

Târîh-i Çeşme-i Hazret-i Ömer Paşa Müşîr-i Eyâlet-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Müşîrân-ı izâmın âb-ı rûyu ma'delet-cûyu  
O fârûk-ı ilm Haydar-şiyem ya'ni Ömer Paşa
- 2 Vücûh-ı berre nakd-i himmetin sarf eyleyip ekser  
Cihânda bir niçe pâkîze hayrât eyledi inşâ
- 3 O hayrâtın biri de işde bu ayn-ı dil-ârâdır  
Ki atşâna hayât-efzâ olur âb-ı hayât-âsâ
- 4 Hemân Allâh muammer eyleyip zât-ı muallâsın  
Cihân durdukca olsun zîb-i sadr-ı mesned-i vâlâ
- 5 Dedi fermân edince bendesi Meşhûrî târîhin  
Bu resme bî-nukat bir beyt ile nazmın edip imlâ
- 6 *Bu ayn-ı rûh-zâyı yapıdırıp lillâh Ömer Paşa  
Sevâbın etdi bint-i rûh-ı Gülsûm Hanım'a ihdâ*  
Târîh-i Diğêr
- 7 *Bu dil-cû aynı lillâh eyleyip icrâ Ömer Paşa  
Sevâbın eyledi necli Reşîd Bey rûhuna ihdâ  
(Sene 1258/1842)*

**36**

[M 40, İÜ 28b, İÜ2 31, S 32a]

Târîh-i Ta'mîr-i Türbe-i Zuhûrî Baba

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kâtib-i hayr-ı dîvân-ı müşîrî ya'nî  
Hazret-i Rüşdî Efendi ser-i erbâb-ı zamîr
- 2 Gördü bu meşhed-i vâlâ-yı Zuhûrî Babayı  
Eylemiş tûl-i zamân âdeti üzre tağyîr
- 3 Der-akab bezl ile nakd-i himemin ez-ser-i nev  
Yapdı bu merd-i Hudâ kânını bî-misl ü nazîr
- 4 Umarım kim bu sebeble olıcak rûz-ı cezâ  
Ola ol kân-ı hüner behre-ver-i ecr-i kesîr
- 5 Bî-riyâ söyledi Meşhûrî bu resme târîh  
*Oldu bu türbe-i pâkîze-i vâlâ ta'mîr  
(Sene 1258/1842)*

**37**

[M 41, İÜ 29a, İÜ2 31b, S 32b]

Târîh-i Vefât-ı Ni'metullah Kadın

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Nice biz etmeyelim çarhın elinden feryâd  
Arz ederken bize böyle nice bir vaz'-ı sakîm
- 2 Ya'ni âlemde bu hâtûn-ı salâh-unvânın  
Bi'l-vücûh lâzım iken zâtına izz ü tekrîm
- 3 Düşürüp hâke bu vechile sefil eyledi hayf  
Bu mu îcâb-ı adâlet bu mu resm-i ta'zîm
- 4 Çünkü ahkâm-ı felek böyleymiş Allah'dan  
Umarım kim göre cennetde mükâfât-ı azîm
- 5 Bâ-edeb söyledi Meşhûri bu resme târîh  
*Ni'metullah Kadın'ın câyı ola dâr-ı naîm*  
(Sene 1258/1842)

**38**

[M 46, İÜ 31b, İÜ2 34a, S 36b]

Berây-ı Nüvişten-i Seng-i Mezâr Târîh-i Vefât-ı Ni'metullah Mollâ

binti Mehmed Ağa

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ağla ey murg-ı seher kim yine bâğ-ı dehrin  
Bir gül-i goncası ya'nî Ni'metullâh Mollâ
- 2 Güherâsâ sadef-i hâke girip oldu nihân  
Bir zamân olmuş iken zîb-i arûs-ı dünyâ
- 3 O güher-pâre firâkıyla delip bağrını kân  
Eşk-i telhini akıtsa n'ola çeşm-i deryâ
- 4 Hemân Allâh o gül-gonca-i bâğ-ı izzin  
Eylesin cilvegehin gülşen-i firdevs-a'lâ
- 5 Yerde yatdıkca o meh-pâre dedim Meşhûrî  
Vâlideynin ede lutfuyla muammer Mevlâ

**39 Diğer**

[M 46, İÜ 31b, İÜ2 34, S 36a]

*Mef'ûlü fâilâtü mef'âilü fâilün*

- 1 Mahdûm-ı pâk-gevheri Mahmûd Efendinin  
Seyyid Alî o mâder-i dehrin yegânesi



- 2 Gülzâr-ı dehrin olmuş iken azb ile henüz  
Mânend-i gonca zîb-i ser-i nâzikânesi
- 3 Dîvân-hânededen uçup ol tıfl-ı blbln  
Oldu bu resme hâk-i siyâh âşiyânesi
- 4 Hak'dan bu oldu mltemesim Meşhûrî hemân  
Cennetde şîr ü şekker ola âb u dânesi

**40 Diğer**

[M 46, İ 31b der-kenâr, S 36a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Şeyh Efendinin dirîgâ zâde-i hemşîresi  
Nâm-dâş-ı hazret-i Sıddîka ya'nî Âişe
- 2 Gördü kim bu âlem-i fânî değildir cây-ı ıyş  
Merd ü zenden hiç bir şahs-ı ganî v dervîşe
- 3 Terk edip gitdi bekâya lîk derd-i hicr ile  
Ddmânın mübtelâ etdi bkâ v nâlişe
- 4 Hazret-i Mevlâ hemân dünyâda hîşânın onun  
mr-i sermedle muvaffak eylesin her bir işe
- 5 Cennetinde onu da fazlıyla hem Meşhûriyâ  
Eylesin idhâl kasr-ı ahsen-i ârâyîşe

**41**

[M 41, İ 29a, İ2 31b, S 33a]

Târîh-i Vefât-ı Şeyh Abdulkâdir Bazar Tekyesi Şeyhi

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Şeyh Abdulkâdir ol âgâh-ı dil  
Gördü bu fânî değil cây-ı penâh
- 2 Cân atıp etdi bekâya irtihâl  
Râh-ı Hak'da eyleyip cismin tebâh
- 3 Vâsıl-ı Hak olsa msteb'ad değil  
Ol idi maksûdu çn bî-iştibâh
- 4 Oldu fevti târihi Meşhûriyâ  
Böyle bir beyt-i cevâhir iktinâh
- 5 Eylesin yüz izz ile kurbun ilâh  
Şeyh Abdulkâdir'e ârâmgâh  
(Sene 1258/1842)

42

[M 27, İÜ 19b, İÜ2 21b, S 22a]

Târîh-i Mansıb-ı Vâlâ-yı Eyâlet-i Selânik li-Hazreti İbrahim Paşa

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hudâ pâyende etsin devletin Abdülmecîd Hân'ın  
Ki mu'tâdı keremdir bendegân-ı sıdk-ı pîrâya
- 2 Şehenşâh-ı kerem-güster ki hân-ı lutf u ihsânı  
Hemîşe münteşir olmaktadır a'lâ vü ednâya
- 3 Husûsâ kim müşîrân-ı izâmın cümleden berter  
Mükerrem etdi mazhar eyleyip lutf u atâyâya
- 4 Merâsim üzre ya'nî eyledi hâtırların tatyîb  
Edip irsâl ü i'zâm her birin bir câh-ı vâlâya
- 5 Biri ez-cümle İbrâhîm Paşadır kim onlardan  
Dü-bâlâ mazhar olmuş iltifât-ı kîmyâ-sâya
- 6 Müşîr-i muhterem âlî-himem dâd-ârâ-kerem kim  
Müreccahdır keremle zât-ı pâki Hâtem-i Tâ'y'a
- 7 Onu Konya müşîri eylemişken bundan akdemce  
Îrâde eyleyip taltîfini ol şâh-ı Cem-pâye
- 8 Mizâc-ı pâki ülfet etmeyip âb u hevâsıyla  
Zarûrî oldu bu keyfiyyeti muhtâc-ı inhâya
- 9 Yazıp tebdîl-i câh-ı pâkini etdikde istid'â  
Hemân emr-i cihân-dârı taalluk etdi icrâyâ
- 10 Verip ya'nî becâyış sûretiyle eyledi ihsân  
Selânik câh-ı pâkin ol müşîr-i dâd-fermâya
- 11 Hemân mes'ûd edip Hak sâyesinde eylesin ihsân  
Refah-ı hâl ile âsâyış ü râhat berâyâya
- 12 Bu müjde nâgehân Meşhûriyâ geldikde şevkimden  
Alıp hâmem ele düşdükdü fikr-i arz-ı kâlâyâ
- 13 İki mansıb geçince bundan evvel söyledim târîh  
Selânik oldu tevcîh üç kez İbrâhîm Paşaya  
(Sene 1259/1843)

**43**

[M 27, İÜ 19b, İÜ2 22a, S 22b]

Târîh-i İntikâl-i Müşîr-i Müşârun ileyh İbrâhim Paşa

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Müşîrân-ı izâmın ser-firâzı fahr-ı mümtâzı  
Ki olmuşdu şerefle zât-ı pâki dehre pîrâye
- 2 Müşîr-i şîr-gayret bahr-ı himmet kim pesendîde  
Niçe hizmetler etdi pâdişâh-ı âlem-ârâya
- 3 Husûsâ resm-i adli lâyıkıyla eyledi icrâ  
Bu kerre ile üç def'a gelip bu câh-ı vâlâya
- 4 Cihân mansıblarından el çekip ammâ ki pîrâne  
Heves etmişdi çokdan mansıb-ı vâlâ-yı ukbâya
- 5 Bu kez bu câh-ı fânîde iki ay etmeyip ârâm  
Şerefle etdi rihlet câh-ı pâk-i kurb-ı Mevlâya
- 6 Dedi târîh-i pâkin bende-i dîrîni Meşhûrî  
Vere Hak kûy-ı adni mansıb İbrâhîm Paşaya  
(Sene 1259/1843)

**44**

[M 41, İÜ 28b, İÜ2 31a, S 32b]

Târîh-i Velâdet-i Mustafa Mazhar Bey Mahdûm-ı Edhem Efendi

Defter-dâr-ı Selânik

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Bârekallâh kim cenâb-ı defterînin çün hilâl  
Birc-ı es'addan yine bir necli oldu rû-nümûn
- 2 Öyle bir necl-i necîl-i hûb-tal'at kim onun  
Tal'at-ı pâki yanında neyyir-i gerdûn dîn
- 3 Eşref-i sâatde mevlûdundan istidlâl eder  
Hayr-makdem olduğun ashâb-ı ilm-i zî-fünûn
- 4 Böyle re's-i sâlde hem kevnî teşrîf etmesi  
Olsa hakkında sezâ bir başka fâl-i hayrgûn
- 5 Hak o nûr-ı dîde-i fahr u mübâhâtı hemân  
Eylesin lutfuyla zahm-ı çeşm-i a'dâdan masûn
- 6 Vâlid-i mâcidlerinin hem dahi göstermesin  
Mesned-i ikbâlde hiç şânına aslâ şûn

- 7 Söyledim Meşhûrî târîhin mücevher harf ile  
Mustafâ Mazhar Beyin Mevlâ ede ömrün füzûn  
(Sene 1259/1843)

**45**

[M 39, İÜ 27b, İÜ2 30b, S 31b]

Târîh-i Velâdet-i Osman Nûrî Bey Mahdûm-ı Vâlâ-yı Kethudâ-yı  
Vâlîde Sultan Aleyhi'ş-Şân Hazret-i Tâhir Bey Efendi

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Kethudâ-yı Vâlîde Sultân-ı zî-şânın yine  
Kevkeb-i dürrî gibi bir necli oldu şu'le-ver
- 2 Eşref-i sâatda böyle kevni teşrîf etmesi  
Sa'd ile oldu tulû'una delîl-i mu'teber
- 3 Nâm-dâş olsa nola bu resme zi'n-nûreyn ile  
Olmuş iki nûr iki sahn-ı ruhunda cilveger
- 4 Lutf-ı Hak olsun nigeş-dârı gezendîdeden  
Eyledikçe mihr-i ikbâli saâdetle sefer
- 5 Söyledi Meşhûrî târîhin mücevher harf ile  
*Tal'at-ı Osmân Nûrî verdi hakkâ kevne fer*  
(Sene 1260/1844)

**46**

[M 39, İÜ 28a, İÜ2 30b, S 31b]

Târîh-i İntikâl-i es-Seyyid Abdurrahmân Efendi Nakîbzâde Bosna  
Mollâ-yı Sâbık

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ser-firâzân-ı mevâlî-i izâmdan sâbık  
Bosna mollâsı o allâme-i dehr ü devrân
- 2 Şeref-i fazlile ol zât-ı adîmü'l-mislin  
İsm-i sâmîsi idi hem dahi Abdurrahmân
- 3 Fehm ü iz'ân edicek kat'î berâhiyyetile  
Pâydar olmadığın kimseye bu dâr-ı cihân
- 4 Eyledi izzet ile dâr-ı bekâya rihlet  
Cennet ile ona ikrâm ede Rabbü'l-Mennân
- 5 Nazm ile nâsa dedi târîhini Meşhûrî  
Gitdi bu âlem-i fânîden o kenz-i irfân  
(Sene 1260/1844)

47

[M 40, İÜ 28a, İÜ2 31a der-kenar, S 32a]

Târîhi- İntikâl-i es-Seyyid Abdullah Hâmî Efendi Nakîbzâde

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Zümre-i eşrâf-ı devrân-ı hüner-mendândan  
Kim nazîrin görmemiş hergiz sipihr-i keç-hırâm
- 2 Ya'nî Abdullah Efendi Hâmî kim evsâfını  
Eylesem tâ haşre dek olmaz karîn-i ihtitâm
- 3 Gördü bu kasr-ı harâb-âbâdı çün nâ-pâydar  
Eylesin azm-i kusûr-ı gülşen-i dâru's-selâm
- 4 Böyle zîb-i ferş-i hâk oldukca izz ü mecdile  
Etsin evlâdın muammer hazret-i Rabbu'l-Enâm
- 5 Söyledi Meşhûrî târîhin mücevher harf ile  
Huld ola Hâmî Efendiye saâdetle makâm  
(Sene 1260/1844)

48

[M 40, İÜ 28a, İÜ2 31a, S 32a]

Târîh-i İntikâl-i Ömer Hulûsî Efendi

*Mef'ûlü fâilâtün mef'ûlü fâilâtün*

- 1 Hayfâ o fahr-ı küttâb münşî-i dehr-i nâ-yâb  
Kadr-âşinâ-yı ahbâb ya'nî Ömer Hulûsî
- 2 İlm ü kemâli zâhir zihn ü zekâsı bâhir  
Hem olmuş idi mâhir her fende her husûsı
- 3 Bu âlemin esâsın hem tarh-ı bî-bekâsın  
Bilmiş idi fenâsın kat'î görüp nüsûsı
- 4 İ'râz edip cihândan geçdi vücûd u cândan  
Gitdi bu hânedândan kâbil değil nükûsı
- 5 Târîhi oldu gûyâ Meşhûriyâ güher-sâ  
İzzile eyleye câ huldu Ömer Hulûsî  
(Sene 1260/1844)

49

[M 19, İÜ 15b, İÜ2 16a, S 16a]

Târîh-i Tebrîk-i Câh-ı Vâlâ-yı Fetavâ li-Hazreti es-Seyyidü'l-Hâc  
Ahmed Ârif Hikmet Bey Efendi İsmet Beyzâde (Edâmallahu Taâlâ fî-sadri  
fezâilîhi ilâ-yemmi'l-ukbâ)

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Dâver-i dâdâd-ı devrân pâdişâh-ı kadr-dân  
Mazhar-ı tevîk-i Yezdân ya'nî Hân Abdülmecîd
- 2 Muktezâ-yı bahtiyârı vü hulûsu olmada  
Her husûs-ı mu'tenâda re'y ü tedbîri müfid
- 3 Bâ-husûs her mansıbı erbâbına tevcîhde  
Gün gibi oldu muvaffak olduğu dâim bedîd
- 4 Cümlesinden işte câh-ı sâmi-i fetvâyı kim  
Çarh-ı gerdûn kadr ü rif'atde ona olmaz nedîd
- 5 Ârif Hikmet Beye tevcîh edip bi'l-intihâb  
Eyledi bir kat dahi kadrin onunla ber-mezîd
- 6 Âlim-i dîn ü şerîat Bû Hanîfe-menkabet  
Yûsuf-ı siddîk-ismet Mustafâ hulk-ı hamîd
- 7 Asrın idrâk eylemiş olsa o denli fazlile  
Bû Suûd olmazdı yanında efâzıldan adîd
- 8 Zât-ı pâk-i bî-müdânîsidir ancak var ise  
Ârif-i billâh bu hengâmda çün Bâyezîd
- 9 Mesned-i fetvâyı teşrîf etmesi zi'l-hiccede  
Oldu bî-şüphe enâma ıyd ber-bâlâ-yı îd
- 10 Düşdü erbâb-ı maârif arz-ı kâlâ kaydına  
Kimisi târîh takdîm eyleyip kimisi kasîd
- 11 Bende-i dîrîni Meşhûrî dahi sad şevk ile  
Atfedince fikri silk-i târîhe hem-çün ferîd
- 12 Söyledi tebrîkine sıdkı gibi târîh-i tâm  
Câh-ı fetvâ mecd ile Ârif Beye olsun saîd  
(Sene 1262/1846)

**50**

[M 25, İÜ 17b, İÜ2 20a, S 20a]

Târîh-i Tebrîk Bed'-i Besmele-i Şerîfe Ser-tâc-ı Kur'ân ve Tes'îd-i Sûr-ı pür-sürûr-ı Hitân Şehzâde-i Hazret-i Sultân Mehmed Murâd ve Şehzâde-i Hazret-i Sultân Abdülmecîd (Etallahu ömrühümâ ilâ-yevmi't-tenâd)

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Şehensâh-ı zamân rûh-ı cihân Abdülmecîd Hân'ın  
Vücûdu mahz-ı behcetdir bu kalb-i çâr-aktâra

- 2 O sultân-ı şeref-unvânın envâ'-ı meserretle  
Tefavvuk etdi devr-i yümn ü sa'di sâir edvâra
- 3 Eder esbâb-ı şâdînin zuhûru birbirin ta'kîb  
Zamân-ı devletinde ferce yok şekvâ-yı gam-hâra
- 4 Husûsiyle biri ez-cümle işte ahd-i pâkinde  
Bu sûrun sıyıdır kim vâsıl oldu çarh-ı devvâra
- 5 Nice sûr-ı muallâ kim iki şehzâdenin onda  
Hitânı oldu şevk-efzâ şinîdegân u züvvâra
- 6 Husûsâ akdem-i sünnet medâr-ı iftihâr oldu  
Kırâat-vâcibin icrâları ihvân-ı dindâra
- 7 Birinin nâm-ı vâlâsı Mehmed hem Murâd olmuş  
Lakab ol nûr-ı çeşm-i iftihâr-ı kâm-girdâda
- 8 Biri de onların Abdülmecîd pâk-gevherdir  
Ki ahlâk-ı hamîde ile mâlik hüsn-i etvâra
- 9 Zihî şehzâdegân-ı pâk-tıynet kim cevâhirden  
İki mengûş gûş olsa sezâ gerdûn-ı seyyâra
- 10 Dür ü yâkût-ı izzet müşterî vü târik-ı devlet  
Ziyâ-bahş-ı letâfet her birisi çeşm-i nezzâra
- 11 Ederler bâğ-ı dîn ü devlete bir başka şân iğrâs  
Nihâl-ı goncaveş sad-izzile geldikce reftâra
- 12 Nezâketle eder seyr-i nesîmi her biri taklîd  
Süvâr oldukca gâhîce şerefle esb-i rehvâra
- 13 Husûsâ şâh-ı âlemler berâber seyre çıkdıkca  
Kamer yanında benzerler iki necm-i ziyâ-dâra
- 14 Hemân sû'-ı nazardan onları hıfz eyleyip Mevlâ  
Bağışlasın cihân durdukca şâh-ı mu'ciz-âsâra
- 15 Bu sûr-ı pür-sürûrun etmeye târihin istinbât  
Hüner-mendân edince gavta ka'r-ı bahr-ı efkâra
- 16 Çıkardı her biri bir gevher-i pâkîzeveş târih  
Ki şâyân her biri takdîm olursa nezd-i hunkâra
- 17 Bu abd-i pîri Meşhûrî dahi ibrâm-ı şevkiyle  
O vâdîde düşünce kudret-i nâçîzin izhâra

- 18 Dedi tebrikinin ta'zîm ü âdâb ile târîhin  
İki mısra'la kim lâyük mücevher olsa yek-pâre
- 19 *Bu sûr-ı ekber-i şehzâdegânı Hak ede mes'ûd*  
*Süleymân-ı zamân Abdülmecîd Hân-ı kerem-kâra*  
(Sene 1263/1847)

### 51

[M 47, İÜ 32a der-kenâr]

Târîh-i Binâ-yı Tekke

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Eylesin Allah Ömer Paşa-yı âli-himmetin  
Zevce-i pâkîzesi eyyâm-ı ömrün ber-mezîd
- 2 Cümle hayır-âşinâdan ya'ni Hümâ Hânımın  
Kim odur hayrâta şimdi eyleyen cehd-i cehîd
- 3 İşte ez-cümle bu âli-tekyeyi bünyâd edip  
Duht-ı pâki rûhuna bahş etdi bâ-sıdk-ı sedîd
- 4 Söyledim bir beyt ile Meşhûrî vâlâ târîhin  
Şöyle kim her harfi şâyân olsa gevherdir adîd
- 5 *Mâder-i vâlâsı Zeyneb Hânımın rûhu için*  
*Bu dil-ârâ tekyeyi yaptı usûl üzre cedîd*  
(Sene 1266/1849-50)

### 52

[M 51, İÜ 26b der-kenâr]

Târîh-i Velâdet-i Süleymân Nesîb Efendizâde Mehemed Celîl Efendi

*Müfteilün fâilün müfteilün fâilün*

- 1 Zümre-i sâdâtdan ya'ni Süleymân Nesîb  
Kim eb ü cecdi gibi zâtına olmaz adîl
- 2 Sa'd ile tev'em edip bir veled-i sâlihi  
Eyledi ihsân ona Hazret-i Rabb-i Celîl
- 3 Nice veled kim onun tâli'-i mes'ûduna  
Nâsiyesi nûrudur gün gibi rûşen-delîl
- 4 Yâverî-i baht ile Hazret-i Allah hemân  
Eylesin Meşhûriyâ mazhar-ı ömr-i tavîl
- 5 Olsa sezâ târihi münteşir-i şeş-cihât  
Dehre latîf tâb-pâş oldu Mehemed Celîl  
(Sene 1269/1852-53)



**53**

[M 51, İÜ 28b der-kenar]

Târîh-i Rütbe-i Vâlâ-yı Hazret-i İsmâil Hakkı Efendi Müdîr-i Mâl-i  
Eyâlet-i Selânik

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hıdîv-i rütbe-bahşâ Hazret-i Abdülmecîd Hân'ın  
Ede şevketle ömr ü devletin Hak haşre dek memdûd
- 2 Zihî şâh-ı kerem-pîrâ zamân-ı devletinde hiç  
Merâtible mübâhat etmedik bir kes değil meşhûd
- 3 Husûsâ kim o sultânın havâss-ı bendegânından  
Ki etmiş sâyesinde kesb-i nakd-i feyz-i nâ-ma'dûd
- 4 Olup her birleri bir rütbe-i vâlâ ile mümtâz  
Ki şâyeste onunla olsalar âlemlere mahsûd
- 5 Biri onlardan işte gayrı ez-ahlâk-ı pâkîze  
Ki envâ'-ı hünerle zâtının mâ-fevkıdır mefkûd
- 6 Müdîr-i mâl-i zî-şân-ı Selânik'dir kim akrânın  
Tefavvuk eyledi bâ-rütbe-i vâlâ olup mecdûd
- 7 Nice rütbe kim el-ân sâlise nâmıyla olmuşdur  
Bülend-sıytı tâk-ı kubbe-i eflâke dek mas'ûd
- 8 Hemân Allah mübârek eyleyip hakkında tevfikın  
Muîn etsin ona ber-vefk-ı ayn-ı matlab u maksûd
- 9 Gelip bu rütbe-i pâkîzenin Meşhûriyâ nâgâh  
Peyâm-ı müjdesi oldukda sem'-i âleme mevrûd
- 10 Gelenler şeş cihetden söylesin târîh-i menkûtun  
*Hudâ Hakkı Efendi rütbe-i pâkin ede mes'ûd*  
(Sene 1270/1853-54)

**54**

[İÜ 22a der-kenâr]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

Târîh-i Velâdet-i Selîm Sâbit Bey Mahdûm-ı İzzet Bey Efendi Nâzır-ı  
Evkâf

- 1 Hazret-i Allah evkâf nâzır-ı İzzet Beye  
Bir oğul bahş eyledi fazlile ber-vefk-ı ümîd

- 2 Öyle bir ra'nâ oğul kim rûşenâ-yı tal'atı  
Gûyiyâ hem-tâbiş-i kurs-ı hilâl-i mâh-ı îd
- 3 Baht-ı devlet hem-demi sa'd u şerefdir tev'emi  
Mehd-i kevne makarrı verdi izz ü zîb-i cedîd
- 4 Kim nazar ederse rûy-ı enverine fehm eder  
Tâli'i yâver olup hem olduğun bahtı saîd
- 5 Görmemiştir devr edelden cümle çeşm-i nüh-sadef  
Hâlis ü sâfi vü fâik böyle bir dürr-i ferîd
- 6 Kim nazardan eyleyip mahfûz dünyâda hemân  
Vâlideynine bağışlasın onu Rabb-i Mecîd
- 7 Geldi bâ-harf-i mücehver târihi Meşhûriyâ  
Kılsın ömrün Hak Selîm Sâbit Beyin fart u mezîd  
(Sene 1273/1856-57)

## KITALAR

### 1

[M 99, İÜ 58b, İÜ2 62b, S 67b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Da'vi-i merdî-i güftâr eylemezdim böyle ben  
Kuvve-i şiriyyeyi feyz etmesen yâ Rab bana
- 2 Nutka mı kâdir olurdum bu suhan-gûyluğu sen  
Mahz-ı lutfunla ezelde görmesen enseb bana

### 2

[M 99, İÜ 58b, İÜ2 62b, S 67b]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Dünyede ele girmeyicek neyleyim eğer  
Tiryâk-ı zehr-i gussa ise de safâ bana
- 2 Ummam bu derd-i hüzn ü elemnden rehâ meğer  
Lutfiyle ede Bârî Taâlâ devâ bana

### 3

[M 99, İÜ 58b, İÜ2 63a, S 67b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hamle-i tâkat-güzâr-ı sabrı hulyâ eylemez  
Kim ki meydân-ı muhabbetde sürer merdâne at

2 Sen dahi bir genc-i hüsn-i şâdı der-dest etmede  
Mâr-ı endûh-ı cihâni ey gönül bir yana at

4

[M 99, İÜ 58b, İÜ2 63a, S 67b-68a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

1 Hâlini mümkün olur muydu uzakdan i'lâm  
Çâreger olmasa ger âdeme aklâm u devât  
2 Çehre-i nîk ü bedin bilmez idi kimse eğer  
Gösterip aksini bildirmese câm-ı mir'ât

5

[M 99, İÜ 59a, İÜ2 63a, S 68a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

1 Herkese sende nedir bî-edebâne bilmem  
Gûn-e-gûn câme ile tuğra-fürûşî-i inâs  
2 Pederinden mi sana kaldı beğim yoksa aceb  
Bu girân vaz' ile bu kibr ü taazzüm mîrâs

6

[M 100, İÜ 59a, İÜ2 63a, S 68a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

1 Dilberâ lutf et meded gel her zamân üftâdene  
Makdeminle tâ gele bu kalb-i tenge inşirâh  
2 Neyyir-i rûyunla rûşen eyle bende-hâneni  
Nâzenînim geceler olmazsa bâri her sabâh

7

[M 99, İÜ 59a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

1 Dilberâ rahm etmeyip ben âşık u üftâdene  
Böyle tekdîr etmeden cevrinle her şeb her sabâh  
2 Bâri öldür çünkim olmuş mezheb-i hûbânda  
Tîğ-i ser-tîz-i sitemle âşık öldürmek mübâh

8

[M 99, İÜ 59a] İÜ2 63b

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

1 Azîz ü muhterem olmaz felekde kudret ile  
Atâsı olmayan ashâb-ı mâl-i vâlâ-kâh

- 2 Sezâ-yı rağbet olur mu ne denli olsa büleñd  
Bu bâğgâhda bî-ber olursa ger bir şâh

**9**

[M 99, İÜ 59a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Pâdişâhân-ı zamânda var mıdır bilmem aceb  
Tâli'-i mes'ûdu yâver hem-çü Hân Abdülmecîd
- 2 Hem dahi sadr-ı güzîn-i Mustafâ Paşa gibi  
Olmuş ahdinde muvaffak hiçbir sadr-ı güzîn

**10**

[M 99, İÜ 59a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Âşık-ı bî-dillere aceb mi olsa dilberâ  
Çâşnî-i leblerin ger şehd ü şekkerden lezîz
- 2 Leblerin yanında bilsem ağzının yarı nedir  
Kim gelir etfâl-i tab'a şîr-i mâderden lezîz

**11**

[M 99, İÜ 59a]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*

- Esvâb ile ârâyîşi ko ma'rifet öğren  
Kim sınıf-ı ricâle yakışan ilm ü hünerdir
- S 68b
- 2 Bî-ilm ü hüner er kişi câme ile sâde  
Nisvâna berâber görünür bil ki beterdir

**12**

[M 99, İÜ 59b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ta'ne-zen olma görürsen de nihânî zâhid  
Bize bir sâki-i hûb-rû mey-i bî-gul içirir
- 2 Korkarım aksine bir kerre ederse devrân  
Bize sâkî-i felek zehr-i helâhil içirir

**13**

[M 99, İÜ 59b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Olmasa ger emel-i dest-resi-i kâm u merâm  
Halk bî-hûde bu âlâm-ı cihânı çekmez

- 2 Keremin var ise bezl eyle görülsün yoksa  
Kimseler sâde bu evzâ'-ı girânı çekmez

**14**

[M 99, İÜ 59b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Nice eyler tahammül bâr-ı hicrâna aceb bilmem  
Visâl-i yâr ile her kim ki eyler ülf ü istînâs
- 2 Ölümünden şüphesiz bedter gelirdi şahs-ı mehcûra  
Eğerçi şiddet-i firkat olaydı kâbil-i mikyâs

**15**

[M 99, İÜ 59b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kesbe sa'y eylemesin de nice etsin âdem  
Çünkü esbâba muallak görünür celb-i maâş
- İÜ2 64a
- 2 Bir zamân mâni'-i teslîm ü tevekkül olamaz  
Âdeme tıyb-ı helâlinden olan kesb-i maâş

**16**

[M 99, İÜ 59b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Lutf ile celb-i kulûb etmeğe sa'y et yoksa  
Dâm-ı bî-dâne-i sayyâda şikâr olmaz kuş
- 2 Âferin cezbe-i şeyhe ayağına getirir  
Kısmet-i rûzi-i rûz-ı ezeli çün baykuş

**17**

[M 99, İÜ 59b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Yine va'd etmiş iken gelmedi bezme bu gece  
Ne oyun etdi bize gör kim o şûh rakkâs
- 2 Âşika eylediği cevri ü cefâdan geçemez  
O gönül hırsızın isterse kesip ister as

**18**

[M 99, İÜ 59b]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*

- 1 Bir iş ki görülmekte mazarrat ola melhûz  
Ma'zûrdur ol işde kişi eylese iğmâz

- 2 Kârında n'ola gâhî hatâ vâki' olursa  
Kim âkıl olan âdemi gaflet eder ikâz

**19**

[M 99, İÜ 59b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ben de mey içmeyi rindâne ederdim mu'tâd  
Verse fi'l-cümle eğer bu dil-i gam-hâra neşât

S 69a

- 2 Lîk peymâne olursa bana çarh-ı gerdûn  
Edemez dâğdağa-i hüzn-i derûnum iskât

**20**

[M 101, İÜ 60a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Rûzgârımdan eder miydim ebed hiç şekvâ  
Gam-ı dâim bedeli verse bana gâhî neşât
- 2 Ne çekerdimse çekerdim bana cevrin gerdûn  
Etse vas'imca yine etmese böyle ifrât

**21**

[M 101, İÜ 60a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Nâz u istiğnâ eder miydin bu rütbe bir zamân  
Etmeseydin lâbe-i uşşâkdan ey yâr haz
- 2 Âşık-ı dil-hasta la'lin ârzû etse ne var  
Çün bilirsın kim eder gül-nârdan bîmâr haz

**22**

[M 101, İÜ 60a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Görmedim hüsnün gibi hergiz bu bendergâhda  
Ey büt-i kâlâ-fürûşum tab'ıma lâyık metâ'
- 2 Kâla-i vaslın satarsan sanma nakd-i cân ile  
Almada kat'â tereddüt eylerim yâ imtinâ'

**23**

[M 101, İÜ 60a] İÜ2 64b

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ben nice yanmam görüp bî-dil ü bî-cân iken  
La'line karşı bu şeb yandı yakıldı çerâğ

- 2 Kâkûl-i müşğîninin aksi siyâh kâmeti  
Dâğ-ı sînem üzre kim görse sanır Karabağ

**24**

[M 101, İÜ 60a]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*

- 1 Kalmaz idi hâcet der-i hükkâm u vülâta  
Herkesde eğer olsa idi mâye-i insâf
- 2 Bir maslahatın olsa görülmez bu zamânda  
Zımnında meğer rüşvet ola ya meğer ithâf

**25**

[M 101, İÜ 60a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Göricek tâbiş-i la'liyle felekde çünkim  
Dediler ruhlarına matla'-ı şems-i bârik
- 2 Zülf-i şîrînine nisbet o bütün Meşhûrî  
Dese kâzib mi olur rûyuna subh-ı sâdik

**26**

[M 101, İÜ 60a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Dâverâ tâ kim isâbet etmesin dil-berlere  
Mîl-i kûru dîde-i ağyâr-ı bed-enzâra çek
- 2 Hem cezâ-yı mislini hem ibret-i âlem için  
Kanda bir düzd-i ziyân-kârı bulursan dâra çek

**27**

[M 101, İÜ 60a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Olamaz kimseye bezl-i kereminden başka  
Da'vi-i cûdunu isbâta bu âlemde delîl

S 69b

- 2 Âb-bahş olmasa zîrâ nice isbât eyler  
Bir kuru nâmı ile lutfunu âlemde sebîl

**28**

[M 101, İÜ 60b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Bağlanır mıydı aceb silsile-i kâkûlüne  
Akl u hûşun yitirip olmasa dîvâne gönül

- 2 Göricek şem'-i şeb-ârâ gibi rahşında ruhun  
Üstüne düşdü hemân yandı çü pervâne gönül

**29**

[M 101, İÜ 60b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Gevher-i zâtına bir vechile kıymet olamaz  
Gayretinden ne kadar pârelenirse dirhem
- 2 Nice bârâna mukâbil olur ey Meşhûrî  
Yağanır gerçi gıyâbında hemîşe şebnem

**30**

[M 101, İÜ 60b, İÜ2 65a, S 69b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ne kadar yüksek uçarsan da hümâ gibi seni  
Âkıbet dâma çeker hîle ile sayyâdân
- 2 Âdemî olmak ise matlab u maksûdun eğer  
Kendini hâk ile tut kanda olursan yeksân

**31**

[M 101, İÜ 60b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hamdü lillâh gitdi bende kalmadı  
Her nekim var idi hırs u âzdan
- 2 Mâsivâdan ser-be-ser geçdim meğer  
Sûret-i zîbâ vü hoş-âvâzdan

**32**

[M 101, İÜ 60b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Nev-bahâr oldu açılsın ko o kâküllerini  
Takalım başımıza tâ ki misâl-i şeb-bû
- 2 Genc-i vaslın bize bahşetmeği çok gördün ise  
Bâri ver bâğ-ı ruhundan bir iki şeftâlû

**33**

[M 101, İÜ 60b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kahr ile mâlin alıp eyleme eytâma sitem  
Dâverâ olmuş isen nehy-i Hudâ'ya âgâh



- 2 Ne zamân gelse sana hem dahi bir hâhende  
Onu nehyeyleme ber-mûcib-i fermân-ı İlâh

**34**

[M 102, İÜ 61a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Fıtrat-ı dûn ile ebnâ-yı zamânın şâyân  
Benzedirsem iki yüzlülerini hunsâya

S 70a

- 2 Olsa şâyeste iki yüzlü olan bed-şahsın  
Bir yüzü ferc diğeri bir yüzü kîr ü hâya

**35**

[M 102, İÜ 60b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Seni bir genc-i sîme benzedirdim dil-berâ ammâ  
Nice zülfü telin mâr-ı siyâha eyleyem teşbîh
- 2 Neden hatt-ı nev-i ruhsârını cımbızla yoldurmak  
Kim eyler sahn-ı gülzârı benefşezârdan tenzîh

**36**

[M 102, İÜ 60b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Belî sîm ü zere dâir nukûdum yokdur ammâ kim  
Maârifle tefavvuk eylerim ashâb-ı irfâna
- 2 N'ola fahr eylesen Meşhûrî çün kim eyledin tertîb  
Hünerde medhe lâyıık böyle bir dîvân-ı şâhâne

**37**

[M 102, İÜ 60b der-kenar]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Bahtı yâver olıcak bir kişinin âlemde  
Düşmeni olsa da herkes olur elbet yârı
- 2 Maâzallah olıcak bahtı onun nâ-yâver  
Dostdan başka olur hâdimi de ağyârı

## MESNEVİLER

### 1

[M 2, İÜ 1b, İÜ2 2b, S 1b]

Manzûme-i Münâcât be-Dergâh-ı Kâdiyyü'l-Hâcât

*Mefâilün mefâilün feûlün*

- 1 İlâhî zât-ı pâkûn izzetiyçün  
Habîbün Mustafâ'nun hürmetiyçün
- 2 Bu abd-i âcizin afv et günâhın  
Beyâz et safha-i rûy-ı siyâhın
- 3 Ki zîrâ ben yanıldım oldum âsî  
Giriftâr-ı kuyûdât-ı meâsî
- 4 Uyup nefsime etdim kûdekâsâ  
Şebâbım lu'b u lehv ardmca ifnâ
- 5 Olup âvâreveş hem sâza mâil  
Ol olmuşdı bana gûyâ meşâgil
- 6 Gürûh-ı mutribâna rağbet etdim  
Biraz da onların isrine gitdim
- 7 Edip ya'nî o bâbda sa'yi evfâ  
O denlü tâ kim oldum perde-âşnâ
- 8 Kılup bâde-perestân ile ülfet  
Hem etdim bir zamân anlarla şirket
- 9 Olup âgâh rindân sîretinden  
Ol esnâfın dahi keyfiyyetinden
- 10 Görünce gerçi etdim meyden ibâ  
Humârı keyfine gâlib dü bâlâ
- 11 Ne çâre etdim ammâ ol günâhı  
Dilimde kaldı âsâr-ı siyâhı
- 12 Hem etmişdi beni aşk-ı mecâzî  
Gürûh-ı aşk-bâzân ser-firâzı
- 13 Niçe hûbâna olmuşdum firifte  
Düşüp zencîr-i mûyına çü şifte

- 14 Ederdim her gece tâ kim sehergâh  
Misâl-i murg-ı Hak-gû nâle vü âh
- 15 Dehân-ı goncalar ardınca her bâr  
Giderdim gûyiyâ çün bülbül-i zâr
- 16 Göreydim kaddi bir serve muâdil  
Verirdim su gibi bî-ihyâr dil
- 17 Hevâ-yı nefse tâbi' olmuş idim  
O resme sanki kâmım bulmuş idim
- 18 Ol evzâ' ile me'lûf idim ammâ  
Yine ilme ederdim sa'yi evfâ
- 19 Sana hamd ü senâ olsun Îlâhî  
Ki sensin bu günahkârın penâhı
- 20 Bana ilm-i şerîfi kıldım ihsân  
Husûsâ ilm-i dîn ü ilm-i irfân
- 21 Beni etdi tarîk-i Hakk'a irşâd  
Harâb olmuş iken hem etdi âbâd
- 22 Tarîk-i Hakk'a ya'ni tâlib oldum  
Bütün etdiklerimden tâib oldum
- 23 Velîkin geldi basdı za'f-ı pîrî  
Îzâ'a eyledi şevk-i zamîri
- 24 Kuvâda kalmadı hiç tâb u tâkat  
Ne gûne eyleyem bilmem ibâdet
- 25 Eğer senden meded olmazsa yâ Rab  
Azâba kimse olmaz benden enseb
- 26 Hemân îmânımı hıfz et halelden  
Ki tevhîdindir evrâdım ezelden
- 27 Budur âhir nefesde hem murâdım  
Ola tevhîdin ezkâr-ı fevâidim
- 28 Beni hıfz et o dem sû-i karînden  
Husûsâ şerr-i şeytân-ı laînden
- 29 Bana kıl hem suâl-i kabri âsân  
Cevâbın tâ verem bî-kesr ü noksân

- 30 Amân etme suçum mîzâna idhâl  
Ki yokdur bende zerre hüsn-i âmâl
- 31 Benim cürm ü günâhdan ayrı nem var  
Ümîd-i rahmetinden gayrı nem var
- 32 Meğer kim mahv ede lutfun günâhım  
Ki oldur evvel ü âhir penâhım
- 33 Geçem cîsr-i sırâtı yel gibi tîz  
Ki tâ onda hatardan görmeyem çîz
- 34 Amân hıfz et beni yâ Rab cahîmden  
O dâr-ı nâr-ı küffâr-ı leîmden
- 35 Vücûdum gerçi kim isyân evidir  
Sana îmânım ammâ kim kavîdir
- 36 Ne me'mûnem azâb u ni'metinden  
Ne me'yûsam atâ vü rahmetinden
- 37 Nedir havf u recâdan gayrı kârım  
Emândan gayra vasl u iktidârım
- 38 Verip lutfunla her yüzden emânı  
Nasîb eyle bana yâ Rab cinânı
- 39 Bu Meşhûrî kulun hem eyle onda  
Habîbin Mustafâ'ya abd ü bende
- 40 Hulûs-ı kalb ile dâim Hudâyâ  
Budur senden hem aksâ-yı temennâ
- 41 Bu abd-ı âcizi neyl-i merâm et  
Temâşâ-yı cemâlinle be-kâm et

## 2

[M 7, İÜ 5a İÜ2 6b, S 5b]

Der-Medh-i Ashâb-ı Güzîn (Rıdvânullâhi Taâlâ aleyhim ecmaîn)

*Fâilâtün mefâilün fâilün*

- 1 Çâr sultân-ı çehâr-yâr-ı güzîn  
Her biri rûkn-i kasr-ı âlî-i dîn
- 2 Mustafâ'nın havâss-ı yârânı  
Hem mutîân-ı emr ü fermânı

- 3 Mahrem-i râz-ı hikmet-âmîzi  
Hâfız-ı nutk-ı pâk-i der-i rîzi
- 4 Her biri bir vezîr-i mu'teberi  
Kendiden sonra hem halîfeleri
- 5 Efdali lîk Bû Bekr-i Sıddîk  
K'etdi mi'râcı ol evvel tasdîk
- 6 Yâr-ı gâr-ı rasûl-i Rabb-i Celîl  
Kıldı Hak cümleye onu tafdîl
- 7 Haddi yok arsa-i fazîletinin  
Gavri yok kulzum-i kerâmetinin
- 8 Tâc-ı İslâmla mulakkab odur  
Cümlesinden resûle akreb odur
- 9 Ba'd-ez-în Hazret-i Ömer Fârûk  
K'eyledi hak u bâtlı mefrûk
- 10 El-cebel el-cebel deyip ez-dûr  
Oldu minberden ehl-i dîne tasavvur
- 11 Sıyt-ı adli cihâna neşr oldu  
Şem'-i İslâm onunla fer buldu
- 12 Vericek dîne zâtı revnak-ı tâm  
Dendi hakkında halîfetü'l-İslâm
- 13 Hem birisi de Hazret-i Osmân  
Vasf-ı sâmîsi câmi'ü'l-Kur'ân
- 14 Menba'-ı ilm ü hilm ü şerm ü hayâ  
Melce-i lutf u cûd u mihr ü vefâ
- 15 Emr-i dîni kemâliyle ârif  
Zâhir ü bâtına dahi vâkîf
- 16 Râh-ı takvâya çünki oldu delîl  
Oldu İslâma ol dahi iklîl
- 17 Hem biri Hazret-i Aliyy-i Haydar  
Fâtih-i bâb-ı kal'a-i Hayber
- 18 Zûr-bâzû ile o merd-i dilîr  
Kıldı küffârı tu'me-i şemşîr

- 19 Hem bâb-ı şehri-ilm ü kemâl  
İlm ü irfânda yok ona emsâl
- 20 Oldu hem ol imâm-ı bî-hemtâ  
Tıyb-ı İslâm ile lakab-pîrâ
- 21 Bunların her biri bir ehl-i şeref  
Gerçi kim oldular halefle selef
- 22 Mustafâ bezminin celîsleridir  
Evliyâ hizbinin reisleridir
- 23 Menbau'l-ilm ü mahzenü'l-esrâr  
Nâsıru'd-dîn ve kâhıru'l-küffâr
- 24 Dâver-i dâdgâr-ı milket-i dîn  
Her biri mülk-i dîne hısn-ı hasîn
- 25 Bunların gayrı izzile mümtâz  
Vâcibü'l-ihtirâm ve'l-i'zâz
- 26 Ya'ni cân-pâre-i cenâb-ı Betûl  
Kurre-i ayn-ı iftihâr-ı resûl
- 27 İki sultân ki gelmemiş aslâ  
Kevne onlar gibi şeref-bahşâ
- 28 Ol ikinin biri imâm Hasan  
Görmemiş mislini bu çarh-ı köhen
- 29 Sâhib-i ilm ü fazl u hüsn-i edeb  
Gevher-i silk-i asl ü pâk-neseb
- 30 Biri de Hazret-i Hüseyin-i şehîd  
Cümle âleme onu eder temcîd
- 31 Zât-ı pâki gibi asîl ü nesîl  
Gelmemiş bu cihâna merd-i celîl
- 32 Bu iki zât-ı pâk-i bî-hemtâ  
Kim biri hûr biri kamer gûyâ
- 33 Oldular çünkü bir sadeğ-güheri  
Hem resûlün dahi nebîreleri
- 34 Olsa âlem eğer dolu şâir  
Onları vasfa kim olur kâdir

- 35 Onların gayrı umdetü'l-ashâb  
Sâhibü'l-kadr şerefü'l-ahzâb
- 36 Fahr-i âlem resûlün ammîleri  
Reşha-i iznün iki güheri
- 37 Biri Hamzâ birisi de Abbâs  
Oldu bunlar da dîne başka esâs
- 38 Kıldı ya'nî biri cihâd u gazâ  
Nice nusretler etdi dîne sezâ
- 39 Eyleyip bezl-i cehd-i nâ-ma'dûd  
Etdi Allah resûlünü hoşnûd
- 40 Biri de nakl edip hadîs-i kesîr  
Etdi Kur'ân'ı hem dahi tefsîr
- 41 Kıldı dîne bu vechile hizmet  
Buldu kadri felek gibi rif'at
- 42 Bunların gayrı kim ne var ashâb  
Nâmdârân-ı sâmiyyü'l-elkâb
- 43 Cümlesi ehl-i kadr ehl-i şeref  
Kim var onlar gibi aceb eşref
- 44 Her birin bende yâda kudret yok  
Lâyıkı üzre vasfa tâkat yok
- 45 Lîk oldur ümîdimiz onlar  
Eylemezler kusûra atf-ı nazar
- 46 Kim bu Meşhûrî abd-i kem-hâlin  
Müflisi nakd-i hüsn-i a'mâlin
- 47 Kârı dâim kusûr u isyândır  
Gitdiği yol tarîk-i hüsrândır
- 48 Eyleyip hâl-i aczine şefkat  
Hem dahi sen pîrine hürmet
- 49 Olıcak rûz-ı haşr u rûz-ı cezâ  
Olalar ona cümlesi şefâ

3

[M 14, İÜ 11b İÜ2 12a, S 11b]

Mesnevî der-Sitâyiş-i Hazret-i Gâzî Abdülmecîd Hân (Dâme fi-serîri  
saltanatahu ilâ-âhiri'z-zamân)

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Dâverâ dâd-âver-i devr-i saîd  
Şâh-ı âlem ya'ni Hân Abdülmecîd
- 2 Olalı zîb-i serîr-i saltanat  
Sû-be-sû etmekte neşr-i ma'delet
- 3 Zikr ü fikri nazm u i'mâr-ı bilâd  
Matlabı âsâyiş-i halk u ibâd
- 4 İşbu minvâl üzre ol şâh-ı enâm  
Olıcak esbâb-cûy-ı intizâm
- 5 İbtidâ âsâr-ı pâk-i vâlidî  
Yek-be-yek te'yîd ü teşyîd eyledi
- 6 Kim birisidir berây-ı düşmenân  
Muntazam olmuş cünûd-ı bî-kerân
- 7 Biri de ez-cümle beher maslahat  
Vaz' olunmuşdu dü-bezm-i meşveret
- 8 Birisi *Ahkâm-ı Adliyye* biri  
*Bâb-ı Âlî* meclis-i pâk-teri
- 9 Bunların gayrı *Sitanbul'da* ne var  
Bezm-i Şûrâ nâmıyla nâm-dâr
- 10 Cümlesin ol pâdişâh-ı Cem-edâ  
Vaz' u te'sîs etdiğinden mâadâ
- 11 Her vilâyetde bu üslûb üzre hem  
Bezm-i şûrâ vaz'ın etdi mürtesem
- 12 İttifâk ârâ ile tâ kim umûr  
Hakk u adl üzre görülsün bî-kusûr
- 13 Bunların hem gayrı tefrîâtdan  
Her ne var efrâd-ı *tanzîmât*dan
- 14 Hep bu şâh-ı âdilî kânûnudur  
Zâde-i re'y-i hulûs-ı makrûnudur



- 15 İşbu kânûnlarla ser-tâ-ser çü âb  
Bâğ-ı mülke verdi hakkâ âb u tâb
- 16 Kimsede rence tasaddî kalmadı  
Kudret-i zulm ü taaddî kalmadı
- 17 Ne harâmî var ne kattâ'-ı tarîk  
Şât ile gürk olsa şâyeste refîk
- 18 Eyledi te'yîd-i sulhu hem-düvel  
Kalmadı gâile-i ceng ü cidâl
- 19 Oldu âsûde raiyyet bî-gümân  
Buldu âlem mâye-i emn ü emân
- 20 Bundan a'lâ bir zamân olmaz meğer  
Ahd-i pâk-i akreb-i hayru'l-beşer
- 21 Habbezâ şâhenşeh-i vâlâ-merâm  
Kim zamânında cihân buldu nizâm
- 22 Böyle şâhın hâme-i mu'cîz-edâ  
Yazsa evsâfın bu resm üzre sezâ
- 23 Pâdişâh-ı dâdger-i bahr u ber  
Cem-haşem İskender ü Dârâ-zafer
- 24 Mihr-i pür-lem'-i sipihr-i dâveri  
Gevher-i yek-tâ-yı bahr-ı serveri
- 25 Kadr ü rif'atle felekden berterîn  
Sâha-i mecdi füzûnter ez-zemîn
- 26 Eşref-i şâhân-ı devrân u zamân  
Tâc-bahşâ-yı gürûh-ı serverân
- 27 Vâris-i mülk-i Süleymân nebî  
Şehriyârân-ı zamânın ağlebi
- 28 İşbu şâhenşâhdır bi'l-iştihâr  
Şüphesiz sâhib-kırân-ı rûzgâr
- 29 Olalı zîb- i serîr-i husrevân  
Olmadı mağlûb-ı düşmen bir zamân
- 30 Kanda kim etdiyse ceng ü kâr-zâr  
Düşmen-i bed-hâhın etdi târumâr

- 31 Avn-i Hak her yerde yâr u yâveri  
Kanda gitse nusret-i Hak rehberi
- 32 Tâlii kuvvetde böyle şehriyâr  
Hiç ne görmüş ne işitmiş kimse var
- 33 Her ne matlûb eylemiş bâ-sıdk-ı tâm  
Eylemiş ihsân ona Rabbu'l-enâm
- 34 Siyemmâ evsâfdan memdûhter  
Her ne var beyne'l-halâyık mu'teber
- 35 Cem' edip zâtında bi'l-cümle Hudâ  
Hüsn-i evsâf ile kılmış mu'tenâ
- 36 Sâhib-tab u dil ü akl-ı selîm  
Mâlik-i zihn ü zekâ-yı müstakîm
- 37 Âsumân-kadr u şeref arş-ı himem  
Ma'den-i hulk-ı hüsn ü bahr-ı kerem
- 38 Şevket ü kudret mürüvvet ma'delet  
Hem civân-merdî vü lutf u merhamet
- 39 Her biri bir vasf-ı zât-ı pâkidir  
Gevher-i kenz-i künîz-i hâkidir
- 40 Pâdişâhâ sensin ol şâh-ı azîm  
Kim yanında olamaz Dârâ nedîm
- 41 Sana bahş etmiş Hudâ-yı lâ-yezâl  
Cümleden yeğ şevket ü câh u celâl
- 42 Sensin izzetle imâmu'l-müslimîn  
Hem vekîl-i fahrî cümle âlemin
- 43 Sâye-i lutf u Hudâ-yı lem-yezel  
Mâye-i âsâyîş-i mülk ü milel
- 44 Tâc-dârân-ı zamânın emcedi  
Dâdgârân-ı cihânın evhadi
- 45 Sen gibi bir pâdişâh-ı hûb-kâr  
Hiç aceb görmüş mü çeşm-i rûzgâr
- 46 Olsa her mûyum tenimde bir zebân  
Vasfını mümkün değil etmek beyân

- 47 Bâ-husûs bu abd-i pîr-i kemterin  
Ya'ni Meşhûrî-maârif-küsterin
- 48 Hâmesin der-dest edip bâ-şevk-i tâm  
Eyledikce nakş-ı güftâr u kelâm
- 49 Kâlib-ı bî-cân-ı lafza cân verir  
Hem muhâle sûret-i imkân verir
- 50 Ya'ni vardır kudreti bî-irtiyâb  
Sözde hat çekmekliğe ber-rûy-i âb
- 51 Âb u âteş bir yere cem' etmeğe  
Vâdi-i nâ-refteye hem gitmeğe
- 52 Şâirim ol rûtbe kim âlem eğer  
Bir taraf olsa olup hep nükte-ver
- 53 Bendene olmaz n'ola dersem adîl  
Var iken sen gibi memdûhum delîl
- 54 Söz tamâm oldu yeter Meşhûriyâ  
Fahr ise maksûd buldu intihâ
- 55 Çünkü nazmından garaz bî-iştibâh  
Oldu hayr ile duâ-yı pâdişâh
- 56 İşte ol demdir ki bi'l-ihlâs-ı tâm  
Edesin da'vât-ı hayra ihtimâm
- 57 Tâ ede dâim onu Rabbu'l-ibâd  
Taht-ı şâhîde ilâ-yevmi't-tenâd
- 58 Gün be-gün efzûn edip hem devletin  
Eylesin peyveste arşa rif'atin
- 59 Leşker-i mansûrunu etsin füzûn  
Ol kadar kim tâ ola encüm-nümûn
- 60 Gâlib-i mutlak edip bed-hâhına  
Âlemi kul eylesin dergâhına
- 61 İşbu üslûb üzre ol şâh-ı enâm  
Pâydar oldukca tâ rûz-ı kıyâm
- 62Gün be-gün artıp şükûh-ı şevketi  
Haşre dek bulsun terakkî devleti

4

**Lügaz**

[M 102, İÜ 32a der-kenar]

*Feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Nedir ol şahs boyu alçakdır  
Bir karış ya dahi artıcakdır
- 2 Gözü birdir dahi hem bir başlı  
Gözü sûfî gibi ammâ yaşlı
- 3 Ten-bürehne gezer ammâ ekser  
Kıldan ince siyâh câme giyer
- 4 Pisterin eylemeyince daşak  
Gadabından uyumaz ol alçak
- 5 Âdetidir onun olmak dâim  
İki bâlin arasında kâim
- 6 Müteyakkız olıcak ol kâfir  
Zabtına kimseler olmaz kâdir
- 7 Dalar elbette bulursa bir çâh  
Tenk ü vâsi' demez hiç ol güm-râh
- 8 Merhametsiz katı bir hûn-rîzdir  
Güyyâ dilmede kâfir bîzdir
- 9 Çıplak olduğuçün ol bed-hû  
Isıcak yerleri eyler ârzû
- 10 Pâk-dâmân ise de ol bed-kâr  
Önüne geldiğün eyler mûrdâr
- 11 Fırsatı sanma ganîmet bulıcak  
Açmadık bir kapı koydu muğlak
- 12 Gerçi kim hacle-şikendir ammâ  
Halk içinde geçinir ehl-i hayâ
- 13 Bî-edebken yine Meşhûrî aceb  
İsm ü şöhretle odur cây-ı edeb
- 14 Bu lügaz hallin eden ehl-i zamîr  
Eylesin dâmenin âzâde-i kîr

## MUSAMMATLAR

### Tercî-bend

#### 1

[M 3, İÜ 2b, İÜ2 3b, S 2b]

Münâcât-ı Diğber ber-Üslûb-ı Tercî-i Bend Kemîne-Eser

*Feûlün feûlün feûlün feûl*

#### I

- 1 Eyâ sâhib-i ehl-i arz u semâ  
Ve yâ vâhib-i küll bahş u atâ
- 2 Sen ol kâdir-i küll-i şeysin ki hep  
Murâdınla buldu vücûd mâ-sivâ
- 3 Hem ol pâdişâhlar şehisin ki sen  
Senin hükmün elindedir dü-serâ
- 4 Ademden çü kevine getirdin bizi  
N'ola hâcetimiz kılar isen revâ
- 5 *Îlâhî Îlâhî kerem kıl bana*  
*Ki geldim kapına dilendim sana*

#### II

- 1 Hudâyâ hakikatde sensin kerîm  
Ki dostân u a'dâyâ lutfun amîm
- 2 Yiyip ni'metin ya'ni gayra tapan  
Tavâif-i küffâr-ı ehl-i cahîm
- 3 Cihânda olur lutfunun mazharı  
O denli ederken günâh-ı azîm
- 4 Bu âsî kula lutfun etme dirîğ  
Ki sensin usâta ibâda Rahîm
- 5 *Îlâhî Îlâhî kerem kıl bana*  
*Ki geldim kapına dilendim sana*

#### III

- 1 Îlâhâ çü sensin Kerîm ü Gafûr  
Bağışla ne etdim ise ben kusûr
- 2 Ki zîrâ günehten ne kim işledim  
Ne defter alır ne bütûn-ı sutûr
- 3 Rızâna muvâfık amel etmedim  
Hilâfında etdi zamânım mürûr
- 4 Bana senden olmazsa lutf u atâ  
Aceb senden artuk ya kimden olur

5 *İlâhî İlâhî kerem kıl bana*  
*Ki geldim kapına dilendim sana*

IV

1 Kerîmâ budur senden ancak ümîd  
Ki lutfunla ben de olam müstefîd  
2 Bana seyyiâtımla etme cezâ  
Edip dergeh-i rahmetinden baîd  
3 Belî bende hüsn-i amel zerre yok  
Sana i'timâdım velî ber-mezîd  
4 Bana lutfun olmaz ise çâre-res  
Gerekdir olursa azâb-ı şedîd  
5 *İlâhî İlâhî kerem kıl bana*  
*Ki geldim kapına dilendim sana*

V

1 Rahîmâ be-hakk-ı resûl-i cihân  
Ki oldur habîbin senin bî-gümân  
2 Ne denli yok ise dahi bizde hiç  
Sana arza lâyük amelden nişân  
3 Bizi eyle îmânımızda kavî  
Budur senden ancak ricâmız hemân  
4 Bu Meşhûrî abd-i siyehkârının  
Ola tâ onun da nasîbi cinân  
5 *İlâhî İlâhî kerem kıl bana*  
*Ki geldim kapına dilendim sana*

### Müseddesler

2

[M 55, İÜ 32b, İÜ2 35b, S 37b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

1 Elem-i sîne ki bâ-aşk u muhabbet müşkil  
Dile bî-aşk u muhabbet gam u hiddet müşkil  
Evveli kurb-ı visâl âhiri gurbet müşkil  
Hâsılı çün maraz-ı vuslat u firkat müşkil  
Derdin arz etme etubbâya ki minnet müşkil  
Düşme beyhûde müdâvâta ki illet müşkil  
2 Ne kadar saht-kemân olsa da ebrû-yı nigâr  
Çilesin çekmeden artık sana bir çâre ne var  
Leb-i dârû-yı şifâ-bahşı için leyl ü nehâr  
Genc-i firkatde seni eylese de hasta vü zâr

- Derdin arz etme etubbâya ki minnet müşkil  
Düşme beyhûde müdâvâta ki illet müşkil
- 3 Zulm ederse o şeh-i hüsn-i sitem-kâr sana  
Ne gerek ey dil-i divâne bu arz-ı şekvâ  
Seni bu hâne-i hikmetde o Lokmân-ı cefâ  
Derd-i hicriyle ederse dahi muhtâc-ı devâ  
Derdin arz etme etubbâya ki minnet müşkil  
Düşme beyhûde müdâvâta ki illet müşkil
- 4 Zîr-i bâr-ı gam u mihnetde hem olsan da gönül  
Hem çü zülf-i ham-ı dil-dâr-ı ham olsan da gönül  
Kesret-i derd ile Eyyûb-dem olsan da gönül  
İllet-i sabr ile âhir verem olsan da gönül  
Derdin arz etme etubbâya ki minnet müşkil  
Düşme beyhûde müdâvâta ki illet müşkil
- 5 Kûy-ı yâre olamazsın çü resân Meşhûrî  
Olma beyhûde bu yollarda revân Meşhûrî  
O Mesîhâ-deme hasretle hemân Meşhûrî  
Sen bu yâd ilde ölürsen de amân Meşhûrî  
Derdin arz etme etubbâya ki minnet müşkil  
Düşme beyhûde müdâvâta ki illet müşkil

### 3

[M 55, İÜ 33a, İÜ2 35b, S 38a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Câm-ı ma'kûsı felek sanma tehî gerdiş eder  
Âsiyâveş o da zehr-âbe-i mihnetle döner  
Feleğin hâli bu resme olıcak eyle nazar  
Onun ehli bu kadar acz ile n'eyler ne çeker  
*Ma'rifet çekmemedir gülşen-i âlemde keder  
Yoksa bu bâğda gamsız ne olur var ne biter*
- 2 Tecrübe ile bu bezm-i feleğin bildik ezel  
Olamaz neş'e-i sahbâsı humârına bedel  
Çâresi yok turalım bilmiş isek de evvel  
Olmamışdır bu cihân râhat için çünki mahal  
*Ma'rifet çekmemedir gülşen-i âlemde keder  
Yoksa bu bâğda gamsız ne olur var ne biter*
- 3 Rind odur kim ola yanında hemîşe yek-sân  
Gam u şâdî vü küdürât u safâ-yı devrân

Ya'nî zevkinde nice hurrem olursa her ân  
Mihnetinde dahi öyle ola şâd u handân  
*Ma'rifet çekmemedir gülşen-i âlemde keder*  
*Yoksa bu bâğda gamsız ne olur var ne biter*

4 Sende bilmem ne gezer kayd-ı gam u derd ü belâ  
Olur elbette bilirken ne ise hükm-i kazâ  
Dest-i imkânda iken dâmen-i esbâb-ı safâ  
Zevk u şevk eylemeğe himmet edip subh u mesâ  
*Ma'rifet çekmemedir gülşen-i âlemde keder*  
*Yoksa bu bâğda gamsız ne olur var ne biter*

5 Terk edip bezm-i neşât-âver-i cennet-sâyı  
Künc-i gamda edesin kim dedi vâveylâyı  
Böyle gussa-keş olup eylemeden şevvâyı  
Ele rindâne alıp câm-ı mey-i hamrâyı  
*Ma'rifet çekmemedir gülşen-i âlemde keder*  
*Yoksa bu bâğda gamsız ne olur var ne biter*

6 Bu gülistânın olup hande-künân çün gül  
Ola derdiyle perîşânı misâl-i sünbül  
Eline sen de alıp lâle-sıfat sâgar-ı mül  
Mey içip tâze sevip n'eyler isen eyle gönül  
*Ma'rifet çekmemedir gülşen-i âlemde keder*  
*Yoksa bu bâğda gamsız ne olur var ne biter*

7 Bî-bekâ olduğunu kat'î bilirken âlem  
Nedir âlem ki onunçün çeke gussa âdem  
Olacak çün kim olur her ne kim olmuş mübrem  
Her umûrunda edip Hakk'a tevkül muhkem  
*Ma'rifet çekmemedir gülşen-i âlemde keder*  
*Yoksa bu bâğda gamsız ne olur var ne biter*

8 Gün gibi olmuş iken dehri muhît irfânın  
Ne gerek zerresi sende bu gam-ı devrânın  
Nevk-i dâmânı ele girmiş iken imkânın  
Çıkarıp zevkini Meşhûrî yalan dünyânın  
*Ma'rifet çekmemedir gülşen-i âlemde keder*  
*Yoksa bu bâğda gamsız ne olur var ne biter*



4

[M 57, İÜ 33b, İÜ2 36a, S 39a]

*Tazmîn*

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûlün*

- 1 Bir yâr-ı muhibbin ki sana sıdkı etemdir  
Kadrin sana bilmeklik onun emr-i ehemdir  
Ammâ kim adûdan hazer et mâr-ı şiyemdir  
Tiryâk ise zâhırde sana ma'nîde semdir  
*Ağyâr elemin çekme gönül nâfile gamdır*  
*Hasmın sitemin anlamamak hasma sitemdir*
- 2 Değmez ona billah bu kâşâne-i mihnet  
Âdem gam u endûhu ile eyleye ülfet  
Yârân için âlemde çekersin dahi zahmet  
Gam-hârı vü hem-râhı olup rûz-ı musîbet  
*Ağyâr elemin çekme gönül nâfile gamdır*  
*Hasmın sitemin anlamamak hasma sitemdir*
- 3 Düşmen sözü gevherden olursa dahi mengûş  
Ekdârını müstelzim olur eyleme dürr-i gûş  
Tahsîl-i safâ etmeğe sen eyle hemân gûş  
Telh eylesen iş ü gücün olmuş iken nûş  
*Ağyâr elemin çekme gönül nâfile gamdır*  
*Hasmın sitemin anlamamak hasma sitemdir*
- 4 Bildin ise ahvâl-i garâib-i cihânı  
Öğrendin ise meslek-i ebnâ-yı zamânı  
Aldanma edip kimseye teslîm-i inânı  
Sûretde edersen de mürâât-ı nihânî  
*Ağyâr elemin çekme gönül nâfile gamdır*  
*Hasmın sitemin anlamamak hasma sitemdir*
- 5 Meşhûrî cihân zevkini bulmağa garaz ger  
Yanında gam u şâdi gerek olsa berâber  
Derd ü gama bir çâre ararken dahi diğér  
Bu beyti ne hoş söyledi bir zât-ı suhan-ver  
*Ağyâr elemin çekme gönül nâfile gamdır*  
*Hasmın sitemin anlamamak hasma sitemdir*

## Tahmisler

5

[M 57, İÜ 34a, İÜ2 36b, S 39b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ben gibi üftâde olma sen dahi bir dâneye  
Büt-perest olma hemân geldinse bu büt-hâneye  
Genc isen de dil verip aldanma bu vîrâneye  
Hem inanma gönlüme hem gamze-i mestâneye  
İ'timâd etme sakın bir meste bir dîvâneye
- 2 Yeğ gelir firkat dil-i mehcûra vuslat olmadan  
Girye vü zârî bana billah hoşdur gülmeden  
Hastayım olmam velî memnûn sıhhat bulmadan  
Hazzeder dil günde bin kerre gamınla ölmeden  
Zevkin almış ol kadar cân vermenin cânâneye
- 3 Gelmedi bezme bu şeb ol şûh-ı bî-pervâ yine  
Oldu kimlerle acep hem-meclis-i sahbâ yine  
Öyle istiğnâ ederken bu dil-i şeydâ yine  
Sakinir bâd-ı sabâdan n'eylesin ammâ yine  
Şem'-i bezm-efrûz sığmaz dâmen-i pervâneye
- 4 Anladım bu bender-i fânîde olmaz intifâ'  
Eylemem şimden girü endîşe-i mâl ü metâ'  
Ben ne gam ehl-i harâbâta edersem ittibâ'  
Biz der-i mey-hânede etdik gama sâkî vedâ'  
Gerçi kim hem-râh idik varınca tâ mey-hâneye
- 5 Kâinâtı eyledim fikr ü teemmül bir zamân  
Bildim olmaz kimseye bâkî bu hestî-i cihân  
Mâsivâdan cümlesin terk eyledim ancak nihân  
Bir gönül kalmışdı esbâb-ı taallukdan hemân  
Şimdi verdim onu da bir gözleri şâhâneye
- 6 Câm alıp Meşhûriyâ sâkî-i gül-endâm-ı mey  
Durma bahş etmekdedir olmuş yine eyyâm-ı mey  
Mevsim-i gül hem de devr-i sâgar-ı gül-fâm-ı mey  
Bir elinde dest-i sâkî bir elinde câm-ı mey  
Nice el değsin *Riyâzî* subha-ı sad-dâneye

## 6

[M 58, İÜ 34b, İÜ2 37a, S 40a]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*

- 1 Yâ Rab bu nice cilvegeh-i zevk u safâdır  
Çekdiğim elem gördüğüm âzâr u cefâdır  
Behremden edersem hele ben şekve becâdır  
Yâ Rab bu benim baht-ı siyâhım ne belâdır  
Aks etse eğer çehre-i hurşîdi kara(r)dır
- 2 Yâ Rab sana oldumsa dehen-bâz-ı şikâyet  
Yok bende sana derdimi arz etmeğe tâkat  
Korkum bu ki tâlihde sürer bende bu mihnet  
Yâ Rab ne tükenmez bu musîbet bu melâmet  
Kim bir ucu bir gâyeti yok bî-hadd ü pâdır
- 3 Yâ Rab ne amel kıldım ise zâhir ü mübhem  
Hep zulm idiği nefsimde yâ gayra müselleme  
Yâd etse beni zemmile ma'zûrdur âlem  
Yâ Rab ne ki etdim ise ben halka dem-â-dem  
Her birisi bir sûret ile ta'na sezâdır
- 4 Çeşmânı siyâh hâli siyâh bir perî-peyker  
Bir nîm-nigâh ile beni etdi müsahhar  
Muhtâr değilken yine bu bâbda ekser  
Yârân-ı tarîkat beni tekfir eylediler  
Kim bir saneme bende olup ehl-i hevâdır
- 5 Derd-i dil-i vîvâneme ta'n etme azîzim  
Endûh-ı firâvânıma ta'n etme azîzim  
Bu nâle vü efgânıma ta'n etme azîzim  
Ahvâl-i perîşânıma ta'n etme azîzim  
Gelmiş mi senin başına bu hükm ü kazâdır
- 6 Ağyâr seni etse dahi men'e savaşı  
Sen dâmen-i yârî tutagör etme tehâşî  
Zâhid ko yine cânı ile ede hırâşî  
Koydum hele ben bir sanemin önüne başı  
Her secdesine dîn ile îmân fedâdır
- 7 Âlem dahi mektûm iken künc-i ademde  
Ben yâr ile hem-vuslat idim bezm-i kademde  
Aynımda değil mihr-i felek zerre bu demde

Ben Nûr-ı Muhammed gördüm rûy-ı sanemde  
Sen söyle ki sûfî bu küfürdür bu hatâdır

- 8 Meşhûrî açılmaz sana ol gonca-i ruhsâr  
Bülbül gibi beyhûde ne bu nâle vü bu zâr  
Sıdkım reh-i aşkında iken böyle bedîdâr  
Hergiz dememiş kimseye hayfâ o cefâ-kâr  
Esrâr benim âşıkım oldu ise revâdır

7

[M 59, İÜ 35a, İÜ2 38a, S 40b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Fedâ-sâz-ı ser ü cân u hayâtız yekdir Allah yek  
Heme âzâde-i kayd-ı memâtız yekdir Allah yek  
Alem-efrâz-ı feth-i şeş-cihâtız yekdir Allah yek  
Şükrülillâh ki mansûr-zevâtız yekdir Allah yek  
Bi-hamidillâh hem-âvâz-ı guzâtız yekdir Allah yek
- 2 Meded-cûy-ı cünûd-ı cûd-ı ma'bûduz bu heycâda  
Tefe"ül eyledim mansûruz âyât-ı fetahnâda  
Ne mümkün olmamak kesr ü hezîmet taraf-ı a'dâda  
Bu gün da'vâ-yı merdî eyleyip meydân-ı gavgâda  
Süvâr-ı eşheb-i lutf-ı velâtız yekdir Allah yek
- 3 Ko yaksın âteş-i Nemrûdveş a'dâ-yı sûz-efken  
Atıp tûp u tüfengi asker-i İslâm'a her sûdan  
Edip nâr-ı vegâyı pür-alev çün âteş-i kül-han  
Kalırsak âteş-i pür-hâş içinde gam mıdır yekden  
Halîl-i gülşen-i feyz-i sebâtız yekdir Allah yek
- 4 Demirden dağ olursa leşker-i pür-nekbet-i a'dâ  
Ne mümkündür ki şemşîr-i guzâta ola pâ-ber-câ  
Sufûf-ı düşmenân emvâc-ı tûfân olsa da farzâ  
Olup keştî-süvâr-ı yem-şiken Nûh-nebîâsâ  
Küleht-keç tafra-fermâ-yı necâtız yekdir Allah yek
- 5 Gılâfından çekip uryân edince tîğ-i hûn-hârı  
Unutdurdu bize a'dâ *Nesîbâ* sahn-ı gülzârı  
Sürüp Meşhûriyâ mânend-i sarsar esb-i rehvârı  
Aceb mi mûrveş pâ-mâl edersek ceş-i küffârı  
Cünûd-ı pâdişâh-ı Cem-simâtız yekdir Allah yek

## Muhammesler

8

[M 59, İÜ 35a der-kenar, İÜ2 38b, S 41a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ey nihâl-i gülbün-i kaddi dırâz  
V'ey gül-i gülşen-tırâz-ı işve-nâz  
Görmedim sen gibi şûh-ı dil-nevâz  
Dil-berân-ı Rûmiyânda ser-firâz  
Bir seni buldum sezâ-yı imtiyâz
- 2 Koklayan âlemde sen zülf-i hamı  
İstemez hergiz buhûr-ı meryemi  
Sen misin hüsnün kırâl-ı a'zamı  
Dil-berân-ı Rûmiyânda ser-firâz  
Bir seni buldum sezâ-yı imtiyâz
- 3 Bilmezem bu hüsn ü ân ile bütâ  
Kaldı mı bir tapmadık âşık sana  
Sende hatm olmuş güzellik gûyiyâ  
Dil-berân-ı Rûmiyânda ser-firâz  
Bir seni buldum sezâ-yı imtiyâz
- 4 Her kaçan Meşhûrî vaslın yâd eder  
Nâkus-ı deyrin gibi feryâd eder  
Bir bakışda âşıkın ber-bâd eder  
Dil-berân-ı Rûmiyânda ser-firâz  
Bir seni buldum sezâ-yı imtiyâz

9

[M 61, İÜ 35b der-kenar, İÜ2 38b der-kenar, S 41b der-kenar]  
Muhammes ber-Üslûb-ı Münâcât be-Dergâh-ı Kâdıyyü'l-Hâcât

*Feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Nice dergâhına yâ Rab geleyim  
Ki nedir matlabım arz eyleyim  
Sen bilirsin sana ne söyleyim  
Senden olmazsa kerem n'eyleyim  
Senden artık ya kimim var dileyim
- 2 Ne ayağım kapına varacak  
Ne dilim hazretine yalvaracak  
Günehim çok beni kim kurtaracak  
Senden olmazsa kerem n'eyleyim  
Senden artık ya kimim var dileyim

3 Günehim afvuna yâ Rab mecîd  
Rahmetinden ederim ancak ümîd  
Yoksa bu cürm ile ol rûz-ı vaîd  
Senden olmazsa kerem n'eyleyim  
Senden artık ya kimim var dileyim

4 Nice Meşhûrî kulun ede recâ  
Rahmetin kim ameli cümle hatâ  
Mahz-ı lutfunla eğer rûz-ı cezâ  
Senden olmazsa kerem n'eyleyim  
Senden artık ya kimim var dileyim

### 10

[M 62, İÜ 36a der-kenar İÜ2 39a der-kenar, S 43a der-kenar]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

1 El-vedâ' ey dil-pesendim yâ gelem yâ gelmeyem  
Lebleri şîrîn-kandim yâ gelem yâ gelmeyem  
Bir dahi arz et cemâlin gel dil-i üftâdene  
İşte ben gitdim efendi yâ gelem yâ gelmeyem  
Hak bilir bilmem ki gitdim yâ gelem yâ gelmeyem

2 Ben seni şimdiye dek hıfz u hırâset eyledim  
Âşıkâne hem abîdâne nezâret eyledim  
Mîn ba'd cânâ seni Hakk'a emânet eyledim  
İşte ben gitdim efendi yâ gelem yâ gelmeyem  
Hak bilir bilmem ki gitdim yâ gelem yâ gelmeyem

3 Ben sana vaslın niyâz etdikçe sen nâz eyledin  
Gûn-e-gûn evza'-ı istiğnâya âgâz eyledin  
Çünkü benden yüz çevirmek kasdın ibrâz eyledin  
İşte ben gitdim efendi yâ gelem yâ gelmeyem  
Hak bilir bilmem ki gitdim yâ gelem yâ gelmeyem

4 Gel seni görmek diler Meşhûrî lutf et ey tabîb  
Kim ola bir pâre tâ kim hâtır-ı nâ-şâdı tîb  
Hak bilir hergiz olur mu bir dahi görmek nasîb  
İşte ben gitdim efendi yâ gelem yâ gelmeyem  
Hak bilir bilmem ki gitdim yâ gelem yâ gelmeyem

**11**

[M 62, İÜ 36b der-kenar İÜ2 39b der-kenar, S 43b der-kenar]

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Sevdığım çün âşinâ etdin beni  
Gönlüm aldın mübtelâ etdin beni  
Nice terke ictirâ etdin beni  
N'etdim ey meh-rû fedâ etdin beni  
Dâğ-ı hicrâna sezâ etdin beni
- 2 Ben esîr-i aşkın âzâd etmedin  
Hâtır-ı vîrânın âbâd etmedin  
Bir gece vaslınla dil-şâd etmedin  
N'etdim ey meh-rû fedâ etdin beni  
Dâğ-ı hicrâna sezâ etdin beni
- 3 Âşıkın oldum hatâ mı eyledim  
Nâ-sezâ vaz' u edâ mı eyledim  
Sen gibi ben de vefâ mı eyledim  
N'etdim ey meh-rû fedâ etdin beni  
Dâğ-ı hicrâna sezâ etdin beni
- 4 Aşkın etmiş yoğ iken Meşhûrî var  
Vakt-i pîrîde bu resme ihtiyâr  
Hergiz insâf etmeyip encâm-ı kâr  
N'etdim ey meh-rû fedâ etdin beni  
Dâğ-ı hicrâna sezâ etdin beni

**Murabbalar****12**

[M 60, İÜ 35a İÜ2 38b der-kenar, S 41a der-kenar]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü fe'ülün*

- 1 Ben bendeye küsmüş müdür o şâh görünmez  
Kayboldu gözümden o perî âh görünmez  
Bilmem neden ol şem'-i şebângâh görünmez  
Şeb oldu yine n'eyleyim ol mâh görünmez
- 2 Cem' eyleyip ol şûh ile ahbâb safâsın  
Kasd etmek idi nûş-ı mey-i nâb safâsın  
Derdik edelim şevk ile mehtâb safâsın  
Şeb oldu yine n'eyleyim ol mâh görünmez
- 3 Gözden savulup dûr olalı şem'-i ruh-ı yâr  
Kaldık şeb-i zulmetde mededsiz yine nâçâr

Ümmîd gelip etmek iken bezmi ziyâ-dâr  
Şeb oldu yine n'eyleyim ol mâh görünmez

- 4 Meşhûrî çekerdik ne ise zahmet-i hicrin  
Vuslatda eğer bulsak idi gâyet-ı hicrin  
Gündüzde geçirdik der iken müddet-i hicrin  
Şeb oldu yine n'eyleyim ol mâh görünmez

### 13

[M 60, İÜ 35b, İÜ2 39a, S 42b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Bend edip zülfüne sevdâya düçâr etme beni  
Dîde-i hastaların gibi nizâr etme beni  
Nâzenînim yine gül mevsimidir şimdi diye  
Arz edip gonca-izârınla hezâr etme beni
- 2 Süzüp üftâdene rindâne hemîşe mülünü  
Yem döküp sayd u şikâra o siyeh fülfulünü  
Geh derip tâze benefşen geh açıp sünbülünü  
Arz edip gonca-izârınla hezâr etme beni
- 3 Şîve-kârlıklar edip gamze-i dil-cûlar ile  
Ciğirim yâreledin hançer-i ebrûlar ile  
Bağlı dîvânen iken silsile-i mûlar ile  
Arz edip gonca-izârınla hezâr etme beni
- 4 Ser-i zülfün gibi Meşhûrî kulun yine şehâ  
Yeni başdan çıkarıp etme heves-kâr-ı hevâ  
Kâkülün oldu yeter başıma püsküllü belâ  
Arz edip gonca-izârınla hezâr etme beni

### 14

[M 61, İÜ 35a, İÜ2 39a, S 42b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Devr-i gül feryâd-ı dil-sûz-ı hezâr eyyâmıdır  
Zevk-i ıyş u nûş u vasl-ı gül-izâr eyyâmıdır  
Gel leb-i cûya şehâ artık kinâr eyyâmıdır  
Gonca-i la'lin açılsın nev-bahâr eyyâmıdır
- 2 Sun sebû ile meyi sâkî zamân-ı câm değil  
Mest olup rüsvây olursak âleme bu nâm değil  
Durmasın dönsün piyâle çün dem-i ârâm değil  
Gonca-i la'lin açılsın nev-bahâr eyyâmıdır



- 3 Ko bu nâzı bezme gel bir demde zevk u ülfet et  
İşret-âbâdı kudûmünle rıyâz-ı cennet et  
Çık salın servi gibi gülzâra arz-ı kâmet et  
Gonca-i la'lin açılsın nev-bahâr eyyâmıdır
- 4 Sen hemân güller gibi güldükce ey şîrîn-edâ  
Âşık-ı şûrîdeler bülbül gibi etsin nevâ  
Başlasın dağıtmağa sünbüllerin bâd-ı sabâ  
Gonca-i la'lin açılsın nev-bahâr eyyâmıdır
- 5 Göreli bu nâz ile Meşhûrî reftârın senin  
Dil verip bin cân ile oldu giriftârın senin  
Kâkülün setr etmesin dağıtma ruhsârın senin  
Gonca-i la'lin açılsın nev-bahâr eyyâmıdır

**15**

[M 61, İÜ 36a, İÜ2 39b, S 43a]

*Müstefîlün müstefîlün*

- 1 Ey şâhid-i hat-âverân  
Bâlâ-kad ü çâr-ebruvân  
Senden geçer mi âşıkân  
Böyle olunca dil-sitân
- 2 Bu şîve bu hüsn ü edâ  
Olmuş sana dâd-ı Hudâ  
Çok mu bu istiğnâ sana  
Böyle olunca dil-sitân
- 3 Aldıkça destin destine  
Baktıkça çeşm-i mestine  
Dönmez mi cânlar üstüne  
Böyle olunca dil-sitân
- 4 Gelse yanında kâkülün  
Kalmazdı kadri sünbülün  
Olmaz mı Meşhûri kulun  
Böyle olunca dil-sitân

**16**

[İÜ 32b, İÜ2 35a, S 37b, İÜ2 35a, S 37b]

Ez-Dehân-ı Sıbyân-ı Âmîn-güyân der-Hengâm-ı Muhârebe-i İslâm be-  
Küffâr-ı li-nâm-ı bed-fercâm

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Bize imdâd-ı avnin eyle cûdunla atâ yâ Rab  
Bizi a'dâ-yı dîne eyle gâlib dâimâ yâ Rab  
Karâr-ı ehl-i küfrün râyetin ma'kûs edip dâim  
Şeh-i İslâmı kıl lutfunla mansûru'l-livâ yâ Rab
- 2 Cüyûş-ı nusretin dâim dururken ey kerem-mu'tâd  
Cünûd-ı mü'minîni koyma pâ-mâl ile ezdâd  
Bize küffâr ile cenk ü savaşıda sen edip imdâd  
Şeh-i İslâmı kıl lutfunla mansûru'l-livâ yâ Rab
- 3 Muîn ol dâim oldukca bize küffâr ile hârib  
Bizi terhîb edip semt-i firâra eyleme zâhib  
Bizi a'dâya gâlib kıl ki sensin mutlakâ gâlib  
Şeh-i İslâmı kıl lutfunla mansûru'l-livâ yâ Rab
- 4 Bu dîn-i râsihu'l-erkân bu fahru'l-enbiyâ hakkı  
Bu şer'-i sâbiti'l-hükm-i rasûl-i muktedâ hakkı  
Budur Meşhûrî'nin senden recâsı Mustafâ hakkı  
Şeh-i İslâmı kıl lutfunla mansûru'l-livâ yâ Rab

**17**

[M 75, İÜ 43a der-kenar, İÜ2 47a, S 51a]

*Müstefîlün feûlün*

- 1 Çarhın elinden el-ân  
Ben ağlamam kim ağlar  
Hem-çün sehâb-ı bârân  
Ben ağlamam kim ağlar
- 2 Halkın çekip cefâsın  
Sad-dürlü keç-edâsın  
Dehrin görüp fenâsın  
Ben ağlamam kim ağlar
- 3 Aşk-ı dil ü hevâsız  
Dil-dâr u dil-rübâsız  
Gurbetde âşinâsız  
Ben ağlamam kim ağlar
- 4 Derd-i ser-i füzûndan  
Âlâm-ı gûn-e-gûndan

- Âsib-i dehr-i dûndan  
Ben ağlamam kim ağlar
- 5 Gammâz-ı fitne-cûdan  
Bed-hû vü bed-sünûdan  
Ahbâb-ı zî-dürûdan  
Ben ağlamam kim ağlar
- 6 Geçdi dem-i şebâbım  
Gitdi şuûr u tâbım  
Dinmez sirişk-i nâbım  
Ben ağlamam kim ağlar
- 7 Meşhûrî oldu âhım  
Evrâd-ı subhgâhım  
Yâd eyleyip günâhım  
Ben ağlamam kim ağlar

**18**

[M 93, İÜ 54b der-kenar, İÜ2 58b der-kenar]

*Müstefilün müstefilün*

- 1 Geldi yine devr-i bahâr  
Açdı gönüller gül gibi  
Söyletdi aşk u hüsn-i yâr  
Âşıkları bülbül gibi
- 2 Oldu yine bâğ-ı cihân  
Pür-lâle vü gül ergavân  
Takdı takındı dilberân  
Kâküllerin sünbül gibi
- 3 Etse bu dem âyâ ne var  
Uşşâkı yine neşvedâr  
Kim görünür la'l-i nigâr  
Peymâne içre mül gibi
- 4 Meşhûriyâ var mı bu dem  
Rindâna rengîn hoş-nagam  
Hem dâfi-i endûh u gam  
Âvâze-i gulgul gibi

**19**

[M 94, İÜ 55a der-kenar, İÜ2 59a der-kenar]

*Müstefilün müstefilün*

- 1 Düşdü gönül çâre ne var  
Bir bî-vefâ cânâna hey  
Zülfün görüp zencîr-i dâr  
Oldum ona dîvâne hey
- 2 Arz etdi zülf-i târını  
Hem şem'a-i ruhsârını  
Bu âşık-ı nâ-çârını  
Yandırdı çün pervâne hey
- 3 Bî-rahm u bî-lutf u vefâ  
Üstâd-ı evzâ'-ı cefâ  
Cellâd çeşmi daimâ  
Gûyâ ki teşne kana hey
- 4 Âşıkdan artık yek-diğer  
Bu bâr-ı vaz'ı kim çeker  
Kim tarz u tavrı ser-be-ser  
Cümle sitemkârâne hey
- 5 Meşhûriyâ ol meh-likâ  
Gerçi müselleme bî-vefâ  
Oldum ne çâre mübtelâ  
Hüsnün görüp pîrâne hey

## GAZELLER

### 1

[M 64, İÜ 36a, İÜ2 39b, S 43b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Nâmın ile eyledim eş'âra yâ Rab ibtidâ  
Lutfunu bu abdine iş'âra yâ Rab ibtidâ
- 2 Bendene lutf et meded kıl kim yem-i endîşemin  
Eyledim gevherlerin işâra yâ Rab ibtidâ
- 3 Eyle lutfunla müeyyed sedd-i İskender gibi  
Eyledim muhkem niçe âsâra yâ Rab ibtidâ
- 4 Lutf edip âyîne-i feyzinle gûyâ et beni  
Eyledim tûtî gibi güftâra yâ Rab ibtidâ
- 5 Gonca-i ümmîdim aç bu bağda kim eyledim  
Andelîbâsâ figân u zâra yâ Rab ibtidâ
- 6 Ta'ne-i ağyârdan hıfz et amân bî-ihciyâr  
Râz-ı aşkı eyledim izhâra yâ Rab ibtidâ
- 7 Zelleden vâreste kıl Meşhûri abd-i âcizin  
Etdim esb-i tab'ıla refâra yâ Rab ibtidâ

### 2

[M 64, İÜ 36b, İÜ2 40a, S 43b]

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Kumâş-ı hüsnü yanında düşerken öyle kabâ  
Bu bender içre ne hâcet o şûha gayr-ı kabâ
- 2 Neden o tûtî-i şîrîn-zebân olur hâmûş  
Felekde rûyu gibi âyîne var iken ana
- 3 Yine ruhu gülüdür var ise bu gülşende  
O şûhu şevk ile bülbül gibi eden gûyâ
- 4 Güzellerin o dahi bir kelîmi olsa n'ola  
O mâh-pâreye vermiş Hudâ yed-i beyzâ
- 5 Değil fakat deli mühr-i femiyle Meşhûrî  
Cihânı ol Cem-i işve müsahhar etse sezâ

### 3

[M 64, İÜ 36b, İÜ2 40a, S 43b]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Bîgânedir bu âlem-i gamda safâ bana  
Olmaz cihânda gam gibi bir âşinâ bana
- 2 Firkat olunca âkıbeti istemez gönül  
Vaslın müyesser etse o şûhun Hudâ bana
- 3 Bilmez o tıfl-ı tâze dahi kadr-i âşıkı  
Ma'zûrdur ederse eğerçi cefâ bana
- 4 Bihûde düşme kayd-ı müdâvâta ey tabîb  
Kim ben alîl-i aşkınam olmaz devâ bana
- 5 Meşhûrî kesbile değil Allah atâsıdır  
Bu lutf-ı tab' ile bu müselleme edâ bana

### 4

[M 64, İÜ 36b, İÜ2 40a, S 44a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Olmasa bir hâceti ey sâkî-i ra'nâ sana  
Ser-fürû etmezdi böyle sâgar u sahbâ sana
- 2 Lâle reng-i haclet olmuş ruhların yekser yine  
Kim bilir ne söylemişdir kulkul-i mînâ sana
- 3 Dâd-ı Hak'dır tâ ezelden câme-i hüsnün gibi  
Her ne giysen yaraşır ey şûh-ı bî-hemtâ sana
- 4 Bender-i hüsn içre olmaz nâz u istiğnâ gibi  
Nâzenînim müntehab bir kâle-i vâlâ sana
- 5 Olmasa ey meh sözün şeker cemâlün âyine  
Kim olur vâfında öyle tûtî-i gûyâ sana
- 6 Nice bir bu vaz'-ı nâ-hemvâr-ı mestî ey gönül  
Kala mı sandın bu işret-hâne-i dünyâ sana
- 7 Nev-be-nev böyle dür-i manzûmeler arz etmede  
Olamaz tab'ın gibi Meşhûrî bir deryâ sana

5

[M 65, İÜ 37a, İÜ2 40b, S 44a]

*Müfteilün fâilün müfteilün fâilün*

- 1 Kim nazar etdi hemân ey büt-i gül-rû sana  
Âşık-ı zâr oldu çün bülbül-i hoş-gû sana
- 2 Bâğ-ı cemâlinde bir serv-i sanavber gibi  
Başka letâfet verir ol kadd-i dil-cû sana
- 3 Sanasın olmuş şehâ turra-i müşkîn-ter  
Sahn-ı çemenden gelip sünbül ü şebbû sana
- 4 Böyle perişân seni gördüm aceb ey gönül  
Yine ne sihr etdi ol gamzesi câdû sana
- 5 Hâle gibi ol mehi her gece Meşhûriyâ  
Çekmez isen sîne-i vasla eğer tû sana

6

[M 65, İÜ 37a, İÜ2 40b, S 44a]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü fe'ülün*

- 1 Hem sâkî vü hem bezm ü hem ahbâb müheyyâ  
Nûş eyleyelim çünki mey-i nâb müheyyâ
- 2 Mey içmeyicek sâz u söze başlamayız biz  
Râmîşker elinde belî mızrâb müheyyâ
- 3 Ol tıfl-ı ter ü tâze gül-i gülşeni neyler  
Mînâ-yı ruhunda gül-i şâdâb müheyyâ
- 4 Bahrın bu gece eyler isek biz n'ola seyrin  
Yârân-ı safâ zevrak u mehtâb müheyyâ
- 5 Ol âfet-i mey-hâr yine bâde mi içmiş  
Kim dîde-i mestinde onun hâb müheyyâ
- 6 Sanman ki teveccühde kusûr eyleye zâhid  
Mâdâm ki ol kaşları mihrâb müheyyâ
- 7 Meşhûrî hüner müntesib olmaktadır ancak  
Yoksa ne zamân olsa sana bâb müheyyâ

7

[M 65, İÜ 37a, İÜ2 40b, S 44b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hûb olunca nev-resân olsun derim meşreb bu ya  
Tıfl ü tâze dil-sitân olsun derim meşreb bu ya
- 2 Olmasın pejmürde hergiz gonca-i ruhsâr-ı yâr  
Bâğ-ı âlem bî-hazân olsun derim meşreb bu ya
- 3 Olsa her vaz'ı sezâ şâhâne ammâ dilberin  
Hükm-i hüsnü bî-nişân olsun derim meşreb bu ya
- 4 Gerçi pîrim her gece ammâ ki bir meh-pâreye  
Hâleveş sînem mekân olsun derim meşreb bu ya
- 5 Mûy-ı giysûsun dırâzın istemekden maksadım  
Pây-ı aşka rismân olsun derim meşreb bu ya
- 6 Lebleri vafında ol mir'ât-ı hüsnün kilik-i ter  
Tûtî-i şeker-feşân olsun derim meşreb bu ya
- 7 Kadr-i nazmın öyle ber-ter ola kim Meşhûriyâ  
Pâyedâş-ı ferkadân olsun derim meşreb bu ya

8

[M 65, İÜ 37b, İÜ2 41a, S 44b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Merd-i ahkar gâhice vâlâ olur âlem bu ya  
Abd-i kemter Husrev ü Dârâ olur âlem bu ya
- 2 Kemterîn bir katreye yâver olunca feyz-i Hak  
Fikr erişmez gavrine deryâ olur âlem bu ya
- 3 Sâye-i şehbâl-i baht u tâli'-i pür-zûrda  
Niceler güncişik iken ankâ olur âlem bu ya
- 4 Pâk-tıynetde hemîşe aslın olmaz medhali  
Seng-i hârâdan güher peydâ olur âlem bu ya
- 5 Merkez-i Yûsuf'da olmaz dilber ammâ dil-pesend  
Sad değer mahbûb-ı müstesnâ olur âlem bu ya
- 6 Her dem olmaz bir karâr üzre mizâc-ı rûzgâr  
Gâh olur germâ gehî sermâ olur âlem bu ya
- 7 Râz-ı dânyân-ı hikmet Kays'a ta'n eyler mi hiç  
Mest olur hüşyâr olur şeydâ olur âlem bu ya



- 8 Cünbiş-i nâ-sâz-ı rindâna bakılmaz zâhidâ  
Bezm-i meyde sulh olur gavgâ olur âlem bu ya
- 9 Âkilân itmez tarîk-i kâm-cûyda şitâb  
Matlab olmazsa bugün ferdâ olur âlem bu ya
- 10 Böyledir kânûn-ı hikmet mümkinâtdan nâzil  
Kimisi olmuş kimi hâlâ olur âlem bu ya
- 11 Sen hemân tut vâdi-i temkîni vaz'-ı çarh-ı dîn  
Yâ becâ yâhûd nâ-bercâ olur âlem bu ya
- 12 Hâdisât-ı kevne bakmaz rind olan Meşhûriyâ  
Sûr olur mâtem olur belvâ olur âlem bu ya

9

[M 66, İÜ 37b, İÜ2 41a, S 45a]

*Feilâtün mefâilün feilün*

- 1 La'li rengîn şarâbdur gûyâ  
Hâli müşgîn habâbdır gûyâ
- 2 Zülfü ruhsârı üzre pûşide  
Sünbülî bir nikâbdır gûyâ
- 3 Hem-çü nergis müdâm işve ile  
Çeşmi mest ü harâbdır gûyâ
- 4 Vechi hatt-ı kenâr-ı la'liyle  
Bir muhaşşî kitâbdır gûyâ
- 5 Ke's-i dilde o meh letâfetle  
Bir içim âb-ı nâbdır gûyâ
- 6 Âşık öldürme hûnî gamzesinin  
Mezhebinde sevâbdır gûyâ
- 7 Bezm-i meyde rakîb-i rûy-ı siyeh  
Gülşen içre gurâbdır gûyâ
- 8 Taylesân ile Hakk'a sûffinin  
Maksadı intisâbdır gûyâ
- 9 Şi'r-i mu'ciz-nizâm-ı Meşhûrî  
Hasma faslu'l-hitâbdır gûyâ

**10**

[M 66, İÜ , İÜ2 41b, S 45b]

*Feûlün feûlün feûlün feûl*

- 1 Beni sanma ancak hemân mübtelâ  
Sana ey civânım cihân mübtelâ
- 2 Senin gibi nahl-i vefâ pâyna  
Kim olmaz çü âb-ı revân mübtelâ
- 3 Sezâdır bu hüsn ile kâfir sana  
Olursa nice müslümân mübtelâ
- 4 Hüner öğren olma zer u zîvere  
Misâl-i gürûh-ı zenân mübtelâ
- 5 Bu hengâm-ı pîride etdi dirîğ  
Beni aşka bir nev-civân mübtelâ
- 6 Nedendir dahi pek dil-âzâr olur  
O şûha dedikçe amân mübtelâ
- 7 Ne mümkün ki Meşhûrî olsun hamûş  
Seni vasfa cânâ zebân mübtelâ

**11**

[M 66, İÜ 38a, İÜ2 41b, S 45b]

*Mefûlû fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Sâkî o yâdigâr-ı câmı sun şitâb edip  
Âzâde-i gam et bizi mest-i şarâb edip
- 2 Hengâm-ı hicrin ile mükâfâtını bize  
Bir demde bezm-i vaslın ile zevk-yâb edip
- 3 Yıkıdın gönülcüğümü yine bâri yap yap  
Ey şâh-ı mülk-i işve sitemle harâb edip
- 4 Her şeb bu cây-ı gamda safâ etmedir hüner  
Bir mâh-rûya sinegehin ferş-i hâb edip
- 5 Meşhûrî çekdi rişte-i vasla güher gibi  
Âlemde nice taze civân intihâb edip

**12**

[M 67, İÜ 38b, İÜ2 42a, S 45b]

- 1 Gerek bu mevsim-i gülde neşât-zây-ı şarâb  
Ki gül ü mey gibi olmaz dem-sezây-ı şarâb

- 2 Gönül bu mey-kede içre değil şehâ tenhâ  
Firâk-ı la'lin ile cümle mübtelâ-yı şarâb
- 3 O rind eder mi hiç âyîne-i Sikender'i yâd  
Elinde kim ola câm-ı cihân-nümâ-yı şarâb
- 4 Ne feyz-bahş idiğın bilse idi zâhid eğer  
Ederdi subha vü seccâdesin fedâ-yı şarâb
- 5 Lebinden olmasam ayrı olmazdı Meşhûrî  
Misâl-i câm-ı tehî dilde iştiâ-yı şarâb

### 13

[M 67, İÜ 38b, İÜ2 42a, S 46a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ârızı üzre döküldükce o zülf-i müşk-i nâb  
Sanasın ebre girer mâh-ı münîr yâ âfitâb
- 2 Hâl sanma gerdeni üzre o çeşm-i sihr-bâz  
Ay yerine gökden indirmiş füsûn ile şihâb
- 3 Gâlibâ gelmiş bahâr-ı zîb-bahş-ı hüsnü kim  
Gülşen-i ruhsârını gördüm yine pür âb u tâb
- 4 Kaşların gördükce öyle gurre-i şevvâlveş  
Şevk ile üftâdeler hep ıyd eder bî-irtiyâb
- 5 Edeli ta'lik-i silk-i kâkülü Meşhûriyâ  
Tab'ımın gevherlerin etmekde âlem intihâb

### 14

[M 67, İÜ 38b, İÜ2 42a, S 46a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Leb-i nâzik-teri berg-i gül-i terden mi aceb  
Yoksa gül-şekkeri yâ kand-i diğerden mi aceb
- 2 Cilvegeh etdi derûn-ı sadef-i bahr-ı dili  
Gam-ı mihri o bütün cins-i güherden mi aceb
- 3 Dâmen-i sünbülü-i çarhı eder gülgülü-renk  
Çekdiğim âh-ı seher hûn-ı ciğerden mi aceb
- 4 Kûşîş ü sa'yimle kâbil-i tebyîz olamaz  
Bu siyâh-kâri-i bahtım hat-ı serden mi aceb
- 5 Sözlerin çâşnî-i kandi verir Meşhûrî  
Kilk-i müşkîn-rakamın nây-ı şekerden mi aceb

**15**

[M 67, İÜ 39a, İÜ2 42b, S 46b]

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Olurdu vasla belî cây-ı imkân âlem-i hâb  
Eğerçi çeşmime girmiş olaydı bir gece hâb
- 2 O denli mahzar-ı ye'sim ki vaslın etmem ümîd  
Hudâ behiştî ederse nasîb rûz-ı hesâb
- 3 Müyesser olmadı genc-i visâli olmuş iken  
Fezâ-yı sînem anınçün husûsiyile harâb
- 4 Gül-i ümîdim açılmaz bu gülşen içre dahi  
Nesîmveş güzer etdi eğerçi vakt-i şebâb
- 5 Değil hemân hoy-ı haclet çıkar o gül-ruhdan  
Gehî gehî nazar-ı âteşînim ile gül-âb
- 6 Şarâb u nuklene hâcet bu bezm-i firkatde  
Sirişk-i dîde çü bâde ciğer misâl-i kebâb
- 7 Aceb mi telh ise yazdım o yâre Meşhûrî  
Gözüm yaşıyla ne yazdım ise cevâb-ı kitâb

**16**

[M 99, İÜ 58b, İÜ2 63a, S 67b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hasmını iskâtda misl-i devâb  
Olamaz hâmem gibi hâzır-cevâb
- 2 Ma'ni-i rengîn ile her lafzının  
Yazsalar şerhinde lâyük bir kitâb

**17**

[M 68, İÜ , İÜ2 42b, S 46b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Âh-ı cân-kâh-ı hazînemde harâret gâlib  
Var ise dilde yine nâr-ı muhabbet gâlib
- 2 Eylemiş sanki henüz hüsn-i bahârî teşrîf  
O bütün sünbül-i zülfünde tarâvet gâlib
- 3 N'ola mânend-i mekes olsa harîsi dil-i zâr  
Gül-be-şekker gibi la'inde halâvet gâlib

- 4 Şeyh efendi ne aceb uçmağa âmâde ise  
Tıynetinde ezelf mâye-i hiffet gâlib
- 5 Devlet el verdi yine var ise bir ehl-i dile  
Gerdiş-i künbed-i gerdûnda sür'at gâlib
- 6 Eyledim hâline kâşâne-i dehrin dikkat  
Mihneti sad derece zevkine nisbet gâlib
- 7 Kasdın ağıyâr ile cenk etme midir Meşhûrî  
Zâde-i tab'-ı dilîrinde celâdet gâlib

### 18

[M 68, İÜ 39a, İÜ2 43a, S 47a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Kesb-i mâl ü câha himmetdir sebep  
San'atı îcâda âletdir sebep
- 2 Sa'ydir âlet husûl-i matlaba  
Menzili kat'a azîmetdir sebep
- 3 Olasın kârında sa'y et nâdire  
Kıymet-i kâlâya nedretdir sebep
- 4 Dilde şevk ister müdâm arz-ı hüner  
Mîve-i nahle ratviyyetdir sebep
- 5 Dûn-kadr eyler kesânı irticâ  
Naks-i hâl ü şâne müntedir sebep
- 6 Lâzım-ı noksânıdır merdin kemâl  
İntibâh-ı nâsa gafletdir sebep
- 7 Revnak-ı hüsn-i cemâl-i dilbere  
Câme-i zîbâ-yı ziyetdir sebep
- 8 Mihnet-i tâkât-güdâz-ı âleme  
Dehr ü dünyâya muhabbetdir sebep
- 9 Dilde gam olsa n'ola Meşhûriyâ  
Safvet-i âba kudûretdir sebep

### 19

[M 68, İÜ 39b, İÜ2 43a, S 47a]

*Müfteilün fâilün müfteilün fâilün*

- 1 Her gece bir mâh ile mümkün ise halvet et  
Koynuna al hâleveş zîb-i ber-i vuslat et

- 2 Vuslatı nâ-kâbili âlem-i endîşede  
Pister-i vasla çekip def'i gam-ı firkat et
- 3 Nâvek-i hırmân ile hâtır-ı mecrûhuna  
Nuhbe-i âmâlini merhem-i tesliyyet et
- 4 Câm-ı Cem'i nûş edip mûr-ı gam-ı âlemi  
Pâzde-i leşker-i neşve vü keyfîyyet et
- 5 Hasmile bu arsa-i ma'rekede sulh edip  
Dağdağa-i bîmden sâlim olup râhat et
- 6 Râh-ı sitiğnâyı tut devlet-i dünyâ için  
Ne felek-i dûna ne baht-ı bede minnet et
- 7 İster isen âlemin zevkini Meşhûriyâ  
Hûblarla dâimâ hem-dem olup ülfet et

## 20

[M 69, İÜ 39b, İÜ2 43b, S 47b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hilâf-ı cins ile hergiz değil etmek becâ ülfet  
Eder mi zâğ ile hiç andelib-i hoş-nevâ ülfet
- 2 Olur dil-haste-i kabz u fütûr elbette dânyân  
Ederse gâh nâ-dan ile hasbü'l-iktizâ ülfet
- 3 Nice vaz'-ı pesendide olur ey dil sen insâf et  
Eder ağyâr ile gerçi o şûh-ı dil-rübâ ülfet
- 4 Niçün sûfî gelip beyhûde bezme bâr olur bilmem  
O kâbûs ile etmez rind-i merdüm âşinâ ülfet
- 5 Ne merdâne tabiatdır aceb Meşhûrî endîşen  
Ki ebkâr-ı mezâmîn ile eyler dâimâ ülfet

## 21

[M 69, İÜ 40a der-kenar]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü fe'ülün*

- 1 Eflâki tutar sıyt-ı muallâ-yı kitâbet  
Şevkiyle ne dem alsam ele nây-ı kitâbet
- 2 Âhım ki değil bahr-i muhît nazarımda  
Değme güher-i şa'ş'a-pîrâ-yı kitâbet

- 3 Yer etdi gönüllerde çün ebrû-yı nigârân  
Hâmem edeli cünbiş-i ra'nâ-yı kitâbet
- 4 Sûdâger-i hâmem gibi yazar cihânda  
Bir kes dahi arz etmedi kâlâ-yı kitâbet
- 5 Etse bu cihânın n'ola çün Mânî vü Behzâd  
Meşhûrî seni nakş-ı dil-ârâ-yı kitâbet

## 22

[M 69, İÜ 40a, İÜ2 43b, S 47b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ey sabâ lutf et dokunma kâkül-i cânâna git  
Hırmen-i hüsnün savurma hüşesin bir yana git
- 2 Geçmez ol sultân-ı işve etdiği bî-dâddan  
Eyleme beyhûde şekvâ ey dil-i dîvâne git
- 3 Başına üşşün yine uşşâk kumrîler gibi  
Serv-i nâzım nev-bahâr oldu leb-i cûyâna git
- 4 Sıkletinden gayrı bezminden ne hâsıl zâhidin  
Feyz-yâb olmak dilersen meclis-i rindâna git
- 5 Misli yokdur kâkül-i ruhsârının Meşhûriyâ  
Hâh iklim-i Hicâz'a hâh iklim-i Türkistân'a git

## 23

[M 69, İÜ 40a, İÜ2 43b, S 47b]

*Mef'ûlü mef'âilü mef'âilü feülün*

- 1 Ruhsârına bak seyr-i gülistâna ne hâcet  
Gül-goncaya yâ lâle-i nu'mâna ne hâcet
- 2 Ol tâze nihâlim salınır sahn-ı çemende  
Nahl-i çemen ü serv-i hırâmâna ne hâcet
- 3 Yek başına öldürdü bizi tîr-i nigâhı  
Tîğ ü teber ü hançer-i bürrâna ne hâcet
- 4 Ey şâh-ı melâhat var iken çîn-i cebînin  
Men'e kereminden bizi derbâna ne hâcet
- 5 Meşhûrî garaz olmayıcak yâr ile işret  
Bu bezmgheh-i âlem-i imkâna ne hâcet

**24**

[M 69, İÜ 40a, İÜ2 43b, S 48a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Çünkü nâdâna imiş şimdi medâr-ı devlet  
Bu kemâlâta neden sa'y-ı belîğ ü himmet
- 2 Anladım kıssa-i meşhûr-ı Sînimmarîden  
Hüner evvelde dahi âdeme olmuş töhmet
- 3 Hayf ol ömre ki kesb-i hüner ardınca geçip  
Olmaya âkıbeti mûcib-i izz ü rif'at
- 4 Câme-i fahrî alır sad zer-i meskûke velî  
Pula almaz hüneri câhil-i ehl-i servet
- 5 Zîver-i silk-i nazar olmayacak Meşhûrî  
Neyleyem olsa sözün hem-çü güher zî-kıymet

**25**

[M 70, İÜ 40b, İÜ2 44a, S 48a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Sarılır silsile-i kâkül-i cânâna abes  
Derdine çâre arar bu dil-i dîvâne abes
- 2 Mâlik olmaz bilirim kimse o genc-i hüsne  
Eder ümmîd-i visâlin dil-i vîrâne abes
- 3 Bûs eder nevbeti geldikce leb-i dildârı  
Sanma meclisde döner sâgar u peymâne abes
- 4 Bize vuslat değil ol şem'-i melâhatle nasîb  
Döneriz üstüne âlemde çü pervâne abes
- 5 Düşmez ol zülfü hümâ dâmımıza Meşhûrî  
Dökeriz eşk-i gam u hasreti çün dâne abes

**26**

[M 70, İÜ 40b, İÜ2 44a, S 48a]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Ne dem kim ârızın ârâyış-i gülgün eder ihdâs  
Misâl-i âyîne dîdemde aks-i hûn eder ihdâs
- 2 Dile hâl-i siyâhın hubb-ı sevdâ-bahş olur gûyâ  
Leb-i la'lin şekerdir kırmızı ma'cûn eder ihdâs



- 3 Dökerse eşk-i hûnî hasret-i la'linle çeşmânım  
Bu vâdîlerde şâyet bir kızıl Ceyhûn eder ihdâs
- 4 Ne zâlimdir o şâh-ı milket-i nâz u sitiğnâ kim  
Bize cevr ü sitemden gûn-e-gûn kânûn eder ihdâs
- 5 Hasûda dâğ-zed olmak için Meşhûriyâ hâmen  
Gazelde böyle tâze nev-be-nev mazmûn eder ihdâs

**27**

[M 99, İÜ 59a, İÜ2 63a, S 68a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Sana istersen cihânda diyeler âlf-mizâc  
Eyle mümkün mertebe herkesle hüsni-ı imtizâc
- 2 Bi't-tabî' çün kimse hazzetmez abûs-vechden  
Herkes arz eyle rûy-ı nermgî vü ibtihâc

**28**

[M 70, İÜ 40b, İÜ2 44a, S 48b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Esîr oldun o kâfir hâl ü zülf-i dil-rübâdan geç  
Tutuldu murgveş ol dâne vü dâm-ı belâdan geç
- 2 Çekilmez renciş-i tıflânesi hûbân-ı devrânın  
Düçâr-ı aşk olup vaz'-ı cünûn-ı nâ-revâdan geç
- 3 Temâşâ-yı cihâna câm-ı mey mir'ât-ı kâfidir  
Gel ol âyîne-i İskender-i âlem-nümâdan geç
- 4 Sana cism-i Hudâ-dâdın gibi zîbâ kumaş olmaz  
Hevâ-yı kâle-i dîbâ-yı dehr-i bî-bekâdan geç
- 5 Cihânda bâde iç mahbûb sev neyler isen eyle  
Hemân Meşhûriyâ mânend-i sûfî şu riyâdan geç

**29**

[M 70, İÜ 40b, İÜ2 44b, S 48b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Sâkî sunsun durmasın câm-ı mey-i rahşânı hiç  
Almayam tâ hâtıra hergiz gam-ı devrânı hiç
- 2 Ol kadar mest-i mey olmak isterim kim çeşmime  
Gelmeye bir zerre çarhın kubbe-i eyvânı hiç

- 3 Düşeli sevdâ-yı genc-i vaslına bir âfetin  
Görmedim ma'mûr bir dem bu dil-i vîrânı hiç
- 4 Ben esîr-i aşkına aslâ terahhum eylemez  
Ol bütün göğsünde yokdur var ise îmânı hiç
- 5 Kadr-i vaslı bilmese herkes nola Meşhûriyâ  
Vuslatın kadrin ne bilsin çekmeyen hicrânı hiç

### 30

[M 71, İÜ 41a, İÜ2 44b, S 48b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Rind-i âşık-meşrebin âlemde yâridir kadeh  
Bezm-i ıyşın rind-i köhne-bâde-hâridir kadeh
- 2 Katre-i feyzile sad-gam mürdeyi ihyâ eder  
Âb-ı Hızırın kâse-i rengîn-nigâridir kadeh
- 3 Âlem-i âbın gürûhu mey-keşândır şâhları  
Onların tâcı rûûs-ı iftiharıdır kadeh
- 4 Mülk-i işret hâtemi sâkî-i meydir hem onun  
Dest-i cûdunun kefi gevher-nisâridir kadeh
- 5 Kupa-i meyle mihekk-i nazra-ı rindânda  
Gevher-i yâkût-ı la'lin hem-ayâridir kadeh
- 6 Her şeb etrâfın tavâf etsen n'ola pervâneveş  
Meclis-i ıyşın çerâğ-ı şu'le-dâridir kadeh
- 7 Zîb-i dest-i iftihâr etsen sezâ Meşhûriyâ  
Zümre-i rindâna Cemşîd yâdigâridir kadeh

### 31

[M 71, İÜ 41a, İÜ2 44b, S 49a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kimseye bâkî değil çünkü bu dünyâda ferah  
Ne gezer sahn-ı dil-i âkil ü dânda ferah
- 2 Olur elbette sonu münkalib-i gussa vü gam  
Âdeme gelse dahi vehle-i ûlâda ferah
- 3 Onu da telh eder endîşe-i ta'kîb-i humâr  
Mümkün olmuş tatalım neş'e-i sahbâda ferah
- 4 Fark olur ehl-i taallukla miyânı yoksa  
Sanma âlemde görür bir dil-i âzâde ferah

- 5 Ne aceb bu revîş-i dil-keş ile Meşhûrî  
Bu gazel ehl-i dile verse ale'l-âde ferah

**32**

[M 71, İÜ 41a, İÜ2 45a, S 49a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Bâde-i la'l ile sâgar-ı rahşândır ruh  
Pertev-i hüsnîyle mihr-i dırahşândır ruh
- 2 Hat-ı nev-reste çemenzâr-ı melâhat ammâ  
Bâğ-ı hüsn içre letâfetle gülistândır ruh
- 3 Pîç pîç olmuş o ham turre-i müşgînler ile  
Safha-i gülgülî-renk hatt-ı reyhândır ruh
- 4 Meclis-i hüsn-i safâ-küster-i rûy-ı yâre  
Şu'le-i dil-keş ile şem'-i fûrûzândır ruh
- 5 Dil-i uşşâkı yakarsa ne aceb Meşhûrî  
Âteşin la'liyile ahker-i sûzândır ruh

**33**

[M 71, İÜ 41b, İÜ2 45a, S 49a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Dîdesinde nem olur rûyuna kim baksa bedîd  
Var ise rûyudur ol tıfl-ı cemîlin hurşîd
- 2 Kıl dehânındaki dendânına bir atf-ı nigâh  
Hokka-i la'lin içinde göresin dürr-i ferîd
- 3 Kâlâ-i kâm mı kor almayacak bü'l-hevesân  
Var iken elde tükenmez bu kadar nakd-i ümîd
- 4 Ko bahîl ise de dünyâda efendim dursun  
Mîve vermezse dahi sâye verir devhâ-i bîd
- 5 Devlet ü câhı ile dehrin olurdum mağrûr  
Bir karâr üzre durup dönmese ger çarh-ı anîd
- 6 Çille-i kahrını dehrin ne bilir külbedegân  
Hele bir kere suâl et ne çeker merd-i reşîd
- 7 Safhası sîne-i pür-dâğım olur Meşhûrî  
Gama dâir ne kadar şimdi olunsa tesvîd

**34**

[M 72, İÜ 41b, İÜ2 45a, S 49b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Sâkiyâ câmı yetişdir dil-i gam-hâra meded  
O zebûn-ı gama etsin yine bir pâre meded
- 2 Zîr-i fesden çıkarıp kâkülün ol meh-pâre  
Söyleyin etmesin Allâh için ol mâra meded
- 3 Kâfir-i zülfü esîr etdi beni eyleyicek  
Men'-i hâli dahi ol kâfir-i gaddâra meded
- 4 Kayd-ı zülfünde o dildârdan olmazsa eğer  
Gayrı kimden olur âyâ bu giriftâra meded
- 5 Hızır tevfik-i Hak olmazsa sana kimden olur  
Bu beyâbânda Meşhûrî-i bî-çâre meded

**35**

[M 72, İÜ 41b, İÜ2 45b, S 49b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ne kadar olsa sezâ hüsn-i dil-ârâ nâfiz  
Ki bu benderde olur kâle-i vâlâ nâfiz
- 2 Sevilir cilvegeri doğrusu çâr-ebrûnun  
Olsa evvelki letâfet farazâ nâfiz
- 3 Bir gece hâneye tenhâ götürürdüm olsa  
O kamer-çihre perî-şîveye esmâ nâfiz
- 4 Neşve-i câm-ı izârın serimizden gitmez  
Sâkiyâ gerçi olur neş'e-i sahbâ nâfiz
- 5 Cem'e fahr etmek olurdu değil üftâdelere  
Devlet-i hüsnün eğer olmasa cânâ nâfiz
- 6 Dem-i fırsatda yine mâni'-i şerrî olamaz  
Olsa da düşmen-i bed-hâha müdâra nâfiz
- 7 Hüner ihlâsa karîn olmadadır Meşhûrî  
Yoksa elbette olur Hakk'a temennâ nâfiz

**36**

[M 72, İÜ 42a der-kenar]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Dil-berim bir rûy-ı neyyir-tâbdan gayrı ne var  
Manzarım ol gevher-i nâ-yâbdan gayrı ne var
- 2 Bu harâbât-ı fenânın mâbihi'l-fahrı fakat  
Hûb-sûretle şarâb-ı nâbdan gayrı ne var
- 3 Mihnet-i dünyâyı kaydetmek vücûd-ı nâziki  
Yok yere âzürde vü it'âbdan gayrı ne var
- 4 Ziyet istersen oku ilm öğren ancak zen gibi  
Câhilin ârâyış-i esvâbdan gayrı ne var
- 5 Zülf-i dildârın hayâl-i mûyü ile rûz u şeb  
Âşıkın kalbinde pîç ü tâbdan gayrı ne var
- 5 Celb-i zâd-ı âhiret yok dâimâ şehr-i rûzeveş  
Kârımız beyhûde dakk-ı bâbdan gayrı ne var
- 6 Zevk-i dünyâ ittifâk-ârâyile Meşhûriyâ  
Ekl ü şürb ile vakâ' u hâbdan gayrı ne var

**37**

[M 72, İÜ 42a, İÜ2 45b, S 49b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 O dâna-dil ki istiğnâ tarîkın resm ü râh eyler  
Misâl-i mâh-ı Ken'ân kesb-i kadr ü izz ü câh eyler
- 2 Zevâl-i naksı idrâk eylemez ol şahs-ı nâ-dân kim  
Felekde da'vi-i hem-pâyegî-i mihr ü mâh eyler
- 3 Mezâkı âşika cevır etmedir ol kâfirin yoksa  
Esîri olduğumda sanma kat'â iştibâh eyler
- 4 Eden bir dem temâşâ nakş-ı Hakk'ı levh-i ma'nîde  
Nukûş-ı mâsivâyâ bir dahi sanma nigâh eyler
- 5 Edenler dür gibi mahfûz dürc-i sîne îmânın  
Dil-i pâkîzesin bî-iştibâh beytullah eyler\*
- 6 Olur lâ-râhatü nass-ı şerîfi münkiri bî-şek  
Bu mihnetgehde her kim ki temennâ-yı refâh eyler
- 7 Ümîd-i mağfîret tahtındadır Meşhûriyâ yoksa  
Ülü'l-elbâbı sanma bî-sebeb cürm ü günâh eyler

**38**

[M 73, İÜ 42a, İÜ2 46a, S 50a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Rind olan yanınca hep bir hûb gül-fem gezdilir  
Hem sürâhî hem süci hem nukl-i bî-kem gezdilir
- 2 Eylemez bülbül gibi dehrin gamıyla nâleler  
Gül gibi destinde her kim sâgar-ı Cem gezdilir
- 3 Var iken dîv-i rakîb ister mi ol meh âşıkı  
Ol perî-çehre yanınca sanma âdem gezdilir
- 4 Terk edip ben pîr-i köhne-sâl ammâ gönlümü  
Tıfl-ı ebced-hânveş hûbân-ı âlem gezdilir
- 5 Ehl-i diller fehm edelden kıymetin Meşhûriyâ  
Nazmını başında hem-çü tâc-ı Edhem gezdilir

**39**

[M 73, İÜ 42a, İÜ2 46a, S 50a]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Sâkî pür eyle câm-ı meyi bâ-şitâb ver  
Gam vermeden bu çarh-ı denî sen şarâb ver
- 2 Pervânevâr raksa gele bâde-hârların  
Şem'-i ruhunla meclis-i sahbâya tâb ver
- 3 Versin sayıyla dirhemi sarrâf-ı dehri ko  
Sen mey-keşâna câm-ı meyi bî-hesâb ver
- 4 Versin sipihr sîm ü zeri süfle-hûlara  
Sen mey-keşâna zer yerine la'l-i nâb ver
- 5 Meşhûri'ye aman yine gam vermeden felek  
Sâkî pür eyle câm-ı meyi bâ-şitâb ver

**40**

[M 73, İÜ 42b, İÜ2 46a, S 50b]

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Nigâhın âşıkâ tîr-i kazâ değil de nedir  
Siper o tîre dil-i mübtelâ değil de nedir
- 2 Zuhûru bâis olunca bu kîl ü kâle şehâ  
Hatın hafâda görünmez belâ değil de nedir

- 3 Diğer cemâlden uşşâkın etdi müstağnî  
O hüsn-i bî-bedelin kîmyâ değil de nedir
- 4 Bizi felekde çü hâle hamîde-kâmet eden  
O mâh-pâre-i burc-i cefâ değil de nedir
- 5 Garaz miyân iken ey dil sũâl-i vaslından  
O zũlf-i yâre dolaşmak riyâ değil de nedir
- 6 Hemân biraz hasũda ezâ verir yoksa  
Hüner zamâneye nisbet hatâ değil de nedir
- 7 Hayât-ı tâze verir sâmiîne Meşhûrî  
Bu nutk-ı pâk Mesîh-i Hudâ değil de nedir

**41**

[M 73, İÜ 42b, İÜ2 46b, S 50b]

*Mef'ûlü fâilâtü mef'âilü fâilün*

- 1 Eyyâm-ı feyz-bahş-ı mey-i hoş-güvârdır  
Sâkî tevakkuf etme amân nev-bahârdır
- 2 Mânend-i verd ü lâle yine dâğ-ı tâzemiz  
Pirâye-bahş-ı ravza-i cism-i nizârdır
- 3 Düşmüş yine hevâsına bir nahl-i işvenin  
Cûlar gibi hemîşe gönül bî-karârdır
- 4 Ol gül-izâra ben değilem mübtelâ hemân  
Ben gibi mübtelâsı onun sad-hezârdır
- 5 Âgâzı bûselikden et ey mûsikî-şinâs  
Bezm âhir oldu nevbet-i bûs-ı kinârdır
- 6 Bir hûb-rû kalmadı sayyâd olmadık  
Bilmem bu sayd-ı kühende gönül ne şikârdır
- 7 Meşhûrî hem-çü tûtî seni söyleden bugün  
Mir'ât-ı feyz-i hazret-i Perverdigârdır

**42**

[M 74, İÜ 42b der-kenar]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 La'-i ruhsârın ki şekl-i gonca-i bâğ gösterir  
Aks-i dâğ-ı sînemi san dâğ-ber-dâğ gösterir
- 2 Zahm-ı tîr-i gamze-i tâtârına giysûların  
Geh fetîl-ender-fetîl gâhî *Karabağ* gösterir

- 3 Hâl-i müjgânın mı yâhud zülf-i şeb-târın mıdır  
Hem-çü kurs-ı mâh-ı enver rûyunu ağ gösterir
- 4 Gâlibâ gelmiş bahâr-ı ârızın kim câ-be-câ  
Hatt-ı nev-hîzin misâl-i sebze-i râğ gösterir
- 5 Sohbetin vaslın bulan ağyâra hem-vâr eyleyip  
Âşıkın Meşhûrî-i bî-çâreye dağ gösterir

**43**

[M 74, İÜ 42b der-kenar]

*Feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Bize hem-dem olup inler her-bâr  
Gam gibi var mı aceb sâdık yâr
- 2 Gâhîce gelse de şâdî vü ferah  
Bir sâat eylemez ârâm u karâr
- 3 Hergiz ak gün mü görürdün  
O şûh mihrveş etmese arz-ı dîdâr
- 4 Bir nigâh ile bizi kendi gibi  
Etdi dil-haste o çeşm-i bî-mâr
- 5 İltifât kılmışdı lütfa bedel  
Onu da şimdi dirîğ etdi kibâr
- 6 Görelim bu felek-i şu'bede-bâz  
Ne oyunlar dahi eyler izhâr
- 7 Kalmadı kadri bu bendergehde  
Satma Meşhûrî metâ'-ı eş'âr

**44**

[M 74, İÜ 42b der-kenar]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Gel görün bu mübtelâya günde ayda yılda bir  
Kâilim bir merhabâya günde ayda yılda bir
- 2 Ko bu vaz'-ı nâ-şinâyı her saât olmazsa da  
İltifât et âşinâya günde ayda yılda bir
- 3 İmtihân etmekse kasdın nâzdan cânâ yeter  
Âşık-ı sabr-azmâya günde ayda yılda bir



- 4 Vuslatın olmazsa bâri bûse ver uşşâkdan  
Merd-i muhtâc u gedâyâ günde ayda yılda bir
- 5 Zîr-i târ-ı zülfe çek tâ nâil olsun âşıkân  
Sâye-i bâl-i hümâyâ günde ayda yılda bir
- 6 Şöyle mağmûmum ki hergiz geldiğin bilmem neşât  
Hâtıra yâ hûlyâyâ günde ayda yılda bir
- 7 Dilde aşk-ı yârdır ancak sebep Meşhûriyâ  
Böyle şi'r-i dil-güşâyâ günde ayda yılda bir

**45**

[M 74, İÜ 42b, İÜ2 46b, S 50b]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Gönlüm alan firişte likâsı mıdır nedir  
Zâtında yoksa hüsn ü edâsı mıdır nedir
- 2 Dîvâne gibi böyle perîşân eden beni  
Zencîr-i mûy-ı zülf-i dü-tâsı mıdır nedir
- 3 Ey dil harîm-i câmi'-i rûyunda ol bütün  
Mihrâbım iki kaşı arası mıdır nedir
- 5 Sergeşte eyleyen beni böyle felek gibi  
Bir mâh-rûyun aşk u hevâsı mıdır nedir
- 6 Bu za'f-ı pîri mi beni cândan usandıran  
Meşhûrî yoksa halkın ezâsı mıdır nedir

**46**

[M 75, İÜ 43a, İÜ2 46b, S 51a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Bâğ-ı rûyun nev-bahâr ile kaçan ziyetlenir  
Gülşen-i la'l-i ruhunla gûyiyâ cennetlenir
- 2 Tıynetinde la'line vardır meğer kim nisbeti  
Bâde-i gül-renk anınçün gün be-gün rağbetlenir
- 3 Kâkülün murg-ı hümâsâ nesîm-i subh ile  
Per ü bâl açmış sanasın uçmağa niyyetlenir
- 4 Âşığa nâz ettiği sanman tehîdir dilberin  
İctinâb etdikce kısm-ı dil-rübâ minnetlenir
- 5 Hâtırım alsan ele bir dem tabîbâ yâ n'olur  
Çün bilirsin tesliyetle haste-dil sıhhatlenir

- 6 Biz anınçün isteriz ey şâh senden i'tibâr  
İ'tibâr gördükçe ehl-i ma'rifet kesretlenir
- 7 Himmet-i tab'ın bülehd oldukça gör Meşhûriyâ  
Nazm-ı rengînin felekde gün gibi rif'atlenir

**47**

[M 75, İÜ 43a der-kenâr, İÜ2 der-kenar]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Her ne dem la'linle cânâ gül gibi ra'nâlanır  
Âşık-ı şûrîdeler bülbül gibi şeydâlanır
- 2 Nice ser-mest olmasın mir'âta bak insâf et  
Âşıkân gördükçe la'-i leblerin sahbâlanır
- 3 Mîve-i kâma nice âşıklar olsun dest-res  
Nev-nihâl-i kâmetin günden güne bâlâlanır
- 4 Hasretinle girye etdikce sirişk-i dîdeler  
Öyle cûş eyler ki gûyâ Nîl gibi deryâlanır
- 5 Dâmenin tut sen firâş-ı vasla çek nâz etse de  
Âdet oldur âşıkâ dil-dâdesi tîbâlanır
- 6 Ey eden âlemde nâ-kâbil-kesânı terbiyet  
Zişt-rû sanma sepîd ü gâzeden hüsnâlanır
- 7 Kadri yok âsâr-ı kilik-i sükkerin Meşhûriyâ  
Şâirân bilmem neye tûtî gibi gûyâlanır

**48**

[M 99, İÜ 59a der-kenâr]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Nîk-nâmın ola istersen eğer âlem-gîr  
Şuarâ cinsine ikrâm ile eyle tevkîr
- 2 Hâl-i eslâf-ı nîgû-kârı bilir miydin eğer  
Şuarâ etmese evsâfını sebt ü tahrîr

**49**

[M 75, İÜ 43a, İÜ2 47a, S 51b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Arz eder ukde-i zülfün bize biz şâne miyiz  
Yoksa bilmez girih-i kaydını dîvâne miyiz

- 2 Âşiyânız bu gülistân-ı muhabbetde belî  
Lîk her bülbül-i cânâneye biz lâne miyiz
- 3 Çevre yanın değiliz hâlî tavâf etmekden  
Biz o şem'-i ruh-ı cânâneye pervâne miyiz
- 4 Zâhidâ bâde-i engûr ile mestiz ammâ  
Sen gibi biz de mey-i zerk ile mestâne miyiz
- 5 Ne bu endûh-ı cihân bizde aceb Meşhûrî  
Biz husûsiyle gam-ı âleme kâşâne miyiz

**50**

[M 76, İÜ 43a, İÜ2 47a, S 51b]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü fe'ülün*

- 1 Giysûlara üftâde olup şâne gibi biz  
Zencîrlere düşdük yine dîvâne gibi biz
- 2 Bûs-ı lebi ârzûsiyle meclis-i meyde  
Gerdân oluruz sâgar u peymâne gibi biz
- 3 La'l-i leb-i meygûnu ile neş'elenip gâh  
Na'ra-zen olursak n'ola mestâne gibi biz
- 4 Dil-beste-i şem'-i leb ü ruhsârı olaldan  
Yanmakdayız âteşlere pervâne gibi biz
- 5 Meşhûrî gönülde edeli hûbları tersîm  
Olduk dil-i pür-nakş ile büt-hâne gibi biz

**51**

[M 76, İÜ 43b der-kenar]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü fe'ülün*

- 1 Dehrin nice bir renc ü anâsın çekeriz biz  
Eyyâm-ı gamın serd ü hevâsın çekeriz biz
- 2 Bu dâr-ı fenâ olmayıcak râhat için câh  
Beyhûde niçün derd ü belâsın çekeriz biz
- 3 Sabrın ıvazı olmadı meşhûdumuz aslâ  
Halkın kuru evzâ'-ı cefâsın çekeriz biz
- 4 Eslâfda bir kimseye olmuş mu cihânın  
Kim çille-i ümmîd-i vefâsın çekeriz biz
- 5 Bir hûb ki Meşhûrî dirîğ eyleye vaslın  
Şâyetse midir sahte edâsın çekeriz biz

**52**

[M 76, İÜ 43b der-kenar]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûlün*

- 1 Ebnâ-yı zamânda arama yâr bulunmaz  
Bulsan da eğer yâr-ı vefâdâr bulunmaz
- 2 Çek cevri ise de kârı o şeh-i hüsnün  
Kim bâğ-ı cihânda gül-i bî-hâr bulunmaz
- 3 Mûmlar yakıp âlemleri geşt eylesen öyle  
Bir mûy-ı siyâh kâkül-i şebtâr bulunmaz
- 4 Ka'r-ı yem-i endîşede ol âfet-i dehrin  
Evsâfına lâyık dür-i şehvâr bulunmaz
- 5 Râz-ı dili pek sakla ki ebnâ-yı zamânda  
Bir yâr-ı sadîk mahrem-i esrâr bulunmaz
- 6 Hûn-ı dile dü-dîde-i zârım gibi çeşme  
Nakş-ı gama sînem gibi dîvâr bulunmaz
- 7 Meşhûrî bak âsâr-ı efâzılda neler var  
Sen sanma ki şî'rin gibi eş'âr bulunmaz

**53**

[M 76, İÜ 43b, İÜ2 47b, S 51b]

*Feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Aşkdır çünkü derd ü illetimiz  
Etme ey dil ümîd-i sıhhatimiz
- 2 Hamdülillâh riyâdan ârîyiz  
Zühd ile yok eğerçi ülfetimiz
- 3 Nûş-ı meyle bütânı sevmekdir  
Zâhidâ var ise kabâhatimiz
- 4 Kûşîşe gam yemezdîm âlemde  
Bir iki gün olaydı râhatımız
- 5 Ey gönül devlet-i se-rûze için  
Çarha n'olsun aceb bu minnetimiz
- 6 Pâdişâhâ bülend-câha bedel  
Var bizim de bülend himmetimiz

- 7 Biz suhan mülkünün melikleriyiz  
Reşk eder Cem göreydi şevketimiz
- 8 Mâl ü câha değil isek mâlik  
Hamdülillâh ki var tabiatimiz
- 9 Mahz-ı feyz-i Hak oldu Meşhûrî  
Bâdi-i hüsn-i sıyt u şöhretimiz

**54**

[M 77, İÜ 43b, İÜ2 47b, S 52a]

*Mefâilün mefâilün feülün*

- 1 Visâlin teşnegâna zemzem etmez  
Dil-i mecrûh-ı hicre melhem etmez
- 2 Binâ-yı va'd-i vasl-ı dil-firîbin  
Esâsın bir zamân müstahkem etmez
- 3 Görenler zülfünü öyle perîşân  
Niçe hâtır-güzârın derhem etmez
- 4 Çekip şemşîr-i ebrûlarla bir gün  
Eğer ağyârı katl etse kim etmez
- 5 Zamîri meyle olmuşdur sirişte  
Tehî la'l-i lebi def'-i gam etmez
- 6 Bana cevri ü cefâdan ey perî-nâz  
Senin etdiklerin bir âdem etmez
- 7 Gerek gâhî efendi bezl-i ihsân  
Beni sâde hulûsun mükrem etmez
- 8 Girân geldi ona da belki tavrı  
Tehî gerdûn-ı dûn kaddin ham etmez
- 9 Misâl-i tûti bu şîrîn-şekersiz  
Seni Meşhûrî bir dem epsem etmez

**55**

[M 77, İÜ 44a, İÜ2 48a, S 52a]

*Mefûlü mefâilü mefâilü feülün*

- 1 Sâmân-pezir olmayacak hâne Hudâsız  
Âlüfte gönül nice olur aşk u hevâsız
- 2 Dîdem tarab u ayş değil âlemi görmez  
Bu bezm-i şebângehde bir şem'-likâsız

- 3 Çeksem n'ola mihnet taleb-i vaslı yolunda  
Çün girmez imiş matlab ele renc ü anâsız
- 4 Pâyine yüzüm sürme nasîb olmadı hergiz  
Oldum o mehin hâk-i rehi gerçi riyâsız
- 5 Sensin yine sen sâkî ayaklandırarak sen  
Kıldınsa n'ola meclis-i meyde bizi pâsız
- 6 Bir şûha dayanmak mı aceb maksûdu şeyhin  
Kim zâviyeden taşra bugün çıkdı asâsız
- 7 Aldanma neden şîve-i pür-mekrine böyle  
Meşhûrî bilirken zen-i dünyâyı vefâsız

**56**

[M 77, İÜ 44a, İÜ2 48a, S 52b]

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Getir şu câmı ele sâkî şeb olur olmaz  
Biraz mey edelim nûş edeb olur olmaz
- 2 Nebât-ı neşveden olsun biri kifâyet eder  
Bu bezmgâhda bintü'l-ineb olur olmaz
- 3 Gönül siyâhlara düşdü hevâ-yı zülf ile  
Nûr-ı Hicâz'a gider isem aceb olur olmaz
- 4 Rebâb-ı sînemi gûş et visâl-i şevk ile  
Hep ondadır nagamât-ı tarab olur olmaz
- 5 Suâl-i âşika olmaz cevâb-ı müftî garîb  
Ne bilsin âşık-ı şeydâ-lakab olur olmaz
- 6 Meğer kumâş-ı vefâ olmaya hemân yoksa  
Bu kâr-hâne-i âlemde hep olur olmaz
- 7 Garaz bu bâğda Meşhûrî hâsıl olmaktadır  
Sözün çü mîve-i ter müntehab olur olmaz

**57**

[M 78, İÜ 44a der-kenar]

*Mefûlû fâilâtü mefâilü feülün*

- 1 A'mâl-i hayra olmadı dâir zamânımız  
Gitti kudûm-i pîr ile şevk-i civânımız

- 2 Mâ-fâtı pîrlikde kazâyâ mecâl yok  
Bilmem aceb ne olsa gerek hâl ü şânımız
- 3 Dest-i rızâ-yı Hazret-i Hak var iken dirîğ  
Verdik hevâyâ eldeki nevk-i inânımız
- 4 Hak'dan meğer inâyet ola rûz-ı rustahîz  
Yoksa gûşuna kimseler almaz figânımız
- 5 Bu hâl-i pür-fütûr ile tâata himmetin  
Bir nef'i olmasa dahi olmaz ziyânımız
- 6 Bâis-i rahmet-i Hak olur bâri bir eser  
Vaz'ıyla n'ola muhtetim olsa dîvânımız
- 7 Meşhûriyâ bu sahîfe-i hâkdânda  
Birgün ola ki kalmaya nâm u nişânımız

**58**

[M 78, İÜ 44a, İÜ2 48b, S 52b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Mîve-i vuslata etme yanılıp meyl-i heves  
Ki bu gülşende ele girmez o nahl-i nev-res
- 2 Bir Tunus dilberine döndü giyince gûyâ  
O siyeh-çerde civânım başına kırmızı fes
- 3 Kûy-ı dildârı işitdim dolanırmış ağyâr  
Âşiyânında hezârın ne ararmış kerkes
- 4 Uçmak ardınca gidip murg-ı revânı gûyâ  
Kalmış ol zâhid-i bî-çâre hemân sâde kafes
- 5 Sana Meşhûrî müsellemler olalı tîğ-i suhan  
Kesdi senden dilini havf u hazerle herkes

**59**

[M 78, İÜ 44b, İÜ2 48b, S 52b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Her nişânı delemes zûru ile tîr-i heves  
Kesemez her siper ü cevşeni şemşîr-i heves
- 2 Kârger olmaz eğer olmasa avn-i tevfiğ  
Ne kadar olsa ok-ı kârda tedbîr-i heves
- 3 Hüsün var ise o büt dahi dîvânesidir  
Dolanır gerdenine ekseri zencîr-i heves

- 4 Tıflveş sanki dehânım açılır gördükce  
Güyyîâ lebleri pistânçe-i pür-şîr-i heves
- 5 Âdemi zâd-ı bekâdır var ise Meşhûrî  
Bu fenâgâhda ağnâ eden iksîr-i heves

**60**

[M 78, İÜ 44b, İÜ2 48b, S 53a]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Cihân bâğında âsâr-ı tarâvet kalmamış gitmiş  
Gülü solmuş gülistânında ziynet kalmamış gitmiş
- 2 Bu kevnin rûzgâr etmiş çerâğ-ı revnakın itfâ  
Misâl-i mürde rûyunda beşâşet kalmamış gitmiş
- 3 Ne sâkî var ne mey var güyyîâ bu bezm-i âlemde  
Usûl-i Cem bozulmuş ayş u işret kalmamış gitmiş
- 4 Hemân ankâ gibi bir nâmıdır devrân eden yoksa  
Miyân-ı nâsda mihr ü muhabbet kalmamış gitmiş
- 5 Giriftârân-ı devr-i dehri me'yûs-ı devâ gördüm  
Dirîgâ âşinâ-yı fenn-i hikmet kalmamış gitmiş
- 6 Dilâ kimden ümîd-i lutf edersin şimdi âlemde  
Tükenmiş mâye-i feyz ü semâhat kalmamış gitmiş
- 7 Aceb eşrât-ı sâatden midir bilmem umûm üzre  
Benî Âdemde insâf u mürüvvet kalmamış gitmiş
- 8 Vusûl-i matlaba bir vâsıta ister idim ammâ  
Ne çâre öyle bir erbâb-ı himmet kalmamış gitmiş
- 9 Nedir bu inkırâz-ı ma'rifet âlemde Meşhûrî  
Meğr sınıf-ı hüner-mendâna râğbet kalmamış gitmiş

**61**

[M 79, İÜ 44b, İÜ2 49a, S 53a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Bize ey tîr-i sitem kavs-i kazâdan mı geliş  
Yoksa ol gamzesi hûnî kaşı yâdan mı geliş
- 2 Hâlet-i aşk ile gâhî bize ey vaz'-ı cünûn  
Acabâ ol sanem-i hoş-rübâdan mı geliş



- 3 Leb-i sükkerle veyâ kâkül-i müşkîn-ter ile  
Kandehâr'dan mı şehâ yoksa Hitâ'dan mı geliş
- 4 Hürveşlerle yine meclise ey gonca-sıfat  
Gülşen-i cennet-i firdevs-i a'lâdan mı geliş
- 5 Yine müjde haberin var gibi ey peyk-i sabâ  
Sür'at-i seyr ile ol zülf-i dü-tâdan mı geliş
- 6 Ayağın yerlere basmaz yine ey nâme-resân  
Aceb ol pâdişeh-i hüsn-i edâdan mı geliş
- 7 Zerreveş cünbüş-i refâtırına söz yok diyecek  
Yine Meşhûrî o hürşid-likâdan mı geliş

**62**

[M 79, İÜ 45a, İÜ2 49a, S 53b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Bana hicrinle her şeb sanma ancak ahterân âteş  
Görünür dîdeme yekser zemîn ü âsumân âteş
- 2 Semenderveş olur muydum bu rütbe tâlib-i vaslın  
Leb-i la'lin bana arz etmeseydi her zamân âteş
- 3 Dil-i âteş-pereste gâh olur esbâb-ı hüsnünden  
Leb âteş ârız âteş hem zenehdân u dehân âteş
- 4 Felek bezm-i bahârı var ise etmiş yine tertîb  
Ki bülbüller bütün pervâne olmuş gülsitân âteş
- 5 Seninle kim eder bahs ü cedel âlemde Meşhûrî  
Kalem şemşir-i ser-tîz ü suhan tîr ü zebân âteş

**63**

[M 79, İÜ 45a, İÜ2 49a, S 53b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Âlemin geçmiş zamân-ı sayfî el-ân kalmamış  
Bülbülân olmuş dehen-beste gülsitân kalmamış
- 2 Ser-be-ser şeb-târ-ı gam etmiş cihânı istiâb  
Âsumânda sanki bir necm-i dırâşşân kalmamış
- 3 şimdi sük-ı nâsda cârî olan bir iltifât  
Güyyâ dirhem-i meskûk-i sultân kalmamış
- 4 Cem'-i mâlı i'tiyâd etmiş kibâr-ı rûzgâr  
Hiç birinde nâm u şân-ı lutf u ihsân kalmamış

- 5 Dâd-hâhân-ı zamânı cümle gördüm muztarib  
Dâverân-ı dehr-i dũnda dâdgerân kalmamış
- 6 Olmuş ashâb-ı kemâlin i'tibârı münselib  
Mekteb-i irfânda bir tıfl-ı sebak-hân kalmamış
- 7 Etme ibrâz-ı hüner-mendî tehi Meşhûriyâ  
Yokladım ebnâ-yı dehri hiç kadr-dân kalmamış

**64**

[M 79, İÜ 45a, İÜ2 49b, S 54a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Subhgâh olmazdan evvel bülbülâ zâr etme sus  
Gonca-i nâzikterdir hâbı bîdâr etme sus
- 2 Rûy-ı mahrem görmedim âyîne-i devrânda  
Kimseye tûtî-zebânım keşf-i esrâr etme sus
- 3 Her ne denli çâk çâk-i hâr-ı sabr olsan yine  
Gül gibi râz-ı derûnı halka izhâr etme sus
- 4 Sâbit olmak şâhidin eyle mukarrer olsa da  
Tavr-ı bîrûn-ı edebdir cürmün ikrâr etme sus
- 5 Çün cezâ cins-i ameldendir bilirsın şüphesiz  
Kimseyi rencîde-i düşnâm u âzâr etme sus
- 6 Vasf edip kâlâ-yı hüsnün ey büt-i kâlâ-fürûş  
Zümre-i ehl-i dili lutf et harîdâr etme sus
- 7 Kalmamış kadr-âşinâyân-ı hüner Meşhûriyâ  
Nâdire-gûyum diyü da'vâ-yı eş'âr etme sus

**65**

[M 80, İÜ 45b, İÜ2 49b, S 54a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Geçmez ol sultân-ı âlî-şân-ı hüsn ü âna arz  
Eyleme beyhûde hâlin ey dil-i dîvâne arz
- 2 Sâkiyâ hâcet midir mest-i şarâb-ı la'line  
Edesin bu bezm-i meyde sâgar u peymâne arz
- 3 Âh kim murg-ı dilim sayd etdi bir meh-rû yine  
Zülf ü hâlin eyleyip mânend-i dâm u dâne arz

- 4 Ol kadi bâlâ hırâm etdikce serviler gibi  
Kumrî-i cân u dile gûyâ kim eyler lâne arz
- 5 Bende zikr-i cehrine nisbet mürâî sûfînin  
Mey içip etsem sezâdır na'ra-i mestâne arz
- 5 Sen yine ketm eyle var benden o târ-ı zülfünü  
Düñkü gün etdi bana ey meh onu bir şâne arz
- 6 Hûni-i gamzenle müjgânın elinden el-amân  
Nîze vü şemşîrler etmekte her dem câna arz
- 7 Nâleler eyler gönül gördükce yârı gûyiyâ  
Bülbülâsâ zârın eyler ol gül-i handâna arz
- 8 Pâk gevherveş bu nev-nazmın sezâ Meşhûriyâ  
Eylesen Sultân Mahmûd-ı şeh-i devrâna arz

**66**

[M 80, İÜ 45b, İÜ2 50a, S 54b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 N'ola etsem bu devr-i dehr-i dûn-elkâbdan i'râz  
Ki etdim câh-ı mülkü ziyet ü esvâbdan i'râz
- 2 Bitirdi hâcetim lutfiyle mahzâ Kâdıyü'l-hâcât  
Edelden devr-i sük-ı hâne vü ebvâbdan i'râz
- 3 Murâdım şimdi ancak ihtiyâr-ı uzlet etmektedir  
Edip sevda-yı zülf ü üns-i şeyh ü şâbdan i'râz
- 4 Çekerdim bir kenâra min-ba'd fülk-i dil-i zârı  
Edeydim ol hevâ-yı rûy-ı neyyir-tâbdan i'râz
- 5 Bütün dost u muhib addetdiğimiz şimdi düşmendir  
Aceb mi eylesem Meşhûriyâ ahbâbdan i'râz

**67**

[M 80, İÜ 46a, İÜ2 50a, S 54b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Düşüp anber gibi ruhsâr-ı âteş-bârına hat  
Hoş-bû verdi meşâm-ı dil-i gam-hârına hat
- 2 Ruh-ı dildâra gelelden bize hâcet komadı  
Bâğ-ı dehrin gül-i şebbû vü çemenzârına hat
- 3 Bizi öldürmek için o şeh-i nâzım gûyâ  
Hüsnünün çekmiş o menşûr-ı cihân-dârına hat

- 4 Kuş-bâzım getirip tûtî gibi kondurmuş  
Sanki bir âl ile ol la'l-i şeker-bârına hat
- 5 Âyine üstüne perde çekilir âdetdir  
N'ola Meşhûrî gelirse ruh-ı dildârına hat

**68**

[M 81, İÜ 46a, İÜ2 50a, S 54b]

*Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün*

- 1 Aceb mi olsa üftâde leb-i dildârdan mahzûz  
Olur elbette hasta bi't-tab' gülnârdan mahzûz
- 2 Nedir zencîr-i zülfünde o hâlet kim giriftârın  
Eder dîvânelerâsâ garîk ü zârdan mahzûz
- 3 Niçün ey mîve-i nahl-i emel olmaz yetişmezsın  
Bu bâğ içre olurken herkes öyle bârdan mahzûz
- 4 Bana her gün cefâsın bu felek bir gûne etmekte  
Dedikce olmam öyle vaz'-ı nâ-hem-vârdan mahzûz
- 5 Bana ey meh niçün söz söylemez gülmez açılmazsın  
Bilirken olmam öyle sûret-i dîvârdan mahzûz
- 6 Çeker bir gül için hârın cefâsın bâğbân yoksa  
Olur mu âşık âyâ bir zamân ağyârdan mahzûz
- 7 N'ola şî'rinden ol tûtî-şiyem hazzetse Meşhûrî  
Kim olmaz böyle bir şîrîn-şekker-güftârdan mahzûz

**69**

[M 81, İÜ 46a, İÜ2 50b, S 55a]

*Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün*

- 1 Aceb mi olsa ey dil vuslat-ı yâra sabâ mâni'  
Ki oldur rûzi-i halk-ı enâma dâimâ mâni'
- 2 Komazdım etmedik tahsîl-i matlab sarf u sa'yile  
Eğerçi cidd ü sa'ye olmasa gâhî kazâ mâni'
- 3 Ne dem tenhâ seninle kasd-ı icrâ-yı mezâk etsem  
Olur elbette cânâ bir rakîb-i bed-likâ mâni'
- 4 Makâm-ı kurba çokdan cân atardı zâhid ammâ kim  
Olur bî-çâreye ol menzili kat'a riyâ mâni'

- 5 Senin makbûl-i erbâb-ı hased olmaklığa nazmın  
Olur Meşhûriyâ bu vechile hüsn ü edâ mâni'

**70**

[M 81, İÜ 46b, İÜ2 50b, S 55a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hiç ne mümkündür ayâ sâkî-i pâkîze-ayağ  
Bezm-i meyde yanışa la'lin ile şem' ü çerâğ
- 2 Sînem üstünde sürünsün ko o kâküllerini  
Sevdiğim belki olur dâğ-ı dilim üstüne bağ
- 3 Yeter ol âteş-i ter tâb-ı ruh-ı la'linle  
Urma ey sâkî aman sîneme dâğ üstüne dâğ
- 4 Sanma şebnem kızarıp oldu arak-rîz-i hicâb  
Görelî la'l-i revân-bahşını cânâ gül-i bâğ
- 5 O mehin fîtnede çeşmânı gibi Meşhûrî  
Gülşen-i hüsn-i dil-ârâsına olmaz iki zağ

**71**

[M 81, İÜ 46b, İÜ2 50b, S 55a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 O büt-i cilvegerin sanma hemân nâmı Latîf  
Tepeden tırnağa dek ser-be-ser endâmı latîf
- 2 Benzemez kâmet-i zîbâsına serv ü çemenin  
Ne kadar olsa dahi kadd-i dil-ârâmı latîf
- 3 Gıbta ol rind-i mey-âşâma ki tâ subh-ı sefid  
Geçe bir sâkî-i meh-rû ile akşamı latîf
- 4 Tevbe-i meyde niçe eyleyem ibrâz-ı sebât  
Sâkî-i bâde-dehin şîve-i ibrâmı latîf
- 5 Çekemez nazmının erbâb-ı hased Meşhûrî  
Ne kadar olsa da ser-rişte-i îhâmı latîf

**72**

[M 82, İÜ 46b, İÜ2 51a, S 55b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kadeh-i la'lini sâkî göricek pür-mey-i sâf  
Sâgar-ı bâdeyi elden kodu etdi insâf

- 2 Müjesi nîzesini belki savardı âşık  
Ona tîr-i nîgehin etmese ol hûnî muzâf
- 3 Neyleyem bir dem açılmaz bana ol gonca-i nâz  
Gerçi mânend-i nesîm etmedeyim istikşâf
- 4 Sîneye çekmeye bak hâle gibi yoksa o meh  
Şîveye haml olunur etse dahi istinkâf
- 5 Nusha-i hâtırım evrâk-ı perîşân edeli  
Almadı hergiz ele âh o şûh sah haf
- 6 Çıkacak gözlerine yine sürme çeker sûff-i har  
O mehin Kâbe-i hüsnün edeli seyr ü tavâf
- 7 İşbu nazmın güher-i nâdireveş Meşhûrî  
Yaraşır zümre-i yârâna edersen ithâf

73

[M 82, İÜ 47a, İÜ2 51a, S 55b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Görmedik âlem-i dünyâda safâ hayfâ hayf  
Ömrümüz oldu küdüretle hebâ hayfâ hayf
- 2 Aradık ayş u safâdan bu hekimgâhda biz  
Bulmadık derd ü gam-ı dehre devâ hayfâ hayf
- 3 Sıytımız olmadı peyveste-i gûş-ı matlab  
Çengveş kâmetimiz oldu dü-tâ hayfâ hayf
- 4 Âkıbet etdi izâa bu fenâ mezraada  
Dâne-i hâsılıımız bâd-ı fenâ hayfâ hayf
- 5 Kâle-i nâdire-i tab'ımızı Meşhûrî  
Hiçe satdırdı bize hükm-i kazâ hayfâ hayf

74

[M 82, İÜ 47a, İÜ2 51a, S 55b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Midhat-i mûy-ı miyânın niçe mümkün tahkîk  
Eyledim gerçi o vâdide hayâlîm tedkîk
- 2 Dehen-i fikri ile başıma tenk oldu cihân  
Hasret-i la'li ile bağrım olup seng-i akîk
- 3 N'ola dillerde yer etse eser-i endişem  
Dür-i dendânına nisbetle olundu tensîk

- 4 Heves-i vasl u kinâr etmez o hûb gül-i ter  
Tehî yanmakdayım âteşlere hem-çün inbîk
- 5 Kim olur menzil-i maksûduna reh-yâb-ı zafer  
Bu beyâbânda ger olmasa Hızır tevfik
- 6 Bana hem-dem olamaz kimse bu bezm-i gamda  
Meğer ol sâkî-i gül-çehre ile câm-ı rahîk
- 7 Nev-revişlerle bugün râh-ı belâgatde aceb  
Sana hâmen gibi Meşhûrî var mı refik

**75**

[M 82, İÜ 47a, İÜ2 51b, S 56a]

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Aceb mi tâ ebed olsam harâb-hâne-i aşk  
Ki olmuşum ezelf medfen-i hızâne-i aşk
- 2 Ben ol girifte-i aşkam ki zülf ü hâl-i nigâr  
Ezelde murg-ı dile oldu dâm u dâne-i aşk
- 3 Sımâh-ı gûşuma girmez sarîr-i halk-ı cihân  
Meğer ki bang-ı def ü nây ile terâne-i aşk
- 4 N'ola olursa sözüm zîb-i rişte-i enzâr  
Ki oldu her biri bir gevher-i yegâne-i aşk
- 5 Ne çâre kâl ile gelmez beyâna Meşhûrî  
Ben olmuşum tatalım kâil-i fesâne-i aşk

**76**

[M 83, İÜ 47b, İÜ2 51b, S 56b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Cûş edip geldikce mevce bu dil-i deryâ-yı aşk  
Her sözüm gûyâ olur bir güher-i yektâ-yı aşk
- 2 Deşt-i kudsî istemem arz etmesin Mecnûn bana  
Lâle-i dâğımla sînemdir benim sahrâ-yı aşk
- 3 Sâgar u sahbâya hâcet mi leb ü la'lin gibi  
Var iken sâkî bana câm u mey-i hamrâ-yı aşk
- 4 Dil harâb olmuş ise aşkıyla yârin gam değil  
Cây-ı vîrândır mahall-i genc-i dirhemhâ-yı aşk

- 5 Ser-firâzım safha-i âlemde hakkâ cümleden  
Kıldı müstesnâ beni âlâ-yı istisnâ-yı aşk
- 6 Eylesem ebhâs kâf-ı lâ-mekândan vechi var  
Pestden pervâz eder mi bâl açıp ankâ-yı aşk
- 7 Ehl-i aşka ta'n edersen zâhidâ ma'zûrsun  
Bildiğin âlem değildir âlem-i vâlâ-yı aşk
- 8 Aşkdan bahsetmek olmaz kâl ile Meşhûriyâ  
Kâlib-ı elfâz olur mu kâbil-i ma'nâ-yı aşk

77

[M 83, İÜ 47b, İÜ2 51b, S 56b]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Tıfl-ı cemîl-i tâze-resin âşinâsı çok  
Yokdur vefâsı gerçi velîkin edâsı çok
- 2 Salınmasın da neylesin ol tıfl-ı şîve-kâr  
Mânend-i serv onun da başında hevâsı çok
- 3 Geçdim hevâ-yı câh-ı cihândan görünce hep  
Erbâb-ı câh-ı âlemi derd ü anâsı çok
- 4 Bu tengnâda mâlik-i kenz-i kanâadan  
Bir kimse görmedim ki yesâr u gınâsı çok
- 5 Elbet verir murâdını sen istemekde ol  
Meşhûriyâ Cenâb-ı Hudâ'nın atâsı çok

78

[M 83, İÜ 47b, İÜ2 52a, S 56b]

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 O tıfl-ı vahşi-hat-âver civân olur giderek  
Enîs-i zümre-i üftâdegân olur giderek
- 2 Metâ'-ı dil-keş-i vasl-ı girân-bahâda iken  
Revâcî nâkıs olup râyegân olur giderek
- 3 Ne denli ser-keş olursa dahi o girih-i nâz  
Tek müsellem-dest ü inân olur giderek
- 4 Gerek ki sabr edesin ey gönül nihâl-i murâd  
Tabiatı ile mîve-resân olur giderek
- 5 Senin o mâh ile Meşhûrî gizli vak'aların  
Cihânda şâyi' olup dâstân olur giderek



**79**

[M 83, İÜ 48a, İÜ2 52a, S 56b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Meğer subh-ı cemâlin şâmı olmuş dilberâ hattın  
Ki bedrâsâ meh-i ruhsârın etmiş pür-ziyâ hattın
- 2 Havâş-ı metn-i nev-te'lîf-i hüsnün mü nedir bilmem  
Kenâr-ı safha-i rûyunda gördüm câ-be-câ hattın
- 3 Saçılmış gül gibi ruhsârın üzre jâledir derdim  
Ter olsa olmasa öyle mücessem dâimâ hattın
- 4 Niçün geç geldi ey çeşm-i gazâlim rûyuna bilsem  
Hıtâ'dan mı gelir yoksa çü müşk-i nâfe tâ hattın
- 5 Sen ey nâzik-beden uşşâka cınbızla tutulmazdın  
Eğer bir kıl ucu göstermese ol müşk-sâ hattın
- 6 Seni ey mâh-rû bir Nahcivânî nev-civân sandım  
Görüp ol tarz-ı A'câm üzre resm-i dil-güşâ hattın
- 7 Dil-i Meşhûrî bir bâğ-ı benefşe zâr olur gûyâ  
Zamîrinden geçip etdikce cânâ hûlyâ hattın

**80**

[M 84, İÜ 48a, İÜ2 52a, S 57a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Rişte-i şîrâze-bend-i bî-dilândır perçemin  
Bend-i zencîr-i cünûn-ı âşıkândır perçemin
- 2 Bâb-ı hüsnün halka-i zer-dûzu mu bilmem nedir  
Merbat-ı cân u dil-i üftâdegândır perçemin
- 3 Gerçi vaslın âşîka âlemde genc-i şâygân  
Zîr-i fesde lîk bir mâr-ı nihândır perçemin
- 4 Her müjen bir nâvek-i dil-dûza mensûb olmada  
Çille-i kavs u kemân-ı ebruvândır perçemin
- 5 Gülşen-i hüsnün olunca ruhların gül-goncası  
Sünbül ü reyhân-ı bâğ-ı hüsn ü ândır perçemin
- 6 Âlem-i hüsnün olup farkın sipihr-i ber-teri  
Gûyiyâ onda kemend-i keh-keşândır perçemin

- 7 Sanma kim ta'tîr eder ancak dimâğ-ı âdemi  
Micmer-i anber-fürûz-ı ins ü cândır perçemin
- 8 Çün dil-i Meşhûrî halk u âlemi sayd etmede  
Pençe-i zûr-âver-i şîr-i jiyândır perçemin

**81**

[M 84, İÜ 48b, İÜ2 52b, S 57a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ne kadar olsa da pür kâse-i jengâr-ı felek  
Neş'e vermez bana peymâne-i ser-şâr-ı felek
- 2 Ra'd zannetme eder gûş-ı cihâna ilkâ  
Âh-ı vâlâ-terimi künbed-i devvâr-ı felek
- 3 Görünen sanma şafak eyledi meşşâta-i aşk  
Âteşin âhımı gülgüne-i ruhsâr-ı felek
- 4 Hâl-i ruhsârına bak burc-ı hayâlimde benim  
Göresin tâ ki nedir kevkeb-i seyyâr-ı felek
- 5 Tavr-ı enbâsına dehrin bakılınca hiçdir  
Başımız üzre dönen çarh-ı girân-bâr-ı felek
- 6 Bed-sitâre çıkarırmış bizi bir ehl-i nücûm  
Gûyiyâ kendisi bir necm-i hoş-âsâr-ı felek
- 7 Böyle pâkîze gazel söylemedin Meşhûrî  
Dahi ş'rîn olalı zîver-i destâr-ı felek

**82**

[M 84, İÜ 48a, İÜ2 52b, S 57b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Devr-i güldür azm-i bâğ etmek gerek  
Seyr-i deşt ü bâğ u râğ etmek gerek
- 2 Eyleyip rindâne vaz'-ı iltizâm  
Tavr-ı takvâdan ferâğ etmek gerek
- 3 Şahne ruhsat-bahş olup nûş-ı meye  
Bir zamân terk-i yasağ etmek gerek
- 4 Mey içip dilde has ü hâr-ı gamı  
Cümle pâmâl-i ayağ etmek gerek
- 5 Her gece bir mâh-rûyu celb edip  
Subh olunca şeb-çerâğ etmek gerek

- 6 Gül gibi la'l-i nigârı koklayıp  
Zevk-i ta'tîr-i dimâğ etmek gerek
- 7 Âteşin güftâr ile Meşhûriyâ  
Hâsidi pür-zahm-ı dâğ etmek gerek

**83**

[M 85, İÜ 48a, İÜ2 53a, S 57b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Câh-ı dehrin pâyidârın görmedik  
Biz bu gerdûnun karârın görmedik
- 2 Gerçi çok nahl-i emel gördük velî  
Hiç birinin berg ü bârın görmedik
- 3 Devr elinden olmadık feryâd-sâz  
Bir gülistânın hezârın görmedik
- 4 Biz bu bâğ-ı dehr-i dúnun ber-karâr  
Ola cârî cûybârın görmedik
- 5 Rûzgârından ciğer-hûn olmamış  
Hiç bu bâğın lâlezârın görmedik
- 6 Biz bu bezmin bâde-i ikbâlinin  
Çekmedik derd-i humârın görmedik
- 7 Görmüşüz çok devr-i şâdî gâyetin  
Bahr-ı endûhun kenârın görmedik
- 8 El-hazer kim âh-ı mazlûmun şehâ  
Biz felekde perdedârın görmedik
- 9 Gördük eş'ârın velî Meşhûriyâ  
Böyle şi'r-i âbdârın görmedik

**84**

[M 85, İÜ 49a, İÜ2 53a, S 58a]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Güşâd etme dehân-ı şekve-sâzın vakt ü hâl nâzik  
Telef etme abes nakd-i niyâzın vakt ü hâl nâzik
- 2 Eser etmez dil-i seng-i kibâra eyleme izhâr  
Misâl-i şem'-i şeb sûz u güdâzın vakt ü hâl nâzik

- 3 Adâvet şimdi mi hep halk yüzünden zâhir olmakda  
Sakin keşf eyleme ahbâba râzın vakt ü hâl nâzik
- 4 Olursan ey gönül tîr-i zebân-ı âleme âmâc  
Taleb etme felekde imtiyâzın vakt ü hâl nâzik
- 5 Sana râm olsa da esb-i felek tab'ınca Meşhûrî  
Koma elden zimâm-ı ihtirâzın vakt ü hâl nâzik

**85**

[M 85, İÜ 49a, İÜ2 53b, S 58a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Zahm-ı aşka mübtelâ bir nây bir ben bir gönül  
Dâğdâr-ı ser-be-pâ bir nây bir ben bir gönül
- 2 Rûzgârdan dem-be-dem bu hânkâh-ı aşkda  
Nâle-sâz-ı iştikâ bir nây bir ben bir gönül
- 3 Sînesi tîr-i cefâ-yı çarhdan gırbâlveş  
Pür cerâhat dâimâ bir nây bir ben bir gönül
- 4 Kâinât âzürde-i cevr ü cefâ-yı rûzgâr  
Sanma ancak mutribâ bir nây bir ben bir gönül
- 5 Gonca çokdur gerçi kim ammâ bu sahn-ı bâğda  
Andelib-i hoş-nevâ bir nây bir ben bir gönül
- 6 Olalı sâhib-lisân-ı aşk sahib-mesnevî  
Tercemân olmuş ona bir nây bir ben bir gönül
- 7 Var ise ancak bu mutrib-hânedede Meşhûriyâ  
Sâz-ı aşk-ı dil-güşâ bir nây bir ben bir gönül

**86**

[M 85, İÜ 49b, İÜ2 53b, S 58a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ramazan ayına benzer yine bir tıfl-ı cemîl  
Yakdı yandırdı beni âh misâl-i kandîl
- 2 Göricek kıble gibi eyledim istikbâlin  
Ebruvânı arasın kûşe-i mihrâba adîl
- 3 O mehin zevk-i hayâliyle işitdim zâhid  
Leyle-i kadri yine eylemiş ihyâ tekmîl
- 4 Geçer ol hûrveşin çünkü temâşâsında  
Rûzemiz rûzî olursa n'ola âlemde tavîl

- 5 Hecrini mâh-ı siyâmda çekelim Meşhûrî  
İydda âdet imiş çünki visâl ü takbîl

**87**

[M 86, İÜ 49b, İÜ2 53b, S 58b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Âh kim bir büt-i tersâya olal'dan mâil  
Rûz u şeb yanmada kandîl-i kilîsâ gibi dil
- 2 Sıyt-ı nâkûsa mı tatbîk edemem nâlelerim  
Neden ol muğ-beçenin gûşuna olmaz vâsıl
- 3 Belki eylerdi perestişler o tersâ-beçeye  
Sûret-i hâlimi arz etmek olaydı kâbil
- 4 Vaslı mümkün ise de ol sanemin bir büt için  
Ehl-i îmâna birehmenlere minnet müşkil
- 5 Kara perçemle o tersâ güzeli Meşhûrî  
Sarılır korkarım îmâna dil ü câna değil

**88**

[M 86, İÜ 49b, İÜ2 54a, S 58b]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Gûş eyle hasretinle gel ey gonca-gül-femim  
Hem-çün hezâr-ı zâr u figân-ı dem-â-demim
- 2 Düşdüm cüdâ çü cennet-i kûyundan ey sanem  
Âlemde niçe ağlamayam ben de âdemim
- 3 Olmaz musahhar ol perî bilmem neden bana  
Âdem isem de cism-i latîf-i müsellemin
- 4 Kârûn'u geçdi nakd-i maârifle şöhretim  
Yokdur eğerçi genc-i cihân içre dirhemim
- 5 Mir'ât-ı dehri görelî Meşhûriyâ şikest  
Bu bâğda sükût ile tûtî-i ebkemim

**89**

[M 86, İÜ 49b der-kenâr]

*Feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Ben cihân mâlıyla şâd olamam  
Hâr-ı çeşm-i dil-i hussâd olamam

- 2 Yapdırıp ka'r-ı behiştâsâyı  
Sâlik-i meslek-i Şeddâd olamam
- 3 Çekerim çille-i fakrı ammâ  
Müz'ic-i mün'im-i cevvdâd olamam
- 4 Severim ruhları gülzârı velî  
Bülbül-i nâle vü feryâd olamam
- 5 Bî-sütûnu delerim âhım ile  
Gerçi kim tîşe-i Ferhâd olamam
- 6 Ömrümü tâat içinmiş bildim  
Neyleyim bir dahi nev-zâd olamam
- 7 Oldum âzâde-i kayd-ı dünyâ  
Kayd-ı gamdan velî âzâd olamam
- 8 Alıp ol pîr-i mugân duht-ı rezin  
Öyle bir kâfire dâmâd olamam
- 9 Böyle tab'ın var iken Meşhûrî  
Deme Sâib gibi üstâd olamam

**90**

[M 86, İÜ 49b, İÜ2 54a, S 58b]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*

- 1 Gördükde ruh-ı yârı şem'-vâr tutuşdum  
Pervâne idim sanki görüp nâr tutuşdum
- 2 Billûr-ı lebinde nedir ol hâsse-i nârı  
Yek-nazrada ey şûh-ı sitem-kâr tutuşdum
- 3 Yanmak bana bes sûz-ı firâk ile uzakdan  
Yaklaşmasın ol la'-i âteş-bâr tutuşdum
- 4 Gel tâbımı kes şerbet-i vaslınla tabîbim  
Hicrinle olup hasta vü bîmâr tutuşdum
- 5 Meşhûrî görüp gün gibi ruhsârın o şûhun  
Mânend-i ufuk şevk ile nâçâr tutuşdum

**91**

[M 87, İÜ 50a, İÜ2 54a, S 59a]

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Tesâdüf etmedi ol gül-cemâle dîdelerim  
Döker sirişki eğerçi çü jâle dîdelerim

- 2 Nigâhım olmadı müsmer bu bâğgehde dirîğ  
Usandı bakmağa o nev-nihâle dîdelerim
- 3 Hemân tek olmasın eksik derûn-ı çeşmden  
O mâh-pâreye olsun ko hâle dîdelerim
- 4 Şarâb-ı la'line kanmaz ne fâide yârin  
Bu bezmgâhda olmuş piyâle dîdelerim
- 5 O bedr-i hüsnü görürken felekde Meşhûrî  
Nigâh eder mi aceb bir hilâle dîdelerim

**92**

[M 87, İÜ 50a, İÜ2 54b, S 59a]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Şâd olmadı ebed dil-i nâ-kâmımız bizim  
Geçdi gam-ı cihân ile eyyâmımız bizim
- 2 Kaldık misâl-i seng-i nigîn zahm-ı dehr ile  
Tutdu cihânı gerçi gidip nâmımız bizim
- 3 Hergiz şikârgîr-i emel olmadık dirîğ  
Bu saydgehde kurulalı dâmımız bizim
- 4 Hiç rûy-ı neş'e olmadı görmek nasîbimiz  
Bezm-i felekde devr edeli câmımız bizim
- 5 Meşhûriyâ bu kârgêh-i bî-bekâda hayf  
Bir sûdu müntec olmadı ârâmımız bizim

**93**

[M 87, İÜ 50a der-kenâr, İÜ2 der-kenar]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Vermez ne çâre matlabımı tâli'-i leîm  
Yoksa ne mümkün eyleye lutfun dirîğ Kerîm
- 2 Kaldım tarîk-i zıll-i talebde gide gide  
Yok mu bana meded-res olur bir Kerîm Rahîm
- 3 Yâ Rab sebep bu mihnet-i dehr-i keş-â-keşe  
Havfım bu kim ola ser-i a'mâl-i müstedim
- 4 Ey hışmı üzre rahmeti sebkat eden Halîm  
V'ey cümle dost u düşmene feyzi olan amîm

- 5 Lutfunla kayd-ı derd ü gam-ı ihtiyâcdan  
Eyle bu abd-i âcizi âzâde vü selîm
- 6 Kadr-âşinâ-yı ehl-i hüner kalmadı dirîğ  
Bilmem kalem alıp ele ne eyleyem rakîm
- 7 Meşhûrî Hakk'ın âyîne-i feyzidir bugün  
Mânend-i tûti böyle seni eyleyen kelîm

**94**

[M 23, İÜ 17a der-kenâr]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 O kadar lutfuna bağlandı kavî kim emelim  
Asılıp dâmen-i lutfunda kalır kessen elim
- 2 Lutfunun n'oldu bu def'a sebep-i te'hîri  
Acabâ arz-ı temmâna mı oldu halelim
- 3 Keder-i hâr u has-ı sabra tahammül mü olur  
Onu def' etmese onu bir pâre eğer eşk-i selim
- 4 İntizâr-ı keremin oldu hele sultânım  
Bâis-i ârıza-i hüzn-i dil-i pür-keselim
- 5 Eyle Meşhûrî kulun afv-ı kusûruyla bekâm  
Ne kadar mûcib-i tasdî' ise de bu gazelim

**95**

[M 87, İÜ 50a, , İÜ2 54b, S 59a]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Bahâr oldu gönül azm-i gülistân etmesin n'etsin  
Gam ile seyr-i sahn-ı bâğ u cûyân etmesin n'etsin
- 2 Yine bir bâğ-ı hüsnün hasretiyle cûş edip eşkim  
Bu vâdîlerde cûlar gibi tuğyân etmesin n'etsin
- 3 Eder taklîd zencîr-i cünûnu kâkül-i hûbân  
O hâletle gören aklın perîşân etmesin n'etsin
- 4 Değildir hâlî sînem sadmesinden muztarib dehrin  
Misâl-i kâse-i tanbûr efgân etmesin n'etsin
- 5 Tabîb-i çâre-res yok derdini nâ-çâr Meşhûrî  
Verâ-yı sînede mestûr u pinhân etmesin n'etsin



**96**

[M 88, İÜ 50b, İÜ2 54b, S 59b]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ebruvânın nâm-ı beyt-i cân-fezâ-yı nev-zemîn  
Kâmetin bir mısra-ı mevzûn-edâ-yı nev-zemîn
- 2 Gerçi hayli nükteverdir şîvede gamzen velî  
Görmedim çeşmin gibi sihr-âşinâ-yı nev-zemîn
- 3 Misk-i Rûmîden mücessemdir diyenler kâkülün  
Eylemiş hakkâ ki teşbîh sezâ-yı nev-zemîn
- 4 Zülf ü müjgânın unutdursa aceb mi âşika  
Ârızın üzre o hatt-ı müşk-zây-yı nev-zemîn
- 5 Gonca-i ruhsârına üftâde olmuş ben gibi  
Var mıdır bir dâne-i mu'ciz-nümâ-yı nev-zemîn
- 6 Aks-i la'lin sîne-i sâfımda görsün her seher  
İsteyen seyr-i gül-i hâtır-güşâ-yı nev-zemîn
- 7 Âbdâr olsa mahaldir gül gibi Meşhûriyâ  
Vasf-ı la'linde bu nazm-ı dil-rübâ-yı nev-zemîn

**97**

[M 88, İÜ 50b, İÜ2 54b, S 59b]

*Mefûlü mefâilü mefâilü feûlün*

- 1 İyd oldu kanı âşika la'l ü şekerinden  
Bir büse-i cân-bahş-ı leb-i gonca-terinden
- 2 Olduksa harîdârı hemân kâle-i hüsnün  
Satmak ne revâ gâli-bahâya değerinden
- 3 Bî-çâre gönül vaslına ser-rişte mi buldu  
Kim arz-ı sürûr eyledi hatt-ı haberinden
- 4 Düşdü dile şimdi heves-i genc-i miyânı  
Allâh hemân hıfz ede mâr-ı kemerinden
- 5 Meclisde gece nakl edicek zevk-i visâlin  
Ağyâr ramak kaldı kim ölsün kederinden
- 6 Uşşâka mahal olmasa bu bâğda tenhâ  
Hûbân-ı cihânın ne biter sîm-berinden
- 7 Meşhûrî sükûtun göricek sanma hicâbdan  
Söz çıkmaz o şühun dehen-i teng-terinden

98

[M 88, İÜ 50b, İÜ2 55a, S 59b]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Mey içmesin mi rind olup ehl-i hevâ olan  
Derd ü gama husûsi ile mübtelâ olan
- 2 Elbette sînesin hedef-i tîr-i cevri eder  
Ebrûları kemânlarıyla âşinâ olan
- 3 Râhat yüzü görür mü ebed rûzgârdan  
Bu bahr-ı izdihâmda aceb nâhudâ olan
- 4 Mağrûr-ı câh u devletine âlemin aceb  
Ümmîd-i pâydârı mıdır müttekâ olan
- 5 Gelsin firâş-ı vuslata Meşhûriyâ hemân  
Uşşâka nâz ederse n'ola dil-rübâ olan

99

[M 89, İÜ 51a, İÜ2 55a, S 60a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Görmedim hergiz eser lutf u vefâ-yı yârdan  
Çok sitem gördüm velî ol bî-vefâ gaddârdan
- 2 Merhem-i vuslat elimdeyken yitirdim hây meded  
Zahmetim var şimdi zahmım firkat-i dildârdan
- 3 Gam yimezdim bülbülâsâ zârıma hiç gâhice  
Bâri bir hoş-bû işitem ol yüzü gülzârdan
- 4 Dostlar oldum tabîbimden cüdâ çün min-ba'd  
Eylemem ümmîd-i sıhhat bu dil-i bîmârdan
- 5 Neş'edâr olmam bu bezm-i meyde sensiz sâkiyâ  
Sad sürâhî vü sebû vü sâgar-ı ser-şârdan
- 6 Olalı yârın bahâr-ı hasretiyle dâğdâr  
Sînemi fark edemem bir deşt-i pür-ezhârdan
- 7 Bir nevâziş görmedinse kimseden Meşhûriyâ  
Hamdülillâh kalmadı bir görmedik âzârdan

**100**

[M 89, İÜ 51a, İÜ2 55b, S 60b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Şeb-i târik olur her gün bana hicriyle mâtemden  
Verir bir lücceden gûyâ nişâne dîdeler nemden
- 2 Yeter oldum esîr-i bend-i zülfü bunca demlerdir  
Usandım gayrı ben ol genc-i pür-mâr-ı mutalsamdan
- 3 Ferâgat eyledim ol keştî-i nâzik hevâsından  
Görünce cevrini uşşâka efzûn mevce-i yemden
- 4 Amân sâkî meded eyle yetiş gam gelmeden evvel  
Bana bir bâde sun ol yâdigâr-ı meclis-i Cem'den
- 5 Eder bahsi cahîmden şöyle germ-â-germ kim vâiz  
Hemân bir pâre od almış saçar gûyâ cehennemden
- 6 O âhû-çeşmi sayda gördüm ağıyârı verâsınca  
Yeler bir rûtbe kim hiç farkı yok kelb-i muallemden
- 7 Nedir Meşhûrî bu olmaz ümîd-i hâma düşmüşsün  
Güzellerden vefâ gelmez bilirken mâ-tekaddümden

**101**

[İÜ 51a der-kenar, İÜ2 56a der-kenar]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kimde var bende ne vardır elem-i hüzn-i derûn  
Ki cihânı bana bahş etseler olmam memnûn
- 2 Bu perîşânî-i hâl bende ne vardır var âb  
Yine dil bir güzelin zülfüne olmuş meftûn
- 3 Rûz-ı rûşen gibi vechinde o şûh u şengîn  
Leylî-zülfünü olmaz mı görenler Mecnûn
- 4 Hatt-ı pîrâmen-i ruhsârı gelince gûyâ  
Cünd-i İslâmı eder leşker-i küffâr şeb-i hûn
- 5 Hûblar akça diler istemez üftâdelerin  
Olsa da her sözü bir dâne-i dürr-i meknûn
- 6 Kâle-i vaslını ger kim o büt-i kâle-fürûş  
Nakd-ı cân ile verirse dahi olmam mağbûn
- 7 Mısra-ı kaddini taklîd eder o mâhveşin  
Şi'r-i Meşhûrî n'ola olsa selîs ü mevzûn

**102**

[M 89, İÜ 51b, İÜ2 56a, S 60b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Bu bâğın geçdim ey dil hâsıl olmaz bâr-ı kâmından  
Açılmaz gonca-i matlûb u maksûd u merâmından
- 2 Edip fikr-i şeb-i deycûr-ı hicrin dest-keş oldum  
O mâh-pârenin zevk-i visâl-i bî-devâmından
- 3 Humârın gördüm olmaz neş'esi çünküm mükâfâtı  
Bu bezmin sâkiyâ leb-beste oldum nûş-ı câmından
- 4 Diğer kayd istemez uslandı bir kerre dil-i şeydâ  
Rehâ bulsa o şûhun bend-i zülf-i müşk-fâmından
- 5 Bıçağından değil ol serkeşin âşıkları ancak  
Hudâ hıfz eylesin ol çâr-ebürü-yı hüsâmından
- 6 N'ola hâl-i siyâhı mûcib olsa pertev-i hüsnün  
Gelir ol mâh-rûya rûşenâyî hatt-ı şâmından
- 7 Olurdum bülbül-i hoş-gûyu dâim böyle Meşhûrî  
Açılma gonca-i tab'ım nesim-i şevk-i tâmından

**103**

[İÜ 51b der-kenar, İÜ2 56a, S 61a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Aşkdır mâye-i şevk ü tarab-ı rûh u beden  
Aşkdır kesb-i füyûzâta tarîk-i ehven
- 2 Etdi pür-nûr tecellî-i Hudâ nâsiyesin  
Kalbini aşk-ı hakîkîye edenler mesken
- 3 Maraz-ı aşk ile her kim ki eder ülfet-i tâm  
İstemez def'e ilâc olsa dahi sıhhat-i ten
- 4 Bir zamân cilvegeh-i yâr idi şimdi sînem  
Oldu dâğ-ı elem-i firkat-i dildâra vatan
- 5 Kurtulup varta-i gird-âb-ı emelden acabâ  
Kanda fülk-i dilim oldu yine lenger-efken
- 6 Menzil-i kurba hulûsumla varırdım çokdan  
Olmasaydı o riyâ kâfiri yolda reh-zen

- 7 Şi'r-i Subhî'ye nazîre olamaz Meşhûrî  
Olsa kıymetde sözün her biri bir dürr-i Aden

**104**

[M 90, İÜ 51b, İÜ2 56a, S 61a]

*Mef'ûlû fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Sâkî önünde sanma tehî baş eğer sebû  
Resm-i kadîm-i hürmeti icrâ eder sebû
- 2 Bezm-i şarâbı gülşene döndürdü lahzada  
Bülbül gibi edince hemân nâleler sebû
- 3 Bezmin n'ola yakar ise yine şem' sâgarın  
Pervâne-vâr üstüne durmaz döner sebû
- 4 Gülgüne-i şârâb ile mânend-i mâşata  
Rûy-ı arûs-ı bezme verir ziyb ü fer sebû
- 5 Tûtî gibi sürâhî olur muydu bezle-gû  
Gül be-şekerle beslemeseydi eğer sebû
- 6 Rindâna vaz'-ı ta'na komazdı diğêr mahal  
Bint-i inebden eylese sarf-ı nazar sebû
- 7 Çekmiş kenâr-ı meclise pîrâne âl ile  
Mânend-i tıfl câm-ı şarâbı öper sebû
- 8 Serkeşlik ile fark-ı mugâna kadem basar  
Seng-i kazâdan eylemez aslâ hazer sebû
- 9 Sevdâger-i diyâr-ı Bedehşân mıdır nedir  
Gelse miyân-ı bezme saçar la'l-i ter sebû
- 10 Meşhûrî buldu sâgar-ı Cem'den pek iştihâr  
Bu bezmgêhde vaz' ile rengîn eser sebû

**105**

[M 90, İÜ 52a, İÜ2 56b, S 61b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Nîm-nigâh ile yine bir büt-i çeşm-i âhû  
Hâl-i pîrîde beni eyledi ser-mest ü delü
- 2 Nice büt ârızı üzre dökülen turreleri  
Sahn-ı gülzârda bitmiş sanasın kim şeb-bû
- 3 Leb ü ruhsârı değıl var ise ol mâhveşin  
Beni sayd eyledi düşündeki dâm-ı giysû

- 4 Umarım avdet eder vakt-i şebâbım bir şeb  
Hâleveş sînemi cây etse eğer o meh-rû
- 5 Su gibi pâyine düş belki olur Meşhûrî  
Kâbil-i bûs u kinâr ol kadi serv-i dil-cû

**106**

[M 90, İÜ 52a, İÜ2 56b, S 61b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Hâl-i mağmûm-i dili söyleme mesrû olana  
Açma sırr-ı dil-i vîrâneyi ma'mûr olana
- 2 Derd-i hicri ne bilir kâmver-i vuslat olan  
Hele bir kerre suâl et onu Mecnûn olana
- 3 Çille-i kahrını dehrin çeker ashâb-ı hîred  
Ne gam âlemde sebük-mağz ile meftûr olana
- 4 Âyin-i nısfeti nesh eyledi hükkâm-ı zamân  
Vây bu demler sitem-i dehr ile mağdûr olana
- 5 Hüner arz eyleme nâ-dâna sakın Meşhûrî  
Mihri arz eylemek olmaz basarı kör olana

**107**

[M 90, İÜ 52b, İÜ2 57a, S 62a]

*Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Cihânda ayş ederim nûş-ı meyle keyfime ya  
Garîbim eğlenirim çeng ü neyle keyfime ya
- 2 Mey içmem olsa da bûs-ı lebinden olmayıcak  
Bu bezmgâhda bir başka şeyle keyfime ya
- 3 Miyânını komam elden dedikce benden gel  
O şûh-ı nâz ile keff-i yed eyle keyfime ya
- 4 Sabâh-ı rûyuna nisbet şehâ kıyâs ederim  
Sevâd-ı zülfünü ayniyle leyle keyfime ya
- 5 Suverde gerçi gedâyım suhanda Meşhûrî  
Berâberim derim esnâf-ı keyle keyfime ya

**108**

[M 91, İÜ 52b der-kenâr]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Hayâl-i yârdır uşşâk-ı hasret-kâra eğence  
Nice kim mâl-i hulyâ dest-i teng ü târa eğence
- 2 Lebin emsem aceb mi pister-i vaslında ol şûhun  
Olur pistân-ı mâder tıfl-ı şîr-hâra eğence
- 3 Gider miydi halâyık hânkâh-ı şeyhe her hafta  
Mürîd-i tâzesi ger olmasa züvvâra eğence
- 4 Ko va'd etsin visâlin ol perî etmezse de incâz  
Tesellîdir ilâc olmazsa da bîmâra eğence
- 5 Aceb mi ağladırsa dâimâ uşşâkı ol gül-ruh  
Kim olmuş nâle-i bülbül gül-i gülzâra eğence
- 6 Harîs-i cem'-i emvâl olmasın n'etsin bahîlân kim  
Nukûd-ı muddahirdir onlara hem-vâr eğence
- 7 N'ola dehrin olursam ben suhan-pervâzı Meşhûrî  
Suhandır şâir-i şîr ü şeker-güftâra eğence

**109**

[M 91]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hasretinle âsumânda câh-be-câh ey hüsn-i mâh  
Gösterir bir rişte-i kavs-i kuzâh her medd-i âh
- 2 Mülk-i cismim zabt edip ahkâm-ı emr ü nehy eder  
Dilde aşkın gûyiyâ bir pâdişâh-ı âli-câh
- 3 Sevdiğim güller gibi la'lin tahayyül eylerim  
Ârzû-yı seyr-i gülşen eyledikce gâh gâh
- 4 N'eyleyem ol kadd-i bâlâyâ resîde olmadı  
Gerçi oldu âhıma tâ arş-ı a'lâ cilvegâh
- 5 Durma azm et ey gönül maksûd kurb-ı Hak ise  
İşte cânânın hilâl-i ebruvânı şâh-râh
- 6 Bül-acebdır pâydar olmaz iken zencîrler  
Bağladı muhkem dil-i şeydâyı bir mûy-ı siyâh
- 7 Âşka olmaz onun gibi medâr-ı iftihâr  
Kılsa gâhî dilberi Meşhûriyâ bir nîm-nigâh

**110**

[M 91, İÜ 53a, İÜ2 57a, S 62b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Felek es'âd idüp bî-mâyegânı sadr-ı vâlâya  
Hüner-mendânı çekdi saff-ı na'leyn-i berâyâya
- 2 Edip pâkîze-dâmânânı hüsn-i nazradan iskât  
Nigâh-ı rağbet etdi merdümân-ı sihre pîrâye
- 3 Husûsâ herze-gûyân-ı zamânı eyledi tercîh  
Suhandânân-ı mu'ciz-güftegân-ı nükte-fermâya
- 4 Nice tâkat getirsin zümre-i dânişverân ey dil  
Bu gûne vaz'-ı nâ-bercâ-yı çarh-ı hayret-efzâya
- 5 Berây-ı celb-i rûzî bir alây-ı gâv u har-tab'a  
Alışdırdı bizi bî-ihliyâr dürlü müdârâya
- 6 Girîbân-çâk olup dest-i cefâ-yı çarh-ı gerdûndan  
Ne yüzden eyleyem âgâz bilsem bast-ı şekvâya
- 7 Cihânda görmedim kâm almışın Meşhûriyâ hergiz  
Yetişdim sâl-hurde bir niçe üstâd-ı dânyâya

**111**

[M 92, İÜ 53a, İÜ2 57b, S 62b]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Maârif zül olup dânişverân-ı dehr-i pîrâye  
Cehâlet oldu şimdi devlet ü ikbâle sermâye
- 2 Bulup dîbâ gibi kâlâ-yı nâ-dânî girân-kıymet  
Kumâş-ı ma'rifet kirbâsveş oldu pesîn-pâye
- 3 Müsâiddir gürûh-ı nâ-kesâna rûzgâr şimdi  
Aceb mi bî-tekellûf geçseler sadr-ı muallâya
- 4 Zamâne etdi hayfâ kadr-i dür-i gevheri nâ-bûd  
Verip har-mühregâna kıymet-i dürr-i girân-mâye
- 5 Zamân elverdiğinden gam yemezdin süflegâna  
Eğer âlemde muhtâc olmasak arz-ı temennâya
- 6 Felekde bir alay bî-mâyegânın vaz'-ı nâ-pâki  
Gelir elbette bî-şek nâ-mülâyim tab'-ı dânyâya



- 7 Suhan kadrin şikeste eylemiş Meşhûriyâ devrân  
Yazıklar bunca inşâd etdiğim nazm-ı dil-ârâya

**112**

[M 23, İÜ 20b]

*Mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*

- 1 Gelsin ferah u şâdî dil-i bülbül-i zâra  
Kim açdı gül-i kâmı tesâdüfle bahâra
- 2 Ümmîd-i tarîkımca be-kâm olmada kaldı  
Ehl-i kerem eyler umarım ona da çâre
- 3 Tahsîl-i metâlibde şitâb etmez idim ger  
Sînemde mahal olsa idi sabr u karâra
- 4 Matlab ele girse n'ola mensûb bulundum  
Bir zât-ı kerîm-i kerem-i cûd-şîara
- 5 Meşhûrî ne hâcet talebin etmeğe tasrîh  
Meşhûrdur el-ârifü yekfiye'l-işâre

**113**

[M 91, İÜ 52b, İÜ2 57a, S 62a]

*Müstefîlün müstefîlün*

- 1 Zabt etdi dil mülkün bu ân bir şâh-ı hüsn ü ân yine  
Ahkâmın etmekde revân şimdi o nev-sultân yine
- 2 Ol bir kamer yâ hûrdur yâ bir mücessem nûrdur  
Cennetden ol yâ hûrdur arz eylemiş Rıdvân yine
- 3 Etmîş cenâh-ı nâzı bâz hem pençe-i zülfü dirâz  
Sayd-ı dile ol şâhbâz durmaz eder cevân yine
- 4 Hüsn-i bahârı gâlibâ gelmiş ki gülden mâ-adâ  
Bâğ-ı ruhu ser-tâbe-pâ pür sünbül ü reyhân yine
- 5 Meşhûriyâ bu nev gazel olsa bu bahr içre mahal  
Mânend-i dürr-i bî-bedel şâyân-ı istihsân yine

**114**

[M 92, İÜ 53b, İÜ2 57b, S 63a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Lebine aşk ile her kim ki bakarsa seherî  
İstemez bâğda seyr etmeği gül-berg-i teri

- 2 İstikâmetde eğer serv-i sehî-i bûstân  
Kadd-i bâlân ile bahsetse biraz var yeri
- 3 Bize açmazdı o şuh râz-ı dehânın ammâ  
Bir nezâketle bugün goncadan aldık haberi
- 4 Kime zahm urmağa âmâde durur bilmem aceb  
Yine cellâd-ı müjen destine almış teberi
- 5 Keremin yok turalım mâl ile Kârûn'muşsun  
N'eyleyem olmayacak şâh-ı bülendî-semeri
- 6 Meclis-i va'zı uzatma beni dinle vâiz  
Çok olunca düşürür hâce bahâ-yı güheri
- 7 Bâni-i ilm ü hüner olsa n'ola Meşhûrî  
Âdemin nâmın eder bâki cihânda eseri

### 115

[M 92, İÜ 53b, İÜ2 58a, S 63a]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Kimlerin bezmine o hûb-likâ şem' oldu  
Ki bu şeb hânemize gelmedi bilmem n'oldu
- 2 Korkarım ol büt-i âhû-nigehin kelb-i rakîb  
Arayıp izleyerek saydına bir yol buldu
- 3 Bâğ-ı hüsnünde yetişmiş sulu şeftâlilerin  
Aceb ey tâze nihâlîm yine kimler yoldu
- 4 Yine var ise bahâr oldu ki mînâ-yı dilim  
Bir gülistân-ı ruhun goncalarıyla doldu
- 5 Hasta mı yâ o dahi ben gibi bir gam-zede mi  
Neden ol gül-bedenim böyle sarardı soldu
- 6 Bülbülâsâ n'ola Meşhûrî bu gûyendeliğin  
Yine ol verd-i cefâ rûyuna varsa güldü
- 7 Şi'r-i Sıddîk'ı bu resme göricek tanzîrim  
Sanki ihvân-ı tabîat hasedinden öldü

### 116

[M 93, İÜ 54a, İÜ2 58a, S 63b]

*Mef'ûlü mef'âilü mef'âilü feülün*

- 1 Gül mevsimidir nûş-ı şarâb etmeyelim mi  
Nakş-ı gamı güm-kerde-i âb etmeyelim mi

- 2 Cûlar gibi pâ-bûsu için serv-kadânın  
Bu vâdi-i matlabda şitâb etmeyelim mi
- 3 Vâiz nice bir dinleyelim va'z u nasîhat  
Hiç gûş-ı ney ü çeng ü rebâb etmeyelim mi
- 4 Evân-ı gamı eyleriz ihsâ nice demdir  
Bir dem de dem-i şâdî hesâb etmeyelim mi
- 5 Meşhûri bahâr oldu çü gül bir eserin hiç  
Zîb-i ser-i evrâk-ı kitâb etmeyelim mi

**117**

[M 93, İÜ 54a, İÜ2 58a, S 63b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Sûzenâsâ var iken çeşm-i siyeh-kârın ucu  
Reg-i câna ne gerek neşter-i hûnhârın ucu
- 2 Gamzen işleye mi eğer sînem ederse sad-çâk  
Ona imdâd edicek turre-i tarrârın ucu
- 3 Ser-i zülfün ya niçin olmaya ârâyış-i dil  
Zîb-i zîver olıcak dûşuna destârın ucu
- 4 Güzer etmiş mi aceb sûzen-i çeşminden kim  
Dolanır kâkülüne rişte-i efkârın ucu
- 5 Gonca-i la'line göz dikmiş işitdim ağyâr  
O gedâ çeşmi koma yok mu amân hârın ucu
- 6 Ben bilirdim nice esmâr-ı visâlin direyim  
Almaya girse nihâl-i kad-i dil-dârın ucu
- 7 Leb-i dil-dâra dokunmuş gibi Meşhûri yine  
Şehd-rîz olmadadır hâme-i güftârın ucu
- 8 Şi'rde pîşrevim olmasa *Muhlis Paşa*  
Böyle girmezdi ele dâmen-i refâtârın ucu
- 9 Âsaf-ı pâk-şiyem dâver-i a'lem kim hiç  
Yokdur evsâfi beyânındaki âsârın ucu
- 10 Hemân ol âsaf-ı Cemşîd-i zamân oldukca  
Bu temennâm ola evrâd ile ezkârın ucu
- 11 Kasr-ı câhın o kadar âli ede Hak kim onun  
Bulmaya gâyetin enşûta-i inzârın ucu

**118**

[M 93, İÜ 54b, İÜ2 58b, S 64a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ârızın çıkmaz sıfâl-i hâtırımından gül gibi  
Zîver-i mînâ-yı dildir kâkül-i sünbül gibi
- 2 Ben değil Hind'in dahi sûdâgerânı görmemiş  
Hâl-i müşkînin nazîrin dâne-i fülful gibi
- 3 Sen letâfet gülsitânı olmasaydın ey sanem  
Böyle üftâden olur muydum senin bülbül gibi
- 4 Seyl-i aşkınla gönül deryâlar ihdâs edeli  
Sînemi yol eyledi gam kârbânı pîl gibi
- 5 Rind olan Meşhûrî olmaz müflis-i keyf ü neşât  
Var iken sermâye elde sâgar-ı pür-mül gibi

**119**

[M 94, İÜ 54b, İÜ2 58b, S 64a]

*Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Nev-bahâr oldu açılısın tab'ımız güller gibi  
Hâmemiz olsun yine gûyende bülbüller gibi
- 2 Bezmde câm u sürâhiler yine ağzın açıp  
Eylesin âvâze-i rengîn kulkuller gibi
- 3 Hep benim bu bağda bâis-i perîşân olmama  
Bir mehin kâkülleridir tâze sünbüller gibi
- 4 Belki zîb-i gerden eyler rahm edip üftâdesin  
Pâyine düşsem o şûhun ben de kâküller gibi
- 5 Ehl-i diller başına taksın yine Meşhûriyâ  
Oldu bu nazmın dahi rengîn karanfiller gibi

**120**

[M 94, İÜ 54b, İÜ2 59a, S 64a]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Vefâ ummam ben ol şûh-ı cefâ mu'tâddan gayrı  
O zâlimden ümîdim kalmadı bî-dâddan gayrı
- 2 Semârın görmedim bâğ-ı izâr-ı âteşînin hiç  
Fetîl-i şem'-i aşkı dem-be-dem ikâddan gayrı

- 3 Visâli şöyle dursun kimse zannım ol perî-rûyun  
Gubâr-ı pâyine yüz sürmemiştir bâddan gayrı
- 4 Reh-i aşkında nem kaldı benim çeşmimde giryemle  
Dilimde hasb-i hâlim herçi-bâd-âbâddan gayrı
- 5 Sezâ mı bir zamân ol dâver-i dâd-âver-i hüsnün  
Ola sâdır lebinden harf-i zâid dâddan gayrı
- 6 Aceb mi zâr ederse bezm-i meyde gulgul-i mînâ  
Nedir gülşende kârı bülbülün feryâddan gayrı
- 7 Sana hem-râz u hem dem-sâz olur her demde Meşhûrî  
Bu mihnetgehde kim var bir dil-i nâ-şâddan gayrı

**121**

[M 94, İÜ 55a, İÜ2 59a, S 64b]

*Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*

- 1 Aldı gaddâr felek cân gibi cânânımızı  
Genc-i cândan kodu tenhâ ten-i vîrânımızı
- 2 Ba'd-ez-în biz dahi bülbül gibi feryâd edelim  
Eyleyip gül gibi sad-pâre girîbânımızı
- 3 Subhgehde çemene cûya varıp bakdıkca  
Analım ağlayalım serv-i hırâmânımızı
- 4 Yanalım yakılalım her gece pervâne-sıfat  
Subha dek yandıralım şem'-i dil ü cânımızı
- 5 Sâgar-ı pür-mey ile her gece kan ağlamadan  
Yine yek-renk edelim kâse-i çeşmânımızı
- 6 Rûz u şeb nâliş-i hasretle misâl-i Ya'kûb  
Pür-tanîn eyleyelim külbe-i ahzânımızı
- 7 Rîziş-i eşk-i firâvân ile bir pâre hemân  
Ola ki def' edelim âteş-i hicrânımızı
- 8 O mehin zülf-i semen-bûyu firâkıyla bugün  
Seyr edenler acısın hâl-i perîşânımızı
- 9 Gitdi ol rûh u revân çâre nedir Meşhûrî  
Hazret-i Bâri hemân hıfz ide cismânımızı

**122**

[M 102, İÜ 60b, İÜ2 65b, S 70a]

*Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*

- 1 Gül-gonca buldu la'l ü ruhundan letâfeti  
Kaddinden aldı serv-i sehî istikâmeti
- 2 Meşhûri gösterip kad-i bâlâsın ansızın  
Gûyâ ki başımıza kopardı kıyâmeti

**123**

[M 101, İÜ 60b der-kenar]

*Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Bu abd-i âcize ger olmasaydı Hakk'ın ilhâmı  
Nice inşâd ederdim bunca âsâr-ı dil-ârâmı
- 2 Velîkin avn-ı ilhâm-ı Hudâ yâver olup böyle  
Müyesser oldu dil-hâh üzre inşâd ile itmâmı

## MÜFREDLER

[M 96, İÜ 56b, İÜ2 60b, S 65b]

- 1 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Ne kadar olsa dahi hüsn-i kabûle makrûn  
Pest eder âdemi âlemde temennâ vü recâ
- 2 *Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*  
Olmaz cemâl-i rûyunla hem-ziyâ vü tâb  
Gelse felekde bir yere ger mâh u âfitâb
- 3 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Veremezken bize bir nebze safâ çarh-ı bahîl  
Bilemem nice verir bu gamı kat ender-kat
- 4 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Kâle-i maksûdu almazdan bu bendergâhda  
Ey dirîgâ nakd-i ömrü harc u sarf etdin abes
- 5 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Bilmezem bu dâr-ı düşvârîde hiç Meşhûriyâ  
Devletinden var mı dûr olmak kadar insâna güç
- 6 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Koma muhtâc olalım bunda der-i yek-dîgere  
Bize kendi der-i ihsânımı aç yâ Fettâh
- 7 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Da'vi-i şâhî ederdî yamalı hırka ile  
Sûk u bâzarda geçe idi eğer sikke-i şeyh

[S 66a]

- 8 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Ulemâya gerek ilmiyle ameldir yoksa  
Yahûdî vü Nasârâ da bulunur dânişmend
- 9 *Mef'ûlü mefâilü mefâilü feülün*  
Sayd etdi kemend-i ham-ı zülfüyle uzakdan  
Nahcîr-i dilim cezbile bir şâhid-i sayyâd

[İÜ2 61a]

- 10 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Âşıkın öldürmeğe ol pâdişâh-ı hüsn ü ân  
Sürh ile menşûr-ı ruhsârına hat etmiş keşîd

- 11 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Ne lutfu rütbe tahsîl etmenin tenfiz-i emr için  
Ona kim zât-ı aslında bu kadar kudret infâz
- 12 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Beyim bu sayd-ı vahşîden nedir âid sana bilmem  
Dil-i halkı şikâra bezl-i sa'y et kim sevâb oldur
- 13 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
İtibâr zâtınadır aslına olsa yekser  
Hâke nisbetle benî Âdem olurdu ahker
- [M 96, İÜ 57a]
- 14 Zinhâr va'de ile ele alırsan dahi karz  
Âdeme va'de-i vâm sanki ölüm gibi gelir
- [M 97, İÜ 57a]
- 15 *Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*  
Bugün de başını kurtar beyim ki rûz-ı hesâb  
Sana ne benden olur bil bana ne senden hayr
- 16 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Böyledir tâ ezeli şîve-i ahkâm-ı kader  
Kimi bu âlem-i fânîye gelir kimi gider
- 17 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Niye geldin dedirmekden bezirgân-ı leimâna  
Ne gelmezsin bize çokdan dedirmek daha evlâdır
- 18 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Böyle tûtî gibi sözler söylemezdim olmasa  
Hâme-i müşgîn-renk destimde cins-i ney-şeker
- 19 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Pendi gûş et cân kulağıyla ne denli merrise  
Kim vücûdun sıhhati edviyyenin telhindedir
- 20 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
N'ola sözde bize izz-i kusûr eylerse nâ-dân  
Ezelden söylenir kim söz kem akça sahibinindir
- 21 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Ne gam bilmezse ebnâ-yı zamân kadrini Meşhûrî  
Meseldendir ki cevher kıymetin âhengerân bilmez



- 22 *Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*  
Muîn-i yâver edin sonra kâra şürû'  
Ki eskiden denilir *bir elin sesi çıkmaz*
- İÜ2 61b, S 66b
- 23 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Yârin ardınca yelerse n'ola dâim ağyar  
Ki meseldir denilir *boş ite menzil olmaz*
- 24 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Nerede bir yere gelse kes-i nâkıs seçilir  
Nice kim pûte-i zergerde zer ü sîm ü nuhâs
- 25 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Aceb mi telh ise ey dil adûnun cümle güftârı  
Olur elbette yekser mârın âsâr-ı zebânı niş
- 26 *Mefûlü fâilâtü mefâilü fâilün*  
Olsan da n'ola sen de leked-kûb-ı intikâm  
Kim der sana ki bir kişinin kuyruğuna bas

[M 97, İÜ 57b]

- 27 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Olma kârında acûl eyle teennî çün kim  
Denilir *yolda kalır her kim ederse ikâs*
- 28 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Celb-i dünyâ olmasa hakkında söz olmazdı hiç  
Zâhidin bu zühd ü takvâya sülûkundan garaz
- 29 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Karzdır çünki beyim rişte-i mihre mikrâz  
Dostdan sakın etme mümkün ise istikrâz
- 30 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Bu gece hâbda gördüm gözü kör ağyârı  
Çevre-i kûy-ı nigârı dolanır çün vatvât

[M 98, İÜ 57b]

- 31 Tatlı sözde ne aceb olsa hâss-ı te'sîr  
Bi't-tab' hoş gelir insâna çü şîrîn-elfâz
- 32 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Bu riyâlarla olur mu der-i Hakk'a sâlih  
Sulehâdan geçinir gerçi kim ashâb-ı verâ'

- 33 *Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*  
Ne hâcet âteşe vakt-i şedîd-i sermâda  
Ocağ-ı sînede besdir bana bu germi-i dâğ
- 34 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Sözü söz ehline sencîde edip de söyle  
Çün bilirsin ki zer-i nâkısı almaz sarrâf
- İÜ2 62a
- 35 *Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*  
Benden sorun hasâset-i edvâr-ı âlemi  
Öğretti bana hâce-i gerdûn sebak sebak
- 36 *Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*  
Bütün bütün resen-i iltifâtı kat' etdi  
Kayıkcı-zâde edel'den bu bendesine kürek
- S 67a
- 37 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Hem-çü hâk ol kim ola kadrin bülehd âdem gibi  
Kibr edip olma hasâsetle şeyâtîne şerîk
- [M 98, İÜ 58a]
- 38 *Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*  
Encâm-ı kâr sûret-i hâl-i firâkı âh  
Gösterdi bana n'olduğun âyîne-i felek
- 39 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Gördüm ağyârı bugün âteş-i aşk ile yanar  
Aşk olsun ona her kim yine verdiyse fitil
- 40 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Menzil-i kâma resîde olamaz merd-i acûl  
Denilir yolda kalır her kim eder isti'câl
- 41 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Geldiğim günden beri bu dehr-i dîn-elkâbda  
Nâmını gûş eylerim insâfı ammâ görmedim
- 42 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Şükür Hudâ'ya kim etdim elim ile terbiye  
Bu kiştzâr-ı fenâda ekip biçip kendim/gendüm
- 43 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Dâne zer' etmese bu mezra'a-i dünyâda  
Âhiretde ne biçer bilmem aceb hirâsân

- 44 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Hızr'ı görmekliğe teşne var ise Meşhûrî  
Bunda bu hânkah-ı Hızr Baba'ya gelsin
- 45 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Dil-i uşşâkı eder bir nigehiyle teshîr  
Dilberin kûşe-i çeşmi gibi olmaz câdû
- 46 *Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün*  
Sûfî ko yine dayanadursun asâsına  
Biz acz ile dayanmışız Allah atâsına
- İÜ2 62b
- 47 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Beynimizde olanı ketm edelim derken hayf  
Sırrımız açdı bizim halka Dehânî-zâde
- [M 99, İÜ 58a]
- 48 *Mefâilün mefâilün feülün*  
Nedir bu hat ne sa'y-i bî-nihâye  
Ki çün el-hattu mâ yekra' kifâye
- 49 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Süvâr-ı esb-i tâzîden nedir farkım aceb bilmem  
Kalem aldıkca destime bu meydân-ı belâgatde
- 50 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Bir bölük halka şikâr olmuş işitdim bu gece  
Kim yatakladı aceb bilmem o tavşan-beçeyi
- [S 67b]
- 51 *Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*  
Dirîğ o gonçe-i matlab açılmadı gitdi  
Ümîd kaldı yine bir diğêr bahâra dahi
- [M 99, İÜ 58b]
- 52 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Çekip zülfi teliyle bağlamaz dil bilmese o şûh  
Dil-i divâneye hayr eylemez zencîrden gayrı
- 53 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Künc-i râhatda mücerredler gibi Meşhûriyâ  
Tek dururken derde uğratdı bu çiftlikler bizi

- 54 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Nesi var fahr edecek rind-i mey-âşâmın acerb  
Bu bezmgehde sürâhî vü sebûdan gayrı
- 55 *Fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Gösterip kilki gibi ebrûların  
Aldı gönlüm gitdi hattât tâzesi

## MISRALAR

[M 95, İÜ 55b, İÜ2 59b, S 64b]

- 1 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Fazla-i hüsnü gerek şâhide rengîn edâ
  - 2 *Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*  
Nevâ-yı bülbül ile bir olur mu gâk-ı gurâb
- S 65a
- 3 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Âdeme sıhhat-i cismi gibi olmaz devlet
  - 4 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Hilâf-ı tab'ı elbet âdeme nefret eder îrâs
  - 5 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Nîk-nâm istersen âlemde der-i ihsânı aç
  - 6 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Mûcib-i sıhhat olur hastaya şâdî vü ferah
  - 7 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Mûşa nisbetle sarây olsa aceb mi sûrâh
  - 8 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Server-i memdûhiyândır sâhib-i hulk-ı hamîd
  - 9 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Gelse devletle hüner bir yere derler ona şâz
- İÜ2 60a
- 10 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Olamaz zâhide tesbîhi gibi âlet-i cer
  - 11 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Bü'l-acebdir tâ ezelden bülbül ağlar gül güler
  - 12 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Suhan tiryâkın âkıl zehrnâk güftâr için saklar
  - 13 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Âkılân tâ söz mahallin bulmadıkca söylemez
  - 14 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Sâbit olmaz olmadıkca bir binâ muhkem-esâs

[M 95, İÜ 56a]

- 15 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Sulh mümkün olacak eyleme ceng ü pür-hâş
- 16 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Gelmesin dersen zebânından zarâr her yerde sus
- 17 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Âdeme sünnetden akdemdir edâ-yı emr-i farz
- 18 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Bir fem-i tengi sevelden görmedim hiç inbisât
- 19 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Olur elbet kişi tab'a muvâfik nesneden mahzûz
- 20 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Mâh kesb etse sezâdır mihr-i rûyundan şua'

S 65b

- 21 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Düzde olmaz derler ehl-i ırzadır dâim yasağ
- 22 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Kasvet-i kalbden gelir ekser mizâca inhirâf
- 23 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Zülfünü sünbül gibi ey mâh-rû alnına tak
- 24 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Başının yazısıdır yazdığı hep hattâtın
- 25 *Mefâilün feilâtün mefâilün feilün*  
Eğerçi olsa devâ çü aceb midir ma'lûl
- 26 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Ben civânlık kadrini pîr olmadıkca bilmedim

İÜ2 60b

- 27 *Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*  
Nedir eşkimle çeşmim farkı bilmem çağlayanlardan
- 28 *Feilâtün feilâtün feilâtün feilün*  
Kimseye bâkî değil menzil-i fânîdir bu
- 29 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Âdemin kadrin memâtı bildirir bilmezlere

30 *Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*  
Devlet olmaz âdeme âlemde istiğnâ gibi

*Temmet*

\*

Temme hâze'd-dîvân bi-avnillahi'l-meliki'l-mennân fî-yevmi'l-hamsete  
aşere min-şehri Recebi'l-mürecceb li-sene isnâ ve seb'în ve mieteyn ve elf  
min-hicreti'n-nebevî [15 Recep 1272/23 Mart 1856] aleyhi efdali's-salâti ve  
ekmeli't-tahiyye.